

Наукові засади підготовки фахівців природничого, інженерно-педагогічного та технологічного напрямків

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(26-31 березня 2018 року)

Рада молодих учених
Бердянського державного педагогічного університету

Бердянськ, 2018

УДК 371.134:5:6:001.5(043.2)

Н 34

Друкується за рішенням вченої ради
факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти
(Протокол № 7 від 26.03.2018 р.)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова конференції - Богданов Ігор Тимофійович, доктор педагогічних наук, професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету;
Організатори конференції:

Ліпич Вікторія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Бердянського державного педагогічного університету;

Жигір Вікторія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету;

Сичікова Яна Олександрівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету, голова Ради молодих учених БДПУ;

Онищенко Сергій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету, голова Ради молодих учених факультету ФМКТО БДПУ;

Денисова Анжеліка Сергіївна, провідний фахівець Бердянського державного педагогічного університету

Н-34 Наукові засади підготовки фахівців природничого, інженерно-педагогічного та технологічного напрямків : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (26-31 березня 2018 року) : збірник тез. – Бердянськ : БДПУ, 2018. – 188 с.

До збірника увійшли матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції “Наукові засади підготовки фахівців природничого, інженерно-педагогічного та технологічного напрямків”. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукувачів, викладачів, студентів

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний
педагогічний університет, 2018
© Автори статей, 2018

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ, ІНЖЕНЕРНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Білінська А.Р., Карковська В.Я.	
Роль публічного аудиту в процесі реформування державної сфери України	8
Литвиненко О.Г.	
Виховання соціальної активності молодших школярів у процесі позаурочної предметно-перетворювальної діяльності	10
Акуленко М.О., Довгань Л.А., Матвієнко О.В.	
Поняття та сутність соціально-педагогічної занедбаності дітей	12
Больба Ю.М., Матвієнко О.В.	
Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей дошкільного віку	15
Цихмейструк О.І., Матвієнко О.В.	
Психологічні особливості навчання учнів початкових класів з різними типами темпераменту	19
Шевчук С.М., Матвієнко О.В.	
Розвиток вольових якостей молодших школярів як умова їх навчальної успішності	23
Печка Л.Є.	
Обґрунтування педагогічних умов формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя	26
Гапєєва І.О.	
Особливості організації позашкільної освіти	28
Пономарьова О. Ю.	
Виховання толерантності старшокласників у процесі предметно-перетворювальної діяльності	31
Коваль Т.В.	
Актуальні проблеми формування здорового способу життя дітей молодшого шкільного віку	33
Матвієнко О.В.	
Система роботи вчителя з формування здорового способу життя учнів у позаурочній діяльності	36
Юрченко Г.Є.	
Педагогічні умови збереження психофізичного здоров'я молодшого школяра у процесі навчання	38
Олексюк Н.С.	
Соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї	41
Кушнірук С.А.	
Алгоритм опису змін у формуванні понятійно-термінологічної системи вітчизняної дидактики (IX-XXI ст.)	43
Скидан О.С., Савицька О.С.	
Іграшка, як засіб формування національної культури, естетичного та трудового виховання	46

Петько Л.В.	
Введення ЗНО з іноземної мови для вступників до магістратури українських вишів	48
Шпинта Т.В., Худа Л.В.	
Поняття “ферменти” в курсі шкільної біології	50
Ткачук І.І., Худа Л.В.	
Формування уявлень про роль печінки на уроках біології	51
Голінська Т.М.	
Виховання естетичних смаків у молодшого шкільного віку засобами сприйняття природи	52
Гук О.Ф., Співак Я.О., Чернуха Н.М.	
Інтеграція соціальних інститутів у сучасному соціумі: виклики часу	55
Андрій Харченко, Рогозіна О.В.	
Конструкторська діяльність учнів на уроках трудового навчання	57
Строчка В.В., Перегудова В.І.	
Українська вишивка як одна зі складових естетичного виховання дітей	59
Онищенко С.В.	
Структурні особливості розвитку світової енергетики	60
Фомін Д., Перегудова В.І.	
Проблемно-пошукова технологія в сучасній освіті	62
Донцова І., Перегудова В.І.	
Застосування активних методів навчання на уроках технологій	63
Лебедєва А.І.	
Лекотека як форма соціальної інтеграції дітей з особливими потребами	65

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ, ІНФОРМАТИЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Корсаков А.В., Буянов П.Г.	
Використання наочності під час організації і проведення гуртка з автосправи	67
Тіхонова К.А., Буянов П.Г.	
Особливості уроків креслення в загальноосвітній школі	69
Гараніна А.В., Бодрова Т.О.	
Українська народна казка як засіб музичного виховання молодших школярів	71
Коляда А.Ю., Гук О.Ф.	
Казкотерапія як засіб адаптації молодших школярів у загальноосвітньому навчальному закладі	76
Долгопола Г. Є., Зоріна Г.П., Коробейникова Я.С.	
Питання підготовки фахівців туризму за умови збалансованого використання культурно-історичної та архітектурної спадщини ОТГ Івано-Франківської області	80
Пивоваров В. Л., Рогозіна О.В.	
Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання	82

Шестакова Н. В.	
Психологічні особливості навчальної діяльності підлітків	85
Ханик Ю.-Б.Р., Карковська В.Я.	
Формування та розвиток критичного мислення у процесі викладання фізико-математичних дисциплін	87
Затворнюк О.М.	
Співпраця вчителя з психологом, як умова успішної психологізації навчально-виховного процесу	89
Палагнюк О.І., Кравець Н.П.	
Формування емоційно-вольової сфери у розумово відсталих семикласників засобами громадянського виховання	93
Луцик І.Б.	
Дидактичний дизайн у формуванні проєктувальних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів	95
Куксова В., Даннік Л.А.	
Реалізація особистісно-орієнтованих педагогічних технологій у процесі проєктування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів	97
Ришко Д., Рогозіна О.В.	
Методика організації проєктної діяльності в старшій школі	99

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ, УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Кравченко Л.М.	
Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів природничих дисциплін	101
Потапчук О.І.	
Професійна підготовка педагогічних фахівців засобами інтернет-технологій	102
Шеремет І.В., Василенко К.С.	
Педагогічні умови формування, збереження та зміцнення здоров'я майбутніх учителів у процесі професійної підготовки у ВНЗ	105
Сокотов Ю.В.	
Сутність і якісна характеристика конструкторсько-технологічної підготовки столярів в умовах професійно-технічного училища	109
Білик В.Г.	
Природничо-наукова підготовка як підґрунтя формування готовності майбутніх психологів до здоров'язбережувальної діяльності	111
Крекотень О.В.	
Використання соціальних мереж у вивченні іноземних мов студентами технологічних спеціальностей	114
Isaieva O.A.	
The Increasing of Qualification of Engineers-Pedagogues in the Framework of the Combining of Formal and Informal Model of Education	116
Артемчук М.О.	
Роль самоосвіти у професійному розвитку майбутнього викладача	119
Яценко Т.М.	

Використання в навчальному процесі з фізики професійно спрямованих задач для студентів спеціальності 015 професійна освіта (енергетика)	120
---	-----

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ, ІНФОРМАТИЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Хосе Італо Кортес, Алексеева Г.М.	
Роль імітаційного моделювання в професійному навчанні	122
Піліпська Л.М., Буянов П.Г.	
Інформаційно-комунікаційні технології у сучасній школі	124
Данилюк О.А.	
Інформаційні технології та засоби навчання технічних дисциплін	126
Паньків І.С., Карковська В.Я.	
Роль сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ	129
Петрицин І.О.	
Впровадження цифрових технологій у навчально-виховний процес підготовки майбутніх вчителів (студентів)	131
Петрицин О.І.	
Теоретичні аспекти формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя	134
Корзун Н.О., Павленко Л.В.	
Особливості та інструменти програми Adobe Photoshop	136
Павленко М.П., Іщенко Д.А.	
Використання синтаксису markdown для підготовки електронних публікацій	138
Колісник Н.О., Карковська В.Я.	
Інформаційно-комунікаційні технології в освіті	139
Павленко Л.В., Рибалка Н.О.	
Програми-редактори WEB-сторінок	142
Павленко Л.В., Журавльов Є.В.	
Дидактичні засоби візуалізації у навчанні технічних дисциплін	143
Бодненко Т.В., Баланюк В.В.	
Комп'ютерні технології навчання у процесі вивчення технічних та інформатичних дисциплін	146
Антоненко О.В.	
Формування професійних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю засобами ІКТ	148
Хмара Б., Даннік Л.А.	
Проектування професійного успіху учнями 10-11 класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій	150
Белоногов І., Даннік Л.А.	
Контроль навчальних досягнень учнів 10-11 класів на уроках технології засобами інформаційно-комунікаційних технологій	152
Тонкошкур В.С., Рогозіна О.В.	
Використання цілі технологій на уроках трудового навчання та технології	154

Шалаут В., Перегудова В.І.

Індивідуалізація технологічної підготовки учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій 155

Тихоненко К., Вагіна Н.С.

Функціональні можливості та переваги використання в освітньому процесі інструментальної програми-оболонки hot potatoes 157

РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІН «ОХОРОНА ПРАЦІ», «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ», «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРИРОДНИЧОГО, ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКІВ

Нагайчук О.В.

Роль і місце дисципліни «основи охорони праці» в системі підготовки майбутніх учителів технологій 159

Кульчицький В.С., Карковська В.Я.

Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні 161

Кравець Н.П.

Збереження здоров'я підлітків з особливими освітніми потребами на уроках літератури 164

Продан М.М., Кравець Н.П.

Здоров'язберігаючі технології молодших школярів на уроках літературного читання 166

Мороз Д.В.

Педагогічні умови формування екологічного мислення учнів початкової школи на уроках природознавства 168

Чжао Юйсян

Здоров'язбережувальні технології в умовах становлення нової української школи 171

Шеремет І.В.

Профілактика шкільних захворювань учнів початкових класів засобами кінезіології 174

Шеремет І.В., Матвієнко О.В.

Внесок учителя основ здоров'я та фізичного реабілітолога в оздоровлення дітей шкільного віку 177

Кочерга Є.В.

Знання про професійні захворювання як елемент здоров'язбережувальної компетентності вчителя хімії 181

Кривузяк С.А.

Роль та місце охорони праці при підготовці майбутніх вчителів технологій .. 184

Кондель В.М.

Підготовка фахівців з працезохоронної діяльності на основі компетентнісного підходу 187

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ, ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

А.Р. Білинська

Науковий керівник - к.е.н., В.Я. Карковська
(НУ «Львівська політехніка», м. Львів)

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Сучасні процеси реформування державної сфери України спрямоване на трансформацію відносин між суспільством і державою, яка, у свою чергу, забезпечується створенням нових форм і критеріїв впливу людей на публічно-управлінські процеси і відповідно їх участю в громадсько-політичному житті суспільства. Зокрема, одним із визначальних критеріїв модернізації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в умовах демократичного суспільства є публічність (відкритість, гласність). Важливою складовою реалізації цього критерію є запровадження інституту публічного аудиту в системі державного управління в умовах цивілізаційної та формаційної модернізації українського суспільства [1].

З точки зору етимологічної термінології “аудит” (у перекладі з лаю audio – він чує, слухати, слухач [2, с.321]) є більш вузьким ніж поняття “контроль”, та в перекладі воно є однопорядковим зі словами “аналізувати”, “перевіряти”, “екзаменувати”, “оцінювати”. Науковці, які розглядають поняття «аудит» як історичну категорію [3], яка розвивається разом з еволюцією суспільства, економічної системи як складової ринкової економіки та притаманних їй суспільних відносин, доводять те, що аудит є невід’ємною складовою розвитку та формування демократичного суспільства. Відповідно термінологічні дискусії з приводу значення та правил використання основних термінів державного фінансового контролю виходять далеко за межі простих етимологічних пошуків.

Рис. 1. Складові публічного аудиту

Термін “публічний аудит” (public – громадський, публічний [4, 5]) уже міцно закріпився в лексиконі зарубіжних та вітчизняних вчених і політиків. Пояснюється це тим, що публічний аудит у правовій демократичній державі відіграє надзвичайно важливу роль, адже демократія як форма правління передбачає контроль з боку народу (як методами прямої демократії, так і опосередковано за допомогою обраних народом представників) не тільки за прийняттям державно-управлінських рішень, а й за їх виконанням.

Отже, публічний аудит виконує функції специфічної діагностики, оскільки досліджує певну сферу діяльності, фіксує суперечності та проблеми, надає інформацію про отримані результати суспільству.

Місією публічного аудиту є інформування суспільства про результати незалежної професійної оцінки діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування та вироблення рекомендацій щодо модернізації державного управління та фінансового контролю.

Метою публічного аудиту є підвищення прозорості, ефективності та результативності управлінських рішень у публічній сфері [6, 7], відповідальності та підзвітності органів публічної влади суспільству.

Таким чином, за результатами дослідження публічного аудиту можна дійти висновку, що сформованої теоретико-методологічної основи публічного аудиту як необхідної складової публічного управління на сьогодні не існує. Об’єднуючи в собі теоретичні та практичні аспекти державного та інших видів аудиту, він набуває синергетичних якостей, що сприяє забезпеченню законності, ефективності та результативності діяльності органів публічної влади. З огляду на це, найбільш важливим для суспільства в публічному аудиті є надання рекомендацій щодо шляхів підвищення результативності та ефективності діяльності окремих ланок державного механізму та вдосконалення напрямів реалізації прийнятих державно-управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Оболенський О.Ю. Публічний аудит: цілі та економічний зміст / Оболенський О.Ю., Обушна Н.І. // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Харків : Магістр, 2015. – Вип. 1 (48). – С.84-92.
2. Максимова В.Ф. Сутність державного аудиту / В.Ф. Максимова, Ю.Б. Слободяник // Бізнесінформ. - №11. - 2013. - С.319-323.
3. Обушна Н.І. Публічний аудит: поняття та сутність / Н.І. Обушна // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2016. - Вип. 4. - С. 21-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_4_5.
4. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки / О. Кілієвич. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 510 с.
5. Обушна Н.І. Публічний аудит як модернізаційний механізм державного управління в Україні / Н. І. Обушна // Державне управління: теорія та практика. - 2015. - № 1. - С. 41-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2015_1_8.
6. Долбнева Д. В. Дослідження сутності та необхідності публічного аудиту як вектора модернізації державного управління та фінансового контролю

в Україні / Д. В. Долбнєва // Technology audit and production reserves. - 2017. - № 1(4). - С. 49-54. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2017_1\(4\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2017_1(4)_10).

7. Басанцов, І. В. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні [Текст] / І. В. Басанцов // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 1/2 (1). – С. 78–81.

Литвиненко О.Г.
здобувач, Київський університет імені
Бориса Грінченка, Україна

ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАУРОЧНОЇ ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Враховуючу суспільно-політичну ситуацію в країні та її курс на євроінтеграцію на часі актуальною стає модернізація освітнього процесу у державі. Мета загальної середньої освіти визначена у Проекті Закону України «Про освіту», зокрема зазначається, що «Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [2, ст.10]

Формування особистості молодшого школяра відбувається в єдності процесу дитини з природним, предметним та соціальним середовищем. Розкриваючи суть поняття «позаурочна предметно-перетворювальна діяльність» звернемося до визначення науковця Ю. Бабанського, який розглядає її як «спеціально організовані позанавчальні заняття, які сприяють поглибленню знань, розвитку вмінь і навичок, задоволенню і розвитку інтересів, здібностей і забезпечує розумний відпочинок учнів» [1].

Одним з видів позаурочної предметно-перетворювальної діяльності є діяльність спрямована на формування знань, умінь, навичок які є основою патріотичного виховання та спрямовані на розвиток національної ідентичності молодших школярів та прояву їх соціальної активності [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13]. Щодо Концепції Нової Української школи там зазначено, що: «...у центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни» [2, с. 19]. Як результат у дітей молодшого шкільного віку формується національно-культурні цінності, духовні ідеали, загальноприйняті норми, формується відповідальність за свої вчинки, розуміння оточуючих та їх інтереси, розвиваються комунікативні якості, доброчинність. Саме залучення школярів молодшого шкільного віку до благодійної діяльності дає можливість їм розвивати патріотичні якості та проявляти свою соціальну активність, дає можливість здобувати досвід взаємодії з іншими людьми, що відповідає Концепції Нової Української Школи. З огляду на це, упровадження в позаурочну предметно-перетворювальну діяльність молодшої школи екскурсій, виставок,

акцій, волонтерської діяльності, благодійних ярмарків стимулюватимуть формуванню соціальної активності.

Серед форм роботи, які ефективно впливають на формування соціальної активності молодших школярів, можна виокремити: участь дітей у конкурсах читців «Шевченківське слово»; участь у міжнародному конкурсі знавців української мови імені Петра Яцика; святі гостинності «Вишиванка», «Ланцюг єдності» присвячений до дня Соборності України; участь у квест-грі «Мовний експрес» до Міжнародного дня рідної мови; у конференції «Державні символи України», акції «Green day»; у волонтерській діяльності: «Намалюй листа солдату», «Теплі речі для бійця».

Проведення тематичних заходів, виховних годин посідає важливе місце у формування соціальної активності молодших школярів. При підготовці до них дитина виявляє відповідальність, ініціативність, розвиває свої комунікативні якості, переживає позитивні емоції, вчиться толерантно ставитися до оточуючих, налагоджувати позитивні взаємовідносини.

Отже, виховання соціальної активності молодших школярів у процесі позаурочної предметно-перетворювальної діяльності здійснюється за умови емоційно-позитивного ставлення до такої діяльності та цінностей прийнятих у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1977. – 192 с/
2. НУШ: порадник для вчителя: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
3. Кравець Н. П. Творчий розвиток учнів з особливими освітніми потребами як один із шляхів їх соціалізації / Н.П.Кравець // Topical issues of social pedagogy : Collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – P. 79–99.
4. Петько Л.В. Соціально-комунікативна активність підлітків: теорія і практика [Монографія] / Л.В.Петько. – К. : ВМУРол «Україна». – 2010. – 268 с.; бібліогр. : С. 249–267.
5. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
6. Петько Л.В. Психолого-педагогічна сутність соціально-комунікативної активності особистості / Л.В.Петько // Педагогіка вищої та середньої школи: зб.наук. праць ; гол. ред. В.К.Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2006. – Вип. 15. – С. 315–328.
7. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми / В.І. Тернопільська // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.
8. Тернопільська В.І. Відповідальність особистості: гуманітарний аспект / В.І. Тернопільська // Вісник Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2004. – № 14. – С. 47–50.
9. Тернопільська В. Шляхи виховання соціально-комунікативної культури молодших школярів / В. Тернопільська // Початкова школа. – 2009. – № 1. – С. 9–13.

10. Чернуха Н.М. Пріоритети успішної соціалізації особистості : акмеологічний

підхід / Н. М. Чернуха // Акмеологія – наука XXI століття : матер. IV Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Київ 30 травня 2014 р.). – К., 2014. – С. 47–52.

11. Matviienko Olena. Social and educational causes of deformation in the moral development of children of primary school age / Olena Matviienko // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE, 2016. – P. 382–386.

12. Pet'ko Lyudmila. About socio-culturological content in teaching subjects / Lyudmila Pet'ko // Development strategy of science and education: Collection of scientific articles. – Fidelite editions, Namur, Belgique, 2017. – P. 316–319.

13. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students / V.I. Ternopil'ska // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

М.О.Акуленко

Л.А.Довгань

Науковий керівник: д-р пед. н., професор

О. В. Матвієнко

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ЗАНЕДБАНOSTІ ДІТЕЙ

Анотація. Представлено сутність принципів індивідуалізації та диференціації в навчальному процесі початкової школи, термін педагогічна занедбаність. Розглянуто питання впровадження в освітній процес початкової школи описаних принципів.

Ключові слова: дитина, педагогічна занедбаність, поведінка, навчання.

Термін „занедбаний” означає таке, що знаходиться в занепаді, запустінні. Ним, зазвичай, підкреслюють той факт, що до даного місця, явища не торкалася рука (не проявилися зусилля) людини по його перетворенню (наведення порядку). По відношенню до дитини воно використовується для характеристики відсутності або недостатності застосування щодо неї в процесі її розвитку, виховання і навчання цілеспрямованого навчально-виховного впливу з урахуванням віку та індивідуальних особливостей.

Надамо таку характеристику педагогічно занедбаної дитини ” це дитина, яка не отримала (недостатньо отримала) відповідно свого віку розвитку, виховання і навчання з боку батьків і (або) осіб які їх замінюють, а також інших вихователів. Така занедбаність обумовлена, насамперед, відсутністю (недоліками) освітньо-виховної роботи з дитиною, наслідком яких є соціальна несформованість (недостатня сформованість) особистості, її окремих сторін як суб'єкта навчально-пізнавальної, ігрової та інших видів діяльності. Її проявами є: недостатній

розвиток; невихованість; упущення в розвитку і вихованні; невідвідування школи (ненавченість); низька успішність і, як наслідок, відсутність або недовідок запасу знань; слабе володіння способами і прийомами їх придбання та нерозвиненість навчально-пізнавальних мотивів; низька (недостатня) активність в навчанні, відсутність необхідних навичок поведінки і спілкування.

Педагогічна занедбаність – це стан, протилежний розвиненості, вихованості, освіченості (навченості).

Занедбаність дитини в навчанні, іноді називають дидактичною. Вона може проявлятися в її ставленні до навчання в цілому, а також з окремих предметів (математики, української мови, читання [1; 3; 10] та ін).

У літературі вираз «педагогічна занедбаність» часто використовується стосовно дітей, що мають асоціальну (девіантну) поведінку і антисоціальні прояви в поведінці, спілкуванні, вчинках. Йдеться про дітей, які отримали неправильне виховання, або результат виховання яких визначається типовими помилками у виховній діяльності в сім'ї або в освітніх установах.

Тому і педагогічна занедбаність, і упущення у вихованні, помилки у виховній діяльності сприяють формуванню девіантної поведінки дитини. Однак їх причини та наслідки не завжди однакові, тому змішувати їх не можна. Занедбаність – це неотримання або упущення (нереалізація) доцільного в вихованні та навчанні. А все інше в освітньо-виховній діяльності – це помилки, обумовлені численними причинами, невідповідністю цілям виховання, моральним нормам, прийнятим в суспільстві, що веде до асоціального або антисоціального формування зростаючої особистості.

Педагогічно запущені діти можуть мати нормальний стан здоров'я. Однак, як наслідок недостатнього виховання, невідповідності до навчання, вони відстають від однолітків у навчанні та іншій діяльності. У таких дітей порушена самооцінка, несформовані вміння визначати соціально-значимі цілі і планувати їх досягнення, вчитися і контролювати себе.

Наприклад, дитина не отримала необхідного виховання в сім'ї, її поведінка не відповідає тим вимогам, які характерні для однолітків. Батькам не до неї. Вони займаються своїми справами, або спосіб життя їх далекий від дитини та її виховання. Такі батьки в більшості своїй представляють сім'ї „групи ризику” [7; 8]. Дітей з них часто називають недостатньо вихованими (невихованими). У роботі з такою дитиною необхідно підходити з позиції втрачених можливостей. Труднощі в її вихованні і навчанні визначаються в необхідності працювати з вихованцем, як з дитиною, що значно молодша за свій вік.

Також, у літературі (коли виникає необхідність характеризувати занедбаність дитини в соціальному формуванні і розвитку) зустрічається поняття "соціальна занедбаність". Це – характеристика дитини, яка не одержала відповідного свого віку соціального розвитку, її соціалізація відбувається під впливом негативних факторів соціального середовища життєдіяльності, наслідком чого є несформованість (недостатня сформованість) у неї соціальних цінностей, інтересів, норм, правил, навичок і умінь, а також невідповідність її віку засвоєних статево-вікових соціальних ролей. Вона формується під впливом упущень (відсутністю або недостатньою увагою) у вихованні і низькою

самоактивністю [1; 5; 6; 9; 10; 11] дитини (чи її відсутності), які позначаються на її соціальному формуванні і розвитку, придбанні соціального досвіду, оволодінні соціальними ролями.

Основними проявами соціальної занедбаності в дитячому віці є незасвоєння відповідних віку соціальних норм і правил, відсутність або недолік досвіду соціально-комунікативних якостей і властивостей особистості, низька здатність до соціальної рефлексії, труднощі в оволодінні соціальними ролями.

Зустрічається поняття "соціально-педагогічна занедбаність" дитини, яким як би підкреслюється соціальний характер наслідків її педагогічної занедбаності. Це – характеристика дитини, яка не одержала відповідного її віку виховання і навчання з боку батьків і (або) осіб які їх замінюють, інших вихователів, а також соціального розвитку та соціалізації під впливом факторів соціального середовища і самоактивності. Концентровано вона виражається в порушеному образі „Я”. Подібні наслідки зумовлені соціально-педагогічними умовами середовища виховання. Таке середовище може мати місце в сім'ї (особливо в сім'ї групи ризику) [2; 4; 8], будинку дитини, інтернатному закладі, в процесі виховання дитини переважно вулицею, упущення в навчанні дитини в школі.

На кожному віковому етапі є свої особливості соціальної занедбаності дітей, що виявляються у відносинах, провідній діяльності (ігровій, навчальній), мові. В цілому, вона характеризується: 1) несформованістю дитини як суб'єкта пізнання і діяльності; 2) неосвіченістю (відсутність необхідного запасу знань, слабе володіння способами їх придбання, слабе оволодіння ігровою (навчальною) діяльністю; 3) невихованістю (нерозвиненість соціально значущих для віку якостей особистості, дисгармонія мотивів поведінки); 4) нерозвиненістю (незбалансованість) розвитку психічних процесів, дисгармонією особистісного розвитку, низьким рівнем розвитку властивостей суб'єкта.

Список використаної літератури

1. Кравець Н. П. Творчий розвиток учнів з особливими освітніми потребами як один із шляхів їх соціалізації / Н.П. Кравець // *Topical issues of social pedagogy : Collective monograph*. – CARICOM, Barbados, 2017. – Р. 79–99.

2. Матвієнко О. Основи морального виховання особистості молодшого школяра / О.Матвієнко. – К. : Стилос, 1999. – 154 с.

3. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку / О.В. Матвієнко. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.

4. Матвієнко, О.В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня / О.В.Матвієнко // *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки : [зб. наук. статей]*. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 95. – С. 123–130.

5. Матвієнко О. В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи / О. В. Матвієнко // *Topical issues of social pedagogy : collective monograph*. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100–122

6. Петько Л.В. Англійська мова для студентів-психологів та дефектологів. Дидактичний матеріал для практичних занять та самостійної роботи студентів з іноземної мови зі спеціальностей: 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)», 6.030102 «Психологія», 6.030103 «Практична психологія»: навч. посібник для студентів, магістрантів, аспірантів. – К. : Талком, 2015. – 160 с.

7. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

8. Петько Л.В., Верезій В.Ф. Підліток у різновіковому загоні // Рад. школа. – К. – 1989. – № 11. – С. 6–12.

9. Тернопільська В.І. Соціальний розвиток школяря як основа виховання соціально-комунікативної культури / В.І.Тернопільська // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – № 25. – С. 85–89.

10. Kravets N.P. Factors that complicate the reading activity of mentally retarded students / N.P.Kravets // Economics, management, law:realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2016. – P. 451-455.

11. Matviienko Olena. Social and educational causes of deformation in the moral development of children of primary school age // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles. Psychology. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE, 2016. – P. 382–386.

Ю.М. Ботьба
НПУ імені М. П. Драгоманова
Науковий керівник: д-р пед. н., професор
О. В. Матвієнко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. Розглянуто та визначено організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до роботи з батьками дітей дошкільного віку, які сприяють ефективному досягненню мети, забезпечують розвиток пізнавальних інтересів, формування вмінь та навичок, активізують самостійну діяльність студентів.

Ключові слова: університет, майбутні вихователі, дошкільнята, батьки.

Зміна державної політики в галузі освіти зумовила визнання провідної ролі сім'ї у вихованні дітей, про що зазначено в Конституції України, Законі України «Про дошкільну освіту». Сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини. Тому зростає її роль як основоположного сектору держави. Сьогодні батьки потребують педагогічної допомоги, яку може надати їм фахівець якісно нової генерації, підготовлений у педагогічному університеті відповідно до запитів нової доби, доби гуманізму і демократії. Це є особливо актуальним у

прагматичному ХХІ столітті, коли активно спустошуються моральні цінності, морально-етичні ідеали.

Стан розробленості проблеми підготовки майбутніх педагогів до роботи з батьками плідно опрацьовували у своїх працях відомі педагоги – А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, М. Стельмахович, К. Ушинський, С. Шацький та інші.

Педагогічний аспект проблеми підготовки педагога до роботи з батьками відображений у сучасних дослідженнях Т. Алексєнко [1], Л. Волинець, Т. Гущина, З. Зайцева, А. Марушкевич, М. Машовець, О. Семенов.

Мета: обґрунтувати організаційно- педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з батьками дітей дошкільного віку у вищому навчальному закладі.

Результати вивчення наукової літератури свідчать про важливість зазначеного вікового періоду для формування й розвитку майбутньої особистості, а також впливу батьків на цей процес загалом. Визнання вченими (Н. Аксаріною, О. Кононко, Г. Ляміною, Т. Марковою, М. Щеловановим та ін.) дитинства в житті людини як сенситивного, в умовах якого закладаються першооснови її наступного розвитку, уможлиблює однозначне розв'язання питання про залежність формування майбутньої особистості від сформованості педагогічної культури батьків і рівня професійної підготовки педагогів. Науковцями встановлено пряму залежність між потребами дітей дошкільного віку та реалізацією батьками функцій (навчальної, виховної, розвивальної, соціалізуючої, взірця для наслідування, джерела емоційного тепла та підтримки). Відсутність у родинному середовищі сприятливого морально-психологічного клімату, відповідних матеріально-побутових умов, медико-гігієнічного догляду, ігнорування вікових та індивідуальних особливостей дитини, незадоволення потреби в любові й опіці можуть спричинити негативні наслідки як для дитини, так і для суспільства.

Особливості просвітницько-консультативної роботи з батьками вихованців полягають у досягненні триєдиної мети: просвітницької, пропедевтичної, корекційної. Її реалізація здійснюється в межах трьох етапів: підготовчого, консультування батьків вихованців, узагальнено-оцінного.

Зміст діяльності педагога передбачає розв'язання таких завдань: забезпечити мотиваційне середовище (допомогти батькам осягнути потребу в набутті знань та вмінь, відчувати відповідальність за повноцінне виховання та розвиток своїх дітей); допомогти батькам у засвоєнні знань з різних аспектів виховання дітей, розвитку відповідних умінь і навичок, спонукання до самовиховання, саморозвитку.

У свою чергу, просвітницько-консультативну роботу ми розглядаємо поза сімейною психотерапією і консультуванням з питань сім'ї та шлюбу (визначаючи їх необхідність та актуальність у педагогічній просвіті батьків) з урахуванням порад фахівців: педагога, логопеда, медиків, психолога та інших [1; 2].

Також готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками дітей дошкільного віку розглядаємо як інтегративну якість особистості, що забезпечує результативну взаємодію педагога з батьками, включає професійно-педагогічні погляди та переконання, емоційно-вольову сферу особистості, професійні

знання, уміння і прагнення працювати з батьками в сучасних умовах, самооцінку, етичну, правову культуру педагога [6; 7; 8; 10; 11].

Це потребує дотримання певних організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з батьками дітей дошкільного віку, а саме: формування позитивної мотивації щодо вивчення актуальних проблем сім'ї, забезпечення підготовки до самоаналізу професійно-особистісних якостей, формування вмінь моделювання майбутньої професійної діяльності, професійна спрямованість змісту навчальних дисциплін з урахуванням особливостей роботи з батьками (забезпечення первинної соціальної адаптації дитини, створення комфортних умов для її відпочинку та короткотривалого сну, організація предметно-маніпулятивної діяльності, відображувальних ігор, емоційного спілкування, розвиток психічних процесів, які вербалізуються та опосередковуються мовленням, формування в батьків мотивів, що спонукають їх до власної виховної діяльності).

Важливою організаційно-педагогічною умовою є забезпечення підготовки студентів до самоаналізу професійно-особистісних якостей. Завдяки їм майбутній фахівець може успішно розв'язувати поставлені завдання у процесі професійної підготовки через наповнення навчальних курсів науково-теоретичною, культурологічною інформацією, спрямованою на формування цінностей та цілей як провідних детермінантів майбутньої професійної діяльності педагога з батькам [3; 4; 5].

Одним із напрямів удосконалення підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є професійна спрямованість змісту нормативних навчальних дисциплін з урахуванням особливостей роботи з батьками дітей дошкільного віку. Означену умову варто реалізовувати шляхом оптимального вибору форм, методів навчання, а також через систематизацію та професійну спрямованість змісту нормативних навчальних дисциплін як основи теоретичної і практичної підготовки майбутніх педагогів; урахування особливостей роботи з батьками дітей дошкільного віку під час викладання навчальних дисциплін; активізацію навчально-пізнавальної та навчально-дослідницької діяльності студентів; співтворчу суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача зі студентами [5]; урахування індивідуальних особливостей і можливостей студентів; створення креативного середовища для розвитку творчості студентів у самостійній та колективній діяльності; належне інформаційно-методичне забезпечення підготовки шляхом інтегрування змісту нормативних навчальних дисциплін.

Необхідною організаційно-педагогічною умовою є моделювання майбутньої професійної діяльності. Її реалізації сприяє моделювання студентами форм роботи з батьками під час лабораторно-практичних занять через навчально-педагогічні ігри, аналіз педагогічних ситуацій майбутньої професійної діяльності; залучення студентів до просвітницько-консультативної роботи на консультативних пунктах; контроль якості навчально-пізнавальної діяльності з подальшим корегуючим впливом; визнання за кожним права на помилку з обов'язковим аналізом її причин, визначенням шляхів подолання; налаштування молоді на саморозвиток, самовдосконалення, самореалізацію.

Важливого значення варто надавати створенню креативного середовища у процесі підготовки студентів до творчої взаємодії з батьками. У працях Р.Скульського [9] наголошено, що фахівець-початківець без відповідного соціального та педагогічного досвіду творити не може. Такий досвід набувається внаслідок багаторічної практичної діяльності. Однак його основи необхідно формувати в процесі навчання у ВНЗ. Цьому сприятиме забезпечення постійної активності студентів шляхом включення у зміст їхньої підготовки задач, адекватних задачам формування творчого мислення. Особливо це стосується діяльності педагога, спрямованої на неперервне професійне самовдосконалення, а також діяльності, змістом якої є творче застосування знань у педагогічному моделюванні навчального процесу, його реалізації, дослідженні та вдосконаленні.

Отже, організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до роботи з батьками дітей дошкільного віку розглядаємо як можливості та обставини в реальному навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, які сприяють ефективному досягненню мети, забезпечують розвиток пізнавальних інтересів, формування вмінь та навичок, активізують самостійну діяльність студентів.

Список використаної літератури

1. Алексєнко Т.Ф. Готовність батьків до виховання дитини / Т.Ф. Алексєнко // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 37–41.
2. Колосова Н.М. Підготовка майбутніх вихователів до педагогічної підтримки дітей дошкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.М. Колосова. – Ялта, 2012. – 19 с.
3. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку / О.В. Матвієнко – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – С. 13-23.
4. Матвієнко, О.В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня / О.В.Матвієнко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки : [зб. наук. статей]. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 95. – С. 123–130.
5. Матвієнко О.В. Професійне педагогічне спілкування як особлива форма взаємодії викладача і студента у навчально-виховному процесі // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 88. – Черкаси. – 2006. – С. 95–101.
6. Петько Л.В. Вивчення гендерних ролей та взаємовідносин у сім'ї зі студентами ВНЗ на практичних заняттях з іноземної мови / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. праць [за ред. А.Й.Капської]. – Вип. 14 (частина II). – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2012. – С. 112–123.
7. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-

педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.

8. Петько Л.В. Стимулювання готовності майбутніх соціальних педагогів до виховної роботи у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ (на прикладі кінофільму «Звуки музики» («The Sound of Music»), США, реж. Уайз, 1965 р.) / Л.В.Петько // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. праць № 9 (11). – К. : Університет «Україна». – 2012. – С. 84–95.

9. Скульський Р.П. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості / Р.П. Скульський. – К. : Вища школа, 1992. – 135 с.

10. Kravets Nina. Priority of Ukrainian literature lessons for creative development of pupils with speciall educational needs / Nina Kravets // Science and practice: an innovative approach: Collection of scientific articles. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2017. – P. 287-292.

11. Matviienko Olena. The influence of socio-political changes in society on the moral development of primary school age children / Olena Matviienko // Economics, management, law:realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. – P. 459-463.

О.І. Цихмейструк
НПУ імені М.П.Драгоманова
Науковий керівник: д-р пед. н., професор
О.В. Матвієнко

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ТЕМПЕРАМЕНТУ

Анотація. Розглянуто особливості навчання учнів молодших класів з різними типами темпераменту. В статті розкриваються особливості шкільного віку, особливості прояву темпераменту в молодшому шкільному віці, надаються рекомендації щодо навчання учнів з різним типом темпераменту.

Ключові слова: молодший шкільний вік, темперамент, навчання студентів університет.

Проблема індивідуального підходу в навчанні розробляється у вітчизняній науці давно, і зараз актуальність таких досліджень особливо велика. Розуміння індивідуальних особливостей учнів необхідний у дослідження різних сторін особистості, зокрема й щодо темпераменту. Темперамент – це поєднання індивідуально-психологічних особливостей особистості, що характеризують динамічну і емоційно-вольову сторони її поведінки і діяльності.

Велика частина вчених єдині в думці, що темперамент – вроджена характеристика, а значить його змінити не можна. І тому дуже важливо враховувати темперамент дитини в навчально-виховній роботі з нею. Якщо не враховувати темперамент дитини в навчально-виховному процесі, то її буде

складніше розкрити особливості і таланти своєї особистості. Виділення серед учнів представників чотирьох темпераментів і облік їх особливостей дозволяють істотно підвищити ефективність навчально-виховного процесу з молодшими школярами при розподілі завдань, при визначенні обсягу і часу виконання завдань, при виставленні оцінок і т.д.

Мета статті – описати особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей з різними типами темпераменту.

Зазначимо, що проблема психологічної готовності дитини до школи – одна з найважливіших проблем дитячої психології. Практичне значення вирішення цієї проблеми очевидно: від її вирішення залежить визначення найбільш оптимальних термінів початку шкільного навчання, розробка найбільш ефективних освітніх програм дошкільнят і методів навчання дітей у початковій школі. Тільки в останні роки вчені наближаються до вирішення цієї проблеми: виділення єдиного поняття психологічної готовності дитини до школи та визначення її критеріїв.

Вітчизняні дослідники проблеми спираються на положення Л.С. Виготського про розвиваюче навчання, головна особливість якого орієнтація на зону найближчого розвитку. Разом з тим, автори підкреслюють, що не можна починати навчання в школі, якщо немає певного початкового рівня психічного розвитку, зони актуального розвитку (за Л.С.Виготським). Тому роботи Д.Б.Ельконіна, Л.А.Венгер, Л.І.Божович та ін. вчених присвячені визначенню цього рівня розвитку дитини. В якості вихідного пункту аналізу психологічної готовності дитини до школи розглядаються основні лінії психічного розвитку в дошкільному віці та його психологічні новоутворення, що забезпечують перехід до нового виду діяльності.

Готуючи дітей до шкільного навчання необхідно враховувати їх індивідуальні особливості, в тому числі і темперамен . Тактика вичікування й ігнорування в надії, що все владнається, «минеться», як тільки діти включаться до навчальної роботи в школі і вдома, абсолютно помилкова і призводить до поглиблення первинних негараздів у розвитку [12]. Тому з боку дорослих (батьків, вихователів, психолога, вчителя, логопеда) потрібно розуміння і допомога дітям з різними типами темпераменту в подоланні труднощів [1, с. 67; 3]. Надзвичайно важливо, щоб дорослі були зацікавлені в розробці та реалізації адекватної розвивально-корекційної програми з метою успішної підготовки дитини до школи [10; 12; 14].

Конструювання програми стає можливим, якщо дорослий, по-перше, зуміє виявити першочергові, найбільш важливі на даному етапі «точки прикладання» власних розвиваючих, корекційно-розвиваючих зусиль стосовно до соціальної ситуації розвитку дитини і, по-друге, зможе вибудувати цілісну систему розвивально-корекційного впливу так, щоб вона стала природною і обмеженою складовою освітнього процесу.

Однією з основних умов підготовки дітей з різними типами темпераменту є відповідність темпу, обсягу і складності матеріалу реальним можливостям дитини, рівню розвинутості її когнітивної сфери, а також рівню підготовленості, тобто вже засвоєних знань і навиків. Тому зміст розвиваючо-корекційної

програми, по-перше, повинно відповідати реальним можливостям дитини, по-друге, має бути орієнтоване на зону її найближчого розвитку, тобто враховувати як актуальний рівень розвитку (самостійне виконання запропонованих завдань), так і можливості дитини, у розв'язанні завдань за допомогою дорослого (власне зона найближчого розвитку) [6].

Розвивально-корекційна робота спрямована, перш за все, на формування змістовної навчальної мотивації, розвиток пізнавальних інтересів, загальноінтелектуальної діяльності, творчої активності дитини, а також особистісних якостей, необхідних для успішної адаптації до умов школи [6]. У дітей з різними типами темпераменту розвивають до необхідного рівня психофізіологічні функції, що забезпечують навчальну діяльність, такі, як фонематичний слух, зоровий аналіз, артикуляція, дрібна моторика, просторова, часова та кількісна орієнтація, координація в системі «око-рука», що робить можливим повноцінне включення дитини в навчальну діяльність. Сприяють цьому і також розвиток мовлення та збагачення запасу знань і уявлень про навколишнє. Пропонуючи дитині якусь діяльність, необхідно знайти мотивацію до цієї діяльності, щоб зацікавити її результатом. Роботу слід побудувати так, щоб діяльність виявилася успішною, виникаючі труднощі – подоланими, а поставлена мета – досягнутою [2; 3; 4; 5]. Необхідно штучно створювати ситуації, де результат побачать однолітки (особливо це стосується меланхоліків) [7]. Зацікавленість і успіх не тільки пробуджують в дитині віру в свої сили, знімають напругу, але й сприяють підтримці активного, комфортного стану [6]. Досягаючи успіху, дитина починає любити себе «нову», прагне до самовдосконалення, щоб зайняти більш високі позиції в очах дорослих, але в першу чергу, звичайно, у однолітків. Необхідно заохочувати, підбадьорювати дитини, хвалити за ті успіхи, які вона може порівняти зі своїми результатами [1], стимулюючи дитину до більш активних і цілеспрямованих дій, створювати умови, що забезпечують виконання завдань більш якісно і швидко [13], але не слід сильно квапити дитину – це може погіршити результати і додатково невротизувати її [6].

Гарною підмогою в роботі з дітьми різних типів темпераменту може виявитися організуюча допомога дорослого: вказівки, на що потрібно звернути увагу, розчленовування завдання на більш дрібні частини, допомога в організації робочого місця, в переключенні уваги з одного завдання на інше. Спокійна, доброзичлива допомога допоможе заощадити сили, повірити в те, що успіх цілком досяжний. Долаючи за допомогою дорослого свої труднощі, дитина вчиться не боятися майбутньої роботи, раціонально організовувати і планувати свою діяльність [6; 9; 11]. Стимулювання пізнавальної активності, самостійності, зацікавленості в результатах розумової діяльності дозволяє подолати інтелектуальну пасивність, формуючи інтерес до навчального процесу [6; 12].

Також корисно використовувати прийоми випереджаючого впливу, тобто завчасно нагадати дитині про необхідність підготуватися до занять, про наближення термінів завершення роботи, про майбутню діяльність. Такі вказівки допомагають їй вчасно переключитися на нову справу [13].

Отже, готуючи дітей з різними типами темпераменту до навчання в школі, необхідно враховувати їх індивідуальні особливості. Тільки об'єднані зусилля

близьких дорослих таких дітей, створюють адекватні умови розвитку і забезпечують індивідуальний підхід, допоможуть їм знайти упевненість в своїх силах і забезпечать простий і природний перехід від дошкільного віку до шкільного. Завершимо нашу статтю влучними словами А.С.Макаренка «Виховуючи дітей, ми виховуємо майбутню історію нашої країни, а значить і історію світу.»

Список використаної літератури

1. Волкова-Гаспарова Е. „Мямлики“, или замедленные дети / Е.Волкова-Гаспарова // Дошкольное воспитание, 1999. – № 11. – С. 65–67.
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.
3. Кравець Н.П. Засвоєння знань дітьми, які мають труднощі у навчанні // Початкова школа, 2003. – №6. – С. 7–10.
4. Кравець Н.П. Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання // Нова педагогічна думка: Науково-методичний журнал – Рівне, 2006. – №3. – С. 55–59.
5. Кравець Н.П. Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови : навчально-метод. посібник. – К. : „А.С.К.“, 1999. – 127 с.
6. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку / О.В. Матвієнко. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – С. 13–23.
7. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності / О.Матвієнко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (1). – С. 238–244.
8. Матвієнко, О.В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня / О.В.Матвієнко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки : [зб. наук. ст.]. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 95. – С. 123–130. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/507>
9. Петько Л.В. Англійська мова для студентів-психологів та дефектологів. Дидактичний матеріал для практичних занять та самостійної роботи студентів з іноземної мови зі спеціальностей: 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)», 6.030102 «Психологія», 6.030103 «Практична психологія»: навч. посібник для студентів, магістрантів, аспірантів. – К. : Талком, 2015. – 160 с.
10. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.
11. Петько Л.В. Французька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.03010201 «Психологія», 8.03010301 «Практична психологія»,

8.01010501 «Корекційна освіта (за нозологіями)»: навч. посібник / Л.В.Петько, С.О.Гудій, С.М.Бабій ; за ред. Гончарова В.І. – К. : «Талком», 2015. – 133 с.

12. Смирнова Е.О. Детская психология: учеб. для студ. высш. пед. учеб. Заведений. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 369 с.

13. Степанова О.А. Профилактика школьных трудностей у детей / О.А.Степанова. – М. : ТЦ Сфера, 2003. – 128 с.

14. Matviienko Olena. Theoretical bases of teacher's professional formation / Olena Matviienko // Economics, management, law: socio-economical aspects of development: Collection of scientific articles. Volum 2. Psychology. Pedagogy and Education. – Edizioni Magi – Roma, Italy. – 2016. – P. 237–239.

15. Pet'ko L. The «case study» method as means of formation of a professionally oriented foreign language teaching environment in university conditions / L. Pet'ko // Intellectual archive. – 2015. – Volume 4. – Num. 4 (July). Series «Education & Pedagogy». – Toronto : Shiny Word Corp. – P. 48 – 65.

С.М. Шевчук
НПУ імені М. П. Драгоманова
Науковий керівник: д-р пед. н., професор
О. В. Матвієнко

РОЗВИТОК ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК УМОВА ЇХ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ

Анотація. Досліджується проблема впливу вольових якостей школяра на результативність його навчання. Встановлено взаємозв'язок між вольовими якостями особистості і здатності до самоконтролю. Означено умови, яких необхідно дотримуватись для успішного формування навичок самоконтролю.

Ключові слова: школяр, результативність навчання, вольові якості, умови формування.

Сучасна педагогічна думка тісно пов'язана з поняттям «гуманізм». Одним із принципів гуманної педагогіки є принцип природовідповідності, який каже про те, що весь педагогічний процес повинен будуватися відповідно до цілісної сутності дитини, а не тільки її матеріальної природи. Гуманна педагогіка будується на аксіомах: любов виховується любов'ю; доброта виховується добротою; успіх вирощується успіхом; благородство виховується благородством [1]. Отже, початкова освіта має набувати особистісно-розвивальної спрямованості, важливість якої доведено дослідженнями українських вчених-психологів (Л.Занков, С.Максименко, В.Репкін, О.Скрипченко та ін.).

Існує ряд умов, виконання яких забезпечує результативність навчально-виховного процесу. Серед них важливе місце посідає психологічний чинник, зокрема, – розвиток вольових якостей учнів, які проявляються в здатності до саморегуляції діяльності. Воля допомагає включатись в діяльність та досягати поставленої мети; допомагає долати труднощі; допомагає встановити позитивні взаємовідносини між людьми; керує поведінкою людини.

Багатограним є спектр ситуацій у житті людини, які потребують вольових зусиль, негайної вольової регуляції: подолання перешкод, спрямованість дій у майбутнє, конфлікт мотивів. Воля є центральною регулятивною ланкою в системі формування особистості, стрижневим компонентом самовиховання школярів, коли вона стає свідомим регулюванням своїх вчинків. Долаючи різні перешкоди, людина прикладає вольові зусилля, які характеризуються кількістю енергії, що витрачається на виконання цілеспрямованих дій чи утримання від них [10].

Для результативного навчання в початковій школі необхідно навчити дитину своєчасно контролювати свою діяльність, виправляти помилки. Практика показує, що навчальну роботу з формування самоконтролю у дітей підмінюють закликами до учнів бути уважними, перевіряти себе. На різних уроках домінує контроль лише готових результатів, під час самостійної роботи спостерігається гіперопіка дітей, відсутні чіткі орієнтири щодо визначення якості виконання.

Значна кількість батьків переконана в тому, що перевіряти результати діяльності дітей доцільно лише вчителям і батькам, щоб попередити помилки під час виконання домашнього завдання.

Тому формування навичок самоконтролю підмінюється контролем з боку дорослих. Для успішного формування навичок самоконтролю потрібно забезпечити в системі уроків такі умови: 1) домагатися від учнів чіткого розуміння мети роботи і об'єкта перевірки; 2) передбачати труднощі, які можуть виникнути в процесі виконання самостійної роботи та здійснювати індивідуальний підхід, інструктуючи пояснення домашнього завдання; 3) щоб запобігти можливих помилок, ускладнювати завдання в певній послідовності: копіювання, використання зразка у тих самих умовах, у змінених, у нових [9; 8].

Отже, при цілеспрямованій роботі вчителя у дитини формується здатність до прикладання вольових зусиль [2] і в ході виконання поставлених завдань і в ході їх перевірки.

Воля також є важливою складовою операцій фізично-оздоровчого характеру. В процесі правильно організованих занять з фізичного виховання виробляються моральні й вольові якості: організованість, дисциплінованість, ініціативність, винахідливість [5]. Під час виконання фізичних вправ учителі створюють умови для подолання труднощів різного характеру. Для того, щоб учні усвідомлено відносились до своєї діяльності, повинна бути хороша мотивація. Наприклад, на уроках фізичного виховання, під час проведення естафет, найважливішою спонудою став інтерес, який ми пов'язували з необхідністю дотримання правил гри естафети. Коли діти розуміли необхідність дотримання правил на уроках фізичного виховання, то й під час виконання самостійної роботи на інших уроках, вони вимагають виконання цих правил і від себе, і від інших [3].

Відтак, існує зв'язок фізичного виховання з розумовим: заняття фізичними вправами сприяють поліпшенню здоров'я, а це, у свою чергу, створює умови для плідної розумової діяльності. У книзі «300 сторінок спілкування з природою» В.О. Сухомлинський підкреслював [6; 7], що певний відсоток учнів не встигають у навчанні не через те, що мають поганий рівень підготовки, а саме через погане здоров'я. Тому дитина з чудовим самопочуттям і добре сформованими вольовими

якостями здатна тривалий час активно працювати, задовольняючи всі свої потреби, вміє контролювати свою діяльність та поведінку.

Отже, між рівнем розвитку вольових якостей і рівнем навчальних досягнень молодших школярів існує взаємозв'язок, який проявляється в тому, що високий рівень розвитку вольових якостей зумовлює високий та достатній рівні їх навчальної успішності; своєчасна психолого-педагогічна робота, спрямована на розвиток вольових якостей, сприяє навчальній успішності молодшого школяра.

Список використаної літератури

1. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / С.Г.Карпенчук. –[2-ге вид.]. – К. : Вища шк., 2005. – 343 с.
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма / Н.П.Кравець // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.
3. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку / О.В. Матвієнко. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – С. 13–23.
4. Матвієнко О.В. Основи морального виховання особистості молодшого школяра / О.В.Матвієнко. – К.: Стилос, 1999. – 154с.
5. Матвієнко, О.В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня / О.В.Матвієнко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія : Педагогічні та історичні науки : [зб. наук. статей]. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 95. – С. 123–130. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789>
6. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.
7. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.
8. Петько Л.В. Професійна підготовка вчителів початкової освіти та формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В. Петько // Інноваційні технології в організації виховної роботи у початковій школі: Тр. Всеукр. наук.-практ. семінару (10 лютого 2016 р.), Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : ФОП Жовтий, 2016. – С.72–76.
9. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : підручник для студ. пед. ф-тів. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.

10. Шамова Т.И. Активизация учения школьников. – М.: Педагогика, 1989. – 209 с.

Печка Лариса Євгеніївна
аспірантка, Київський університет імені
Бориса Грінченка, Україна

ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ 6-7 РОКУ ЖИТТЯ

Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя здійснюється в організованому навчально-виховному процесі закладів освіти: дошкільний навчальний заклад, початкова школа. Успішний перебіг виховного процесу залежить від педагогічних умов та принципів його реалізації. Мета й завдання дослідження вимагають обґрунтування педагогічних умов формування ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя у взаємодії дошкільного навчального закладу й початкової школи.

Проблема визначення педагогічних умов знайшла своє осмислення в наукових працях А.Алексюка, В.Андрєєва, А.Аюрзанайна, І.Беха, І.Бойчук, О.Бражнич, С.Брунової, Єжової О.Л.Маслак, М.Нарійчука, О.Пехоти, П.Підкасистого, Г. Пономарьової, І.Фролова, І.Хитрової, Н.Яковлевої, С.Яшник та ін.

Водночас аналіз педагогічної літератури свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення поняття «педагогічні умови». Тлумачення цього поняття визначається як чинник, обставина, засіб, можливості змісту, методів та організаційних форм тощо.

Поняття «умова» є науковою категорією, що виражає відношення досліджуваного предмету до навколишніх явищ. Дане поняття вживають у педагогіці й психології для визначення причин, що зумовлюють певні явища або процеси. Під умовами визначається певне середовище, оточення, у якому явище виникає, існує й розвивається [7]. При цьому умови виступають розмаїттям об'єктивного світу; середовищем, обставинами, за якими процес або явище виникає, існує, розвивається.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає умови як: 1) необхідні обставини, від яких залежить здійснення чого-небудь; 2) особливості реальної діяльності, за яких відбувається чи здійснюється що-небудь [2, с. 1295]. У словнику С.Ожегова позначається: «...впливаючи на явища й процес, умови самі піддаються їхньому впливу» [5, с. 685].

Н.Єрошина під умовами розуміє «сукупність соціально-педагогічних і дидактичних факторів, які сприяють ефективності навчального процесу шляхом застосування ефективних форм, методів, прийомів» [3].

«Педагогічні умови – це необхідність і достатність обставин, від яких залежить ефективність навчально-виховного процесу», вважає Н.Бугаєць [1]. Науковці В.Ляудіс, А.Найн під педагогічними умовами розуміють сукупність

об'єктивних можливостей, обставин і заходів, які супроводжують освітній процес, певним чином структуровані та спрямовані на досягнення мети [4; 6], а Н.Безлюдна, Л.Сподін, І.Харламов – як обставини, що забезпечують успішне виконання завдань навчання й виховання. У навчальних закладах умови лише створюють сприятливі можливості для дітей у здобуванні знань [8; 9], формуванні вмінь і розвитку навичок.

Враховуючи ідеї В.Горашука, напрацювання К.Ісмагілова, С.Кириленко, В.Оржеховської, В.Тернопільської [10; 11] та інших, вважаємо, що умови дієвого використання освітнього середовища мають стосуватися просторово-предметних факторів (інфраструктура закладу, його матеріально-технічна база, санітарно-гігієнічний стан навчальних закладів), психодидактичних (зміст і методи навчання та виховання), соціальних (характер взаємовідносин усіх суб'єктів навчально-виховного процесу) складових освітнього середовища.

Аналіз науково-педагогічних досліджень дав нам підстави виділити чотири блоки педагогічних умов: організаційні, методичні, технологічні, соціально-психологічні, які сприяють формуванню основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя.

Для визначення рівня значущості виділених нами педагогічних умов було використано методи математичної статистики.

З огляду на теоретичне вивчення наукової літератури, а також математично-статистичний аналіз результатів експертної оцінки кураторів ми виокремили такі педагогічні умови, які на нашу думку, забезпечують ефективний вплив на формування ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя: 1) організація предметно-просторового виховного середовища для формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя; 2) включення дітей 6-7 року життя до активної здоров'язбережувальної діяльності; 3) робота з вихователями, вчителями з формування у дітей 6-7 року життя ціннісного ставлення до власного здоров'я; 4) робота з батьками щодо формування у дітей ціннісного ставлення до власного здоров'я.

Під час виділення зазначених педагогічних умов, ми враховували зміну вимог сучасного суспільства до виховання дітей 6-7 року життя.

Таким чином, визначені нами педагогічні умови формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя сприятимуть розвитку здоров'язбережувальній компетентності, формуванню життєствердного здоров'язбережувального образу світу дитини.

Література:

1. Бугаєць Н. А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів до роботи з сім'єю учня: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харків. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Х., 2002. – 18 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170000 / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Ерошина Н.А. Дидактические условия управления самостоятельной учебной деятельностью студентов педагогических вузов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. А. Ерошина. – Липецк: ЛГУ, 2001. – 22 с.

4. Ляудис В.Я. Психологические предпосылки проектирования моделей инновационного обучения в школе / В. Я. Ляудис // Инновационное обучение в школе: стратегия и практика. – М. : ИНИОН, 1994. – С. 13-32.
5. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И.Ожегов, Н.Ю.Шведова – М. : Азбуковик, 1999. – 944 с.
6. Найн А. Гуманизация непрерывного профессионального образования: вариант, концепция, модели: учеб. пособие / А Найн, Л.Кустов. – Челябинск : ЧГИФК, 1994. – 76 с.
7. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / кол. авт. – Вип. 46. – К. : Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. – 95 с.
8. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111-115.
9. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25-29.
10. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109-112.
11. Тернопільська, В.І. Толерантність як складова соціально-комунікативної культури особистості / ВІСНИК Житомирського державного університету ім. І.Франка. – 2008. - № 40. – С. 92-95.
12. Тернопольская В.І., Федорова М.А. Нравственные ценности младших школьников: технологии воспитания : монографія. – Saarbrücken : LAPLAMBERT Academic Publishing, 2015. – 182 с. URI <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15504>

І.О. Гапєєва
студентка групи М1т факультету ФМКТО
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку суспільства, утвердження позашкільної освіти як складової структури освіти України зумовили переосмислення її місця і ролі, визначення основних засад підвищення якості. Позашкільна освіта є цілеспрямованим процесом оволодіння систематизованими знаннями про культуру, природу, людину, суспільство. Також вона забезпечує застосування знань на практиці, опанування вміннями та навичками творчої діяльності.

Позашкільна освіта вирішує питання емоційного, фізичного та інтелектуального розвитку особистості, формування її компетентностей. Водночас позашкільна освіта сприяє забезпеченню потреб особистості у творчій самореалізації, її соціалізації, включенню в суспільні відносини, входженню у широкий світ.

Особливістю позашкільної освіти є забезпечення вільного часу особистості, її надання в позашкільних навчальних закладах та інших соціальних інституціях.

Отже, позашкільна освіта – цілеспрямований процес і результат навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час у позашкільних навчальних закладах та інших соціальних інституціях.

Функціонування позашкільної освіти в Україні тісно пов'язано з розвитком її теорії, практики і методики.

Проблему навчання і виховання учнів у процесі позашкільній діяльності порушували у своїх працях багато видатних учених-педагогів минулого і сучасності (П.Блонський, О. Биковська, В.Кузь, А.Макаренко, О. Рогозіна, С.Русова, Н. Савченко, М.Стельмахович, В.Сухомлинський, Т. Сущенко, К.Ушинський, С.Шацький, М.Фіцула, П.Підкасистий, М. Євтух та ін.).

Методику організації позашкільної роботи та підготовку педагогів для позашкільної освіти розглянуто в наукових працях С. Борисової, В.Вербицького, І.Веремійчика, А.Глуценка, В.Шутяка, І.Міщенко та інші.

Посилення вимог до якості позашкільної освіти зумовлює необхідність організації роботи щодо психологізації освітнього процесу як основи для розкриття особистісного, інтелектуального та творчого потенціалу вихованців. Тому в організації роботи позашкільного закладу належна увага має приділятися створенню сприятливого психологічного клімату, що забезпечується особистісно-орієнтованим стилем спілкування, використанням інтерактивних технологій, налагодженням співпраці педагогів і батьків вихованців.

Педагоги сучасних позашкільних закладів повинні спрямовувати свою діяльність на активний пошук інноваційних технологій навчання і виховання, а оволодіваючи ними, втілювати в освітній процес закладу позашкільної освіти. Однією з них є метод проектів, який вважається одним із перспективних видів навчання, тому що він створює умови для творчої самореалізації дитини, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей.

Заклад позашкільної освіти належить до такого типу закладів освіти, які проводять роботу у вільний від шкільних занять час. Тому важливим є організація дозвілля у вільний час та вихідні дні, де особливо яскраво і повноцінно розкриваються природні потреби вихованців в свободі і незалежності, активній діяльності і самовираженні. Такі форми організації дозвілля як заняття у гуртках, участь у підготовці і проведенні свят дають можливість дітям об'єднуватися у неформальні колективи, що дають їм можливість виступати в нових соціальних амплуа, займати ролі, що відрізняються від ролей у навчальній діяльності. Заняття у гуртку дають можливість кожному вихованцю розкрити свої таланти, розвинути художній смак, проявити свою фантазію та ініціативу, спостережливість.

Особистість дитини формується в процесі активної взаємодії з природним, предметним і соціокультурним оточенням. Виходячи з цього, необхідно забезпечити кожному вихованцеві умови для самостійної, творчої предметно-перетворювальної діяльності, для включення його у освітній процес як суб'єкта не лише під час урочної, а й позашкільної діяльності.

Метою позашкільної діяльності є задоволення інтересів і запитів дітей, розвиток їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності і

спілкування, закріплення, поглиблення знань, застосування їх на практиці, організація дозвілля та культурного відпочинку. Її зміст визначається загальним змістом виховання дітей, який передбачає розумове, моральне, трудове, естетичне і фізичне виховання.

Організуючи позашкільну освіту, переважна більшість науковців базуються на принципах, визначених у свій час видатним педагогом В. Сухомлинським, які є актуальними і для сучасних закладів загальної середньої освіти: раннє залучання учнів до продуктивної праці, висока моральна основа і суспільно-корисна значущість трудової діяльності вихованців; максимальне наближення праці дітей до праці дорослих; творчий характер праці; наступність змісту трудової діяльності, відповідних умінь і навичок; постійність продуктивної праці для дітей.

Педагогічна організація основних видів позашкільної освіти не буде ефективною також без урахування основних принципів виховання: поєднання педагогічного керівництва з розвитком ініціативи і самодіяльності вихованців; позитивне ставлення до особистості; опора на позитивне в дитині; поєднання поваги до особистості дитини з розумною вимогливістю до неї; прихованість виховних впливів; систематичність і наступність виховання; єдність і послідовність вимог до вихованця; врахування вікових та індивідуальних особливостей вихованця.

При організації позашкільної освіти педагог повинен поступово зменшувати свій вплив на вихованців, залучати їх не лише до роботи, а й до планування, розподілу завдань, розвиваючи тим самим у них активність, відповідальність, самоорганізацію, самоконтроль тощо.

Організуючи позашкільну освіту, необхідно враховувати особливості розвитку сучасного промислового і сільського виробництва, зміст нових економічних реформ, природне оточення міської чи сільської школи, особливості праці й побуту жителів міста і села; результати психолого-педагогічної діагностики трудової активності, способи реалізації основних функцій цього виду діяльності – пізнавальної, виховної, розвиваючої, комунікативної, ціннісно-орієнтаційної тощо.

Лише в процесі праці на користь колективу, суспільства і на свою власну користь можливе цілеспрямоване виховання в учнів сумлінного, відповідального ставлення до праці, яке включає повагу до колективу, вміння підпорядковувати особисту поведінку інтересам колективу. Колективна праця під час предметно-перетворювальної діяльності є важливим засобом попередження та подолання егоїстичних, індивідуальних нахилів та здібностей.

Пономарьова О. Ю.
здобувач кафедри теорії та історії педагогіки
Київського університету імені Бориса
Грінченка

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Провідною місією освіти є забезпечення цілісного фізичного, інтелектуального, соціального і духовного розвитку особистості школяра, формування його світогляду, виховання внутрішньої потреби до виявлення толерантності й побудови взаємовідносин з іншими на основі партнерства.

Формування особистості учня відбувається в процесі активної взаємодії з природним, предметним і соціокультурним оточенням, успішної творчої предметно-перетворювальної діяльності.

Предметно-перетворювальна діяльність спрямована на перетворення предметів навколишнього фізичного світу та характеризується тим, що завершується предметним результатом, матеріальним продуктом, через який людина опосередковано спілкується з іншими. Саме процес створення предметного результату забезпечує спілкування учня з оточуючими та визначає зміст і форми ставлення його до них, виявлення толерантності.

Формування умінь толерантної поведінки пов'язується з участю старшокласників у різноманітних заходах соціального спрямування, самоврядуванням тощо, що в свою чергу дає змогу не лише отримати освіту, а й сформувати культуру стосунків, створенню «здорових» взаємин між дітьми незалежно від фізичних, психологічних, соціальних та інших відмінностей. Все це зумовлює здатність особистості продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

Толерантне середовище – це перш за все гуманні та демократичні стосунки між усіма учасниками навчально-виховного процесу, які базуються на взаємоповазі, взаєморозумінні, готовності до сприйняття людей інших поглядів, звичаїв, традицій; це співробітництво в атмосфері поваги, теплоти, людяності, комфортності; це сформоване вміння сприймати кожного члена колективу як особистість.

Саме у процесі активної спільної діяльності учні набувають важливих моральних якостей. Адже саме така високозмістовна в усіх відношеннях і водночас різноманітна у предметному плані спільна діяльність є системоутворювальним чинником особистісно-розвивального середовища [1, с. 28; 2; 3].

Спільна діяльність старшокласників знаходить свою реалізацію через проведення різноманітних акцій та проектів, які створюють широкий простір для їх особистісної ініціативи, виявлення творчості, соціально-комунікативних умінь і навичок толерантної поведінки. Така діяльність продукує інтенсивний груповий вплив на особистість запускаючи механізми емоційного зараження,

відповідальності за групу, за себе, за справу, юнаки і дівчата відчують себе суб'єктами соціальної дії [4;; 5; 6; 8; 9; 10; 13; 14].

Старшокласники виступають ініціаторами впровадження у виховну діяльність навчального закладу низки заходів: акцій «Від серця до серця», «Милосердя», «Допоможи ближньому», «Твоя допомога потрібна воїнам АТО», «Зелені паростки надії» тощо, направлених на збір іграшок, одягу, взуття для дитячого будинку; проведення ярмарків власних кондитерських та інших виробів для передачі виручених коштів для допомоги сиротам.

Важливою ознакою такої діяльності є добровільність участі вихованців у ній, розвиток ініціативності й самодіяльності, врахування їх інтересів, бажань, пропозицій. Завдяки цьому створюються сприятливі умови для різнобічних толерантних, партнерських зв'язків [7; 11; 12].

Навички толерантної поведінки учнів також шліфуються у процесі краєзнавчо-пошукової діяльності, збору архівних матеріалів, документів, фотографій, проведенні етнографічних та фольклорних розвідок, виставок сімейних реліквій, предметно-перетворювальній діяльності по збереженню пам'яток минулого, дослідженні різноманітних міжетнічних стосунків з подальшим висвітленням у своїх проектних роботах тощо.

Таким чином, виховання толерантності старшокласників у процесі предметно-перетворювальної діяльності забезпечує самостійну творчу діяльність юнаків і дівчат, задовольняючи їх потреби у спілкуванні, взаємодії, ініціативності, самостійності. Сприяє виявленню сильних сторін особистості учня, оптимізму, емпатії у взаєминах, прийнятті індивідуальності кожного.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : Сходження до духовності. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
2. Кравець Н.П. Літературні ігри і виховання розумово відсталих учнів як активних читачів // Актуальні питання корекційної освіти. (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. – Вип. V. В 2-х т., том I. – Кам'янець-Подільський: ПП. Медобори-2006, 2015. – С. 155- 173.
3. Кравець Н. П. Творчий розвиток учнів з особливими освітніми потребами як один із шляхів їх соціалізації // Topical issues of social pedagogy : Collective monograph. - CARICOM, Barbados, 2017. - P. 79-99.
4. Петько Л.В. Актуальність формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Вип. 33. – С. 128-141.
5. Петько Л.В. Формування духовних цінностей студентської молоді шляхом створення професійно спрямованого іншомовного навчального середовища в умовах університету (на прикладі вивчення англійською мовою новели О'Генрі «Останній листок») // Проблеми освіти: наук. зб. / засн. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. – К. : ПП Лисенко М.М., 2014. – № 79. – С. 302-307.

6. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
7. Тернопільська В.І. Психологія для старшокласників: соціально-комунікативний аспект: навчальний посібник, – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 308 с.
8. Тернопільська В.І. Соціально-комунікативна культура школяра: шляхи сходження. Монографія. – Вид.-во ПП «Рута», 2008. – 300 с.
9. Тернопільська В.І., Литвиненко О.Г., Пономарьова О.Ю. Толерантність як детермінанта формування соціальної активності особистості // Topical issues of social pedagogy: Collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 135-153.
10. Тернопольская В.І., Федорова М.А. Нравственные ценности младших школьников: технологии воспитания : монографія. – Saarbrücken : LAPLAMBERT Academic Publishing, 2015. – 182 с. URI <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15504>
11. Matviienko O. Modern approaches to goal setting for teacher pedagogical activity // Topical questions of contemporary science : collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 452-456.
12. Matviienko Olena. Social and educational causes of deformation in the moral development of children of primary school age // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE, 2016. – P. 382-386.
13. Pet'ko L.V. Education, teaching, upbringing of students in the way of professionally oriented foreign language training // Geopolitical processes in the world today: Collection of scientific articles. – «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education. Vienna (Austria). 2016. – P. 322–326.
14. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

Коваль Т. В.
старший викладач, НПУ ім. М.П.
Драгоманова

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розуміючи, що здоров'я здебільшого залежить від самої людини, її свідомості, педагоги мають приділяти значну увагу формуванню в учнів позитивного ставлення до власного здоров'я. Основою такої діяльності є певна система взаємодії з учнями: організація просвітницької роботи, залучення учнів до різних видів оздоровчої діяльності, виховання природного ставлення до самовдосконалення.

Формування навичок здорового способу життя здійснювати через систему організації навчально-виховної та фізкультурно-оздоровчої роботи, яка

проводиться в школі [1; 2; 3; 4; 5]. Головною умовою успішної діяльності, спрямованої на формування навичок здорового способу життя, є спільна робота всього педагогічного колективу, батьків, учнів як на уроках, так і в позаурочний час [6; 7; 8; 9].

Головний акцент робиться на формуванні навичок здорового способу життя:

- дотримання режиму дня;
- навичок особистої гігієни;
- навичок правильного дихання;
- самоконтролю за правильністю постави під час письма, ходьби;
- культури споживання їжі;
- керування своїми емоціями;
- навички спілкування з друзями, членами сім'ї, дорослими.

Діяльність батьків і педагогів в інтересах дитини може бути успішною за умови об'єднання зусиль суб'єктів освітнього процесу, що дозволить краще пізнати дитину, побачити її в різних ситуаціях, допомогти батькам у розумінні індивідуальних особливостей дітей, розвитку їх здібностей, формуванні ціннісних життєвих орієнтирів, подоланні негативних вчинків і проявів у поведінці. Без підтримки батьків, без тепла сім'ї навички збереження та зміцнення здоров'я, отримані в школі, згаснуть, не будуть мати розвитку.

Реалізація необхідних здоров'язберігаючих технологій щодо свідомого ставлення до здоров'я базується на отриманні учнями необхідних знань, умінь і навичок фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я.

Сучасна медицина займається не здоров'ям, а хворобами, не профілактикою, а лікуванням. Завдання ж школи – зберегти, зміцнити здоров'я учнів, сформувати в них відповідальне ставлення до власного здоров'я. У учнів розвинута інтуїтивна здатність чути емоційний стан учителя, а тому з перших хвилин уроку треба створити середовище доброзичливості, позитивного емоційного налаштування. Слід пам'ятати, що психологічний стан і психологічне здоров'я учнів впливає і на фізичне здоров'я.

Звичайно, вирішення проблеми здоров'я дітей та підлітків потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Але особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка повинна і має всі можливості для того, щоб зробити навчально-освітній процес здоров'язберігаючим. І в цьому випадку мова йде вже не просто про стан здоров'я сучасних школярів, а про майбутнє України.

Література

1. Капська А.Й., Карпенко О.Г., Лук'янова Н.Л., Підлісна Н.Б. Деякі аспекти профілактики тютюнопаління серед школярів : Методичні рекомендації для шкільних психологів та класних керівників. – К. : ПП «Європа». 2001. – 56 с.
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.

3. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. – 2013. – № 11. – С. 45-48.
4. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
5. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (1). – С. 238–244.
6. Никифорова О. Школа на шляху до здорового способу життя // Завуч. – 2008. – №19–20.
7. Олексюк Н. С. Особливості соціального формування дитини у різні вікові періоди її розвитку // Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького держ. педагогічного ун-ту імені Івана Франка / ред. кол. Н. Скотна, (головний редактор), М. Чепіль (редактор розділу) та ін. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Випуск 29. Педагогіка. – С.125–134.
8. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.
9. Петько Л.В. Підлітки і туризм // Рад. школа. – 1989. – № 2. – С. 35–40.
10. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
11. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109-112.
12. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми // Вісник Житомирського державного ун-ту ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.
13. Шеремет І.В. Гігієнічні та валеологічні умови організації навчання молодших школярів на уроках з використанням комп'ютерів. НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 8. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. С. 159–163.
14. Шеремет І.В. Формування навичок оздоровчої роботи у майбутніх вчителів початкової школи // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Вип. 98. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт) ; гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2012. – С. 321–324.
15. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

Матвієнко Олена Валеріївна
д-р пед.н., професор кафедри педагогіки
і методики початкового навчання,
НПУ імені Михайло Драгоманова

СИСТЕМА РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні, як ніколи раніше, постає проблема виховання свідомого ставлення учнів до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, яка дасть їм змогу успішно виконувати будь-які життєві та соціальні ролі, бути творцем свого життя, активно інтегруватись до сучасного суспільства.

Здоровий спосіб життя учнів — це сукупність ціннісних орієнтацій та установок, звичок, режиму і темпу життя, спрямованих на збереження, зміцнення, формування, відтворення здоров'я в процесі навчання, виховання, спілкування, праці і відпочинку і передачі його у майбутньому.

Складові здорового способу життя включають елементи, які стосуються всіх аспектів здоров'я, це: усвідомлення цінності здоров'я (домінуючий у світогляді людини духовний пріоритет і відповідна психічна установка); відсутність шкідливих звичок (тютюнової, алкогольної, наркотичної залежності, безладних, небезпечних статевих стосунків); доступ до раціонального, збалансованого харчування (у тому числі якісної питної води, необхідної кількості вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів, спеціальних продуктів та харчових добавок); умови побуту (якість житла, умови для пасивного і активного відпочинку, рівень психічної і фізичної безпеки); умови праці (безпека не тільки у фізичному, але й у психічному аспекті, наявність стимулів і умов для професійного розвитку); рухова активність (використання засобів фізичної культури і спорту, різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку, його підтримку, відновлення після фізичних і психічних навантажень).

Широкого розмаху в школі в останні роки набуває позаурочна діяльність. Вона стає невід'ємним компонентом освітньої структури, який сприяє всебічному, гармонійному розвитку особистості учня, соціальній адаптації та самореалізації людини в суспільстві.

Основною метою позаурочної діяльності є задоволення інтересів і запитів дітей, розвитку їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності, формування здорового способу життя. Домінуюча роль в її організації належить вчителю, який є передусім організатором позакласних виховних заходів (організованої діяльності колективу, спрямованої на досягнення певної виховної мети), діє у співдружності з іншими педагогічними працівниками школи. Педагогічними умовами виховання основ здорового способу життя учнів у позаурочній діяльності є: організація факультативних і гурткових занять, різноманітних виховних заходів з основ здорового способу життя у позаурочний час; залучення кожного учня до різноманітної виховної діяльності з урахуванням вікових та психофізичних особливостей; запровадження режиму дня та

систематичне дотримання його молодшими школярами як моделі здорового способу життя.

Спортивні змагання являють собою одну з самих цікавих та захоплюючих форм позаурочної роботи в школі. Вони сприяють заохоченню учнів до систематичного заняття фізичними вправами вдома, підвищують їх фізичну підготовку, сприяють формуванню здорового способу життя.

Для успішного та вдалого формування здорового способу школярів у навчальних закладах необхідно вирішити наступні завдання:

1. Об'єднати увесь педагогічний колектив для розв'язання завдань щодо формування освіти про здоровий спосіб життя в школярів.
2. Довести всі елементи навчально-виховного процесу у відповідність із станом здоров'я і психофізіологічними можливостями учнів і педагогів.
3. Здійснювати оздоровче супроводження навчально-виховного процесу, передбачати такі напрямки роботи як: оздоровче обґрунтування та експертиза навчально-виховної роботи, діагностика й корекція здоров'я учнів, профілактичні заходи, допомога в розвитку дітей.

Література

1. Білик В.Г. Здоров'яформувальна діяльність з молодшими школярами як пріоритетний напрям роботи вчителів початкової школи // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 125 / гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2015. – С. 292-295
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма / Н.П.Кравець // Дошкільне виховання. – 2003. – №10. – С. 18– 19.
3. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. - 2013.- №11. – С.45-48.
4. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
5. Петько Л.В. Когда раскрывается детская душа // Физическая культура в школе. – М. – 1989. – № 8. – С. 6–8.
6. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
7. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.
7. Таранова О., Челах Г. Здоров'язбережувальний педагогічний процес // Завуч. – 2008. – №19–20.
8. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми [Текст] / В.І. Тернопільська // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.
9. Шеремет І.В. Гігієнічні та валеологічні умови організації навчання молодших школярів на уроках з використанням комп'ютерів. НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 8: збірник наукових праць. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – С. 159–163.

10. Шеремет І. В. Формування навичок оздоровчої роботи у майбутніх вчителів початкової школи. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Вип. 98. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). / гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2012. – С. 321–324.

11. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

12. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // V.I. Ternopil'ska // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

Юрченко Ганна Євгеніївна
студентка, НПУ ім. М.П. Драгоманова

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства реформування освіти призвело до переходу навчання на більш сучасні норми, що вимагало створити відповідні цьому рівню навчальні плани та програми й, у свою чергу, призвело до інтенсифікації та ускладнення навчальної діяльності учнів. Значно зріс обсяг навчального навантаження, інформаційна насиченість занять. Таким чином, навчальне навантаження при постійно наростаючих і мінливих обсягах, складності та новизні інформації, обмеженості часу, зміні кількості та якості джерел інформації обумовлює підвищені вимоги до учнів і може стати фактором ризику для їхнього здоров'я.

Основними організаційно-педагогічними умовами здійснення збереження здоров'я молодших школярів є: особистість вчителя та його професійна підготовка [1; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 15; 16; 17] до реалізації ідей збереження здоров'я учнів; взаємоузгоджена діяльність педагогів, психологів та медичного персоналу навчального закладу в забезпеченні здоров'язбереження школярів; тісна взаємодія й співпраця сім'ї та школи.

Медико-психолого-педагогічна практика показує, що велика кількість школярів у процесі навчально-пізнавальної діяльності знаходиться у стані хронічної втоми, яка є основою нервово-психічного виснаження. Дослідженнями доведено, що педагогічні помилки або неправильні педагогічні технології негативно впливають на дитячу психіку у вигляді невротичних порушень [2; 13; 14], що викликає в учнів низький рівень пізнавальної активності, низький рівень мотивації навчальної діяльності, нестійкість емоційної сфери; високий рівень тривожності, несформованість навичок спілкування.

Враховуючи вище сказане, при створенні умов для збереження психофізичного здоров'я молодших школярів у процесі навчання вчитель повинен: застосовувати так званий активний відпочинок на уроках, щоб

уникнути перевтоми учнів, тобто змінювати один вид діяльності дітей на інший, проводячи фізкультхвилинки або фізкультурні паузи. Фізкультурна хвилинка триває 2-3 хв, містить 4-5 простих, доступних вправ, які не вимагають великого напруження, складної координації і впливають на основні м'язові групи; на кожному уроці проводити вправи, які допомагають зняти зорову втому та запобігають формуванню рефлексу низько нахиленої голови і виникненню на цій основі порушень постави; застосовувати у своїй діяльності здоров'язберігаючі технології навчання, тобто такі, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці учнів у школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям дитини.

Мета всіх здоров'язберігаючих освітніх технологій – сформувати в учнів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати такі знання в повсякденному житті. Здоров'язберігаючі технології передбачають: зміну видів діяльності, чергування інтелектуальної, емоційної, рухової видів діяльності; групової й парної форм роботи, які сприяють підвищенню рухової активності, вчать вмінню поважати думки інших, висловлювати власні думки, правилам спілкування; проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних уроків, інтегрованих уроків.

Під час проведення уроків для збереження психофізичного здоров'я молодших школярів вчителю доцільно застосовувати наведені нижче види діяльності.

Фізкультхвилинка (фізична вправа «Потягування»: сидючи розкрити руки, підняти вгору, потягнутися назад, потім вперед, вправо, вліво (3 рази); фізкультурні паузи пов'язані з життєвим досвідом учнів, їх спостережливістю і кмітливістю (гра «Ведмідь». Пропоную уявити як ходить ведмідь, як бігає, як він бурчить. Гра «Комарики». Школярі виходять із-за парт, спочатку звуками імітують дзижчання комара, потім руками – його політ навколо голови, рук, ніг, ловлять його оплесками); оздоровчі хвилинки під час уроків повинні комбінувати в собі фізичні вправи для осанки, вправи для очей, рук, шиї, ніг. Фізичні вправи краще проводити під музичний супровід; дихальна гімнастика (наприклад: вправа «Свічка». Візьміть вузьку смужку паперу й уявіть, що це свічка, дмухайте на неї. Струмінь видиху повинен бути без різких коливань – папір контролює рівність видиху); пальчикова гімнастика («Двоє розмовляють» – стиснути руки в кулаки, великі пальці витягнути вгору й зблизити. «Стіл» – праву руку стиснути в кулак, на неї покласти горизонтальну ліву руку. «Крісло» – праву руку стиснути в кулак, а ліву вертикально прикласти до неї).

Для того, щоб забезпечити умови для збереження та зміцнення здоров'я молодших школярів в освітньому процесі, на державному та міському рівні необхідно: 1) організувати психологічний супровід навчально-виховного процесу; 2) створити комплексну систему соціально-психологічної підтримки школярів із девіантною поведінкою; 3) запровадити комплекс заходів щодо попередження травмування та нещасних випадків під час навчально-виховного процесу; 4) забезпечити в повному обсязі фінансування раціонального харчування

школярів; укомплектувати загальноосвітні навчальні заклади міста медичним персоналом та привести режим його роботи у відповідність до часу перебування дітей у навчально-виховних закладах; 5) забезпечувати фінансування заходів щодо організації відпочинку та оздоровлення дітей на канікулах.

Література

1. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні // Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18–21 January 2016. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма / Н.П.Кравець // Дошкільне виховання. – 2003. – № 10. – С. 18–19.
3. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. -2013. – №11. – С. 45-48.
4. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
5. Никифорова О. Школа на шляху до здорового способу життя // Завуч. – 2008. – №19–20.
6. Петько Л.В. Когда раскрывается детская душа // Физическая культура в школе. – М. – 1989. – № 8. – С. 6–8.
7. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
8. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.
9. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109–112.
10. Шульга С. Оздоровчі технології // Директор школи. – 2008. – № 9.
11. Шеремет І. В. Гігієнічні та валеологічні умови організації навчання молодших школярів на уроках з використанням комп'ютерів. НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 8: зб. наук. праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 159–163.
12. Шеремет І. В. Формування навичок оздоровчої роботи у майбутніх вчителів початкової школи. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Вип. 98. (Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). / гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2012. – С. 321–324.
13. Kravets N. P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils / N. P. Kravets // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 314–317.
14. Matviienko O. Integration of fundamental and practical training future primary school teacher in the context of a new Ukrainian school development / O.

Matviienko // Perspectives of research and development : Collection of scientific articles. – SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. – P. 147–150.

15. Matviienko Olena. Pedagogy of partnership in the process of setting new Ukrainian school // Challenges and opportunities of scientific thought development: Collection of scientific articles. – GPG Publishing Group, Pretoria, South Africa, 2017. – P. 151–156.

16. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

17. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // V.I. Ternopil'ska // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

Олексюк Наталія
д-р педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка,
(Україна, м. Тернопіль)

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖЕРТВ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Основна цінність демократичного суспільства – людське життя. Тому попередження насильства над людиною є одним із напрямів роботи фахівця соціальної реабілітації [8, с. 142; 2; 5; 9; 10]. Для України термін «наси́льство в сім'ї» не зовсім традиційний, оскільки вважається, що сім'я – це виключно особиста сфера. Проте, згідно офіційних даних, насильство в сім'ї – досить поширене в Україні явище.

Насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права й свободи члена сім'ї як людини та громадянина і завдають йому моральної шкоди, шкоди його фізичному чи психічному здоров'ю [1, с. 107]. До причин насильства в сім'ї відносимо: прагнення визнання в якійсь сфері (професійній, економічній, соціальній) і неможливість його добитися; раптові серйозні зміни у різних сферах життя (втрата роботи, хвороба, смерть дружини тощо); стан афекту, невміння вчасно загальмувати свою поведінку; приклад власних батьків; психічні хвороби; гендерні стереотипи суспільства [7, с. 143; 3; 4]. Розрізняють такі типи сімейного насильства, як: фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство [6, с. 14]. Серед форм насильства найбільш поширеними є: ігрове, реактивне, із помсти, компенсаторне, архаїчне («жага крові») та насильство на основі релігії [6, с. 20].

Соціальна реабілітація осіб, які зазнали насильства в сім'ї здійснюється поетапно, шляхом: ідентифікації проблеми (виявлення ознак насильства за зовнішніми ознаками за допомогою спостереження, інтерв'ю, бесіди); втручання в ситуацію (обговорення ситуації, оцінка ресурсів, визначення стратегій роботи та відповідальності кожного учасника процесу реабілітації); корекції та зміни ситуації (підтримка й активізація членів сім'ї, зміна міжособистісних стосунків, формування навичок правильної взаємодії) [7, с. 158–159; 5].

Показниками оцінки ефективності реабілітаційної роботи з сім'єю, в якій відбувалося насильство, є: порівняння даних психодіагностичного і педагогічного обстеження жертви до і після реабілітації (наявність у членів сім'ї адекватної самооцінки; зниження рівня тривоги; поліпшення соціального статусу); порівняння даних психодіагностичного і педагогічного обстеження сімейних стосунків до і після реабілітації (зменшення ступеня відторгнення); зменшення впливу патологічних факторів (несформованість почуттів, неприйняття, непослідовність вимог та ін.); експертні оцінки (оцінка членами сім'ї досягнень, які сталися під час реабілітації, а також оцінка фахівцем змін у поведінці та настрої жертви насильства, її адаптивних можливостях) [6; 7].

Література

1. Зверева І. Д. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
2. Капська А. Й. Організаційно-педагогічне забезпечення позитивної життєдіяльності сім'ї військовослужбовця / А. Й. Капська, Н. С. Олексюк // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Чернігів : Вид-во Чернігівського держ. пед. ун-та імені Т. Г. Шевченка, 2009. – Вип. 61. – С. 5-10.
3. Петько Л.В. Вивчення гендерних ролей та взаємовідносин у сім'ї зі студентами ВНЗ на практичних заняттях з іноземної мови / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. праць [за ред. А.Й.Капської]. – Вип. 14 (частина II). – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2012. – С. 112–123.
4. Петько Л.В. Виховний потенціал методу ситуаційного аналізу («Case study» method) у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. ; за ред. академіка В.І.Бондаря. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 133–140
5. Петько Л.В. Сучасні студенти та їх підготовка до сімейних стосунків / Л.В.Петько // Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку : мат. I Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. (м. Бердянськ, 20–21 квітня 2017 р.) : збірник тез. – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч. 1. – С. 230–232.
6. Попередження, виявлення і подолання випадків насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми: тренінговий курс / Т.В. Журавель, Н.М. Коробченко, О.М. Нікітіна, О.Ф. Сафронова; [за заг. ред. О.В. Безпалько, Т.В. Журавель]. – К. : ВГЦ «ВОЛОНТЕР», 2010. – 168 с.

7. Соціально-педагогічна робота з проблемними сім'ями : посібник / А. Й. Капська, Н. С. Олексюк, С. М. Калаур, З. З. Фалинська. – Тернопіль : Астон, 2010. – С. 143–159.

8. Oleksiuk Nataliya The import of training social rehabilitation specialists to work with different categories of persons./ Nataliya Oleksiuk // Innovative processes in education : collective monogr. / [science ed.: S. L. Drobyazko ; reviewers: V. Okulich-Kazarin, N. I. Shatalova]. – Lodz : AMEET, 2017. – 255 p. – P. 142–151.

9. Oleksiuk N. Professional training of specialists of social rehabilitation with military and their families / N. Oleksiuk // Economics, management, law: challenges and prospects: Collection of scientific articles. – Discovery Publishing House Pvt. Ltd., New Delhi, India, 2016. – P. 211–214.

10. Oleksiuk N. Theoretical bases of professional training of social rehabilitation specialists on the disabled in Ukraine / N. Oleksiuk // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 346–348.

Кушнірук С.А.
к.пед.н., доцент
НПУ імені М.П.Драгоманова
(Україна, м. Київ)

АЛГОРИТМ ОПИСУ ЗМІН У ФОРМУВАННІ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДИДАКТИКИ (ІХ-ХХІ СТ.)

На розвиток вітчизняної понятійно-термінологічної системи впливають світові соціокультурні та геополітичні процеси (глобалізація, інтеграція, інформатизація та ін.), які зумовлюють освітні реформи та інновації (зміна структури освіти, адаптація передових зарубіжних освітніх технологій, форм і методів навчання тощо [3; 4; 5; 8; 9]) та стають одним із визначальних чинників оновлення не лише дидактичної термінології, а й педагогічної взагалі [2; 10].

Проблема періодизації історії розвитку понятійно-термінологічної системи педагогічної науки досліджувалась як українськими, так і зарубіжними науковцями. Ще Б.Комаровський у 1969 р. розкрив тенденції розвитку російської педагогічної термінології на основі формаційного підходу, орієнтуючись на соціально-політичний розвиток Росії. Домарксистський період був представлений трьома етапами (X–XVII ст., XVIII ст., першою половиною XIX ст., другою половиною XIX ст. – 1917 р.), марксистський – двома (1917–1936 рр., 40-і – 60-ті рр. XX ст.). На кожному етапі педагогічна термінологія відображала стан розвитку теорії та практики навчання і виховання [1].

О.В. Сухомлинська (2003 р.) на основі культурно-антропологічного та цивілізаційного підходів обґрунтувала періодизацію національної педагогічної думки в Україні з IX ст. й дотепер: I період (IX–XVI ст.) – педагогічна думка Княжої доби; II (1569 – середина XVII ст.) – педагогіка в контексті слов'янського Відродження; III (друга половина XVII–XVIII ст.) – педагогічна думка і школа Козацької доби; IV (XIX ст. – 1905) – становлення модерної педагогічної думки; V

(1905–1920) – педагогічна думка і школа в період визвольних змагань українського народу; VI (1920–1991) – українська педагогічна думка за радянських часів (етапи: I (1920–1933) – етап експериментування й новаторства); II (1933–1958) – українська педагогіка як складова «російсько-радянської культури»; III (1958–1985) – українська педагогічна думка у змаганнях за демократичний розвиток; IV (1985–1991) – становлення сучасного етапу розвитку української думки в рамках радянського дискурсу; VII (1991) – розвиток педагогіки і школи в Українській державі [4, с. 65–66]

Заслуговує на увагу й запропонована російським дослідником О. Рижовим (2013) періодичність історичного розвитку педагогічної термінології, розроблена на основі комплексу чинників, що впливають на вживання педагогічних понять і термінів. За типом провідного чинника науковцем виділено чотири етапи: I (XI століття – середина XVII століття, провідний чинник – християнська система цінностей); II (середина XVII століття – кінець XVIII століття, провідні чинники – пріоритети державної політики в сфері освіти, розвиток розмовної і літературної мови); III (XIX століття – 80-ті роки XX століття, провідний чинник – розвиток у Росії науково-педагогічної теорії); IV (90-і роки XX століття – по теперішній час, провідні чинники – інтеграційні процеси в освіті і ослаблення політичного і наукового контролю над структурою і змістом педагогічної термінології) [3].

Системне осмислення досліджень українських (О.Адаменко, М.Алексюка, Л.Атлантової, Л. Березівської, В.Бондаря, Я.Бурлаки, Л.Ваховського, В.Вихрущ, С.Гончаренка, Н.Гупан, Л.Вовк, Н.Демяненко, М.Євтуха, Н. Ничкало, В.Лозової, В.Майборооди, О.Савченко, О.Сухомлинської, М.Ярмаченко та ін.) та зарубіжних (І.Кантора, Б.Комаровського, Н.Кор-шунової, В.Краєвського, І.Кічесвої, В.Ледньова, Б.Лихачова, Н.Нікандрова, В.Полонського, З.Равкіна, О.Рижова, Є.Шиянова, Г.Штинової) науковців дозволило нам розробити алгоритм опису змін у формуванні понятійно-термінологічної системи вітчизняної дидактики в IX–XXI ст.

Його реалізація передбачає:

1. Визначення тенденцій розвитку понятійно-термінологічної системи вітчизняної дидактики в означений період:

- суспільно-політичних (зміна або забезпечення функціонування суспільної системи, політичних режимів на засадах провідних ідеологій);

- економічних (особливості торгівельних стосунків України з іншими державами (Візантією, Росією, Францією, Прусією, Польшею та ін.) у різні періоди її розвитку;

- соціокультурних (культурні зв'язки з іншими народами, суспільні перетворення, трансформація матеріальних та духовних цінностей тощо);

- педагогічних (зміна освітніх парадигм, втілених у відповідних законодавчо-нормативних документах, стан шкільної освіти, розвиток громадсько-педагогічної думки, педагогічної науки тощо);

- лексикологічних (генеза розвитку головних педагогічних та дидактичних лексем (категорій, понять і термінів), лексикографічне опрацювання педагогічних текстів на предмет діагностування лексичних інновацій тощо).

2. Систематизацію дидактичної термінології на основі класифікації та аналітичного групування, визначення понятійно-термінологічних полів з тематичними групами, які об'єднуються в певну понятійно-термінологічну систему:

- понятійно-термінологічна група «процес навчання та його істотні характеристики»;
- понятійно-термінологічна група «теоретичні засади навчального процесу: закони, закономірності та принципи»;
- понятійно-термінологічна група «зміст освіти»;
- понятійно-термінологічна група «методи і форми організації навчання»;
- понятійно-термінологічна група «засоби навчання»;
- понятійно-термінологічна група «діагностика та контроль успішності процесу навчання».

3. Аналіз понятійно-термінологічного апарату дидактики в контексті визначених методологічних засад (системного, історіографічного, історико-педагогічного, проблемно-хронологічного, герменевтичного, критеріально-комплексного та ін. підходів).

4. Визначення категорій, базових і похідних понять усіх понятійно-термінологічних полів (підсистем) педагогіки та формування предметно-тематичних груп, їх ієрархічної структури.

5. Визначення стійких та умовних термінів і понять.

6. Вибір домінуючого тлумачення визначених категорій, понять і термінів на основі абстрактно-теоретичного та науково-емпіричного рівнів понятійного відображення педагогічної дійсності (І.Кантор, Б.Комаровський, М.Скаткін, Ф.Фрадкін).

7. Характеристика нових понять і термінів.

Висновок. Розроблений алгоритм опису змін у формуванні понятійно-термінологічної системи вітчизняної дидактики в IX-XXI ст. дозволяє глибоко та всебічно дослідити понятійно-категорійний апарат вітчизняної дидактики в означений період.

Література

1. Комаровский Б.Б. Русская педагогическая терминология. М. : Просвещение, 1969. 311с.
2. Кушнірук С.А. Педагогіка. Курс лекцій: навч. посібник для студентів педуніверситетів. Київ: НПУ, 2011. 472 с.
3. Петько Л.В. Імператив глобалізаційних перспектив – формування професійно спрямованого іншомовного навчального середовища в умовах університету. Педагогіка вищої та середньої школи: зб.наук.праць ; за ред. З.П.Бакум. – Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Вип. 41. – Кривий Ріг : Друкарня Романа Козлова, 2014. – С. 254–261.
4. Петько Л.В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні. Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал /

засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ;
голов. ред. О.І. Виговська. 2012. № 3. С. 56–62.

5. Петько Л.В. Виклики ХХІ століття для освітнього простору України. Наукові праці ЧНУ: наук. журнал / Чорном. Нац. ун-т ім. Петра Могили; ред. Кол.: О.П.Мещанінов (голова) [та ін.]. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2017. Т. 303. Вип. 291. С. 10-14 (Педагогіка).

6. Рыжов А. Генезис педагогических терминов в России (XI- начало ХХІвв.): дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Московский пед. госуд. ун-т. Москва, 2013. 485 с.

7. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. Київ : А.П.Н., 2003. 68 с.

8. Kushniruk Svitlana. Classification of Principles of Education and Teaching Learning Process in Ukrainian Didactics in XXth – the beginning of the XXIst Century: Atttempt of Retro Analysis. Intellectual Archive. – Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). 2018. (January/February). Vol. 7. No. 1. PP. 97–107.

9. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. Science and practice: Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. –P. 262–267. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/11873>

10. Kushniruk S.A. Normative and legal frameworks of students' scientific and research activity in pedagogical universities of Ukraine (the 20th – beginning of the 21st century). Perspective directions of scientific researches: Collection of scientific articles. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016.

Скидан Олена
студентка 1 курсу
Факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
Наук. керівник: асистент Савицька О.С.
(БДПУ)

«ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ, ЕСТЕТИЧНОГО ТА ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ»

Актуальність теми дослідження обумовлене катастрофічною деформацією ігрової практики дітей. Сучасна іграшка спотворює ідеальний образ людини. В сучасному світі сьогодні виникла потреба створення зовсім нових і креативних підходів до виготовлення особистих стилістичних виробів. Одним з перспективних та набуваючих стрімкого зросту течій прикладного мистецтва стало створення ляльок з текстилю.

Поряд із якісною фабричною лялькою знову набула популярності авторська, яка виготовляється міцною, безпечною, ергономічною та має доступні засоби догляду. Вони стали невід'ємною частиною нашого життя, притягують до себе не тільки дітей, а й дорослих, і можуть бути використані в якості прикраси інтер'єру і модного аксесуару тощо. Дитячі іграшки - це життя в мініатюрі, можна

сказати фундамент на якому формується світовідчуття дитини, саме від них багато в чому залежить формування особистості. Д. Менджерицка відомий педагог у сфері вивчення іграшки, вважала, що іграшка допомагає вихованню в дітей інтересу до праці, сприяє формуванню допитливості. Даючи дітям уявлення про людей різних професій, різної національності, вона водночас може допомогти вихованню почуття симпатії, шанування [1,2].

Нова навчальна програма з трудового навчання спрямована на досягнення головної мети трудового навчання у середній школі, а саме: формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства. Зміст предмета має чітко виражену прикладну спрямованість і реалізується переважно шляхом застосування практичних методів і форм організації занять.

Однак питання пошуку ефективної методики формування у школярів загальних прийомів при виготовленні м'якої іграшки на уроках трудового навчання заслуговує подальших досліджень та визначення найефективніших педагогічних засобів його розвитку.

Ступінь дослідження. Значний інтерес представляють погляди сучасних науковців на народну іграшку як засіб формування національної культури (О. Батухтіна, Н. Заглада, Л. Івахненко, С. Кулачківська, Т. Сакович, Є. Саявко, М. Стельмахович); моральних якостей (Н. Дзюбишина-Мельник); як засіб духовного відродження (Н. Буркіна, Л. Данішевська, Т. Пржегодська, Л. Сморг); трудового виховання (М. Гутнікова, Г. Довженко, Л. Орел) та естетичного виховання (А. Грибовська, М. Кириченко, Г. Лабунська, Ю. Максимов, І. Сидорук, Н. Халезова).

Мета дослідження: теоретично розробити та обґрунтувати методику виготовлення м'якої іграшки.

Висновки: іграшка є складовою предметно-ігрового середовища та передумова розвитку гри. Дитина творчо застосовує образ іграшки у предметно-ігровому середовищі. Використовує іграшку відповідно до призначення, змісту, класифікації. Знає варіативні можливості використання різних іграшок. Застосовує іграшку для відображення соціальних взаємин людей. Розрізняє народну іграшку, знає її призначення, роль, використання. Свідомо застосовує для розгортання сюжету іграшки-замінника та власноруч виготовлені іграшки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воспитание детей в игре / под ред. Д. В. Менджерицкой – М.: Просвещение, 1979., 27-36 с.
2. Менджерицкая Д. В. Флёрина об игре и игрушке // Дошкольное воспитание / Д. В. Менджерицкая, 1969, № 3. – 15-24 с.

Петько Л.В.
к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов
(м.Київ, Україна)

ВВЕДЕННЯ ЗНО З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ ДО МАГІСТРАТУРИ УКРАЇНСЬКИХ ВИШІВ

Вперше вступне випробування з іноземної мови (ІМ) для вступників до магістратури було запроваджено під час вступної компанії у 2010 р., нормативним документом якого стала Концепція організації підготовки магістрів в Україні [6], де наголошено, що «обов'язковою умовою вступу до магістратури має стати подання одного з міжнародних сертифікатів про знання іноземної мови з встановленою вищим навчальним закладом мінімальною оцінкою (на перехідний етап замість сертифікату припускається вступне випробування з іноземної мови, а також звертається увага на те, що «перспективним інструментом забезпечення рівного доступу до магістерських програм може бути запровадження державного екзамену з галузі знань у формі зовнішнього незалежного оцінювання у (виокремлено автором) наприкінці бакалаврату».

Тобто 8 років – це був перехідний етап, який припускав проведення вступного випробування з ІМ силами професорсько-викладацького складу кафедр іноземних мов закладів вищої освіти, які готували навчально-методичні матеріали, організовували і проводили навчання студентів в умовах університетів за напрямками підготовки (за професійним спрямуванням) згідно нормативних документів навчання іноземних мов в умовах вищої школи [1, 7].

Отже, на дев'ятий рік оприлюднення Концепції [6], за наказом МОН України прийшов час запровадити екзамен з галузі знань у формі зовнішнього незалежного оцінювання (виокремлено автором).

ЗНО для вступу до магістратури з ІМ будуть складати здобувачі таких напрямів підготовки: 081 «Право», 293 «Міжнародне право», 051 «Економіка» (за спеціалізаціями), вся галузь знань 03 «Гуманітарні науки» (крім 035 «Філологія»), вся галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (053 «Психологія», «Соціальна робота» та ін.), 061 «Журналістика», 242 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини» та ін..

Тож, ЗНО буде охоплена значна кількість бажаючих продовжувати навчання в магістратурі.

Про ці особливості Вступу-2018, його позитивні і негативні сторони, на що першочергово треба звернути увагу, щоб не залишитися цього року без магістрів, оприлюднено нами в статті «Екзамен з іноземної мови професійного спрямування або особливості Вступу-2018 до магістратури в Україні» [8], та у попередніх публікаціях [2; 3; 4; 5].

Сьогоднішні вступники знайомі з тестами ЗНО, тому що вступали за ними на перший курс вишів. Але, провчившись 4 роки, іноземну мову вони забули (якщо ще вони писали ЗНО з ІМ), тому що мова вивчалась у вишах за нормативними навчальними програмами протягом першого курсу і один семестр на другому (згідно наланих кредитів).

Безумовно, сучасному фахівцю треба знати ІМ, але, на жаль, розуміючи це, навчання ІМ студентів протягом усього навчання в бакалавраті не передбачено навчальними програмами, тобто не фінансується.

Виключенням слугують 292 «Міжнародні економічні відносини» і 293 «Міжнародне право», де студенти вивчають ІМ протягом 4 років за професійним спрямуванням, тому що володіння ІМ за фахом – це одна із умов та формування економіки знань міжнародного науково-технічного, професійного і технологічного співробітництва

Наведу нещодавній монолог колеги-професора: «Ця дівчинка – лауреат міжнародних конкурсів виконавців. Вона грає кожного дня на роялі по 8 годин. Вона погано знає англійську мову, не напише ЗНО, у неї істерика з-за цього, тому що хоче вступити і на «Психологію». Виходить до магістратури не вступить?!».

Одним словом, питання залишається відкритим.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання д-р пед. наук, професор С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

2. Петько Л.В. Концепция создания учебных пособий для вступительного экзамена в магистратуру по иностранному языку профессиональной направленности // Инновации в образовании : научно-методический журнал / учред. Современная гуманитарная академия ; гл. ред. И.В.Сыромятников. – М. : Современная гуманитарная академия, 2014. – № 4. – С. 63–74.

3. Петько Л.В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2012. – № 3. – С. 56–62.

4. Петько Л.В. Нотатки з приводу державного зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників ЗНЗ // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2009. – № 1. – С. 88–96.

5. Петько Л.В. Програма вступного випробування з іноземної мови (англійська, німецька, французька) за професійним спрямуванням для вступників до магістратури НПУ ім. М. П. Драгоманова: методичні вказівки для студентів, бакалаврів та викладачів ВНЗ / Л.В.Петько, В.В.Ніколаєнко ; за ред. Гончарова В.І. – [2-ге вид., доп. і випр.]. – 2011. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 76 с.

6. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні: наказ Міністерства освіти і науки № 99 станом на 10.02.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.yurist-online.com/laws/12762/>

7. English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities (Національна програма для університетів). – К. : Вид-во КНЛУ. – 2005. – 111 с.

8. Pet'ko Lyudmila. Foreign language exam in a particular professional field or peculiarities of Entrance-2018 to magistracy in Ukraine = Экзамен з іноземної мови професійного спрямування або особливості Вступу-2018 до магістратури в Україні // Science and education: trends and prospects: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, United States of America, 2018.

Т.В. Шпинта (Чернівецький національний
університет ім. Ю. Федьковича)
Л.В. Худа, к.б.н., доцент (Чернівецький
національний університет
ім. Ю. Федьковича)

ПОНЯТТЯ “ФЕРМЕНТИ” В КУРСІ ШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ

Одним з ключових понять, загальної біології і хімії є термін “фермент”. Ферменти мають велике значення для біологічної науки, а також в медицині, хімічній, харчовій та фармацевтичній галузях промисловості. Тому ознайомлення учнів з таким поняттям є важливим та обов’язковим. На сьогоднішній день відносно малий відсоток школярів може відповісти на питання “що таке фермент?”, “яке значення ферментів?”, оскільки вивченню даної теми в школі, відповідно до навчальної програми, приділяється недостатньо уваги.

У шкільному курсі хімії згадку про ферменти можна знайти лише в 11 класі. Саме тому на предмет “Біологія” випадає головна роль при знайомстві учнів з цим важливим терміном. Сучасний учитель природничих дисциплін має розробити таку систему навчання з предмета, щоб не лише давати знання, а й навчити учня творчо, самостійно мислити й орієнтуватися в навколишньому середовищі [1].

Аналізуючи шкільну програму стандартного рівня з біології, нами було встановлено, що теми, які стосуються безпосередньо вивчення ферментів, представлені у 8, 9 та 10 класах.

Вперше термін “фермент” вводиться у 8 класі, при вивченні теми “Травлення”. У 8 класі на дану тему відводиться орієнтовано 6 годин, які передбачають, окрім теоретичного вивчення, ще й виконання лабораторної роботи з дослідження дії ферментів слини на крохмаль. На цьому етапі дається загальне уявлення про життєві процеси організму, що безпосередньо пов’язані з роботою ферментів. Таким чином, у шкільному курсі біології дане поняття починає формуватися з курсу “Анатомія, фізіологія і гігієна людини”, де школярі мають змогу вивчати дію ферментів у процесі травлення організму, відповідно даний матеріал розглядається на конкретних прикладах з поясненням біологічної ролі, механізму дії, значення ферментів.

У 9 класі при вивченні теми “Хімічний склад клітини”, на яку відведено орієнтовно 8 годин, учні вивчають будову та роль ферментів у клітині, виконують лабораторну роботу “Властивості ферментів”.

У 10 класі в темі “Органічні речовини” школярі поглиблюють попередньо одержані знання, вивчають принципи дії ферментів, їх роль у життєдіяльності організмів. Учні також проводять лабораторну роботу з дослідження властивостей ферментів.

Дані лабораторні роботи та знання, отримані в процесі їх виконання, закладають основи науково-практичних знань і умінь, необхідних для продовження навчання на більш високому рівні, тобто носять пропедевтичний характер. Поглиблення і розширення загальнобіохімічних знань при вивченні

ферментів має йти в напрямку від більш простого до більш складного. Це передбачає велику кількість фактичного матеріалу, що викликає інтерес учнів до предмету. Саме тому, на нашу думку, перспективною є розробка та впровадження в навчальний процес низки демонстраційних дослідів та лабораторних робіт, зокрема з використанням дії ферментних препаратів на харчові продукти, які можуть стимулювати учнів до логічного пояснення та розуміння багатьох фізіологічних процесів.

Список використаних джерел:

Білявська Л. О. Структурні компоненти професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін / Л. О. Білявська // Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. – Вінниця, 2010. – Вип. 33. – С. 9.

І.І. Ткачук (Чернівецький національний
університет ім.. Ю. Федьковича)
Л.В.Худа, к.б.н., доцент (Чернівецький
національний університет
ім.. Ю. Федьковича)

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО РОЛЬ ПЕЧІНКИ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Біологія – це система основних понять, які розвиваються в логічній послідовності і знаходяться у взаємозв'язках [1]. У шкільному курсі біології при вивченні функціональної ролі печінки основна увага приділяється її значенню в процесах травлення. Практично без уваги залишається роль даного органу в знешкодженні токсичних речовин. Це питання є актуальним у зв'язку з інтенсивним використанням в харчових продуктах, популярних серед учнів, речовин, що володіють гепатотоксичністю, а також акцентування уваги підлітків на негативному впливі шкідливих звичок, інфекційних захворювань, неконтрольованого прийому фармацевтичних препаратів.

Отже, метою нашої роботи було проаналізувати формування поняття “печінка” на уроках біології в середній та старшій школі.

Зважаючи на теперішній рівень виховання самосвідомості в учнів 7-11 класів, не менш важливим є питання поетапного формування правильного та повного поняття “печінка” на уроках біології. Під “правильним” та “повним” поняттям мається на увазі ілюстрація важливості ролі печінки як поліфункціонального органа, який бере участь в обміні речовин та енергії, а також виконує секреторну, запасну, видільну та детоксикаційну функції.

Сутність процесу формування біологічних понять полягає в тому, що кожне з них проходить три етапи на шляху до засвоєння, а саме: підготовчий етап – спостереження біологічних фактів, об'єднання їх в одну групу, окреслення загальних, суттєвих ознак. Даний етап засвоєння поняття “печінка” має місце при вивченні біології у 7-му класі в темі “Процеси життєдіяльності тварин”. Ефективними методами навчання на цьому етапі є: словесно-ілюстративний (презентація на тему “Основні функції печінки”), наочно-ілюстративний (вологі

препарати печінки, таблиці) та словесно-пошуковий (проект на тему “Функціональні особливості печінки”).

Основний етап – побудова логічного визначення нового поняття про роль печінки в організмі проходить у 8-му класі при вивченні теми “Травлення”. Основними методами слід вважати: словесно-ілюстративний (таблиці “Травна система людини”, “Морфолого-анатомічні особливості печінки”), наочно-демонстративний (відео-фрагмент “Печінка людини”), практичні (лабораторна робота на тему “Життя з вашою печінкою”).

Етап подальшого поглиблення, збагачення, на якому може збільшуватися кількість відмінних ознак, на основі концентричного вивчення теми складається нове, більш пове визначення відбувається в 10-11 класах в межах вивчення теми “Клітинний рівень організації життя” та низки інших тем, із використанням наступних методів: словесно-пошукового (проект на тему “Алкогольний та неалкогольний гепатит – спільне та відмінне”), практичного (лабораторна робота “дослідження мікропрепаратів “Жирові включення в клітинах печінки”).

Отже, враховуючи сучасний екологічний стан довкілля та рівень самовиховання серед підлітків, вивчення поняття “печінка” на уроках біології, як поліфункціонального “бар’єра” є одним з найважливіших напрямків.

Список літератури:

1. Гензьора Т.М. Методичні аспекти формування біологічних понять школярів/Т.М. Гензьора//Наук. записки еко.лаб. УДПУ: вип. 13. - К.: Наук. світ, 2009. - С. 91.

Голінська Тетяна Миколаївна
к.пед. н., доцент
кафедри педагогіки дошкільної та
початкової освіти

ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ У МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СПРИЙНЯТТЯ ПРИРОДИ

Невід’ємною частиною розвитку особистості дитини як члена суспільства є її естетичне виховання. Національна доктрина розвитку освіти в Україні визначає як пріоритетні завдання виховного процесу – розвиток особистості і творча самореалізація, виховання людей, здатних оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства. Молодший шкільний вік є принципово новим соціальним ступенем розвитку особистості дитини. В цей період відбувається перехід до шкільного життя, що супроводжується зміною провідної діяльності з ігрової на навчальну. Дитина починає виконувати суспільну діяльність – вчиться. Перехід від домінуючої ігрової діяльності до навчальної відбувається по-різному для кожної дитини, адже разом з новою соціальною роллю, дитині доводиться також прийняти ряд норм та обмежень [5].

Здійснювати цей процес, зокрема виховання естетичних смаків та поглядів дітей молодшого шкільного віку, особливо актуально засобами природи, адже у дитини сприйняття природи гостріше, ніж у дорослого, тому що вона стикається

з нею вперше. В.Сухомлинський писав: «Навколишній світ дитини – це передусім світ природи з безмежним багатством явищ, з невичерпною красою» [10].

Естетичний смак як особистісна категорія, відіграє важливу роль на всіх вікових етапах формування особистості. Особливо відчутною є його роль у шкільному віці, коли особистість активно формується, визначаються її ціннісні орієнтири, конкретизуються критерії оцінки прекрасного в дійсності та мистецтві, виявляються потенційні можливості і здібності щодо творчого освоєння прекрасного в мистецтві [5].

Результати наукового пошуку вчених (Т.Аболіна, А. Ананьєв, Т.Голінська [1; 2; 13; 14], Н. Миропольська та ін.) переконують, що естетичний смак належить до складних за своєю структурою явищ і тому вимагає системного підходу до осмислення його сутності та особливостей розвитку. Він є синтезом складових, які утворюють систему, здатну до самореалізації, вияву адекватної реакції на зовнішні та внутрішні чинники впливу. Як системотвірне явище естетичний смак поєднує у собі емоції, естетичні почуття, естетичне сприйняття, оцінювальну діяльність, а також індивідуальні естетичні потреби особистості.

Інтегруючи в собі найважливіші вияви ціннісного ставлення естетичний смак виявляється на рівні емоційності, інтелектуальної та практичної активності особистості. Це дає змогу виділити такі складові естетичного смаку молодших школярів: емоційну, інтелектуальну та діяльнісну. Емоційна складова естетичного смаку реалізується через здатність реагувати на предмети та явища навколишньої дійсності, встановлювати з ними активний емоційно-чуттєвий зв'язок [4; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Велика роль у збагаченні словника дитини естетичними поняттями, розвитку естетичної спостережливості, формуванні здатності до естетичного судження, активізації сенсорної сфери, стимулюванні позитивних естетичних емоцій належить сезонним та щоденним спостереженням за природою під час прогулянок та екскурсій, які є одними із форм організації навчально-виховного процесу в ГПД. Для молодших школярів, у яких естетичний досвід ще незначний, для спостережень слід обирати об'єкти, які характеризуються виразністю, максимально концентрують у собі естетичні якості [12].

Спілкуючись із природою, важливо показати дітям красу рідної природи у різні пори року: безмежне багатство барв у тихі, сонячні дні “бабиного літа”, урочисту красу білосніжної зими, весняне пробудження природи, квітування садів. Важливо не лише самим яскраво описувати спостережувані явища, а допомагати дітям підібрати образні порівняння, епітети, метафори, синоніми. Наприклад, ліс чорний, похмурий; трава вмиє росаю, золотий колос, пісня ллється, сосни шепочуть, пташки пурхають і щебечуть. Красуня берізка простягає свої руки до сонця та інше [3; 9].

Отже, важливе значення для підвищення рівня естетичного смаку молодшого школяра має естетичний досвід, самого вчителя, який будується на єдності естетичних знань і естетичної діяльності. Щоб допомогти дітям набутися цього досвіду, слід прилучати їх до різних видів мистецтва, збагачувати зміст явлень про прекрасне, розвивати творчість школярів, використовуючи різні форми роботи. Вчителям необхідно мобілізувати всі можливі доцільні засоби і

методи для здійснення естетичного виховання дитини. Продумана система естетичного виховання учнів у кожному класі, групі, школі сприяє збагаченню духовної культури дитини, формуванню високих моральних якостей.

Література:

1. Андрієвський Б.М., Голінська Т.М. Естетичний розвиток молодших школярів засобами синтезу мистецтв: монографія. – Херсон: Айлант, 2007. – 184 с.
2. Голінська Т.М. Арт-терапевтичні впливи на особистість дитини // Освіта і розвиток обдарованої особистості. – 2016. – № 6 (49) червень. – С. 16–19.
3. Коваль Л.Г. Виховання почуття прекрасного. – К.: Радянська школа, 1983. – 120 с.
4. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. – 2013. – № 11. – С. 45–48.
5. Пацалюк І. І. Педагогічні умови формування естетичного смаку молодших школярів / І. І. Пацалюк // Наукові записки Тернопільського національного пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія Педагогіка. – Тернопіль, 2007. – № 10. – С. 48–58.
6. Петько Л.В. Гурток «Мандрівники» та формування соціальної активності молодших школярів. // Педагогічний альманах. – 2018. – Вип. 37.
7. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
8. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.
9. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
10. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. – К: Радянська школа. 1998. – 303 с.
11. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми / Вісник Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2005. – № 24. – С. 130–133.
12. Эстетическая культура и эстетическое воспитание: Кн. для учителя / Сост. Г.С. Лобковская. – М.: Просвещение, 1983. – 304 с.
13. Golins'ka Tetiana. Features of aesthetic education of pupils primary school age with different kinds of art // Economics, management, law: challenges and prospects: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Discovery Publishing House Pvt. Ltd., New Delhi, India. 2016. – P. 192–195.

14. Golins'ka Tetiana. The development of artistic minds in primary school age children as a psychological and pedagogical problem // Intellectual Archive. – 2016. – Volume 5. – No. 4 (July/August). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 88–97.

Гук Ольга Федорівна
к. пед. н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ
Співак Ярослав Олегович
к.пед. н., доцент
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний
університет», м. Слов'янськ (Україна).
Чернуха Надія Миколаївна
д-р пед.н., професор
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ

ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ У СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ: ВИКЛИКИ ЧАСУ

Соціальні інститути, як організовані соціальні системи, інтеграційно взаємопов'язані і їх пріоритетним сегментом є цінності, норми, ідеали, ідеї, зразки діяльності та поведінки людей.

Наразі соціальні інститути діють на основі соціальних зв'язків, взаємозв'язків, взаємовідношень між конкретними особами, соціальними групами та спільнотами.

Варто зазначити, головним і важливим призначенням соціальних інститутів є організація спільної діяльності людей, задоволення соціальних проблем.

Зауважимо на те, що соціальні інститути це механізми самоорганізації спільної організації людей. Сукупність взаємопов'язаних інститутів утворює ціннісну організацію – суспільство. Їх призначення полягає у налагодженні відповідності між інституційними формами та новими потребами суспільства [4].

Успішність функціонування соціальних інститутів залежить від наступних умов: чітке визначення мети, змісту діяльності, обсягу функцій; раціональний розподіл і організація праці; рівень деперсоналізації дій і об'єктивація функцій; визначення пріоритетності соціально педагогічної діяльності тощо [2; 5; 6; 7; 8; 9].

Пріоритетним в процесі інституалізації форм сучасної соціальної роботи є виокремлення домінуючого соціального інституту, який формує відповідну систему цінностей. Нерідко в будь якому суспільстві існує домінуючий соціальний інститут (у патріархальному суспільстві – сім'я; в епоху середньовіччя – церква; в капіталістичному – приватна власність; в тоталітарному – держава, тощо).

Соціальні інститути постійно взаємодіють і безперечно наповнюють змістом систему цінностей, зразком поведінки і відповідно стають регулятором життєдіяльності індивідів і груп.

Інтеграційні процеси, що входять сьогодні у всі сфери суспільного життя, без сумніву є важливим сегментом системи професійної підготовки у вищих закладах освіти. Доцільно зважувати на те, що у сучасному освітньому середовищі з'являються альтернативні системи навчання, впроваджуються різноманітні оптимальні підходи до організації освітнього процесу, нові педагогічні технології [1]. Означене потребує переосмислення як теорії, так і практики освіти у вищій школі. Достатньо важливу роль в інноваційних трансформаційних процесах сучасної освіти відіграють соціальні інститути.

Варто зазначити, у сучасному українському суспільстві освіта наразі виконує нову функцію: із засобу освіти і поширення знань вона перетворюється у засіб доручення світової культури та міжнародного освітнього простору, виступаючи водночас засобом гуманізації відносин між людьми [3]. Означене найбільш ефективно відбувається інтеграційній взаємодії сучасних соціальних інститутів.

В останні роки різко посилюється науковий інтерес до проблеми концептуальних змін у процесі професійної підготовки сучасних фахівців, зокрема, соціальних працівників. Продуктивний внесок у цьому плані зробили В. Андрущенко, В. Бех, М. Євтух, В. Жмир, А. Капська, Н. Кривоконь, М. Лукашевич, Г. Попович, С. Харченко та інші вітчизняні дослідники. Простежується помітний процес наростання наукового знання, дослідницької діяльності у галузі теорії і практики соціальної освіти.

Сьогодні загальноприйнятою є позиція щодо інтеграції соціальних інститутів і визнання особистості, людини, громадянина найвищою цінністю. Таким чином інтеграція соціальних інститутів в сучасному соціумі є незаперечним фактом і наразі створює середовище де варто визначати відповіді на виклики сьогодення.

Література

1. Гук О.Ф. Ціннісні орієнтації освіти в контексті євроінтеграції. // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 433. Серія «Педагогіка та психологія». 2009. – С. 92 – 103.

2. Гук О.Ф., Чернуха Н.М. Пріоритетні вектори сучасної освіти // Topical issues of social pedagogy: Collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 30–55.

3. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти. Монографія. / Олена Георгіївна Карпенко / [за ред. С.Я.Харченко]. - Дрогобич: Коло, 2007. - 374 с.

4. Головаха Є, Паніна Н. Пострадянська деінституалізація і становлення нових соціальних інститутів в українському суспільстві // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001.

№ 4. – С. 5 – 22.

5. Петько Л.В. Імператив глобалізаційних перспектив – формування професійно спрямованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Педагогіка вищої та середньої школи: зб.наук.праць ; за ред. З.П.Бакум. – Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький

національний університет». – Вип. 41. – Кривий Ріг : Друкарня Романа Козлова, 2014. – С. 254–261.

6. Петько Л.В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні / Л. В. Петько // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2012. – № 3. – С. 56–62.

7. Петько Л.В. Філософсько-лінгвістичні ідеї розуміння міжлюдської комунікації у соціальному середовищі / Л.В. Петько // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. праць / укл. І.В.Ковальчук, Л.М.Коцюк, С.М.Новоселецька. – Острог : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – С. 309–312.

8. Чернуха Н.М. Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі: відповідь на виклики сьогодення / Н.М.Чернуха, Г.Асланов // Innovative processes in education: Collective monograph. – AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017. – P. 230–237.

9. Matviienko O. Integration of fundamental and practical training future primary school teacher in the context of a new Ukrainian school development / O. Matviienko // Perspectives of research and development : Collection of scientific articles. – SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. – P. 147–150.

10. Spivak Yaroslav. Humanization of modern education as a mechanism personality's success // Science and education: trends and prospects: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, United States of America, 2018.

11. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // V.I. Ternopil'ska // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

Андрій Харченко,
студент М2_Т групи факультету фізико-
математичної, комп'ютерної та
технологічної освіти
наук. керівник: О.В. Рогозіна,
к.п.н., доцент (БДПУ)

КОНСТРУКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Актуальність. Перед сучасною освітою формування у дітей та молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості; підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентноспроможних на ринку праці; створення умов для розвитку обдарованих дітей та молоді.

Ступінь досліджуваності проблеми. Питання формування техніко-конструкторських знань і вмінь учнів середніх загальноосвітніх шкіл з врахуванням їхніх вікових особливостей, а також ефективні шляхи і засоби підготовки учнів до технічної праці в галузі матеріального виробництва досліджували такі науковці: В.Є. Алексєєв, П.М. Андріанов, П.Р. Атутов, С.Я. Батишев, Ю.К. Васильєв, Е.В. Гур'янов, В.І. Качнев, М.Д. Левитов, А.С. Линда, А.Я. Матвійчук, В.О. Моляко, А.А. Пермьков, В.А. Поляков, Е.В. Проскура, В.Д. Путилін, В.Г. Розумовський, М.П. Тименко, Д.О. Тхоржевський, Е.О. Фарапонова та ін.

Мета дослідження – дослідити організацію конструкторської діяльності учнів на уроках трудового навчання

Сутність дослідження. Конструювання, як один з видів продуктивної діяльності, дозволяє сформувати творчі здібності учнів, сприяє вихованню естетичної культури особистості, дає можливість закріпити та поглибити знання, вміння та навички. На практиці розвивати конструкторські здібності учнів можна через організацію продуктивної творчої діяльності, на базі формування у них елементів графічної грамотності та технічних уявлень, через залучення учнів до рішення елементарних конструкторських задач.

Окрім цього, вчителю трудового навчання необхідно показати, що технічний та художній початок є присутніми при створенні будь-яких об'єктів праці і, що кожна людина повинна вміти створювати необхідні, практичні та корисні речі.

У процесі перетворювальної діяльності відбувається обміркування, представлення кінцевої мети конструкції, добір способів досягнення поставленої мети, планування послідовності практичних дій. Під час конструкторської діяльності у дітей формуються вміння цілеспрямовано розглядати предмети, аналізувати їх та на основі такого аналізу порівнювати однорідні предмети, виокремлюючи у них спільне та відмінне, робити узагальнення [2].

Під час вирішення конструкторських задач, учні навчаються аналізувати їх та самостійно знаходити рішення, створювати задум конструкції та у відповідності до нього планувати свою діяльність [1]. Педагоги-дослідники виявляють наступні конструкторські знання та вміння, які необхідно формувати в учнів:

- знання: про інструменти; різновиди та властивості матеріалу; етапи та елементи технології.
- вміння: роз'єднувати, виділяти складові (аналізувати); видозмінювати або перетворювати об'єкт за необхідними параметрами; з видозміненого об'єкту або його окремих частин зібрати новий.

Основні висновки. Таким чином, як зазначають науковці [1,2], зміст конструкторської підготовки необхідно представляти у вигляді системи знань від загальної конструкторської залежності до сукупності конструкторських вмінь. Такий зміст потребує підбору адекватних методів і прийомів навчання конструюванню. В умовах систематичного рішення конструкторських задач проблемного характеру у дітей формується правильне відношення до своїх

помилку, вдосконалюються здатність до аналізу, синтезу, підвищується розумова активність.

Література

1. Волощук І.С. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей / І.С. Волощук // Трудова підготовка в закладах освіти. □ 2003. □ № 3. □ С. 4-9.
2. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання. Частина III. Методика технічної праці у 5-9 класах / Д.О. Тхоржевський. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 219 с.

Строчка Вікторія Василівна
магістрант

Факультет фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
Наук. керівник: В. І. Перегудова,
к.п.н., доцент (БДПУ)

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

На сьогоднішній день, в період відродження України як незалежної держави, є великим інтерес до національно-культурної свідомості громадян, вітчизняної історії, непересічних досягнень минулого. Знання свого коріння слугує не тільки для піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій у практиці сьогодення. Звертаючись до здобутків та надбань наших предків ми відроджуємо, повертаємо до життя національні традиції, національний дух нашого народу. Насамперед це стосується підростаючого покоління, адже саме вони є майбутнім нашої держави.

Народна творчість – це історичне підґрунтя, на якому формувалася і формується світова художня культура, одна з форм суспільної свідомості та національної гідності. Вона не залежить і не піддається канонам моди, а є виявленням душі народу та власного самовідчуття краси.

Дану проблему досліджували такі автори, як О. Тищенко, Т. Кара-Васильєва, А. Заволокіна, Е. Литковець, І. Гурчала, Р. Захарчук-Чугай, К. Матпайко та інші. На їх думку, ознайомлення з народною творчістю, спонукання до її відтворення у власних роботах пробуджує в дітях яскраві позитивні уявлення про Батьківщину, сприяє патріотичному вихованню, формуванню естетичного смаку.

Мета нашого дослідження полягає у виявленні впливу української народної творчості, зокрема української вишивки, на формування у дітей естетичного смаку та національно-культурної свідомості.

Звернення до життєдайних джерел народного мистецтва, до збереження та оновлення всіх його видів – це усвідомлення свого родоводу, духовних традицій, відродження культури українського народу. Витоки народного мистецтва сягають сивої давнини. Зберігаючи тісний зв'язок з традиціями народної творчості минулого, народне мистецтво набуває нового змісту, нових якостей і рис

сьогодення. Вічнозелене дерево народної творчості збагачується новими паростками в наш час [1].

Вишивання – один з найдавніших видів декоративно-прикладного мистецтва слов'ян. Саме у вишивці розкривається багатство творчих надбань українського народу, вершина його мистецького хисту.

Сьогодні українська вишивка переживає своє відродження в різноманітних варіантах – як прикраса тканин одягового побутового, інтер'єрно-обрядового призначення, що демонструє нам багатство художньо-емоційних мистецьких рішень.

Вишивка – це найбільш улюблений вид народного мистецтва українців, який є складовою частиною традиційних костюмів та активно використовується в сучасному оздобленні одягу, що надає йому своєрідності і яскравості.

Найбільш популярним елементом одягу, що оздоблюється вишивкою, була і залишається вишиванка – пишно убрана вишивкою сорочка, яка виділяється своєю красою та неповторністю.

Наші предки черпали свої ідеї орнаментальних мотивів зі звичайних речей, що їх оточували: різноманітні квіти та трави, птахи, геометричні фігури та інші. Кожен колір та елемент орнаменту мав своє магічне особливе значення, що мало оберігати носія вишитої сорочки. Символіка вишиванки залежала від того, кому вона призначалася і з якою метою [2].

Процес вишивання є захоплюючим та цікавим для дітей будь-якого шкільного віку. Він допомагає розвинути художнє бачення дитини, її естетичний смак, привчає до охайності, терплячості, любові та поваги до ручної праці, формує такі вміння та навички, що можуть знадобитися не лише у професійній діяльності, а й у повсякденному житті.

Література

1. Кара-Васильєва Т.В. Українська вишивка / Кара-Васильєва Т.В., Чорноморець А.Д. – К.: Либідь, 2005. – 198 с.
2. Титаренко В.П. Полтавська традиційна вишивка / В.П. Титаренко – Полтава: Верстка, 2000 – 75с.

Онищенко С.В.
к. пед. н., доцент кафедри професійної
освіти, трудового навчання та технологій
Бердянського державного педагогічного
університету

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

В даний час гостро стоїть проблема безперебійного забезпечення економік країн світу дешевими енергоресурсами. Вартість нафти, природного газу, кам'яного і бурого вугілля на світовому ринку продовжує зростати. Розвиток ядерної енергетики обмежено необхідністю підвищення безпеки роботи атомних реакторів, проблемами поховання відходів ядерного паливного циклу. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) лідирує за спільним негативним впливом на

природне середовище, а внаслідок цього – і на здоров'я людей. Альтернативою паливним енергоресурсам могли б стати відновлювані джерела енергії – майже необмежене джерело енергії. Проблеми їх масового застосування пов'язані зі складністю прогнозування роботи і необхідністю будівництва великих установок для збору розсіяної енергії. В даний час вони не можуть витіснити паливні ресурси.

Проте, розвиток економіки, заснованої на альтернативних відновлюваних джерелах енергії в світі, зумовлено: по-перше, необхідністю зменшення залежності ряду країн від імпорту нафти і газу; по-друге, екологічними причинами -- зменшення антропогенного впливу на навколишнє середовище і, по-третє, технологічною перевагою країн, що володіють технологією виробництва енергії з відновлюваних джерел.

Серед відновлюваних джерел енергії виділяють, в першу чергу, гідроенергію (вироблювану централізовано на базі великих гідроелектростанцій – ГЕС), а також нетрадиційні або альтернативні – тобто всі інші відновлювані джерела енергії.

Міжнародне енергетичне агентство – МЕА (International Energy Agency) до альтернативних відновлюваних джерел енергії відносить: міські відходи, тверду біомасу, біогаз, рідке біопаливо, геотермальну енергію, сонячну термодинамічну і фотоелектричну енергію, гідроенергію, яка використовується на ГЕС малої потужності, енергію морських хвиль і енергію вітру.

До того ж слід зазначити, що нові відновлювані джерела енергії в країнах Європейського Союзу і багатьох інших зарубіжних країнах, називають найчастіше альтернативними джерелами енергії.

За даними Міжнародного енергетичного агентства частка відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в світовому споживанні первинних джерел енергії (ПДЕ) за останні 20 років залишалася практично незмінною і становила в середньому близько 12%. Енергетика, заснована на використанні традиційних джерел енергії, і енергетика, заснована на використанні альтернативних джерел енергії, розвивалися цілком порівнянними темпами.

Тенденції розвитку світової енергетики переконують нас в тому, що розвиток альтернативної енергетики необхідне з екологічних і економічних причин. Екологічна причина розвитку альтернативної енергетики – зниження шкідливих викидів і використання відходів – однаково актуальна для всіх країн і народів. Економічні причини – це підвищення енергобезпеки шляхом зменшення залежності від імпорту нафти і газу.

У нашій країні впровадження альтернативних джерел енергії економічно необхідне, по-перше, в районах децентралізованого енергопостачання, віддалених регіонах, які не мають доступу до єдиної енергетичної інфраструктури. По-друге, воно затребуване в тих регіонах, де природні, в першу чергу, кліматичні умови накладають обмеження на будівництво великих енергетичних об'єктів, прокладку енергетичної інфраструктури.

Дмитро Фомін,
магістрант
Наук. керівник: В. І. Перегудова,
к.п.н., доцент (БДПУ)

ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВА ТЕХНОЛОГІЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

У теперішній час навчальний процес вимагає постійного вдосконалення, тому що відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей: науково-технічний прогрес все більше усвідомлюється як засіб досягнення такого рівня виробництва, який у найбільшій мірі відповідає задоволенню постійно зростаючих потреб людини, розвитку духовного багатства особистості.

Тому сучасне становище в підготовці фахівців вимагає ґрунтовної зміни стратегії і тактики навчання на всіх ступенях. Головною характеристикою випускника будь-якої освітньої установи є його компетентність. У цьому зв'язку акценти переносяться на сам процес пізнання, ефективність котрого повністю залежить від пізнавальної активності того хто навчається. Успішність досягнення цієї мети залежить не тільки від того, що засвоюється (зміст навчання), але й від того, як засвоюється: репродуктивні або активні методи навчання.

Більшість учених визнають, що розвиток творчих здібностей і інтелектуальних умінь неможливий без проблемного навчання.

У розвиток теорії проблемного навчання внесли вклад багато вчених. Дослідженням проблемних завдань, їх структури, особливостей, місця в навчальному процесі, типологією, аналізом етапів їх розв'язки займалися Г.А. Бал, Н.Г. Дайрі, Г.С. Костюк, Е.І. Машбиц, В.В. Репкин, Л.М. Фридман і інші. Категорії складності й проблемності проблемних завдань досліджені Г.А. Балом, Р.А. Гильмановим, В.І. Загвязинским та іншими. Способи створення проблемних ситуацій, вимоги до навчальних проблем доповнені й конкретизовані в роботах Ю.К. Бабанського, А.А. Киверялга й інших.

Розробка й впровадження проблемних методів навчання та систем проблемних завдань представлена в різних областях наукового знання і досліджена багатьма педагогами й психологами, але за результатами аналізів численних досліджень, проведених у педагогіці, можна переконатися, що більшість педагогів-практиків правильно розуміє значення проблемного навчання, його функції. Проте чіткого уявлення про конкретні шляхи здійснення проблемного навчання й про його основну ланку – проблемні ситуації – мають не всі освітяни.

Мета дослідження полягає у визначенні умов використання проблемно-пошукової технології навчання в освітньому процесі.

Під технологією проблемного навчання розуміється така організація навчальних занять, яка припускає створення під керівництвом педагога проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність учнів по їх вирішенню, у результаті чого й відбувається творче оволодіння знаннями, навичками, уміннями та розвиток розумових здібностей [2].

Педагогічна проблемна ситуація створюється за допомогою активізуючих дій, питань, що підкреслюють новизну, важливість, красу й інші відмітні якості об'єкта пізнання. Створення психологічної проблемної ситуації суто індивідуально. Ні занадто важке, ні занадто легке пізнавальне завдання не створює проблемної ситуації [1].

Технологія проблемного навчання полягає в наступному: вчитель створює проблемну ситуацію, спрямовує учнів на її розв'язання, організує пошук розв'язання. Таким чином, учень стає в позицію суб'єкта навчання, і як результат у нього утворюються нові знання, він опановує нові способи дії. Труднощі керування проблемним навчанням у тому, що виникнення проблемної ситуації – акт індивідуальний, тому від вчителя потрібне використання диференційованого й індивідуального підходу [2].

Результативність застосування проблемно-пошукової технології в навчальному процесі можна оцінити за допомогою критеріїв:

- наявність позитивного мотиву до діяльності в проблемній ситуації;
- наявність зацікавленості учнів, прояву інтересу до навчання;
- оволодіння способами рішення проблемних ситуацій: аналізом фактів, висуненням гіпотез, перевіркою їх правильності, отриманням результату діяльності.

Ключовими поняттями проблемно-пошукової технології є: проблемна ситуація, навчальна проблема, творча задача.

Висновки. Використання проблемно-пошукової технології в освітньому процесі передбачає не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяє формуванню і вихованню освіченої, творчої особистості, спроможної вирішувати певні завдання у практичній діяльності.

Література

1. Коберник О.М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навчально-методичний посібник. / Коберник О.М. Терещук Г.В. – Умань: СПД Жовтий, 2008, – 212с.
2. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления / Селевко Г.К. – М.: НИИ «Школа технологий», 2005. – 312с.

Інна Донцова,
магістрантка
Наук. керівник: В. І. Перегудова,
к.п.н., доцент (БДПУ)

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів продовжує знаходитись в колі уваги науковців, адже сьогодні, як ніколи суверенна Україна потребує громадян здатних ефективно вирішувати соціально-професійні завдання. Соціальне замовлення освіти орієнтує на формування особистості

нового типу з розвиненими самосвідомістю і активністю мислення. Важливим чинником підготовки такої особистості є відповідна організація навчального процесу.

В останній час в теорії та практиці навчання зроблено багато для реалізації принципу активності навчання. По-перше перебудова змісту освіти, підвищення наукового рівня навчальних курсів. По-друге відчувається постійний пошук шляхів вдосконалення методів навчання.

Активні методи навчання – це методи, внаслідок використання яких учні самостійно, під керівництвом педагога здобувають навчальну інформацію.

Під час застосування цих методів учні стають активними учасниками дидактичного процесу [1].

Активні методи навчання допомагають вирішувати завдання, важко досяжні при традиційному навчанні:

- формування симбіозу пізнавальних, соціальних і внутрішніх мотивів навчальної діяльності;
- виховання системності мислення;
- формування спеціальних вмінь і навичок взаємодії та спілкування.

В основі використання активних методів лежать принципи:

1. Принцип проблемності, який передбачає, що нові знання учні дістають не в готовому вигляді, а внаслідок власної навчальної діяльності. Вони є їхнім власним відкриттям, продуктом особистих узагальнень та висновків.

2. Принцип взаємонавчання полягає в тому, що учні збагачують один одного наявними в них знаннями, вчать відстоювати власну думку, набувають вмінь заперечувати опонентів.

3. Принцип індивідуалізації передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного учня.

Застосування проблемного методу на уроках технологій здійснювалось у вигляді сукупності дій, спрямованих на створення проблемної ситуації, формулювання проблеми, створення та вирішення її учнями під керівництвом вчителя.

Серед недоліків застосування традиційного (непроблемного) методу навчання основними є:

- відсутність активного характеру навчання, елементів творчості, пошуку, досліджень;
- учні не привчаються до самостійної роботи;
- розвивається в основному репродуктивне мислення [2].

Застосування проблемного навчання, коли вчитель не дає готові завдання, а ставить перед учнями проблему-завдання, виключає названі недоліки.

Основою розв'язання проблемних ситуацій, як необхідної умови застосування даного методу, є створення протиріч між пізнавальними завданнями практичного характеру і недостатнім рівнем знань учнів, які спонукають останніх до інтенсивної розумової діяльності, спрямованої на вирішення труднощів.

Умови застосування проблемних ситуацій:

- проблемне завдання повинно ґрунтуватись на наявних в учнів знаннях і вміннях;

- диференційний підхід до вибору навчального матеріалу для проблемного викладання (наявність яскраво вираженого причинно-наслідкового характеру і можливості узагальнення найістотніших якостей);
- проблемне завдання має відповідати інтелектуальним можливостям учнів;
- процес вирішення проблемних ситуацій має відбуватись під керівництвом педагога;
- можливість розчленування складної проблеми на простіші, часткові.

Таким чином, процес організації застосування активних методів навчання є основою створення умов для інтелектуального розвитку, максимальної реалізації особистих здібностей учнів.

Література:

1. Пометун О. Інтерактивні технології навчання / Пометун О., Пироженко І. // Відкритий урок. - 2003. - №3 - 4, — С. 17-31.

А.І. Лебедева
студентка 4 курсу
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ЛЕКОТЕКА ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Ратифікувавши основні міжнародні правові документи (Декларація ООН про права людини, Про права інвалідів, Конвенція ООН про права дитини), Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема щодо здобуття якісної освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

Метою дослідження є організація ранньої допомоги дітям з особливими потребами в умовах лекотеки засобами ігрової діяльності.

На сучасному етапі становлення інклюзивної освіти, що потребує відповідей на соціальні запити сьогодення та створення необхідних умов успішної інтеграції дітей з особливими потребами в соціум, вважаємо за необхідне розвиток такої складової праймінгу (служби ранньої допомоги дітям) як лекотека. У перекладі зі шведського «leko» позначає «іграшка», а «tek» з грецької перекладається як «збори», тобто – «збирання іграшок».

Метою діяльності лекотеки є забезпечення соціального та психолого-педагогічного супроводу дітей у віці від 2 місяців до 7 років з порушеннями загального розвитку та соціалізації; формування передумов соціальної поведінки, навчальної діяльності, розвитку особистості та надання психолого-педагогічної допомоги батькам; гармонізація батьківсько-дитячих стосунків. Ефективним втіленням лекотеки, як форми ранньої допомоги дітям з особливими потребами, є соціально-педагогічна програма «Розвивайко», розроблена на основі методів «хайскоуп» (з англ. – м'який старт), «son-rise» (з англ. – відродження, розвиток), «floortime» (з англ. – час, проведений на підлозі), що сприяють розвитку, необхідних для повноцінного життя, навичок на основі активної ігрової

діяльності. Рекомендовано різні види ігор, вправи, рухові ігри-розминки, рефлексія; індивідуальні, групові форми роботи.

Етапи реалізації програми «Розвивайко»:

1-й етап: формування знань про своє тіло; розвиток побутових навичок та вмінь самообслуговування – 4 заняття.

2-й етап: розвиток комунікативних навичок та форм міжособистісного спілкування – 4 заняття.

3-й етап: розвиток навичок поведінки в соціумі – 4 заняття.

Отже, програма сприятиме позитивним змінам у розвитку пізнавальних процесів дітей, підвищенню рівня практичних умінь із самообслуговування, соціально-побутового орієнтування та міжособистісного спілкування; формуванню необхідних для повноцінного життя навичок на основі активної ігрової діяльності. Подальше дослідження передбачає поповнення арсеналу інтерактивних форм, методів та технік ранньої реабілітації дітей із особливими освітніми потребами.

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ,
ІНФОРМАТИЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

А.В. Корсаков, студент,
П.Г. Буянов, к.пед.н., доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

**ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ
ГУРТКА З АВТОСПРАВИ**

Наш час – це час змін. Нині Україні потрібні люди, які вміють творчо мислити, здатні приймати нестандартні рішення. Вже наявні позитивні зрушення до індивідуального розвитку технічного потенціалу кожної дитини, на прикладі вивчення автосправи у сучасній школі.

Позашкільна освіта є невід’ємною частиною системи неперервної освіти, визначеною Конституцією України, Законами України про освіту, про позашкільну освіту, і спрямована на розвиток здібностей, талантів дітей, молоді, що вчиться, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному самовизначенні.

Останніми роками все більше людей мріють стати автомобілістами. Допомогою у вирішенні цього надважливого питання є організація та проведення гуртків з автосправи ще у загальноосвітній школі.

У процесі роботи вищезазначених гуртків досить ефективним поєднання наочних методів навчання зі словесними і практичними.

Наочність у навчанні сприяє тому, що в учнів, завдяки сприйманню предметів і дій навколишнього світу, формуються уявлення, що вірно відображають об’єктивну реальність, і разом з тим, сприймані явища аналізуються й узагальнюються у зв’язку з навчальними задачами. Впровадження наочних засобів важливо не лише для створення в учнів образних уявлень, але й для формування понять, для розуміння зв’язків і залежностей, що є одним із найважливіших положень дидактики.

Використання засобів наочності різного ступеня абстракції підсилює пізнавальний ефект під час проведення гуртка з автосправи.

У контексті дослідження теми наукової роботи важливо представити дидактичні функції засобів наочності: навчальну, виховну, організуючу, розвивальну.

Навчальна функція. Використання засобів наочності має нести техніко-технологічний, політехнічний, психолого-педагогічний, культурологічний зміст, що сприяє більш ефективному проведенню гуртка.

Виховна функція. Використання різних наочних засобів стимулює пізнавальну активність, самостійність, вироблення активної життєвої позиції.

Організуюча функція. Організує сприйняття учнями конкретних образів технічних об’єктів, процесів, пошук вирішення поставлених задач.

Розвивальна функція. Використання засобів наочності розвиває спеціальну пам'ять, увагу, спостережливість, креативне мислення, що є необхідними у процесі навчання [1].

Аналіз проблеми показав, що використання наочності дає можливість: живо і швидко зобразити ті речі, які неможливо передати на словах; економити час; викликати інтерес; привносити різноманітність; надавати додаткового значення, а також наочності залишаються у пам'яті довше, ніж слова, що забуваються.

Отже, заняття з використанням наочності набагато ефективніше, ніж без них. Якщо вчитель вирішив застосувати наочні посібники необхідно ретельно продумати моменти їх використання. Доцільно розосередити данні засоби більш широко з самого початку, коли учні бадьорі та уважні, і демонструвати їх частіше наприкінці для підтримання інтересу гуртківців.

Під час планування використання наочних посібників необхідно з'ясувати, чи потрібна дана наочність взагалі, або можна донести інформацію без неї.

Все більш важливим в організації і проведенні гуртків з автосправи стає використання комп'ютерних технологій, які сприяють оптимізації процесу навчання [2].

Отже, як показали вивчення та аналіз проблеми, ефективність організації і проведення гуртків з автосправи значною мірою залежать від умілого використання наочності. А наочність, передусім, є засобом, а не самоціллю.

З метою ефективного застосування наочності вважаємо за потрібне виділити наступні вимоги:

- ☐ ніколи не використовуйте наочність лише заради самої наочності;
- ☐ ніколи не займайтесь «грою наосліп» зі складним технічним обладнанням;
- ☐ перевіряйте обладнання та репетируйте його дію;
- ☐ під час використання наочних посібників не стійте перед ними;
- ☐ не залишайте ілюстрації перед учнями після того, як закінчили роботу з ними;
- ☐ не використовуйте наочний посібник, не звернувшись до нього під час заняття;
- ☐ упевнитись, що всі ваші наочності достатньо великі та чіткі для того, щоб їх могла побачити вся група;
- ☐ почувайте себе комфортно і впевнено використовуючи наочності, не перевіряючи їх щохвилинно під час заняття.

Література:

1. Буянов П. Г. Особливості використання наочності у підготовці вчителя технології / Буянов П. Г. // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №3. – Бердянськ: БДПУ, 2009. – С. 190 – 193.

2. Гелетій М. Інноваційні технології на уроках автосправи [Електронний ресурс] / М. Гелетій // Блог Михайла Гелетія. – 2013. – Режим доступу: <http://mykhailo-heletiy.blogspot.ru/2013/12/blog-post.html>

К.А. Тіхонова, студентка,
П.Г. Буянов, к.пед.н., доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

ОСОБЛИВОСТІ УРОКІВ КРЕСЛЕННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Роль креслень у житті й сучасному виробництві неможливо переоцінити. Все або майже все, що створене людством, створювалося за кресленнями, розробленими раніше. Креслення є основними конструкторськими документами, найважливішим засобом, що сприяє технічному прогресу. Тому знання основних правил креслення, уміння читати креслення і виконувати нескладні графічні роботи є неодмінними умовами високої загальної та технічної культури і необхідні кожній освіченій людині.

Необхідність вивчення креслення в школі зумовлена не тільки його винятковим значенням у сучасному житті, а й тією величезною роллю, яку відіграє графічна діяльність у розвитку мислення та пізнавальної активності учнів, їх творчих здібностей і самостійності, у формуванні спеціальних умінь і навичок.

Уроки з креслення, як й уроки з будь-якої дисципліни, складаються з певних елементів і, відповідно до поставленої мети, можуть бути різних типів, наприклад: урок вивчення нового матеріалу, урок закріплення вивченого, урок повторення тощо [1; 2].

У сучасній школі потрібні такі методи навчання креслення, які б ґрунтувалися на активності учнів. По-перше, треба частіше запроваджувати практичні роботи; по-друге, слід переглянути тематику вправ і способи їх використання, якомога частіше застосовувати самостійне складання ескізів предметів з натури; по-третє, потрібно вимагати від учнів виконання майже всіх креслень начисто, у певному масштабі, за допомогою креслярських інструментів, незалежно від того, де учні його виконують: у робочому зошиті чи на аркушах креслярського паперу.

Розглянемо найхарактерніші типи уроків креслення.

Комбінований урок (основний тип уроків). Він здебільшого складається з таких частин: організаційна частина, перевірка домашнього завдання, пояснення нового матеріалу, перевірка засвоєння нового матеріалу та його закріплення і завдання додому.

На організаційну частину треба витратити якнайменше часу. Тому не слід розв'язувати на уроці такі організаційні питання, які не стосуються всіх учнів та які можна розв'язати в позаурочний час.

Перевірка засвоєного матеріалу попереднього уроку і домашнього завдання з креслення – важлива частина уроку. Проте перевірка не повинна бути шаблонною. Треба намагатися щоразу її урізноманітнювати, щоб пожвавити урок.

Щоб перейти до пояснення нового матеріалу, учитель кількома запитаннями, поставленими перед класом, пов'язує новий матеріал з матеріалом

попереднього уроку, повідомляє учням тему, чітко й зрозуміло формулює мету, пояснює зміст уроку.

Подаючи новий матеріал, треба широко використовувати наочні посібники (моделі, таблиці і зразки робіт, інформаційно-комунікаційні технології). Але при цьому слід мати на увазі, що не можна занадто захоплюватись наочністю, бо це може не полегшити, а навпаки, ускладнити розуміння учнями матеріалу. Виклад нового матеріалу треба закінчити за 8–10 хв. до кінця уроку, а час, що залишиться, витратити на закріплення нового матеріалу і пояснення домашнього завдання.

Уроки практичних робіт. На уроках практичних робіт учитель закріплює вивчений теоретичний матеріал і готує учнів до виконання контрольних робіт, якими закінчується вивчення кожної теми. Часто практичні роботи виконують і на комбінованих уроках. Проте, враховуючи специфіку креслення, слід планувати й уроки тільки практичних робіт.

Щоб закріпити питання теорії або практики виконання зображень, доцільно запропонувати учням самостійно виконати невелику вправу в робочих зошитах або на форматах. Захоплюватись індивідуальними завданнями під час виконання практичних робіт не слід, бо на цих уроках учні повинні підготуватись до виконання контрольних практичних робіт, що їх вони виконуватимуть самостійно за індивідуальними завданнями.

Уроки з побудови наочних зображень і технічних рисунків предметів. Учні вже вивчили теорію побудови наочних зображень на уроках, закріпили теоретичні знання на практичних роботах. Тепер треба тільки перевірити набуті знання і навички.

Уроки виконання ескізів предметів. Кожна тема програми закінчується виконанням контрольних практичних робіт. Основна частина більшості цих робіт – виконання ескізів предметів з натури. Ці уроки можна побудувати так: оргмомент, в який входить роздавання предметів, і фронтальна перевірка домашніх робіт (не більш як 8–10 хв.) і самостійна робота (35–37 хв.). Ескізи учні повинні виконувати начисто. Тому вчитель попереджає їх, що дома не можна переробляти ескізи.

Уроки побудови креслень предметів за ескізами. Ці уроки також повинні складатися з оргмоменту, вступної частини, перевірки домашніх робіт і побудови креслень. Відводити на оргмомент і перевірку домашніх робіт треба не більш як 8–10 хв., а решту часу – на самостійну роботу учнів.

Уроки побудови складальних креслень предметів за ескізами їх деталей. Складальні креслення будуються за ескізами окремих деталей простого виробу або вузла, побудованих на попередніх уроках. Структура цих уроків така сама, як і уроків, на яких будуються креслення окремих деталей за ескізами. Під час уроку треба розмістити окремі проекції складального креслення, накреслити контури їх і побудувати місця з'єднання окремих деталей. Решту побудов можна закінчити вдома.

Уроки на тему деталювання складальних креслень виробів. На цих уроках можна навіть не перевіряти домашніх завдань, а відразу після оргмоменту переходити до самостійної роботи учнів. Загальних зауважень щодо послідовності

виконання і оформлення креслень окремих деталей також можна не давати, бо на уроках, присвячених вивченню теорії, і на уроках практичних робіт з деталювання мають бути подані всі ці відомості. Завдання полягає в тому, щоб застосувати набуті знання і навички деталювання під час виконання індивідуальних завдань. Учитель на цих уроках консультує учнів на їх робочих місцях і в окремих випадках допомагає прочитати складальне креслення.

Таким чином, ефективна організація і проведення уроків з креслення у сучасній загальноосвітній школі є актуальною і необхідною, оскільки графічна діяльність відіграє величезну роль у розвитку мислення та пізнавальної активності учнів, їх творчих здібностей і самостійності, у формуванні спеціальних умінь і навичок.

Література:

1. Виноградов В. Н. Методика обучения черчению : [учеб. пособ. для студентов] / В. Н. Виноградов, Е. А. Василенко. – М.: Просвещение, 1990. – 176 с.
2. Ройтман И. А. Методика преподавания черчения / Ройтман И. А. – М.: Гуманит. Центр ВЛАДОС, 2000. – 240 с.

Гараніна А.В.,
студентка
наук. керівник: канд пед. наук, проф.
Бодрова Тетяна Олександрівна
НПУ імені М.П. Драгоманова

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація

У статті висвітлено морально-духовне та музично-естетичне значення фольклорної казки як могутнього засобу національного виховання, розкрито провідні принципи музично-естетичного розвитку дітей засобами української народної творчості. Автором визначено роль народної музики як органічної складової музично-творчих дій учнів-початківців, зацентовано увагу на її мистецько-педагогічній поліфункціональності. У статті представлено модель музично-виховної роботи з казкою, мета якої - сприяння вияву та реалізації творчих потенцій кожного учня в музично-виконавській діяльності.

Ключові слова: казка, виховання, дитина, музичне мистецтво.

Останніми роками в Україні розробляється принципово новий підхід до проблеми виховання особистості в контексті гуманізації освіти. Перед педагогічною наукою постає цілий комплекс вимог, серед яких найважливіше місце займає проблема відродження національної школи, духовної культури народу. В той же час, демократизація і гуманітаризація освітнього процесу зумовлюють виняткову актуальність проблем морального, музично-естетичного та творчого розвитку дітей шкільного віку, особливо учнів-початківців.

Могутнім духовно-творчим базисом національного виховання учнів початкової школи є, безперечно, надбання української етнопедагогіки, що знайшли своє втілення у фольклорних матеріалах морально-виховного та духовно-творчого змісту.

Висока морально-духовна та мистецька вартість фольклору визначила проблему застосування його кращих зразків в освітньому процесі як науково перспективну. Ідеї щодо виховання і розвитку дітей на засадах української народної творчості представлено у роботах О. Воропая, Г. Довженок, П. Ігнатенка, Н. Миропольської, В. Поплужного, Ю. Руденка, В.Скуратівського, М. Стельмаховича та ін. Значна кількість досліджень присвячена методиці вивчення казок (А.Богуш, С.Бакуліна, М.Гагарін, Т.Гризоглазова, М.Чумарна, А.Щербо).

Аналіз науково-педагогічних та методичних джерел засвідчив, що у музично-виховному процесі початкової школи ще недостатньо використовуються дидактичні, виховні та розвивальні можливості народної казки.

Метою статті є висвітлення ролі фольклорної казки у вихованні музичності учнів початкової школи, їх емоційно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва та до народної творчості.

Фольклор як альфа і омега духовності народу має “чарівну” силу, спроможну через види і жанри потрапляти у внутрішній світ дитини, “пробуджувати” почуття, змінювати мотиви і характер діяльності. Сила впливу фольклору полягає в емоційних елементах, що мають здатність формувати особистість як через свідомо сприйняті образи, так і засобами навіювання. Таким чином, фольклор не тільки інформує – він повчає, оцінює, наставляє, спонукає до позитивних вчинків.

У процесі багатовікової життєвої практики українського народу виокремились провідні принципи музично-естетичного розвитку дітей засобами української народної казки, що репрезентують сукупність основних вихідних положень та ідей, визначають спрямування, зміст, організацію педагогічної взаємодії. До них науковці відносять: оптимальність кількісного та якісного добору казкового матеріалу; художньо-виховна доцільність та емоційно-почуттєва значущість змісту кожного фольклорного зразка; розробленість методичного супроводу щодо реалізації педагогічних завдань у процесі вивчення казки та її творчої інтерпретації [4; 9; 10; 11; 12; 13].

Казка належить до вічно живих фольклорних джерел, що приносить радість дорослим і дітям. Переслідуючи соціальне зло, долаючи життєві перешкоди, підтримуючи сили добра, краси, любові та справедливості, казки кличуть до якісної видозміни світу за допомогою людяності, навчають дитину знаходити вихід із складних ситуацій.

Проблема впливу казок на морально-естетичну та духовно-творчу сфери особистості розкрита у творчості В.Даля, К.Ушинського, В.Сухомлинського, Л.Українки, І.Франка, С.Якименка. “Казка, гра, фантазія, – пише В.О. Сухомлинський, – животворне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнень... Через казкові образи в свідомість дітей входить слово з його найтоншими відтінками... Під впливом почуттів, що породжені казковими образами, дитина вчиться мислити словами. Діти знаходять велике задоволення у

тому, що їхня думка живе у світі казкових образів, в них – перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного" [8, с. 17; 11]. Найбільш прийнятним у даному контексті вважається визначення даного жанру народної творчості дослідником фольклору Е.Померанцевою: "Народна казка або байка – це усний художній твір, переважно прозаїчного, чарівного або побутового характеру з настановою на вимисел" [7, с. 171]. З свого боку, дослідник фольклорної казки М.Гагарін вважає, що "казка – це своєрідний сплав реальності й уяви, життєвого досвіду і мрій народу, яка містить правду, що органічно поєднується з художніми формами вигадкування" [4, с. 6].

Казковий світ магічно впливає на дитину, манить таємницями, чудесами, чаклунством. Діти з радістю подорожують в уявному, нереальному світі, активно діють та творчо трансформують його. За допомогою казок вони здобувають знання про довкілля, про взаємостосунки людей, про те, що є добрим, а що злим. Існує чіткий поділ персонажів на добрих і поганих, сутність вчинків яких легко розуміється дітьми і дає змогу визначити якості кожного казкового героя. Це полегшує правильну оцінку дітьми моральної цінності вчинку [4].

Сучасною наукою прийнята найбільш оптимальна класифікація видів даного фольклорного жанру, що передбачає розподіл на казки про тварин (птахів, рослин, комах), чарівні (їх іноді називають героїчні або фантастичні) та суспільно-побутові (реалістичні, новелістичні) [5, с. 422]. Яскравими прикладами першої групи казок слугують „Лев і мишеня“, „Їжак та заєць“, „Як білочка допомогла ведмедеві“, „Кіт, цап і баран“, „Сірко“, „Ведмідь і павучок“. До другої групи можна віднести такі казки як „Чарівна скрипка“, „Козаки і смерть“, „Сопілка й батіжок“, „Про бідного парубка і царівну“, „Яйце-Райце“, „Марійка й баба відьма“, „Козак Мамарига“. До соціально-побутових – „Батьківські поради“, „Про старого батька“, „Хліб і золото“, „Явдоха-Святоха“, „Кошовий Сірко“, „Закопане золото“ тощо.

Однак, казці важко "жити" без народної музики. Тому, органічно впітаючись в музичний дитячий фольклор, вона стає поліфункціональною, поєднуючи в собі ігрове, вербальне, виховне, дидактичне, музично-творче значення [1, с. 47]. Народна казка, пісня та гра у своєму поєднанні – це доступні й зрозумілі дітям форми навчання, що відповідають самій природі дитини й законам її творчого розвитку. Ці жанри слугують цінним дидактичним матеріалом в музично-творчому вихованні учнів-початківців. Саме діти стають учасниками і постановниками музично-ігрових і вокально-пластичних композицій, казкових сюжетів, лялькових спектаклів. Так, дитячі пісні під час розучування й сценічного втілення казкових сюжетів можуть виконуватися соло, хором, проговорюватися речитативом, поєднуватися з танком або хороводом, виконуватися у супроводі народних інструментів [2].

Казка розвиває дитячу фантазію. Своїм незвичайним змістом, прагненням до здійснення чарівно-фантастичної мети вона активізує мислення дітей, пробуджує в них допитливість, цікавість до життя, природи. Науково доведено, що саме в емоційному впливі на психіку дитини полягає морально-естетичне й виховне значення народної казки [4].

У процесі виконання дій, пов'язаних з казкою, у дитини активно формуються творчі вміння, набувають розвитку фантазія, уява. Відомо, що творча діяльність дітей, організована у цікавій і захоплюючій ігровій формі, позбавляє виховний процес повчальності та моралізаторства, здійснюючись ніби сама по собі [6, с.13]. Відомо, що творчі здібності особистості - це синтез властивостей і рис, що характеризують ступінь відповідності вимогам певного виду діяльності та обумовлюють рівень її результативності. Для розвитку творчих умінь учням варто надавати максимум можливостей для випробовування себе в цікавій справі, причому починати треба з найпростіших завдань.

На уроках музики та в позаурочний час актуальними й популярними стають такі форми музично-творчої роботи, як інсценізація казок, розігрування казкових сюжетів в тіньовому та ляльковому театрах; декламування як своєрідна гра інтонацій, виконання пісень-характеристик головних героїв, складання віршів, ритмізація під музику тощо. Враховуючи варіативність та імпровізаційність у застосуванні казкових сюжетів, їх з успіхом використовують для урізноманітнення музичної діяльності учнів початкових класів у процесі хорового співу та гри на дитячих музичних інструментах, ознайомлення з музичною грамотою, під час слухання музики та виконанні музично-ритмічних рухів [2]. У процесі експериментальної роботи було засвідчено, що діти з задоволенням беруть участь у музичному оформленні та інсценізації таких казок як "Кирило Кожум'яка", "Вовк та семеро козенят", "Івасик-Телесик", "Лисиця, Котик і Півник", "Рукавичка", "Коза -Дереза".

Досвід автора доводить, що систематичне й цілеспрямоване використання українських народних казок під час музичних занять в початковій школі дає змогу створювати креативні та емоційно насичені ситуації, що спонукають дітей до самовираження й творчості. Розроблена дидактична модель музично-виховної роботи з казкою має за мету поглиблення дитячого сприймання й розуміння фольклорного матеріалу, сприяння вияву та реалізації творчих потенцій кожного учня в музично-виконавській діяльності.

Перша сходинка пов'язана з емоційно-забарвленим читанням (прослуховуванням) казки, з'ясуванням головної думки, тренувальними спробами зачитування окремих абзаців вголос або "про себе". Друга сходинка - хвилинка тиші, в процесі якої дітьми переживаються ролі героїв, згадується емоційна кульмінація драматичного розвитку. Третій щабель передбачає спонтанні, нестимульовані висловлювання учнів про зміст казки, різні форми вираження ставлення до позитивних та негативних героїв. На четвертій сходинці розпочинається найбільш активна й творча робота (малювання фантастичних образів та дійових осіб, створення костюмів, розподіл ролей для розігрування певного казкового фрагменту, театралізована імпровізація, пантоміма тощо).

Отже, народна казка є цікавим і дієвим інструментом формування морально-естетичних та музично-творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку. Казки, поєднуючи виховний і пізнавальний потенціал, є ефективним педагогічним засобом, навчаючи дитину вірити в силу добра, любові, справедливості, краси. Реальне і вигадане напрочуд гармонійно поєднуються в казці, зачаровуючи дітей на все життя красою народного слова, сповненого

мудрості, добра й оптимізму. Проблема оптимального використання казкових сюжетів як засобу музичного виховання учнів-початківців потребує подальшого опрацювання як у сфері теоретичній, так і з позицій розробки методичного інструментарію для забезпечення активних форм творчого самовираження дітей у процесі навчання музики.

Список використаної літератури

1. Бадер В. Розвиток інтонаційних умінь молодших школярів при опрацюванні казки / В.Бадер // Початкова школа. – 1977. – №7. – С. 44–48.
2. Бодрова Т.О. Виховна робота вчителя музики в позаурочний час / Т.О.Бодрова // Мистецтво та освіта. – 2009. – № 1. – С. 21–27.
3. Бодрова Т.О. Методична підготовка майбутніх учителів музики в контексті універсальних принципів загальної та мистецької освіти / Т.О.Бодрова // Innovative processes in education: Collective monograph. – AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017. – Р. 26–39.
4. Гагарін М.І. Виховання морально-естетичних почуттів молодших школярів засобами української народної казки – автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд пед. наук : спец. 13.00.07 – «Теорія і методика виховання» / М.І.Гагарін. – К., 2007. – 20 с.
5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. / М.Лановик, З.Лановик. – К. : «Знання- Прес», 2001. – 592 с.
6. Печерська Е. Уроки музики в початкових класах. / Е.Печерська – К. : Либідь, 2001. – 271 с.
7. Померанцева Е. Русское народное поэтическое творчество / Е.Померанцева. – М. : Учпедгиз, 1996. – 295 с.
8. Сухомлинський В. Вибрані твори: В 5 т. / Сухомлинський В. – Т. 2. – К., 1977 – 1980.
9. Петько Л.В. Активізація творчого розвитку особистості учнів як фактор педагогічної майстерності вчителя іноземної мови / Л.В.Петько // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2010. – № 2. – С. 99–103.
10. Петько Л.В. Новорічний позакласний захід «Happy New Year!» / Л.В.Петько // Іноземні мови : наук.-метод. журн. / засн. Київський лінгвістичний університет і вид-во «Ленвіт» ; гол. ред. С.Ю.Ніколаєва. – К. : Вид-во «Ленвіт», – 2008. – № 3. – С. 69–71.
11. Петько Л.В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу/ Л.В.Петько // Лялька як знак, образ, функція: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Другі Марка Грушевського читання» / за ред. О.С.Найдена. – Київ. : ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204
12. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.

13. Kravets N.P. Teaching innovative technologies on literature classess and formation of reading activity skills in pupils with mental retardation / N.P. Kravets // Perspective directions of scientific researches: Collection of scientific articles. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. – P. 298–302.

Коляда Анастасія Юріївна,
студентка
Наук. керівник – Гук Ольга Федорівна
к.пед.н., доцент
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглядаються: питання адаптації молодших школярів до шкільного життя засобами казкотерапії, основні методи організації казкотерапевтичної взаємодії дитини та педагога, а також досліджується ряд факторів від яких залежить успішність використання казкотерапії.

Ключові слова: казкотерапія, адаптація, дезадаптація, молодші школярі,

Вступ дитини до школи – є важливим моментом в житті кожної дитини. Він пов'язаний з новим типом стосунків з однолітками, вчителем, новими формами діяльності.

Зазначимо, що в останні роки в загальноосвітніх школах спостерігається таке явище як «дезадаптація учнів», що проявляється в небажанні дитини відвідувати школу; у появі емоційних порушень; погіршенні успішності в навчанні, що в свою чергу позначається на стосунках молодших школярів з однокласниками та педагогом.

Поява даного явища зумовлюється рядом причин, на які свого часу звертали увагу дослідники (Л. Венгер, Д. Ельконін, В. Запорожець, Г. Костюк, М. Поддяков,), зокрема такі як:

- вступ дитини до школи докорінно змінює соціальну ситуацію, в якій вона перебувала, що створює певні труднощі в її адаптації до шкільного середовища.
- відсутність психологічної підготовки дитини до школи в наслідок чого запропоновані соціумом умови навчання викликають шкільні страхи (страх спілкування з учителем та однокласниками, страх не відповідати очікуванням батьків та вчителів; страх ситуації перевірки знань тощо);
- шкільна тривожність через невідповідність вимог педагога і можливостей дитини, що призводить її до неадекватного реагування на різні ситуації, пов'язані з навчальною діяльністю;
- невідповідність форм і методів навчання, що використовує вчитель, віковим особливостям учнів, що утруднює процес сприймання і засвоєння ними знань [4; 13].

Варто зазначити, що попередження появи даного явища в початковій школі передбачає усунення вказаних причин шляхом створення вчителями такого навчального середовища, в якому навчальна діяльність стала б привабливою для молодших школярів, дарувала б радість пізнання, відчуття успіху, впевненість у своїх можливостях; застосування засобів навчання, що сприяють формуванню у дітей мотивації до навчання, полегшують їм процес сприймання, усвідомлення і засвоєння знань; вибору адекватних віковим та індивідуальним особливостям форм та методів навчання [2; 3; 8].

Для цього вчитель має знати вікову психологію школярів, уміти вчасно попередити стресові ситуації, розрізняти індивідуальні особливості малюків, володіти методикою навчання та виховання молодших школярів, адже від його професійних умінь часом залежить не лише рівень успішності кожного учня, а і його подальша доля.

Мета дослідження – дослідити питання адаптації молодших школярів до шкільного життя засобами казкотерапії.

Акцентуємо увагу на те, що казка супроводжує людину впродовж усього життя, допомагає їй успішній соціалізації й ефективному засвоєнню життєвих уроків. Казка для дитини – це не просто вигадка, фантазія, це особлива реальність світу почуттів. Казка розсуває рамки звичайного життя; тільки в казковий формі діти стикаються з такими складними явищами і почуттями, як життя і смерть, любов і ненависть, гнів і співчуття, зрада і підступність. Казка – це стародавній спосіб підтримати людину за допомогою слова. Головне завдання казок: через казкові події показати, герою, ситуацію з іншого боку, запропонувати альтернативні моделі поведінки.

Казкотерапія добре долає у дітей високий рівень тривожності, різноманітні страхи, агресивність, адаптує до різних дитячих колективів. Казкотерапію можна використовувати у роботі з агресивними дітьми, невпевненими, сором'язливими, брехливими. Процес казкотерапії дозволяє дитині усвідомити та проаналізувати свої проблеми, побачити шляхи їх вирішення.

Розкриття вікових можливостей молодших школярів та організацію своєчасної підготовки їх до шкільного навчання, В.О.Сухомлинський вважав першочерговим завданням педагога. Він одним із перших в українській педагогічній науці запровадив роботу із застосуванням казкових образів та мотивів. «Я не уявляю навчання у школі не тільки без слухання, але і без створення казки» [5]. За твердженням Василя Олександровича, завдяки казці дитина пізнає світ не лише розумом, але й серцем. У «Школі радості» успішно функціонувала Кімната казки. Педагогом використовувалися різноманітні прийоми роботи з казковими образами, а саме:

- читання казок педагогом та дітьми у ролях;
- виготовлення власноруч ляльок з конструкційного матеріалу;
- створення дітьми власних казок;
- інсценування дітьми відомих і вигаданих казок з використанням власноруч виготовлених ляльок, що допомагає дитині глибше зрозуміти зміст казки, емоційно сприйняти її, відчувати та зрозуміти героїв казки. А спільна праця

дозволяє розвивати комунікативні уміння, створювати атмосферу доброзичливості та стимулювати творчість дитини [7; 8; 9; 10; 12; 14].

Своє визначення цього методу подає І. Вачков. На його думку, "казкотерапія – це такий напрямок практичної педагогіки, який, використовуючи ресурси казки, дозволяє школярами побудувати особливі рівні взаємодії один з одним, що створює умови для становлення їх суб'єктності" [1].

На думку А. Осипової, "казкотерапія – це метод, який використовує форму казки для інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, розширення свідомості та взаємодії з оточуючим світом" [6].

С. Ройз вказує на особливу важливість казкотерапії як системи передачі життєвого досвіду, розвитку соціальної чутливості, творчих здібностей та інтуїції особистості [11].

Переглянувши низку визначень "казкотерапії", доцільно констатувати, що суть методу казкотерапії полягає в тому, на прикладі позитивних персонажів дитина вчиться бути хорошою, а негативні герої казок викликають у неї лише негативну реакцію. Негативний герой завжди залишається покараним, а доброму дістається красуня-принцеса й півцарства на додаток.

На думку О. Деркач успішність використання казкотерапії залежить від ряду факторів, таких як:

- казка повинна відповідати віковим особливостям та етапам розвитку дитини ;
- за один «сеанс» розповідається лише одна казка;
- казка розповідається рівно стільки разів, скільки просить дитина;
- казку бажано розповідати, а не читати, що дозволить педагогу створити більш тісний емоційний контакт з дитиною, вчасно зреагувати на її реакцію на розвиток сюжету, а також обрати оптимальні методи подальшої казкотерапевтичної роботи [4].

Основними методами організації казкотерапевтичної взаємодії дитини та педагога є:

- слухання – це дає дитині можливість паралельно поміркувати над казковими подіями, у процесі чого відбуваються власні внутрішні переживання дитини, відшліфовуються стилі її взаємин з оточенням та моделі поведінки;
- обговорення – це обмін враженнями від почутого, головною умовою якого є щире висловлювання власного ставлення дитини без навішування педагогом оцінних ярликів та моральних коментарів;
- малювання – дозволить дитині зафіксувати власні враження і переживання на аркуші паперу, а дорослому – проаналізувати, які фрагменти казки найбільше вразили малюка;
- ілюстрування та інсценізація – це поглиблення емоційного відгуку дитини на запропонований казково-фантастичний сюжет, що сприятиме більш глибокому його проживанню.

Виконання першокласниками означених вище видів робіт сприятиме поглибленню емоційного сприймання ними казкового сюжету та його осмисленню. Адже діти не просто слухають казку, вони спільно з персонажами проживають її, відчуваючи при цьому реальні емоції та почуття [3].

Отже, одним із засобів полегшення адаптації молодших школярів до шкільного життя є застосування методу казкотерапії. Різні автори по різному трактують дане поняття, але в цілому всі схилиються до думки, що казкотерапія – це інструмент передачі досвіду "із вуст в уста", це спосіб виховання в дитини особливого ставлення до світу; спосіб передачі необхідних моральних норм і правил. Ця інформація закладена у фольклорних казках, переказах, притчах. Саме казкові історії, в яких вкладено життєвий досвід старших поколінь, допомагають дитині зрозуміти закони, за якими існує дійсність. Однозначно можна стверджувати, що казкотерапія – це один із ефективних методів роботи з учнями початкових класів, які зазнають тих чи інших емоційних та поведінкових труднощів. Суть цього методу у створенні особливої казкової атмосфери, яка робить мрії дитини дійсністю, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами. Цей метод використовується з цілями терапевтичного впливу при адаптації дітей до школи.

Список використаної літератури

1. Вачков И. Сказкотерапия: Развитие сознания через психологическую сказку. – М.: ОСЬ-89, 2001. – 144 с.
2. Гук О.Ф. Виховання духовності у молоді в реаліях сучасного українського соціуму // *Z rodziny I dla rodziny w dobie globalizacji. Tom II / pod redakcją Heleny Marzec. Naukowe Wydawnictwo w Piotrkowie Trybunalskim*, 2011. – С. 331–339.
3. Гук О.Ф. Дитина в умовах трансформації сучасного суспільства // *Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження : тези XV міжнародної конференції молодих науковців, 18 – 19 квітня 2013 р., К. . ОВС, 2013. – С. 125–127.*
4. Деркач О. До школи з радістю та інтересом : Арт-терапія та казко терапія на допомогу учителю, вихователю, практичному психологу. – Вінниця, 2013. – 88 с.
5. Дяченко А.М. В.О. Сухомлинський про місце і роль казки в естетичному вихованні дітей // *Теорія і практика сучасного естетичного виховання в контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського: зб. наук. пр. – Полтава : ІВА "Астроя", 1998. – С. 294–298.*
6. Осипова А.А. Общая психокоррекция : учебное пособие для студентов вузов. – М. : ТЦ «Сфера», 2001. – 512 с.
7. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету / Л.В. Петько // *Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.*
8. Петько Л.В. Новорічний позакласний захід «Happy New Year!» // *Іноземні мови : наук.-метод. журн. / засн. Київський лінгвістичний університет і вид-во «Ленвіт» ; гол. ред. С.Ю.Ніколаєва. – К. : Вид-во «Ленвіт», – 2008. – № 3. – С. 69–71.*

9. Петько Л.В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу // Лялька як знак, образ, функція: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Другі Марка Грушевського читання» / за ред. О.С.Найдена. – Київ. : ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204
10. Петько Л.В. «GOOD LUCK!» – X Міжнародний конкурс з англійської мови // Іноземні мови : наук.-метод. журн. / засн. Київський лінгвістичний університет і вид-во «Ленвіт» ; гол. ред. С.Ю.Ніколаєва. – К. : Вид-во «Ленвіт». – 2005. – № 4. – С. 62–63.
11. Ройз С.А. Волшебная палочка для родителей. – К. : «Ника-центр», 2005.
12. Сухомлинский В.А. Комната сказки // Избранные произведения : В 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1980. – Т.3.
13. Kravets Nina. Preparing mentally retarded teenagers at Literature lesson for creative activities // Topical issues of contemporary science: Collection of scientific articles. – С.Е.І.М., Valencia, Venezuela, 2017. –Р. 192–196.
14. Ternopil'ska V.I. Theoretical aspects of the phenomenon «aesthetic sense» // Perspective directions of scientific researches: Collection of scientific articles. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. – P. 339–344.

УДК 378.147

Г.Є. Долгопола, Г.П. Зоріна,
Я.С. Коробейникова, канд. геол.н.,
(Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу)

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМУ ЗА УМОВИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ ТА АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОТГ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Туризм є однією з найприбутковіших та найдинамічніших галузей світової економіки. Він стимулює розвиток народного господарства країни, дозволяє збільшувати валютні надходження за рахунок розвитку в'їзного туризму, ефективного використання природного, історико-культурного потенціалу. Світова тенденція до зростання сфери туристичних послуг свідчить про те, що туризм доцільно проголосити пріоритетною галуззю в Україні, а саме на територіях добровільних об'єднань територіальних громад.

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» розрахований, передусім, на професійно підготовлених та соціально активних громадян, здатних до самоорганізації і творчої реалізації проектів розвитку туристичної галузі. Однією з основних умов цього процесу є необхідність вивчення та оцінки природних, історичних, культурних, архітектурних та етнічних чинників.

Неодмінною умовою втілення проектів розвитку туристичної галузі є розширення поінформованості населення, постійне удосконалення професійної підготовки кадрів, системи освіти, в першу чергу університетської.

Аналіз основних публікацій: Оскільки вимоги сучасного суспільства до процесу організації рекреації (туризму, оздоровлення, екскурсій, відпочинку тощо) та професійності працівників підприємств туристичної індустрії досить жорсткі, питання професійної підготовки фахівців для сфери туризму стали предметом уваги фундаментальної педагогічної науки, професійної педагогіки. Загальні методичні та методологічні аспекти підготовки фахівців викладені у працях вітчизняних дослідників (В. Федорченко, О. Любіцева, Г. Цехмістрова, Л. Кнодель, І. Зязюн, Н. Ничкало, Н. Конох, В. Пазенок, Л. Поважна, В. Лозовецька, Л. Нохріна, Я. Олійник, М. Скрипник, та ін.).

Метою даної роботи є визначення кола питань підготовки кадрів для сфери туризму, які повинні враховувати всі напрями та особливості туристичної діяльності, їх зміни в залежності від ринкових умов. Одним із завдань сьогодення у сфері перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників туристичної сфери є перегляд підходів до визначення освітніх програм та приведення їх обсягів, напрямів і якості у відповідність до потреб роботодавців [1].

Ці програми повинні відповідати сучасним вимогам з планування організації туристичної діяльності, проектування туристичної інфраструктури та технологій обслуговування.

Виклад основного матеріалу: В умовах зростання попиту на якісні туристичні послуги особливо актуальними є питання постійного удосконалення професійної майстерності працівників туристичної галузі згідно концепції "Lifelong Learning", тобто навчання впродовж життя стає значущою та необхідною складовою сучасної освітньої системи.

У теорії педагогіки відомі такі поняття, як «формальна освіта» «неформальна освіта», «інформальна освіта». Неформальна освіта передбачає підвищення професійного рівня шляхом відвідування курсів, тренінгів, короткотермінових освітніх та кар'єрних програм. Інформальне навчання відбувається поза програмами навчальних закладів. Різняться вони тим, що неформальна освіта є системною, цілеспрямованою (визначено мету, результат, тривалість), а інформальна вважається спонтанною, незапрограмованою (проходить у повсякденному житті, на робочому місці, у колі сім'ї, друзів, у вільний від роботи чи навчання час) і значною мірою залежить від активності та бажання того, хто навчається (читання літератури, підручників, наукових статей, пошук відповіді на питання в інтернеті тощо) [2].

Класична система навчання полягає у поширенні педагогом, вчителем, викладачем комплексу знань, умінь, навичок тощо. Природно, що за таких умов, не завжди приділяється значна увага саморозвитку та самовдосконаленню, креативності мислення тощо. Завдання сучасної педагогіки – переорієнтація на людину та забезпечення її всебічного розвитку, реалізація ефективних інноваційних підходів до навчального процесу.

Організаційно-навчальний процес у рамках неформальної та інформальної освіти передбачає індивідуальний підхід до кожного слухача, що виявляється у використанні дистанційного навчання, семінарів з діловими іграми, наданні аудіо- та відео-лекційного матеріалу, організації on-line-консультацій, проведенні окремих видів занять безпосередньо на виробництві і сприяє оптимальній

адаптації до тих виробничих функцій, які виконує певний працівник відповідно до своїх службових обов'язків. Основним з інструментів формального й неформального навчання можуть бути електронні навчальні курси, причому, вибір того чи іншого навчального курсу учасник процесу здійснює в залежності від потреб підприємства, галузі, ринку тощо.

На кафедрі туризму ІФНТУНГ сформовано електронні навчальні курси для кваліфікаційного рівня "магістр". Специфіка ІФНТУНГ дозволяє також організацію та проведення тренінгів, семінарів, які стосуються актуальних питань у туристичній галузі: енергозбереження та підвищення енергоефективності об'єктів туристичної інфраструктури, впровадження нових інформаційних технологій у сфері гостинності, новітніх архітектурно-планувальних рішень просторової організації туристичних комплексів, удосконалення маркетингової діяльності (брендінг підприємств та туристичних дестинацій) тощо.

Висновки: Таким чином, поєднання формального, неформального та інформального видів навчання дозволяє реалізувати концепцію "Lifelong Learning" та повинне стати невід'ємною частиною професійної діяльності фахівців у сфері туризму. Ці питання є особливо актуальні в час створення нових територіальних громад, децентралізації влади. Основна меті і завдання — збалансоване використання рекреаційних ресурсів, забезпечення основних тенденцій розвитку туризму на сучасному етапі, які в світовому туризмі характеризуються як:

1) тяжінням до незайманої природи, що асоціюється з поняттям краси, і в зв'язку з цим розвитком екологічного туризму;

2) поширенням індивідуальних туристських подорожей;

3) розвитком елітарного туризму (мисливського, наукового, конгресового);

4) розвитком нетрадиційних (екстремальних) видів туризму.

ЛІТЕРАТУРА:

1.. Дятлов В.А. Актуальные вопросы управления персоналом / В.А. Дятлов. - М.: ЗАО «КОНСЭКО», 2012. - 163 с.

2. Кнодель Л.В. Підвищення кваліфікації й перепідготовка кадрів для сфери туризму у Франції / Л.В. Кнодель // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. - 2011. - №14 (225). - Ч. I. - С. 178-191. - (Серія :Педагогічні науки).

Пивоваров В. Л.,
студент групи М1т факультету ФМКТО
Наук. Кер. – Рогозіна О.В., к.пед.н., доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Актуальність. Саме творча проектна діяльність учнів буде сприяти технологічній освіті, формуванню технологічної культури кожної підростаючої людини, що допоможе йому по-іншому поглянути на середовище проживання,

більш раціонально використовувати наявні ресурси рідного краю, примножувати природні багатства і людський потенціал. Впровадження проектного методу навчання, при його вмілому застосуванні, по-справжньому дозволяє виявляти і розвивати задатки особистості, її здібності [2]. Проектний метод навчання припускає, що проектування виконується не під опікою вчителя, а разом з ним, будується не на педагогічному диктаті, а на педагогіці співробітництва. Проектування передбачає також вивчення не тільки технологій, але й власне діяльності людей у виробничій і невиробничій сферах господарства. Таким чином, можна говорити про ергономічний зміст нової освітньої галузі «Технологія», який є природним розвитком політехнізму в сучасних умовах.

Ступінь досліджуваності проблеми. У традиційних методиках трудового навчання питання щодо проектно-технологічної діяльності практично не розглядалось. Але, розробляючи експериментальну методику, ми спирались на основні загально-дидактичні принципи і положення, які було обґрунтовано і докладно розглянуто у чисельних публікаціях та посібниках відомих методистів та науковців (О.М. Коберник, В.М. Мадзігон, М.В. Матяш, В.К. Сидоренко, В.Д. Симоненко, А.О. Терещук, Г.В. Терещук, Д.О. Тхоржевський та ін.). Розглянемо більш докладно, на які дидактичні положення та принципи повинен спиратись учитель трудового навчання у процесі організації проектно-технологічної діяльності.

Проблеми розвитку творчого потенціалу особистості, формування у неї загальної культури відображались у дослідженнях багатьох педагогів і психологів. Так, психолого-педагогічні аспекти виховання культури поведінки, спілкування, мислення, значення діяльності в розвитку особистості (в тому числі її культури) обґрунтовані Л. С. Виготським, Ю. З. Гільбухом, В. В. Давидовим, Д. Б. Ельконіним, О. М. Леонтьєвим, К. К. Платоновим, С. Л. Рубінштейном, Б. М. Тепловим, та іншими.

Спеціальних досліджень щодо формування культури праці особистості в контексті проектно-технологічної діяльності не проводилося, хоча різноманітні методологічні та педагогічні аспекти формування різних елементів культури праці стали предметом спеціального аналізу А. І. Воловиченка, С. В. Лісової, С. М. Солдатова, та ін. В умовах переходу трудового навчання на проектну методику особливої уваги заслуговують праці Д. Дьюї, У. Х. Кільпатрика, О. М. Коберника, Н. В. Матяш, Є. С. Полат, М. В. Ретивих, В. Д. Симоненка, В. К. Сидоренка, К. С. Шацького, С. М. Ящука та інших вітчизняних та зарубіжних вчених.

Мета дослідження – визначення ролі проектної діяльності на уроках трудового навчання учнями 5-6 класів.

Сутність дослідження. Як відомо, якою б ефективною не була організація процесу проектно-технологічної діяльності, завжди впровадження нового супроводжується труднощами, різними бар'єрами та перешкодам. Не всі учні в силу їхніх індивідуальних особливостей, рівня інтелектуального розвитку можуть в повному обсязі засвоїти теоретичний матеріал, що пропонується програмою. Особливо це стосується дітей 5-6 класів, які не завжди чітко розуміють суть проектної діяльності. Це пов'язано в першу чергу з тим, що учні цього віку мають більш конкретне мислення, ніж учні старших класів. В нашому випадку

необхідно, насамперед, познайомити їх з термінологією і змістом проектування – це може зіграти велику роль у наступній навчальній діяльності в старших класах [2]. Варто вважати успішним результатом, коли учень у 5-6-х класах засвоює і досить упевнено використовує прийоми проектування щодо вирішення конкретних завдань.

Виконання творчих проектів учнями 5-6 класів має забезпечити залучення дітей до творчої діяльності. Такий підхід є новим, оскільки до теперішнього часу одним з головних недоліків трудового навчання як шкільного предмету було те, що діти виконували інструкції учителя.

При підборі творчих проектів необхідно враховувати індивідуальні особливості учнів, ступінь їх підготовки, вікові та фізіологічні можливості.

Важливою вимогою при відборі творчих проектів є їх суспільно-корисна чи особистісна значимість. Суспільно-корисна цінність об'єкта проектування може включати в себе значимість по задоволенню запитів учня, сім'ї, суспільства, школи або просто ринку, матеріально-технічних ресурсів шкільних майстерень. Забезпечення ергономічних і безпечних умов праці містить у собі комплекс вимог: обраний проект повинен забезпечувати безпечні умови роботи учнів. Теми проектів вибираються учнями самостійно або за рекомендацією вчителя. Рекомендуючи теми творчих проектів, слід враховувати можливість реалізації міжпредметних зв'язків, наступності у навчанні. Проекти виконуються як індивідуально, так і в складі групи – тимчасового, творчого колективу.

Застосування методу проектів сприяє виникненню такої взаємодії і відносин учнів між собою, з дорослими, при яких для досягнення мети реалізуються творчі зусилля особистості, не тільки досягаються запланований результат, але й відбувається розвиток внутрішнього світу зростаючої людини [1]. Виховна роль проектування залежить від відображення цих трудових відносин у духовному житті учнів, в ламанні їх в думках і почуттях, в широті і глибині волевих зусиль особистості. Виховання любові до праці як стрижень трудового виховання в цілому можливо тільки тоді, коли дитина перейметься краси стосунків між людьми, що виникають у трудовому процесі.

Основні висновки. Перед вчителем трудового навчання постає завдання – сформулювати в учнів систему інтелектуальних і загальнотрудових знань, умінь і навичок, втілених у кінцеві споживчі предмети і послуги, сприяти розвитку творчих здібностей, ініціативи та самостійності. У процесі виконання проектних завдань учні повинні придбати різні вміння.

Література:

1. Клименко В. В. Механізм розвитку творчості / В. В. Клименко // Обдарована дитина. 2003. – № 1. – С. 2-4.
2. Коберник О. М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання / О.М.Коберник, С.М. Ящук. – Умань : УДПУ, 2001. – 80 с.

Шестакова Н. В.
Учитель вищої категорії,
«Старший вчитель» фізики
Загальноосвітньої школи І-ІІІ ст №3
Бердянської міської ради

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Актуальність роботи. Підлітковий вік – це період розвитку людини між дитинством і дорослістю. в цей період найбільш інтенсивно відбувається розвиток особистості, становлення характеру. Саме на підлітковий вік припадає основний етап у формуванні міжособистісних відносин. Вивчаючи підлітка ми звертаємося до його найближчого оточення, і через призму міжособистісних відносин, його мікросоціуму, починаємо глибше розуміти проблеми особистості і коріння її персоніфікації.

Актуальність і недостатня розробленість зумовили проблеми вибору теми дослідження.

Проблема індивідуалізації навчання – одна з центральних психолого-педагогічних проблем. Дана проблема полягає не у вирішенні питання про необхідність індивідуалізації як такої, а у відсутності конкретних способів її здійснення. Рівень професійності вчителя багато в чому визначається тим, як він в процесі навчання вміє враховувати індивідуальні особливості кожного учня. Адже кожен підліток відрізняється від іншого своїми інтересами, схильностями, здібностями, характером і темпераментом.

Серед дослідників які займалися вивченням темпераменту й характеру можна виділити І. Павлова, Э. Кречмера, О. Леонтьєва, А. Лічко, С. Рубінштейна, Б. Теплова.

Метою дослідження є – експериментально перевірити визначення психологічних особливостей навчальної діяльності підлітків.

Завдання дослідження: На основі теоретичного аналізу дослідити психологічні особливості навчальної діяльності підлітків. Дослідити особливості прояву темпераменту підлітків в учбовій діяльності.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз і узагальнення психолого-педагогічного нового досвіду; емпіричні: діагностичні (письмове опитування) метою було виявлення впливу типу темпераменту підлітка на його успішність навчальної діяльності; використання методик:

1. Опитувальник Г. Айзенка з визначення темпераменту, відповідно метою якого є виявлення типу темпераменту підлітка.

2. Методика «Малюнок людини», для дослідження пізнавальних здібностей.

Сутність дослідження. Підлітковий вік – вік між дитинством і дорослістю (від 11-12 до 16-18 років), який характеризується якісними змінами, пов'язаними зі статевим дозріванням і входженням у доросле життя. У цей період особа має підвищену збудливість, імпульсивність і часто неусвідомлений, статевий потяг. Провідна діяльність в підлітковому віці – це інтимно-особистісне спілкування з однолітками.

Метою дослідження стало вивчення впливу типу темпераменту на навчальну діяльність учня-підлітка. Базою стала Бердянська загальноосвітня школа I-III ступенів №3 Бердянської міської ради Запорізької обл. серед учнів 6 класу (12-13 років). У дослідженні брали участь 20 учнів. З них 12 хлопчиків і 8 дівчаток.

Роблячи підсумок по двом проведеним методикам на визначення особливостей темпераменту видно, що в даному класі переважають учні екстраверти (80%) і інтровертів (20%).

За результатами стали відомі такі дані про учнів, що в 6 класі переважають «середнє встигаючі» учні (60%), «слабкі» учні складають 20%, і лише 20% учнів є «сильними».

З отриманих даних ми побачили, що 30% холериків є «слабкими», 20% холериків є «середнє встигаючі», і лише 10% холериків є «сильними» учнями. У класі навчається 20% флегматиків, і вони є «середні». Крім того, в даному класі навчається 4 сангвініки, два з них є «сильними», один з них є «середніми», а інший «слабкими». Отже, підлітки з такими рухливими типами темпераменту як холерики і сангвініки, можуть мати у навчанні як високі показники, так і низькі. Флегматики ж, можуть вчитися краще холериків і сангвініків і в даному класі вони є «середнє встигаючими», що й показало дане дослідження.

Висновки дослідження. Кожний підліток відрізняється від іншого своїми інтересами, схильностями, здібностями, характером і темпераментом. Загальні закономірності підліткового віку проявляють себе через індивідуальні варіації, що залежать не тільки від оточуючого підлітка середовища й умов виховання, але й від особливостей організму або особистості. Підлітковий вік займає важливу фазу в загальному процесі становлення людини як особистості, коли на основі якісно нового характеру, структури й складу діяльності дитини заставляються основи свідомого поведіння, вимальовується загальна спрямованість у формуванні моральних знань і соціальних установок.

Тип темпераменту впливає на навчальну діяльність. У навчальній діяльності кожен тип темпераменту може проявити себе як у позитивних, так і в негативних психологічних рисах. Так, наприклад, енергія, пристрасність холерика, якщо вони спрямовані на досягнення мети, можуть бути цінними якостями, але недостатня врівноваженість, емоційна і рухова, може виразитися, за відсутності належного виховання, в нестриманості, різкості, схильності до постійних вибухів.

Отже, підлітки з такими рухливими типами темпераменту як холерики і сангвініки, можуть мати у навчанні як високі показники, так і низькі. Флегматики ж, можуть вчитися краще холериків і сангвініків і в даному класі вони є «середнє встигаючими», що й показало дане дослідження.

Не завжди тип темпераменту зумовлює навчальну діяльність, на це впливають і інші фактори. Тип темпераменту може впливати на процес виконання завдань, вимог, засвоєння матеріалу, але не на кінцевий результат.

Література

1. Вагнер Т. Мистецтво навчання / Т. Вагнер, Т. Дитерсмит. – К. : Наш формат, 2017. – 350 с.

2. Колесов Д.П. Современный подросток. Взросление и пол: Учебное пособие. / Д.П. Колесов. - М.: МПСИ Флинта, 2003.
3. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти / О.Г. Кукчерявий. - К. : Слово, 2014. - 440 с.
4. Малафійк І.В. Педагогіка / І.В. Малафійк. - К. : Слово, 2015. - 632 с.
5. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. - Х. : Основа, 2017. - 144 с.
6. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія / О.В. Скрипченко, Л.П. Василенко. - К. : Просвіта, 2012. - 320 с.
7. Шулигіна Р. Педагогіка / Раїса Шулигіна. - К. : Університетська книга, 2017. - 144 с.

Ханик Ю.-Б.Р., магістр
Науковий керівник: Карковська В. Я.,
к.е.н., доц. каф. АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська
політехніка»

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Дослідженню феномена критичного мислення присвячено праці багатьох науковців. Принципи та закономірності функціонування критичного мислення в контексті загальних розумових здібностей розглядали В. Біблер, М. Вертгеймер, Д. Вількеев, Дж. Гілфорд, І. Ільясов, З. Калмикова, І. Лернер, О. Матюшкін та ін.

Існує ряд трактувань поняття критичне мислення, запропонованих вітчизняними й закордонними авторами. У проаналізованих роботах, пов'язаних з аналізом критичного мислення, можна виділити декілька напрямів[1, с. 134-135]:

- 1) критичне мислення або критичність трактується як межа особи (Б.В. Зейгарник, Т.В. Кудрявцев, І.І. Кожуховська та ін.);
- 2) критичне мислення виділяється як якість розуму в широкому сенсі слова (Д. Дьюї, С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов, А.А. Смирнов і ін.);
- 3) критичне мислення пов'язується з комплексом когнітивних і метакогнітивних стратегій, умінь і навиків (Д. Халперн, Р. Поул, Е.А. Ходос, А.В. Бутенко і ін.), що впливають на характер розумової діяльності.

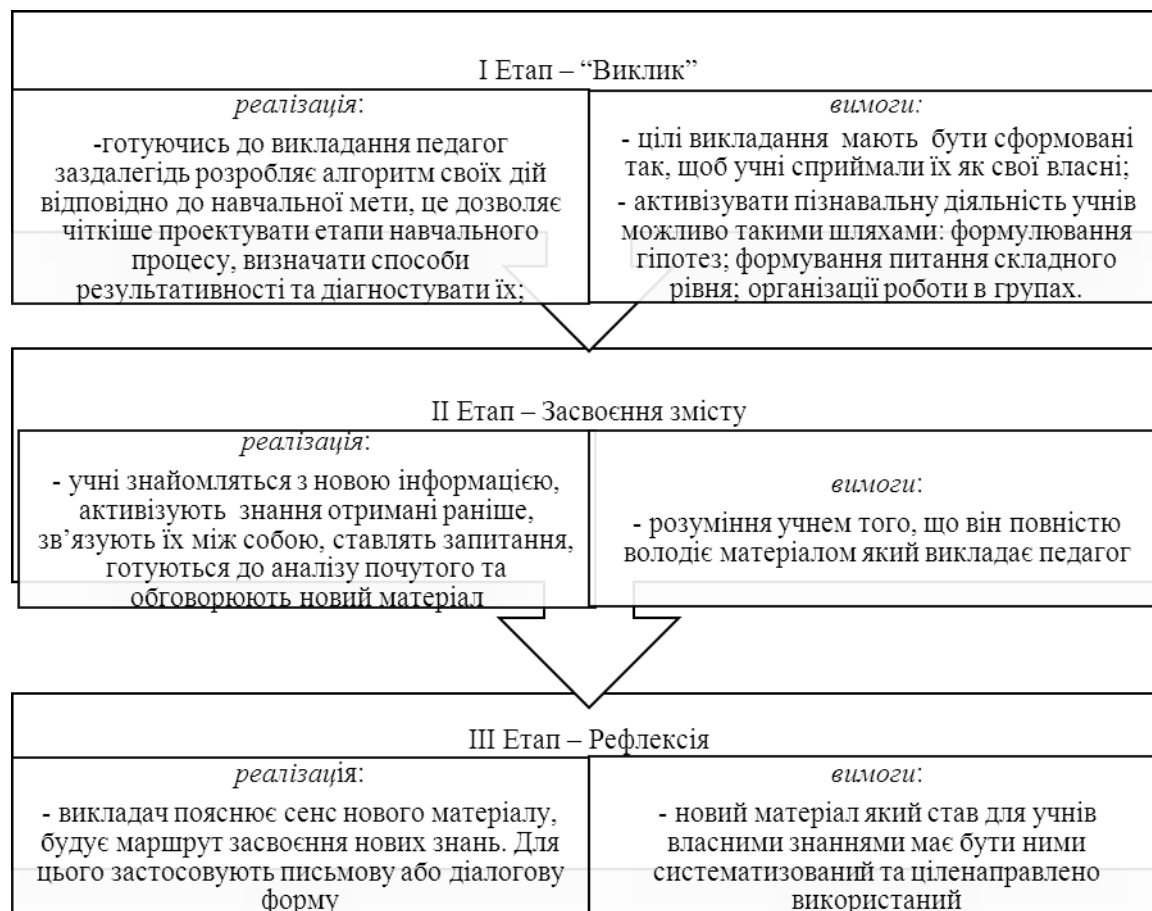

Рис.1. Технологія розвитку критичного мислення

*Сформовано на основі [2, с. 140-141].

Насправді, в Україні проблеми розвитку в молоді критичного мислення почали аналізуватися недавно. Незважаючи на визнання науковцями і практиками необхідності розвитку в учнів і студентів критичного мислення, в українській педагогіці та психології ця проблема досліджується вкрай рідко [5, с. 204].

Для формування критичного мислення у процесі викладання фізико-математичних дисциплін пропонується застосувати представлену нижче технологію розвитку критичного мислення. Дана технологія складається з трьох основних етапів викладання (рис.1.).

Здатність учнів до критичного мислення у процесі вивчення фізико-математичних дисциплін дозволить їм орієнтуватись у безмежному інформаційному просторі, знаходити необхідну інформацію з метою вирішення проблем, навчатись та самовдосконалюватись, зрештою, брати на себе відповідальність за підготовку нового покоління до життєдіяльності в умовах постійних змін [4, с. 47].

Отже, критичне мислення потрібно сприймати як одну з базових форм підготовки індивіда в освітньому процесі для успішної життєдіяльності в інформаційному та постінформаційному суспільстві. Критицизм виявляється тим

більш розвиненим і необхідним “елементом повсякденності”, чим більше вільним і демократичним є суспільство, і навпаки. Безперечним фактом є значущість критичного мислення як актуальної освітньої проблеми, обумовленої фундаментальними трансформаціями способу життя і діяльності світового співтовариства в цілому[3, с. 134]. Ця ситуація має важливе значення для України, яка прагне приєднатися до спільноти демократичних країн. Це означає, що перед її інтелектуальною елітою, діячами науки і освіти постає завдання адаптації відповідного цивілізаційного досвіду, що вимагає розвитку культури мислення. Її розвиток передбачає критицизм як умову продуктивної, креативної діяльності.

Література:

1. Авершин А.О.Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ/ .А. О. Авершин, Т. В. Яковенко// Збірник наукових праць: Проблеми інженерно-педагогічної освіти –. 2009 - №24-25 – С.134-145.
2. Костиніч О. Технологія розвитку критичного мислення учнів на уроках фізики / О. Костиніч // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. - 2013. - Вип. 4(2). - С. 139-143.
3. Савельєв В. Л. Критичне мислення як умова продуктивної освіти / В. Л. Савельєв, В. В. Ільїн // Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи; ред. кол. В. П. Андрущенко (голова) [та ін.]. – Вип. 5-6. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 126-135
4. Ткаченко Л. До проблеми аналізу критичного мислення майбутніх учителів початкової школи в контексті компетентнісного підходу/ Л.Ткаченко//Проблеми підготовки сучасного вчителя. - 2011. - № 4(2). - С. 42-49.
5. Чуба О. Формування критичного мислення як психолого-педагогічна проблема сучасності / О. Чуба // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2013. - № 3. - С. 202-208.

Затворнюк О. М.
к.пед..наук, доцент
кафедри педагогіки
НПУ імені М.П.Драгоманова

СПІВПРАЦЯ ВЧИТЕЛЯ З ПСИХОЛОГОМ, ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ПСИХОЛОГІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Сучасна школа переживає нині досить складний період, коли здійснюється рішучий поворот педагогічного процесу до особистості школяра. Нова школа має поважати гідність кожного учня, його індивідуальні запити й інтереси, створювати сприятливі умови для самопізнання, саморозвитку, самовизначення та самореалізації особистості школяра.

У практиці роботи шкільної психологічної служби особистісне зростання школярів може досягатися шляхом застосування відповідних засобів психодіагностики, психологічної освіти та психорозвивальних методів,

спрямованих на комплексне вивчення особистісних якостей школярів, зниження рівня тривожності учнів, поліпшення їх адаптації в умовах навчального закладу, корекції способу життя.

Зазначимо, що діяльність практичного психолога в школі здійснюється у співпраці з усіма учасниками навчально-виховного процесу. Професійна взаємодія з вчителем – важлива складова цієї діяльності, оскільки від неї залежить ефективність навчально-виховного процесу в цілому. Скоординованість дій психолога і вчителя забезпечує єдність, цілісність психолого-педагогічного впливу як на особистість учня, так і на його батьків, що зрештою сприяє підвищенню рейтингу закладу шкільної освіти.

Отже, професійна взаємодія психолога з учителем є однією з найважливіших умов успішності психологізації навчально-виховного процесу. В організаційному плані в умовах школи це потребує спільного планування, координації та реалізації елементів системи психолого-педагогічної взаємодії психолога і вчителів протягом навчального року. Як свідчить практика, складовими цієї системи можуть бути семінари особистісного зростання для вчителів, участь у яких дає змогу ознайомитися з психічними властивостями особистості, віковими потребами учнів, з методами психологічного розвантаження школярів під час уроку тощо.

Методи і прийоми системи психолого-педагогічної взаємодії на практиці можуть також втілюватись у зміст і форми проведення шкільних уроків, роботу гуртків, секцій, клубів, різних заходів, що сприяють гармонійному становленню особистості школяра. Суттєву роль у цьому процесі мають відігравати психологічні спецкурси, спрямовані на активізацію самопізнання і саморозвиток учнів.

Взаємодія психолога і вчителя в умовах навчально-виховного процесу може відбуватися за трирівневою схемою, побудованою нами з використанням структури особистості: 1) високий рівень взаємодії, який передбачає спілкування – активне, відкрите обговорення проблем, висока комунікація (вербальна, невербальна). Спрямованість – на спільне вирішення проблем, конструктивну взаємодію, повагу до колег, прагнення досягнути мети. Характер – висока мотивація, комунікабельність, толерантність, повага до співробітників. Самосвідомість – потяг до самопізнання і самовдосконалення, адекватна самооцінка, усвідомлення спільної психолого-педагогічної мети, першочергових завдань. Досвід – поєднання психолого-педагогічних знань, вмінь і навичок, досвід (чужий і набутий) ефективної співпраці. Інтелект – високий рівень оволодіння професійними знаннями. Психофізіологія – енергійність, працездатність, врівноваженість.

2) Середній рівень взаємодії, який передбачає спілкування – малоактивне, стримане обговорення проблем. Спрямованість – на одностороннє вирішення проблем, обмежену взаємодію, на допомогу з боку без особистої ініціативи. Характер – невисока мотивація, недооцінка співробітників, невпевненість у собі. Самосвідомість – ситуативний потяг до самовдосконалення та самопізнання, занижена самооцінка, слабовизначеність у спільних психолого-педагогічних діях. Досвід – часткове, несистематизоване використання

психолого-педагогічних знань, умінь та навичок, застосування особистого досвіду. Інтелект – середній рівень обізнаності у професійній сфері. Психофізіологія – працездатність, середня врівноваженість.

3) Низький рівень взаємодії, який передбачає спілкування – низька комунікація, підвищена інтравертованість. Спрямованість – на самоствердження. Характер – конфліктний, завищена самооцінка. Самосвідомість – відокремленість, «я – сам». Досвід – брак досвіду ефективної співпраці. Інтелект – низький рівень обізнаності з психолого-педагогічними проблемами, вузький спектр профільних знань. Психофізіологія – підвищена або знижена емоційність, низька працездатність.

Слід зазначити, що на практиці ефективність впровадження такої взаємодії в загальноосвітній школі залежить від реалізації принципів гуманістичної педагогіки співробітництва, партнерства, співтворчості, що моделює виховання за зразком переходу від навчально-дисциплінарної моделі організації педагогічного процесу до особистісно-зорієнтованої моделі, коли кожен школяр є універсальною особистістю, а процеси фізичного, психічного, соціального й духовного розвитку особистості дитини стають головними орієнтирами діяльності навчального закладу.

Здійснивши психологічну діагностику, психолог виявляє певні дисгармонії в особистісному розвитку учнів. Найтиповішими дисгармоніями є акцентуації характеру, внутрішні конфлікти, боротьба мотивів, проблеми життєвого та професійного самовизначення тощо.

Література:

1. Затворнюк О.М. Досвід професійної підготовки психологів у США та Україні. // Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. Ч. 2: зб. матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С. 643-652 .

2. Кравець Н.П. Творчий розвиток учнів з особливими освітніми потребами як один із шляхів їх соціалізації // Topical issues of social pedagogy : Collective monograph. - CARICOM, Barbados, 2017. - P. 79-99.

3. Матвієнко О.В., Затворнюк О.М. Професійна підготовка майбутніх психологів як психолого-педагогічна проблема. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. Випуск 1. Том 1. / За ред. проф. О.Є.Блинової . – Херсон: ХДУ, 2014. – С. 215-220

4. Матвієнко О. В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи // Topical issues of social pedagogy : collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100–122

5. Петько Л.В. Англійська мова для студентів-психологів та дефектологів. Дидактичний матеріал для практичних занять та самостійної роботи студентів з іноземної мови зі спеціальностей: 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)», 6.030102 «Психологія», 6.030103 «Практична психологія»: навч. посібник для студентів, магістрантів, аспірантів. – К. : Талком, 2015. – 160 с.

6. Петько Л.В. Виховний потенціал методу ситуаційного аналізу («Case study» method) у формуванні професійно орієнтованого іншомовного

навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.Д.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. ; за ред. академіка В.І.Бондаря. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 133–140.

7. Петько Л.В. Філософсько-лінгвістичні ідеї розуміння міжлюдської комунікації у соціальному середовищі // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. праць / укл. І.В.Ковальчук, Л.М.Коцюк, С.М.Новоселецька. – Острог : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – С. 309–312.

8. Тернопільська В.І. Психологія для старшокласників: соціально-комунікативний аспект: навч. посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Я.Франка, 2009.

9. Тернопільська В.І. Структура професійної компетентності майбутнього фахівця // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного ун-ту. Серія: Педагогіка. – 2012. – № 9. – С. 208–213.

10. Шибецька В.В., Кравець Н.А. Формування та корекція емоційної сфери розумово відсталих учнів молодшого шкільного віку / Молодий вчений. – 2015. – № 15(18). – С. 15–18.

10. Kravets N.P. Correct values of illustrations in literature textbooks for mentally retarded pupils // Trends in der Entwicklung der nationalen und internationalen Wissenschaft: Sammelwerk der wissenschaftlichen artikel. – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2016. – S. 302–306.

11. Matviienko, O. Features of warrant pedagogical interaction with future teachers in the process of individual work organization // Science and practice : an innovative approach : Collection of scientific articles. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2017. – P. 312–316.

12. Matviienko O. Pedagogy of partnership in the process of setting new Ukrainian school // Challenges and opportunities of scientific thought development : collection of scientific articles. – GPG Publishing Group, Pretoria, South Africa, 2017. – P. 151–156.

13. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

14. Pet'ko L.V. The studying of the manipulation with the students and formation of professionally oriented foreign language teaching environment in conditions of university / L.V.Pet'ko // «Economics, Management, Law: socio-economic aspects of development»: Collection of scientific articles. Volum 2. – Edizioni Magi – Roma, Italia. – 2016. – P. 250–254.

Палагнюк О.І.,
магістрантка факультету корекційної
педагогіки та психології
НПУ імені М.П. Драгоманова
Науковий керівник – к.пед.н., доцент
Н.П. Кравець

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ У РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ СЕМИКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

Особливо гостро постає питання громадянського виховання перед педагогами, які працюють з розумово відсталими учнями, оскільки на шляху його вирішення є чимало проблем, пов'язаних з особливостями психофізичного розвитку школярів.

Зважаючи на це, ми допускаємо, що завдяки громадянському вихованню можна зменшити рівень тривожності і емоційної нестабільності у розумово відсталих семикласників, формуючи в них відповідні навички громадянина, які допоможуть дітям адаптуватися до соціуму.

Аналіз філософської, історичної, педагогічної літератури свідчить, що проблема громадянського виховання молоді завжди посідала провідне місце у роботах таких відомих науковців та педагогів, як І.Бех, А.Белкін, Н.Буфетов, О.Вержиковська, Г. Дульнев, І.Єременко, М. Кот, Н.Кравець, В.Мачіхіна, Т.Пороцька, В.Синьов, В.Сухомлинський та ін. Так, В.Сухомлинський вважав першочерговою умовою формування громадянина організацію емоційно насиченого, діяльного (з трудовою основою) життя шкільного колективу, що всебічно сприяє розвитку громадянської активності кожного індивіда.

Громадянське виховання розумово відсталих семикласників може відбуватися як на уроках, так і в позаурочний час. Одним з чинників, що забезпечує успішність виховання та соціалізації розумово відсталих учнів, виступає література, зокрема художня, яка стає носієм соціального досвіду, основним пропагандистом знань, умінь, навичок, цінностей та ідей суспільства, насамперед соціалізатором для вказаної категорії школярів [1; 2; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Н.Кравець зазначала, що робота з художніми творами спрямована на формування всіх сторін особистості розумово відсталих учнів. Закладені в літературі моральні цінності стають орієнтирами на все життя. Читаючи, читач – учень створює, за допомогою уявлень світ, який створив автор, і відтворив у творі, навчається читанню-спілкуванню. У цьому плані художня література відіграє розвитково-корекційне значення [1].

Формування в учнів любові до Батьківщини, до рідної мови на прикладах кращих літературних зразків української мови, з якими учні знайомляться на уроках літератури, художнього читання сприяє у корекції емоційно-вольової сфери, у розвитку почуттів прекрасного і естетичного, і насамперед, виховує пошану до рідної землі, до Батьківщини, створюючи підґрунтя для формування особистості дитини з розумовою відсталістю як патріота своєї нації.

Сюжети народних творів спрямовані на формування в учнів морально-етичних цінностей, усвідомлення себе як частини великого етносу з величною історією. У проведеному експерименті ми поєднали вивчення художніх творів з екскурсіями до відомих історичних архітектурних пам'яток, які є найкращим свідченням високої обдарованості наших предків: зображення Києво-Печерської лаври, Софії Київської, Золотих воріт, пам'ятників засновникам Києва, княгині Ользі, Ярославу Мудрому і т.д. Досягнення наших предків надихнуло розумово відсталих семикласників і дало можливість дещо повірити у себе, бути впевненішими і не боятися творити самостійно [2].

Щоб художні твори посіли належне місце у формуванні складників вихованості патріотичних почуттів в учнів, на уроках української літератури створювали проблемні ситуації, які сприяли розумінню учнями старших класів суспільно-політичних явищ, змальованих авторами у творах, проводили аналогії із сучасністю; через мистецтво слова пробуджували національну свідомість.

Позитивні результати дало проведення з учнями дискусій на основі прочитаних творів, у процесі яких в розумово відсталих семикласників формувалось уявлення про те, що людина – сильна особистість, а будь-які труднощі загартовують людей. Такий підхід до семикласників виховував любов і повагу до рідної землі, формував стійкий імунітет до негативних викликів сучасного суспільства.

Національно-патріотичний аспект у вивченні української літератури практично присутній на всіх уроках. Важливим є аналіз поведінки героїв, завдяки якому діти краще зрозуміли поняття звичаїв і норм поведінки, характерні українському народу. Інсценізації уривків з творів і народних пісень стимулюють не лише формування патріотизму, любові до Батьківщини, а й сприяють зміцненню емоційного стану і зниженню тривожного стану у розумово відсталих семикласників [2].

Отже, виховати патріотів Батьківщини, гідних громадян України допомагають твори художньої літератури, з якими учні працюють як на уроках, так і в позакласний час.

Список використаних джерел

1. Кравець Н.П. Оптимізація соціальної інтеграції учнів допоміжної школи на основі корекції сигніфікативної функції мовлення // Дефектологія, 2000. – №3. – С.18 – 22.
2. Кравець Н.П. Усна народна творчість – дієвий засіб корекції і розвитку учнів допоміжної школи / /Імідж сучасного педагога. К., 2004. – №6 – С. 84 – 88.
3. Кравець Н.П. Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал / в. о. гол. ред. М. Віднічук. Рівне, 2006. – №3. – С. 55–59.
4. Кравець Н.П. Метод творчого читання й формування читацької діяльності розумово відсталих учнів // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012.– С.113–124.

5. Петько Л.В. Англійська мова для студентів-психологів та дефектологів. Дидактичний матеріал для практичних занять та самостійної роботи студентів з іноземної мови зі спеціальностей: 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)», 6.030102 «Психологія», 6.030103 «Практична психологія»: навч. посібник для студентів, магістрантів, аспірантів. – К. : Талком, 2015. – 160 с.

6. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29–30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.

7. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.

8. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

9. Тернопольская В.І., Федорова М.А. Нравственные ценности младших школьников: технологии воспитания : монографія. – Saarbrücken : LAPLAMBERT Academic Publishing, 2015. – 182 с. URI <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15504>

10. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

11. Ternopil'ska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

УДК 004.9, 378.14

І. Б. Луцик, к.т.н.
(Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка)

ДИДАКТИЧНИЙ ДИЗАЙН У ФОРМУВАННІ ПРОЕКТУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Процес підготовки інженерів-педагогів, що спеціалізуються в галузі комп'ютерних технологій повинен забезпечувати формування професійних компетентностей, адекватних сучасному рівню і перспективам розвитку інформаційних процесів і систем. Оскільки виробничий цикл в цілому і проектування, зокрема, на даний час є неефективними (а інколи й неможливими) без застосування сучасних систем автоматизованого проектування, тому вивчення дисципліни, що охоплює базові питання автоматизованого проектування є необхідністю [1].

Система формування науково-технічних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів повинна базуватись на комплексній методиці викладення матеріалу із дотриманням послідовності зростання рівня складності. Тому актуальними є використання методології дидактичного дизайну для пошуку шляхів підвищення проєктувальних компетентностей інженерів-педагогів.

Метою дослідження є розкриття технології дидактичного дизайну для формування проєктувальних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

Створення єдиної методики сучасної інженерної діяльності як взаємозв'язаних процесів дослідження та проєктування технічних об'єктів ґрунтується на використанні системного підходу, що дає змогу розглядати об'єкт дослідження і об'єкт проєктування як технічну систему, призначену для виконання заданих функцій і взаємодії із зовнішнім середовищем [2].

Головним інструментом в даному випадку є математичне моделювання, яке дозволяє досліджувати як окремі властивості об'єкту так і прогнозувати його поведінку в нестандартних ситуаціях. Застосування цієї методології передбачає ґрунтовне розуміння математичних методів та їх прикладне застосування. Таким чином одним з перших етапів формування професійних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів є отримання базових математичних знань.

Застосування засвоєних математичних знань, вмінь і навиків в дослідженні моделей прикладних професійних задач включає вміння логічно мислити, оцінювати, відбирати і використовувати інформацію та самостійно приймати рішення.

В свою чергу, якісне вирішення завдань моделювання у задачах проєктування неможливе без використання комп'ютерних засобів та систем, які значно полегшують роботу конструкторів та технологів. Тому важливою є послідовна імплементація вивчення засобів автоматизованого проєктування із врахуванням ступені складності опрацьованих математичних методів. Придбанням навичок роботи з системами автоматизованого проєктування сприятиме підвищенню якості підготовки інженерів-педагогів та істотно підвищить його затребуваність з боку роботодавця.

В такому випадку зростає роль проєктного методу навчання. Адже викладач, формулюючи прикладні задачі для проєктування того чи іншого об'єкту, задає початкові дані і плановані результати. У процесі виконання завдань студенти формують проміжні етапи, шукають шляхи їх вирішення та порівнюють отримані результати з необхідними, здійснюючи корекцію параметрів для досягнення поставленої мети із врахуванням обмежень. Застосування зазначених методів дозволяє формувати професійні компетентності фахівців у галузі сучасної техніки.

Зважаючи на тенденції інтенсивного розвитку інформаційних технологій, виникає гостра необхідність постійного оновлення методичного матеріалу. Використання технології дидактичного дизайну дозволяє повністю вирішувати поставлені завдання, забезпечуючи динамічну зміну методичного наповнення з урахуванням змін до вимог професійних компетентностей майбутніх фахівців [1].

Окремо слід відзначити необхідність вирішення проблеми постійного оновлення матеріального забезпечення. В даному випадку це може бути компенсовано задіюванням віртуальних лабораторних стендів і тренажерів, що створені за допомогою програмних комплексів та систем автоматизованого проектування. Студенти мають можливість спочатку опрацювати принципи функціонування демонстраційних бібліотечних моделей, відслідковуючи зміни їх роботи в динаміці. Отримавши базові знання та навички, в процесі виконання індивідуальних завдань, забезпечується можливість закріплення отриманих знань, що дозволяє сформувати необхідні професійні компетентності.

Таким чином, керуючись технологією дидактичного дизайну, формування проєктувальних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю повинно базуватись на ґрунтовному вивченні математичних методів та способів їх реалізації за допомогою сучасних програмних засобів.

Література:

1. Луцик І. Б. Дидактичний дизайн у професійній освіті / Р. М. Горбатюк, І. Б. Луцик // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців// Зб.наук.пр. – Вип. 45 / редкол. – Київ-Вінниця: «Планер», 2016. – С.173-177

2. Пальчевський Б.О. Дослідження технологічних систем (моделювання, проєктування, оптимізація): Навч. Посібник. – Львів: Світ, 2001. – 232 с.

Валентина Куксова,
магістрант 1 курсу
Факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
Наук. керівник: Л.А.Даннік,
к.п.н., доцент (БДПУ)

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Актуальність дослідження. Враховуючи, що життя сьогодні змінюється стрімко, відбувається реформування освіти, роль учителя в навчальному процесі має бути переосмислена, і кожен має зрозуміти, усвідомити свою роль у житті нашої держави і в житті своїх здобувачів освіти, систематизувати все надбане, відкрите в щоденній праці, здійснити крок до опанування нових педагогічних технологій, які б допомогли вчителю зробити процес навчання технології виготовлення швейних виробів цікавим, різноманітним, ефективним, демократичним.

Педагогічні технології особистісно-орієнтованого навчання визначають головним завданням технологічної освіти розвиток індивідуальних здібностей особистості, у процесі якого «вектор» розвитку будується не від навчання до учіння, а навпаки, від того, хто навчається, до визначення педагогічних впливів, що сприяють його розвитку [1].

Сутність досліджуваності проблеми. Проблема особистісно-орієнтованого навчання значною мірою відображена в психолого-педагогічних дослідженнях. Сучасні вимоги до формування особистісного підходу по-ступово визначалися у дослідженнях таких відомих психологів як К. О. Абульханова-Славська, В. В. Давидов, В. О. Моляко, Л. М. Проколієнко, І. С. Якиманська, О. Г. Асмолов, В. В. Столін, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко та інших.

Аналіз психолого-педагогічної літератури і шкільної практики показав, що проблема впровадження особистісно-орієнтованого навчання залишається актуальним та потребує практичної реалізації на будь-якому етапі навчання, у всіх видах діяльності.

Мета дослідження – полягає у теоретичному обґрунтуванні особистісно-орієнтованих педагогічних технологій на уроках технологій в 10-11 класах.

Методи дослідження – вивчення педагогічної та методичної літератури; педагогічний експеримент.

Сутність дослідження. Освітній процес в старших класах повинен будуватися на навчальному діалозі учня й учителя, який направлений на спільне конструювання програмної діяльності. При цьому обов'язково враховуються індивідуальна вибірковість учня до змісту, вигляду та форми навчального матеріалу, його мотивація, прагнення використовувати отримані знання самостійно, за власною ініціативою, в ситуаціях, не заданих навчанням.

Оскільки центром усієї освітньої системи в цій технології є індивідуальність дитини, то її методична основа полягає в індивідуалізації і диференціації навчального процесу. Початковим пунктом будь-якої предметної методики є розкриття індивідуальних особливостей і можливостей кожного учня. Потім визначається структура, в якій ці можливості оптимально здійснюватимуться [2].

У процесі дослідження було встановлено, що навчання проектуванню та виготовленню виробів з текстильних матеріалів на уроках технології в 10-11 класах буде результативнішим, якщо реалізувати індивідуальний підхід до учнів на основі таких педагогічних умов: вивчення індивідуальних особливостей учнів з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу із проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів; групування учнів залежно від ступеня прояву їх індивідуальних особливостей; застосування комплексу засобів диференційованого навчання на уроках відповідно до виявлених домінуючих індивідуальних особливостей учнів старших класів.

Основні висновки. Технологія особистісного орієнтованого освітнього процесу припускає спеціальне конструювання навчального тексту, дидактичного матеріалу, методичних рекомендацій до його використання, типів навчального діалогу, форм контролю за особистим розвитком учня під час оволодіння знаннями.

Література:

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій Е61 / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
2. Терещук Г.В. Индивидуализация трудового обучения: дидактический аспект / Под ред. В.А. Полякова. – М.: Ин-т ПСМ РАО, 1993. – 200 с.

Ришко Дмитро,
студент

Науковий керівник: О.В. Рогозіна,
кандидат педагогічних наук, доцент (БДПУ)

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Актуальність. Вміле опрацювання інформації дає змогу проектувальнику більш чітко та ясно визначити проблему (окреслити суть протиріччя, що знаходиться в основі проблеми, з'ясувати вже відомі на даний момент шляхи її розв'язання і т.д.) швидко віднайти власні способи для розв'язання поставлених завдань і, відповідно, більш ґрунтовно розробляти банк ідей та пропозицій.

Термін «інформація» в середині ХХ століття ввів К. Шеннон відносно до теорії передачі кодів, отримавши назву «Теорія інформації». В даний час зміст цього терміну отримав більш глибоке природничо-філософське значення. Така трансформація – в сприйнятті людиною – поняття «інформація» стала наслідком необхідності переосмислення технологій трансляції та ретрансляції, сприйняття і перетворення того, що має загальну назву – інформація [1, С 52-59].

Все інформаційне середовище поділяється на три типи джерел інформації: документ; людина; предметно-речове середовище.

Під час роботи над проектом здобувачам середньої освіти важливо знати де шукати потрібну інформацію. Учителю необхідно дати учням уявлення про такі найбільш поширені шляхи пошуку інформації як вивчення бібліотечного каталогу; за допомогою пошукових систем в Інтернеті; в довідковому апараті лінгвістичних енциклопедій.

Ступінь досліджуваності проблеми. Сьогодні в нашій країні система науково-технічної інформації включає в себе бібліотеки, Український інститут науково-технічної та економічної інформації, Книжкову палату України, Інститут реєстрації інформації НАН України, служби науково-технічної інформації міністерств і відомств, а також деяких наукових установ.

Отже, дослідження методики організації проектної діяльності на уроках технології є досить актуальним. Проблемою впровадження проектної діяльності займалися багато вчених, зокрема: В.В.Биков, М.І.Жалдак, В.В.Ізвозчиков, О.М.Коберник, Н.В.Морзе, М.Л.Пелагейченко, О.В. Рогозіна, С.М.Ящук та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей пошуку інформаційних джерел під час проектної діяльності на уроках технології.

Сутність дослідження. Під час роботи над дослідницьким проектом особливо актуальним є питання: «Яку інформацію і де її необхідно шукати?». Сьогодні найбільш зручним та сучасним засобом пошуку та систематизації необхідної інформації для проекту є Інтернет ресурси. Головна ідея мережі полягає в тому, що з'єднанні між собою комп'ютери більш надійно зберігають інформацію – при пошкодженні одного з них інформація зберігається на інших.

Для пошуку інформації в мережі Інтернет найчастіше використовують інформаційно-пошукові машини. Такими пошуковими машинами є: Мета, Ukrnet, Atlas, Google, Рамблер, Яндекс, Yahoo, Excite, Hotbot та інші. Потрібно

ввести адресу такої системи (наприклад: [www. ukrnet.ua](http://www.ukrnet.ua)) в адресний рядок програми-браузера Internet Explorer. Після цього загрузиться головна сторінка пошукової системи. Пошук потрібної інформації можна здійснити за допомогою ключових слів або за допомогою Web-каталогів.

Всі пошукові системи Інтернету реалізують декілька алгоритмів пошуку. До них відносять: простий пошук, розширений пошук та контекстний пошук. Отже, підсумовуючи можна відзначити, що в цілому працювати за пошуковими каталогами нескладно – пошук учнем проводиться на інтуїтивному рівні і практично завжди закінчується успіхом.

Основні висновки. Таким чином, формування всебічно розвиненої особистості, здатної орієнтуватися у бурхливому потоці інформації є важливим аспектом організації проектної діяльності в старшій школі.

Література:

1. Морзе Н.В. Проектна діяльність як засіб формування ІКТ-компетентності учнів / Н.В. Морзе, О.В. Барна, В.П. Вембер, О.Г. Кузьмінська // Інформатика та інформаційні технології у навчальних закладах. – 2014. – 3 (51). – С 52-59.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ,
УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ**

УДК 378: 371.14

Л.М. Кравченко, к.х.н., с.н.с. (БДПУ)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН**

Потреба суспільства у творчих людях зумовлює необхідність опанування технологіями формування творчої особистості. На рівні викладача вищого навчального закладу першочерговим постає завдання формування у студентів готовності до прийняття нетрадиційних рішень, прагнення самовдосконалюватися, бажання реалізувати максимум своїх потенційних можливостей. Саме такі якості майбутнього фахівця забезпечують йому функціональну стійкість у вельми широких межах, безболісну адаптацію до постійно мінливих технологій та зовнішніх умов.

Сучасна практика проведення навчального процесу свідчить про наявність глибоких протиріч між задекларованим рівнем, спрямованістю, змістом підготовки фахівців та традиційним підходом до організації навчання, формування його змісту, визначення пріоритетів. Спостерігається відрив процесу учіння від творчого наповнення педагогічної діяльності: як правило, навчальні курси зводяться до тлумачення системи понять, законів, закономірностей даної дисципліни без необхідної орієнтації на формування особистості фахівця, що являє основну мету вищої школи.

Поряд із слабкою загальноосвітньою підготовкою студентів однією з причин такого стану речей можна назвати й не відповідний сучасним вимогам рівень педагогічних компетентностей викладачів інженерного та природничого напрямків, тобто їх безумовну обізнаність не тільки у галузі науки, представниками якої вони є, та яка відбивається в навчальному предметі, але й у галузі педагогіки. Саме педагогіка здатна структурувати наукові й практичні знання в найбільш досконалі форми його подачі для сприйняття студентами. У формуванні особистості, її становленні величезне значення мають освіта й навчання. Освіта – результат навчання, а навчання – основний шлях до освіти, засіб освіти та виховання. Зазвичай навчання ототожнюють з викладанням. При викладанні знання подаються навчальними дисциплінами з концентруванням уваги на основних темах, задачах, окремих питаннях, вміннях, навичках. При навчанні знання подаються проблемами, процесами, що реально відбуваються. Передові викладачі ВНЗ прагнуть орієнтувати навчальний процес переважно на навчання, зміщуючи центр уваги з пошуку правильних відповідей на розвиток умінь вирішувати проблеми. Найбільш результативним при цьому є навчання дією, розв'язання реальних задач у реальних умовах або максимально наближених до них. Сучасна організація навчального процесу у ВНЗ має передбачати переорієнтацію пріоритетів у визначенні освітніх ідеалів – висунення на передній план загальнолюдських цінностей, відмову від

технократичних підходів і спрямування освітнього процесу не стільки на формування знань, скільки на різнобічний розвиток студента, у першу чергу розумовий, навчання прийомам розумової діяльності, аналізу, порівнянню, класифікації, здатності спостерігати, робити висновки, вмінню виділяти цілі та засоби діяльності, прогнозувати й перевіряти результати діяльності. Виховним фактором навчання є, перш за все, зміст освіти. Зрозуміло, що гуманітарні та естетичні дисципліни наділені більшим виховним потенціалом, однак, значний виховний потенціал мають і математичні, природничі та інженерні дисципліни. Саме ці науки формують особливий спосіб мислення – критично-аналітичну раціональність. Він надзвичайно важливий для світоглядних орієнтацій сучасної людини, оскільки привчає людей до консенсусу, пошуку нестандартних розв'язків, до відносності систем відліку.

Перед сучасним викладачем стоїть мета - навчити студентів умінню мислити, розвивати в них пізнавальну потребу вчитися, забезпечувати пізнавальними засобами, необхідними для розвитку їх інтелектуальних здібностей. Реалізація цієї мети передбачає відмову від механічного засвоєння навчального матеріалу, орієнтованого на передачу готових знань і базується на одержанні знань в процесі пошуку, організованого викладачем. При цьому варто враховувати, що найважчою для сприймання і засвоєння формою передачі інформації є монологічна мова (тобто лекційна форма навчання). Великі можливості для ефективної дії розвиваючого навчання закладені в такому виді діяльності, як самостійна робота студентів. В добре продуманих індивідуальних завданнях повинна передбачатися система наукових понять, засвоєння яких дозволить студенту самостійно та свідомо знаходити шляхи вирішення широкого кола практичних та пізнавальних завдань.

Професійна майстерність майбутнього фахівця є інтегральною характеристикою, що включає соціально значущі ділові й особистісні якості, професійну компетентність, досвід, культуру, творчу спрямованість, моральну позицію. Необхідними умовами прояву цих якостей є створення у ВНЗ культурно-освітнього простору, який характеризується спільним проектуванням творчого освітнього-виховного процесу всіма його учасниками.

Потапчук Ольга Ігорівна,
кандидат педагогічних наук
(Тернопільський національний
педагогічний
університет ім. В. Гнатюка)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі розвитку науково-технічного прогресу та інформатизації суспільства, що зумовлюють розвиток інформаційного забезпечення в усіх сферах діяльності людства, освіта в Україні дуже стрімко розвивається. Щодня освітні технології набувають нових форм та методів

навчання, одним із яких є впровадження в навчальний процес інтернет-технологій, які відкривають нові можливості у поданні студентам навчальних матеріалів та забезпечують доступність і ефективність отримання необхідної інформації. Такі технології надають можливість студентам у виборі індивідуального підходу до навчального процесу та дослідницької діяльності. Перевагою інтернет-технології є можливість індивідуалізації навчального процесу шляхом складання завдань та розширення діапазону знань зі спеціальності та загального розвитку особистості [1].

Зазвичай використання інтернет-технологій у навчальному процесі обмежується лише пошуком інформації та забезпеченням швидкого зв'язку об'єктів навчального процесу. Проте, сфера застосування інтернет-технологій є значно ширшою. Перш за все, вона повинна бути спрямована на формування високого рівня інформаційної культури майбутніх спеціалістів, надання їм практичних навичок не тільки з пошуку, зберігання й обробки інформації, але й з умінь вибору оптимальних форм її представлення й прийняття на її основі ефективних рішень. Дослідження свідчать, що використання таких технологій сприяє розвитку мислення, надає нові засоби для розв'язання творчих завдань, змінює сам стиль розумової діяльності [1].

Аналіз наукової літератури та особистий досвід свідчить, що важливими функціями, які мають вплив на формування професійних компетентностей майбутніх фахівців є:

Функція навчання. Саме завдяки сучасним інтернет-технологіям стала можливою комунікація студентів та викладачів на відстані. Студенти, не залежно від місця знаходження, мають змогу отримувати завдання та методичні матеріали в електронному вигляді. Навчання на відстані отримало назву дистанційне навчання, що дозволяє навчатися у найбільш зручний для студента час. Навчаючись дистанційно студенти розвивають самостійність, оскільки вони опановують всі подані до вивчення матеріали та проводять дослідницьку діяльність самостійно. Обравши дистанційне навчання студент отримує змогу самостійно розпоряджатися власним часом і будувати програму навчання найбільш зручним способом.

Отже, організація навчального процесу із використанням інтернет-технологій має низку переваг, у порівнянні із традиційними формами навчання, а саме:

- джерело інформації, яке дозволяє швидко та достатньо глибоко дослідити необхідні для студента навчальні та практичні завдання;
- можливість автономного опрацювання наукової літератури;
- можливість інтерактивного спілкування суб'єктів навчання.

Функція професійного спілкування. Одним із важливих шляхів впровадження Web-технологій в навчальний процес, що сприятиме ефективній роботі викладачів та студентів, є цілеспрямоване створення системи підтримки навчального процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Навчальні заняття, побудовані на основі системи підтримки засобами сучасних технологій, на методичному рівні повинні включати такі основні елементи:

- теоретично-практичну підготовку педагога до використання в процесі професійної діяльності сучасних інтернет-технологій, оскільки інтернет-ресурси, як інструмент діяльності педагога, мають дидактичну цінність та грамотну організацію навчального процесу;

- використання інтернет-ресурсів глобальної мережі, як інструмент навчально-методичної та організаційної діяльності педагогічного фахівця.

Спілкування в інформаційному середовищі. Існує два основних типи спілкування засобами Web-технологій: інтелектуальне спілкування, як засіб вивчення певної сфери діяльності та фактичне спілкування (чати, конференції, форуми тощо). Інтелектуальне спілкування характеризують, як відкритий процес не обмежений попередньо структурованими та об'єктивними знаннями інших, а становить активну співпрацю суб'єктів освітнього процесу.

Транспортна функція. Сучасні інтернет-технології сьогодні є найефективнішим засобом передачі інформації, адже забезпечує миттєвий доступ до великого обсягу світових знань за допомогою потужного пошукового центру. Виділимо основні транспортні властивості Web-технологій:

- наявність структурованого центру передачі інформації, через який можна звернутись до усіх закладів освіти, культури, науки та ін., які підключені до глобальної мережі;

- можливість доступу без обмежень до інформаційного середовища через пошукову систему;

- забезпечення безперервного потоку необхідної інформації, що надходить користувачеві та базується на взаємодії різних користувачів з їхніми знаннями, інтересами та потребами в процесі діяльності користувача інтернет-ресурсів.

Отже, загалом якісне функціонування сучасної освіти неможливе без використання інформаційно-телекомунікаційних засобів, в тому числі Web-технологій, адже саме сучасні технології забезпечують ефективні умови для підготовки спеціалістів на рівні, що відповідає вимогам сучасного ринку праці. Такі зміни в освіті дозволяють реалізувати ідеї диференціації та індивідуалізації навчання, що є основними завданнями сучасної системи освіти України.

Список використаних джерел[^]

1. Мокін Б. І. Досвід використання інтернет-технологій у Вінницькому державному технічному університеті / Б. І. Мокін, В. В. Грабко, В. І. Месюра, С. В. Юхимчук // Вінницький державний технічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vntu.edu.ua/ies2000/doclad/a/a03.htm>

2. Потапчук О. І. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... к-та пед. наук : 13.00.04 / О. І. Потапчук. – Тернопіль, 2016. – 272 с.

Шеремет Інеса Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
НПУ ім. М. П. Драгоманова, Україна
Василенко Катерина Сергіївна
магістрантка
Факультет педагогіки та психології,
НПУ ім. М. П. Драгоманова, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Професійне здоров'я вчителя є однією з фундаментальних проблем суспільства і стратегічною проблемою сучасної школи, а підготовка вчителів до його збереження і зміцнення — актуальною проблемою психолого-педагогічної та валеологічної науки.

Не дивлячись на безперечну наукову важливість даної проблематики, розробленість питання формування, збереження та зміцнення здоров'я майбутнього учителя на особистісному рівні ми вважаємо недостатньою. Зокрема, потребують уточнення педагогічні умови здійснення загальнопрофесійної підготовки студентів педагогічних вищих навчальних закладів до формування, збереження та зміцнення їх здоров'я.

Проблема визначення педагогічних умов знайшла своє осмислення в наукових працях В. Андрєєва, І. Беха, О. Матвієнко [5; 14], М. Нарійчука, О. Пехоти, І. Хитрової, Н. Яковлевої та ін. Питанням формування ціннісного ставлення учнівської та студентської молоді до свого здоров'я присвячені дисертаційні дослідження Т. Белінської, Т. Вершиніної. Окремі аспекти цієї проблеми були предметом наукових досліджень В. Білик [13], В. Горащука, М. Гриньової, Ю. Драгнева, Г. Кривошеєвої, С. Лебедченко, М. Челнокової [9], І. Шеремет [10; 11; 12] та ін.

У дослідженні С. Волкової [1, с. 16–18] стверджується, що лише 21,2% учителів почуваються абсолютно здоровими. Основні відхилення в самопочутті вчителі пов'язують із хронічною перевтомою. Постійно відчують втому 45,2%; напади серцебиття — 47,6%; постійно хочуть спати вдень 33,3%; дратують речі, до яких раніше ставилися спокійно, 42,8% учителів. Майже кожен четвертий педагог школи курить; деякі вчителі мають схильність до алкоголізму.

Методом анкетування нами було проведено власне дослідження визначення стану здоров'я вчителів та чинників, які негативно впливають на нього. В анкетуванні взяли участь 40 вчителів різного фаху, середній вік 35 ± 8 років. Отримані дані нашого дослідження близькі до результатів, констатованих С. Волковою: серед чинників ризику, що погіршують здоров'я вчителя, основними є гіподинамія (низька рухова активність), недотримання режиму дня, фізичні та психічні перевантаження, шкідливі звички, гіпоксія, нерациональне харчування, хронічні захворювання, несприятливі екологічні фактори.

Тому проблема формування, збереження та зміцнення здоров'я майбутніх вчителів залишається актуальною та потребує детального дослідження педагогічних умов її впровадження. На нашу думку, підготовка студентів педагогічних вищих навчальних закладів до формування, збереження та зміцнення власного здоров'я має складатися з медико-валеологічної та психолого-педагогічної підготовки.

Основним завданням медико-валеологічної підготовки студентів в педагогічному університеті є формування медико-профілактичної культури майбутнього педагога як однієї з основ виховання культури здоров'я вчителя. Виконання вказаного завдання вимагає формування у студентів певного рівня знань, умінь і навичок:

- навичок ефективної реалізації освітнього процесу щодо поширення медико-профілактичних і валеологічних знань серед учнів, проведення антиалкогольної, антитютюнової, антинаркотичної профілактичної роботи з учнями;

- знань основ медицини, гігієни, валеології, психології, вікової анатомії і фізіології людини, необхідних і достатніх для профілактики найбільш поширених захворювань учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів;

- умінь надавати першу долікарську медичну допомогу та виконувати найпростіші медичні маніпуляції хворим і потерпілим при невідкладних станах, нещасних випадках.

Крім того, зміст валеологічної освіти педагогічних працівників повинен, в першу чергу, бути спрямованим на формування особистості вчителя з валеологічною світоглядною установкою на дотримання норм здорового способу життя і виконання практичних дій щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів та свого власного здоров'я.

Тому у процесі підготовки до збереження і зміцнення свого здоров'я, не применшуючи у цьому процесі ролі медико-біологічних дисциплін, необхідно вивчати ще й спеціально орієнтовані навчальні дисципліни, насамперед психолого-педагогічного циклу.

Дисципліни педагогічного циклу спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, набуття ними пошукових дослідницьких умінь і навичок, формування досвіду творчої діяльності та самоорганізації навчальної і професійної роботи [2; 6; 7; 8; 15]. Саме педагогічні дисципліни змістово і технологічно дають можливість формувати знання про механізми самоуправління, педагогічну рефлексію; забезпечувати розвиток педагогічного мислення майбутніх учителів, навчати їх приймати оптимальні рішення, ураховуючи педагогічні закономірності, принципи виховання і навчання; формувати прийоми і методи саморегуляції психічного та фізичного стану, врегулювання конфліктів, навчання, вирішення складних педагогічних ситуацій.

Серед методів підготовки майбутніх вчителів до формування, збереження та зміцнення власного здоров'я найбільш ефективними є такі:

- 1) методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, що сприяють формуванню знань, умінь та навичок професійної саморегуляції та

профілактиці емоційного вигорання майбутніх педагогів (релаксаційно-дихальна гімнастика, прогресивна м'язова релаксація, аутогенне тренування, метод створення установки, самонаказ, самопереконавання, переключення та ін.);

2) методи стимулювання та мотивації, спрямовані на формування мотиваційного компонента готовності студентів до зазначеної діяльності, розвиток пізнавальних потреб, ціннісних орієнтацій (дискусія, метод опори на здобутий педагогічний досвід, створення ситуації успіху в діяльності, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості, позитивного прикладу, пояснення практичної значущості навчання). Особливої уваги заслуговують активні та інтерактивні методи викладання, спрямовані на імплементацію валеологічних цінностей, створення мотивації до збереження та зміцнення власного здоров'я у студентів педагогічних вищих навчальних закладів;

3) методи контролю та самоконтролю, які забезпечують зворотний зв'язок у процесі навчання, дають змогу оперативно його коригувати (індивідуальне, фронтальне та ущільнене опитування, самоконтроль, самотестування).

Отже, сьогодні важливого теоретичного і практичного значення набуває робота з визначення нових граней забезпечення фізичного, психічного і духовного здоров'я майбутніх учителів, формування у них здатності вирішувати складні професійні завдання, вироблення у них життєвої стійкості, озброєння механізмами і технологіями самодопомоги, самореабілітації, розробки життєвих і професійних стратегій, проектів.

Таким чином, визначені нами педагогічні умови формування здоров'я майбутніх учителів сприятимуть розвитку їх здоров'язбережувальної компетентності та загальній успішності у професійній педагогічній діяльності.

Література:

1. Волкова С. С. Здоровый учитель – здоровая школа // Світ виховання. – 2006. – № 1(14). – С. 16–18.
2. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги. / [за заг. ред. В. Ковальчука, упорядкування Л. Галіцина]. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.
3. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні // Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18–21 January 2016. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80.
4. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання. – 2003. – № 10. – С. 18– 19.
5. Матвієнко О. В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи // Topical issues of social pedagogy: collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100–122
6. Петько Л.В. Написання і захист рефератів іноземною мовою за професійним спрямуванням – один із шляхів підготовки студентів до навчання у магістратурі // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. –

Випуск 35 : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 132–138.

7. Петько Л.В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу // Лялька як знак, образ, функція: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Другі Марка Грушевського читання» / за ред. О.С.Найдена. – Київ. : ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204.

8. Петько Л. В. Реалізація концепції підготовки магістрів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому просторі // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., листопад 2011 р. – Ч. I. – К. : ВМУРЛ «Україна». – 2011. – С. 92–94.

9. Челнокова М. С. Сучасні підходи до вирішення конфліктів у навчально-виховному процесі // World Science: multidisciplinary scientific editions. – 2017. – Vol.3. – No.11(27). – PP. 52-57.

10. Шеремет І. В., Василенко К. С. Організація професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом 014 «Здоров'я людини» й 277 «Фізична терапія та ерготерапія» // World Science: Multidisciplinary scientific edition. – Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2017. – №11(27), Vol. 3. – PP. 57-61.

11. Шеремет І. В., Василенко К. С. Професійна підготовка майбутніх вчителів до збереження здоров'я школярів засобами освіти і виховання // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук, праць ; Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” Кн. 3. – Київ: Гнозис, 2017. – Вип. 21, Том I (75). – С. 485-496.

12. Шеремет І. В., Василенко К. С., Фадєєв В. О. Профілактика порушень зору у дітей молодшого шкільного віку // Матеріали Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: збірник наукових праць, 26-28 квітня 2016 р. – К., 2016. – Вип. 1. – С. 134-137.

13. Bilyk V. Realization of synergetic approach in science preparation of future psychologists in higher education institutions // World Science: multidisciplinary scientific editions. – 2017. – №11(27), Vol. 3. – PP. 8-10.

14. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

15. Pet'ko Lyudmila. Developing students' creativity in conditions of university // Research: tendencies and prospects: Collection of scientific articles. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2017. – P. 272–276.

Ю. В. Сокотов, аспірант
(Тернопільський національний
педагогічний університет ім.В.Гнатюка)

СУТНІСТЬ І ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТРУКТОРСЬКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТОЛЯРІВ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО УЧИЛИЩА

Однією з основних робітничих професій, яку можна здобути у професійно-технічному училищі є професія столяра, оволодівши якою людина може швидко знайти собі призначення в житті, використовувати знання, вміння і навички з користю для суспільства в цілому і для себе зокрема і саме основне, цей багаж професійних знань і вмінь «неважко нести» впродовж життя, «їсти не просить, а хліб дає» (народна мудрість).

Крім своїх функціональних обов'язків, майбутній фахівець повинен володіти сучасними інформаційними технологіями, знанням новітніх досягнень, бути професійно мобільним, швидко адаптуватись до змін на виробництві та постійно підвищувати свій професійний рівень. Йому знадобляться не тільки професійні здобутки, але й соціальні та полікультурні, інформаційні, комунікативні навички та вміння продуктивної творчої діяльності, саморозвитку і самоосвіти, що дає визначенні підстави для успішної діяльності.

Невеликий власний досвід по підготовці столярів вказує на необхідність ознайомлення і глибокого вивчення конструкторсько-технологічної діяльності, яка буде фундаментом оволодіння професією. Учень повинен не тільки копіювати вироби, моделі пристроїв але і вирішувати більш складніші задачі по виготовленню цих виробів за власним задумом..

Конструкторсько-технологічна підготовка майбутнього столяра складається з конструкторської та технологічної діяльності учнів в процесі підготовки. Ці дві складові є практично нерозривні між собою, адже, не знаючи конструкції, будови виробу – технологічний процес виготовлення даного виробу буде неможливим і навпаки.

Конструювання – (від лат.construo – будує,створює) процес створення моделі машини,споруди та технології з використанням проектів і розрахунків. Конструювання в процесі навчання – засіб поглиблення і розширення отриманих теоретичних знань і розвиток творчих здібностей,винахідницьких інтересів і нахилів учнів.

Кінцевим результатом конструювання є технічний проект (найчастіше це комплект креслень та іншої технічної документації), який повинен забезпечувати можливість виготовлення (створення), експлуатації та утилізації необхідного об'єкта.

Технологія – (від грец. techne – мистецтво,майстерність, уміння і logos – навчання, наука) – англ. technology.

1. Сукупність прийомів і способів отримання, обробки або переробки (зміна стану, властивостей, форми) сировини, матеріалів, напівфабрикатів або виробів в різних галузях промисловості, будівництва.

2. Наукова дисципліна, яка розробляє і вдосконалює ці прийоми і способи.

3. Описання технологічних процесів, інструкції по їх виконанню, технологічні карти і т.д..

У реалізації даних цілей істотна роль відводиться конструкторсько-технологічній підготовці учнів, спрямованій на формування якостей особистості, яка здатна креативно та конструктивно мислити, активно діяти, легко адаптовуватися, оволодівати новими способами перетворення матеріалів, енергії, інформації з урахуванням природо- і культуродоцільності здійснюваної діяльності.

Це є завдання, яке повинно вирішуватись не тільки у вузькому розумінні конструкторської діяльності (вміння розробити самостійно конструкцію вузла, пристосування, деталі тощо), а і більш широкому – учень повинен засвоїти також і загальні принципи та правила у підході до створення нових об'єктів. Такий підхід у навчанні має і методологічне значення, оскільки випускники готуються до роботи у різних сферах ринкових відносин, що характеризуються динамічністю їх організаційних форм.

Таким чином акцент переноситься з фактично «шаблонного» навчання на формування конструкторсько-технологічних умінь та навичок, уміння працювати з проектно-технологічною документацією та інформаційними джерелами, здійснювати аналіз та оцінку технологічних об'єктів, вибирати ті чи інші технологічні процеси та засоби. Причому тут повинна бути досягнута не тільки навчальна мета – оволодіння прийомами роботи, але і виховна – виховувати повагу до праці, бережливе ставлення до природних ресурсів і матеріальних засобів.

Творча діяльність притаманна лише людині. Розвиток творчих здібностей людини відбувається як діалектичний процес взаємодії суб'єкта та об'єкта, в процесі якого здійснюється опредмечування людської сутності та їх розпредмечування.

Технічна творчість учнів – це процес, який включає в себе такі основні види діяльності:

- формулювання та розв'язання технічних завдань (конструкторська);
- практична діяльність учнів, спрямована на виготовлення технічного об'єкту, який володіє об'єктивною або суб'єктивною новизною (технологічна).

Технічне конструювання завершується виготовленням об'єкту, виробу.

На основі аналізу літератури та різних підходів до визначення педагогічного тлумачення конструкторсько-технологічної підготовки ми розуміємо її як творчу діяльність учнів, спрямовану на:

- створення технічних об'єктів (виробів, конструкції, машин, пристосувань, інструментів, моделей, тощо), об'єктів різної складності;

- формування конструкторсько-технологічних знань, умінь і навичок залежно від змісту навчального матеріалу, індивідуально-психологічних особливостей учнів, педагогічної майстерності педагогів;

- формування і розвиток творчих можливостей, що визначаються схильністю учнів до техніки та технічної творчості, конструювання, технічного

мислення, просторової уяви та технічної спостережливості, чітко вираженої зорової та моторної пам'яті;

- розширення та поглиблення знань та умінь аналізувати вироби, користуватися технічними малюнками і ескізами, враховувати функціональні, ергономічні, естетичні і технологічні вимоги в процесі конструювання та виготовлення виробу.

Під результатами конструкторсько-технологічної підготовки слід розуміти технічні об'єкти, вироби, деталі способи їх створення та вдосконалення з обов'язковою попередньою розробкою на них технічної документації і додержання етапності конструювання та виготовлення.

Саме ця проведена робота спонукає учнів до розитку творчої активності і професійного становлення, піднімає естетичний емоційний стан, зацікавленість учнів до обраної професії, переконує, що обраний ними шлях є правильним, а професійна діяльність стане кроком до особистого вдосконалення, розкриття свого «Я».

Білик Валентина Григорівна
НПУ імені М. П. Драгоманова, Україна

ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ПІДГОТОВКА ЯК ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах сучасної соціальної, політичної та екологічної кризи, коли спостерігаються негативні тенденції в стані здоров'я населення країни, проблема формування готовності майбутніх психологів до здоров'язбережувальної діяльності є особливо актуальною.

Як справедливо зазначають І. Шеремет та К. Василенко «здоровий спосіб життя у ХХІ ст. домінує серед найважливіших чинників забезпечення досягнень у соціально значущих видах діяльності, в житті кожної людини» [14, с. 57; 8].

Враховуючи думку згаданих вчених про те, що «зміни в суспільному житті, безперечно, сприяють зміні поглядів на традиційну підготовку фахівців з охорони здоров'я» [14, с. 57], та тези О. Матвієнко про те, що «сучасний світ переживає докорінну зміну підходів до освіти» [15, с. 237; 16, с. 105; 6; 7], вважаємо за необхідне дослідити місце природничо-наукової підготовки в процесі формування готовності майбутніх психологів до здоров'язбережувальної діяльності.

У контексті нашого дослідження важливими є наукові розвідки присвячені вивченню теоретичних та методичних засад формування готовності майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності [3; 4; 5; 9; 10; 11; 14], а також наукові праці, в яких висвітлюються питання сучасного стану природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти [1; 2; 12; 13].

Перш ніж перейти до розгляду сучасних загальнопедагогічних і психологічних аспектів проблеми формування готовності майбутніх психологів до здоров'язбережувальної діяльності, вважаємо за необхідне визначити сутність

даного феномену. Для цього звернемося до етимології понять «здоров'язбереження» та «природничо-наукова підготовка».

Проведені наукові розвідки вказують на відсутність у науковій літературі чіткого визначення поняття «здоров'язбереження». Так, М. Волчек розуміє поняття «здоров'язбереження» як процес створення умов, що дозволяють не втратити, не порушити, не дати зникнути фізичному й психічному благополуччю [4, с. 16]. О. Глебова вважає, що «здоров'язбереження» це процес збереження й зміцнення здоров'я, спрямований на перетворення інтелектуальної й емоційної сфер особистості, підвищення ціннісного ставлення до власного здоров'я й здоров'я оточуючих на основі усвідомлення особистої відповідальності [5, с. 94]. Зазначеним визначенням ми будемо керуватися в нашому дослідженні.

В контексті дослідження вважаємо за доцільне звернутися до попередньо проведених нами наукових розвідок щодо формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності. Поняття «формування готовності до здоров'яформувальної діяльності» нами розглядалося як процес, який забезпечує студенту використання професійно орієнтованих знань про сутність категорій «здоров'я» і «безпека життєдіяльності», умінь та навичок щодо залучення населення до здорового та безпечного способу життя [3, с. 14]. Готовність до здоров'яформувальної діяльності, на нашу думку, це «вирішальна умова швидкої адаптації майбутнього фахівця до умов праці, подальшого професійного вдосконалення і підвищення кваліфікації у питаннях, пов'язаних зі збереженням і зміцненням здоров'я» [3, с. 14].

Аналізуючи сутність дефініції «природничо-наукова підготовка», відмічаємо різні підходи щодо її визначення. Для нас актуальним є визначення, яке пропонують А. Фастівець та П. Хоменко. На думку дослідників, природничо-наукова підготовка це «динамічний процес оволодіння предметними медико-біологічними компетентностями та формування професійно важливих характеристик і рис особистості, що дозволяють вирішувати завдання майбутньої професійної діяльності в галузі здоров'язбереження» [13, с. 363].

Ми поділяємо наукові погляди В. Омеляненка, який стверджує, що «зміст сучасного наукового світогляду стосовно проблеми керування здоров'ям здорової людини складається зі знань дисциплін природничо-наукового циклу та комплексу знань психолого- педагогічних, спортивно-педагогічних та інших навчальних дисциплін» [12, с. 99].

Отже, природничо-наукова підготовка майбутніх психологів є складною, багатокомпонентною системою, одним з аспектів якої є формування їх готовності до здоров'язбережувальної діяльності, а найважливішою ознакою такої готовності є наявність у майбутніх психологів потреби в саморозвитку та оволодінні здоров'язбережувальними технологіями, усвідомлення своєї причетності до збереження і формування здоров'я, прийняття на себе особистої відповідальності за успішність і ефективність цього процесу.

Реалізація процесу формування готовності майбутніх психологів до здоров'язбережувальної діяльності, на нашу думку, буде ефективною, якщо до навчальних планів долучити інтегровані дисципліни з проблеми формування, збереження й зміцнення здоров'я людини.

Література

1. Білик В. Г. Сучасні погляди на природничо-наукову підготовку майбутніх психологів у вищих навчальних закладах // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – Вип. 3 К (84). – С. 60-63.
2. Білик В. Г. Місце природничо-наукової підготовки у формуванні професійної спрямованості майбутніх психологів у вищих навчальних закладах // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. - Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2017. - Вип. 143. - С. 219-222.
3. Білик В. Г. Про педагогічний моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності в початковій школі // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. - Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. - № 10(54). - С. 10-17.
4. Волчек М. Г. Подготовка студентов педколледжа к проведению пробных уроков математики с позиций здоровьесбережения // Начальная школа. – 2005. – № 7. – С. 11-18.
5. Глебова Е. И. Здоровьесберегающие технологии в обучении: состояние и проблемы // Вест. УМО по ППО. - Екатеринбург: Рос. гос. пед. ун-т, 2002. - С. 52-56.
6. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. - 2013.- №11. – С.45-48.
7. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
8. Петько Л.В. Когда раскрывается детская душа // Физическая культура в школе. – М. –1989. – № 8. – С. 6-8.
9. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315-318.
10. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.
11. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25-29.
12. Омеляненко В. Інтеграція змісту дисциплін природничо-наукового циклу як умова формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / В, Омеляненко // Фізичне виховання, спорт і

культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових прац. – № 4 (20), 2012. – С. 97-102.

13. Фастівець А., Хоменко П. Природничо-наукова підготовка майбутнього фахівця фізичної реабілітації як педагогічна проблема / А. Фастівець, П. Хоменко // Витоки педагогічної майстерності. Полтава, 2016. – №. 18. – С. 362-366.

14. Шеремет І. В. Організація професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом 014 «Здоров'я людини» й 227 «Фізична терапія та ерготерапія» / І. В. Шеремет, К. С. Василенко // World Science – 2017. – № 11(27). – С. 57-61.

15. Matvienko O. V. Theoretical bases of teacher's professional formation / O. Matvienko // Economics, management, law: socio-economic aspects of development: Collection of scientific articles. Vol 2. – Edizioni magi, Roma, Italy, 2016. – P. 237–239.

16. Matviienko O. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / O. Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

Крекотень О.В.
(Сумський національний аграрний
університет)

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ ТЕХНОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Майбутній інженер-технолог має забезпечувати зовнішньоекономічні зв'язки підприємства. Саме тому є актуальним навчання студентів інженерно-технічних і технологічних спеціальностей не тільки роботі з науково-технічною літературою за фахом, але й професійно окресленому спілкуванню. Ці потреби викликані необхідністю виконання професійних навчальних завдань. Важливим умінням, яке забезпечує вирішення даного завдання є вміння працювати з сучасними комп'ютерними джерелами, вміти оцінювати актуальність інформації, значення її для конкретної галузі.

Саме інтеграція соціальних мереж та сервісів Веб 2.0 технологій в процес оволодіння іноземною мовою майбутніх інженерів дозволить , на наш погляд, оптимізувати цей процес та поліпшити мотивацію студентів.

Актуальність даної роботи продиктована тим, що інформаційні технології розповсюджуються у всі сфери життя, в тому числі і в навчальний процес. Причинами такої популярності є як відсутність часових та дистанційних перешкод, так і можливість направляти та контролювати інформацію. Соціальна мережа, зазначає О. С. Самсонова, це онлайн-сервіс, що дозволяє створювати соціальні зв'язки, будувати взаємини, поширювати різноманітну інформацію [3].

Проведений аналіз наукової та методичної літератури, власний досвід викладання у студентів технічних спеціальностей, показує, що на сьогоднішній момент ще недостатньо представлені можливості використання соціальних мереж при вивченні іноземної мови саме студентами технічних напрямків:

У діяльності сучасного педагога особливе місце посідає вміння організувати мережні співтовариства, тобто використовувати можливості сервісу Web 2.0, Web 3.0, технологій організації навчання: e-learning (електронне навчання), m-learning (мобільне навчання), b-learning (змішане навчання), f-learning (перевернуте навчання) у своїй професійній діяльності.

Студентам – майбутнім технологам, необхідно набути іншомовної професійно-спрямованої комунікативної компетенції, яка вважається сформованою, якщо майбутній фахівець використовує іноземну мову, щоб самостійно отримувати і розширювати свої знання і досвід.

Одним із важливих питань з проблеми професійно спрямованої іншомовної підготовки фахівців технічних спеціальностей залишається також питання спеціалізації в мові, тематики та змісту матеріалу в їх зв'язку з профільюючими дисциплінами. На думку фахівців, існує необхідність раннього включення в курс предмету „Іноземна мова” матеріалу для читання, аудіювання та усного мовлення, безпосередньо пов'язаного з майбутньою спеціалізацією. Це дозволить з самого початку вивчати певну „підмову” певної області науки чи техніки. [1, 278].

Можна виділити декілька напрямів використання соціальних мереж в навчанні іноземній мові студентів-технологів.

1. Можливість спілкування зі студентами подібних спеціальностей з інших країн.
2. Неформальна взаємодія з викладачем.
3. Анотування навчально-методичних і наукових матеріалів.
4. Майданчик для наукових дискусій (можливість організації різних наукових форумів, проектів, ...).
5. Колективна робота над творчими проектами студентів з різних ВНЗ.
6. Моніторинг самостійної (позааудиторної) роботи студентів.
7. Платформа для реалізації мережної дослідницької діяльності студентів.

Слід зазначити, що матеріал, відібраний для вивчення іноземної мови, має характеризуватися такими ознаками: актуальність змісту, інформативність, відповідність тематиці спілкування, вмотивованість професійною діяльністю студента. Для визначення змісту навчання та відбору матеріалу використовуються такі принципи:

– автентичність; – прагматичність; – професійна адекватність (з урахуванням технологічної терміносистеми); – врахування очікувань самих студентів [2].

Безперечно, що функціонування інформаційного освітнього простору навчального закладу потребує постійного науково-методичного супроводу його складових. Malin F. свідчить про ті можливості, які дає використання мережі Інтернет для розвитку як читання професійно орієнтованих текстів, так і письма на інтерактивних сайтах та форумах для спілкування та удосконалення професійних лексичних навичок.. Роже Тьєрі [3] визначає ряд найкращих соціальних мереж або веб-сайтів, де студент матиме повну можливість вдосконалити свої знання з іноземної мови. Найбільш цікаві для студентів технологічних напрямків:

- easylanguageexchange.com (можливість обрати для обміну вивченням мов студента іншої країни з однаковими професійними інтересами);
- Duolingo.com (можливість перекладати професійно орієнтовані тексти пофразово)
- 12speak.com (соціальна мережа дає можливість утворити групу за спільними інтересами)
- Wolty.com (мережа для навчання писемному мовленню);
- Lexxing.com (мережа багатопланова для вивчення мови);
- Lang-8.com (мета цієї соціальної мережі виправлення помилок інших учасників, тоді як вони виправляють твої);
- Lingomatch.com (база рекламних оголошень);
- Polyglot (можливість вивчати кілька мов);
- Lingq.com (крім можливості спілкування і обміну інформацією, є можливість обрати наставника).
- Englishbaby Тут можна обирати як саме вивчати мову: спілкуватися в режимі отримання повідомлень на форумі або в особистих повідомленнях, розбирати граматику у вигляді цікавих завдань і прослуховувати аудіозаписи.

Існують певні проблеми щодо застосування сучасних мереж, які є загальними для багатьох ВНЗ України. Це, насамперед, недостатня матеріально-технічна база, недостатнє програмне забезпечення, обмеженість доступу до Інтернету. Однак комп'ютеризація навчання іноземної мови почалася і успішно розвивається.

Література

1. Попко І.А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України: Зб. наукових статей учасників всеукр. наук.-практ. конф., Київ. - 2003. - С. 278-294.
2. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу / Валентина Василівна Черниш // Іноземні мови. - 2012. - № 4. - С. 11 - 27.
3. Roget Thierry, 15 réseaux sociaux pour apprendre les langues et échanger avec des natifs, <http://roget.biz/9-reseaux-sociaux-pour-apprendre-les-langues-et-echanger-avec-des-natifs>

O. A. Isaieva

PhD Student

Vasyl' Stus Donetsk National University

THE INCREASING OF QUALIFICATION OF ENGINEERS-PEDAGOGUES IN THE FRAMEWORK OF THE COMBINING OF FORMAL AND INFORMAL MODEL OF EDUCATION

Intensive scientific and technological progress changes the face of civilization. The introduction of new achievements in everyday life and production leads to the

actualization of the notion of self-improvement and professional development. Quality of making decisions, the qualification of leaders and specialists in a great deal determine the labor productivity, the efficiency of production and rates of the economy increasing of any state. The issue is particularly acute in the industrial and engineering sphere-where the emergence of new developments requires the ability of specialists to use them. In most countries, a special attention is paid to the training of engineers. The problem of engineering personnel training is widely studied in the world science. One of the ways to solve it is to promote the necessary professions by opening special classes of engineering and technical profile [1]. The improvement of quality of training of engineers is impossible without the intensification of the educational process, use of resources of the new generation adapted to individual features trained aimed at the activation of an independent work [2]. The educational programs for engineering classes provide in-depth training in the field of special subjects. The outlined tendencies speak about perspective development of this direction in the General education organizations [1]. However, with the opening of such special classes there is a need for training for the implementation of such educational process. Engineering education in the conditions of school needs special teachers who are able to meet the changing requirements for the learning process, to implement total and recurrent training in the conditions of constant development of new technologies and techniques. It is necessary to emphasize that professional development and retraining of teachers is almost impossible to pass with a full separation from work. This may have a negative impact on the educational process. At the same time, the boundaries of formal education become close in order to achieve the modern quality of education. It is obvious that, the interest of teachers in the methods and forms of non-formal and informal education is increasing [2].

The most effective methods of training in non-formal and informal forms for engineers and teachers of engineering are: online consultations, remote training on Web 2.0 services, online conferences, the competition of e-portfolio educators, interactive workshops, and webinars, the facilitation, interactive lectures, discussions, trainings [4]. The increasingly popular is the idea of "learning throughout life" which comes down to the development of programs of the additional professional education in addition to the regular professional education, trainings, and seminars [1]. In recent years, the attempts have been made to transform the adult education system, including in the system of advanced training through various aspects: the creation of organizational structures, the inclusion of new forms of adult education, the individualization of the content of training courses, the initiating innovative processes, etc.

Unfortunately, very often the use of only informal forms in the training of teachers does not allow teaching staff to obtain a document of the established sample of the passage of training. In this regard, there was an idea of the possibility of integrating formal and informal models of training.

The corresponding model developed on the basis of integration of methods and forms of both approaches will allow teachers to improve their skills and training almost without interruption from the educational process [3]. It consists of several units:

1. The target block of the model includes the formulation of goals and objectives for the implementation of the system of training, based on the integration of methods of formal, non-formal and informal education.

2. The content component of the model provides for the definition of the content of the implemented programs of additional vocational education, the definition of forms and the choice of the optimal means of implementing the system of advanced training.

3. The activity component of the model reflects the main directions of work in the framework of the process of training. In General, for the organization of effective work on the training of qualified teachers for special classes of engineering and technical profile it is necessary: to develop special training programs for teachers; to organize interaction between educational organizations; to conduct advanced training courses on the developed programs and training seminars on scientific and methodological support of special classes; to develop educational and methodological recommendations and manuals on the methods of teaching specialized subjects and disciplines of the natural science cycle, remote technologies, active and interactive teaching methods in the study of natural Sciences.

4. The control and evaluation component involves the identification of criteria; analysis of the results and verification of the effectiveness of the pilot work [1].

Thus, the proposed model of integration of formal, non-formal and informal education in the training of engineers and teachers will improve the quality of this process. It will provide educational organizations with highly qualified teaching staff, ready to implement the engineering profile of education on the job of the educational process.

REFERENCES

1. Kamenev R. V., Osokina O. M. (2017). The integration of formal and non-formal education as a way to prepare teachers for the implementation of engineering profile / R. V. Kamenev, O. M. Osokina // Modern problems of science and education, 4.
2. Leybov, M. A., Osokina O. M. (2014). The training of teachers for the classes of engineering profile through the integration of formal and non-formal education / A. M. Leybov, A. M. Osokina // Reshetnick's reading, 35-38.
3. Osokina O. M. (2013). Improving the level of formation of IT-competences of subject teachers of the educational institutions through informal and informal education // Problems of social and economic development of Siberia, 4 (14), 105-108.
4. Osokina O. M., Kamenev R. V. (2014). The distance learning technologies as a means of informal professional development of pedagogical personnel / O. M. Osokina, R. V. Kamenev // Science and youth: problems, search, solutions: works all-round. science. Students' conference, postgraduates and young scientists under the General editorship of Professor M. V. Temlyantsev / Novokuznetsk, 132-134.

М. О. Артемчук
аспірантка 3 курсу
(Донецький національний університет
імені Василя Стуса)

РОЛЬ САМООСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Роль самоосвіти важлива в пізнанні і розумінні людиною самої себе, усвідомленні своїх сильних і слабких сторін, вибудовуванні своєї кар'єри. Саме в педагогічній професії особистісне зростання, самоосвіта стає неодмінною умовою досягнення професіоналізму, показником якого, зокрема, виступатимуть успіхи учнів [1].

Окремі науковці пов'язують педагогічний професіоналізм із готовністю до професійної самоосвіти. Зокрема Федірчик Т.Д. роблячи предметом наукового дослідження науково-методичну систему розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи, справедливо вважає самоосвіту та самовиховання засобами реалізації індивідуальної траєкторії розвитку педагогічного професіоналізму, компонентами якого є мотиваційно-цільовий, когнітивно-праксеологічний, рефлексивно-емоційний та професійно-ідентичний. Неможна не погодитись з науковцем, що як феномен педагогічний професіоналізм «детермінує неповторну індивідуальність кожного викладача-професіонала та забезпечує ефективність і оптимальність його науково-педагогічної діяльності». У цілому погоджуючись із авторською концепцією розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи, запропонованим його науково-методичним супровідом, як системи [2].

Темі професійного саморозвитку викладачі фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах присвячена дисертація і Ільчук В.В.. Особливий інтерес викликають представлений в ній педагогічні умови формування готовності педагогів до професійного саморозвитку серед яких провідного її такі: «організації самоосвіти викладачів для підвищення рівня їхньої психолого-педагогічної компетентності; самовиховання професійних якостей для саморозвитку та вироблення індивідуального стилю викладацької діяльності; самопідготовка викладачі фахових дисциплін до інноваційної педагогічної діяльності, як форми самореалізації» [3].

У пріоритеті сучасної освітньої політики є якість вищої освіти, що забезпечується гідною підготовкою, професіоналізмом викладача. Професійно-культурний розвиток особистості майбутнього педагога залежить від рівня його готовності до самоосвіти. Отож умови сучасної культури та освіти такі, що самоосвіта стає навід'ємною рисою життя будь-якої людини, яка розраховує на успіх, а особливо викладача.

Література

1. Сучасна школа: досвід модернізації: Книга для вчителя/ [О. В. Акулова, С. А. Писарева, Е. В. Піскунова, А. П. Тряпціна.]. – СПб.: Изд-во РГПУ ім. А. І. Герцена. - 290 с., 2005

2. Федірчик Т. Д. Детермінанти розвитку педагогічного професіоналізму викладача в умовах внутрівузівської системи / Т. Д. Федірчик // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Історико-педагогічні студії – 2011. – Вип. 5. – С. 250–253.

3. Ільчук В.В. Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "теорія і методика професійної освіти / В.В. Ільчук – Вінниця, 2016. – 23 с.

4. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37-38. – ст. 2004.

Т.М. Яценко,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ФІЗИКИ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНИХ ЗАДАЧ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕНЕРГЕТИКА)

Розв'язання задач з фізики передбачає формування у студентів умінь застосовувати закони фізики до вирішення конкретних професійних завдань. Поряд з традиційними задачами розглядаються такі, які більш наближені до інженерних задач і вимагають застосування знань з механіки, термодинаміки, електрики, магнетизму та інших розділів до аналізу роботи машин, механізмів, електричних мереж, електротехнічних пристроїв тощо.

Навчальний план спеціальності 015 Професійна освіта (Енергетика) педагогічного вишу передбачає розподіл навчальних годин з фізики між лекційними та практичними заняттями, проведення лабораторних робіт не передбачено.

Стрімкий розвиток науки і техніки, багатократне збільшення обсягів інформації, активне впровадження в життя сучасних технологій вимагає від майбутнього інженера-педагога вмінь формулювати і розв'язувати професійні задачі. Отже, навчальний процес в педагогічному навчальному закладі повинен бути націлений на формування цих вмінь.

Аналіз змісту задач із збірників задач для вищих технічних та педагогічних навчальних закладів з метою виявлення наявності елементів професійної спрямованості цих задач свідчить, що відсоток задач з технічним змістом дуже малий. Фізичні задачі мають абстрактний характер, однакову структуру і складені, в основному, з метою перевірки і закріплення знань. Отже, аналіз змісту й структури сукупності практичних завдань, розроблених різними колективами й авторами, показав, що всі вони будуються за принципом випадкового вибору завдань як за змістом, так і за формою. Ступінь складності завдань піддається також випадковим коливанням. Крім того подібні завдання не можуть бути

використані для оцінки ступеня сформованості професійних компетентностей студентів.

На основі аналізу навчально-методичної літератури і досвіду роботи можливо виділити наступні прийоми складання задач для спеціальності 015 Професійна освіта (Енергетика) педагогічного навчального закладу. Перший прийом – переформулювання навчальних задач, взятих зі збірників задач для вищих технічних та педагогічних навчальних закладів на задачі з професійно спрямованим змістом. Другий прийом – складання задач на основі даних сучасної наукової, науково-популярної літератури. При складанні професійно спрямованих задач слід враховувати сучасні науково-технічні досягнення щодо впровадження нових способів обробки і виготовлення деталей машин, приладів і механізмів, застосування нових матеріалів, енергозберігаючих технологій. Як свідчить практика, розв’язування таких задач є одним із засобів формування фахових якостей майбутніх інженерів-педагогів.

Зміст професійно спрямованих задач повинен відповідати програмі курсу «Фізика» та вимогам кваліфікаційної характеристики спеціаліста (ОКХ), орієнтувати студента на проблеми, які він вирішуватиме в своїй професійній діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ФІЗИКО- МАТЕМАТИЧНИХ, ІНФОРМАТИЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Хосе Італо Кортес, доктор, професор,
керівник лабораторії досліджень цифрових
систем і поновлюваних джерел енергії
(Автономний університет Пуебла, Мексика)

Г.М.Алексеева, к.п.н, доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)

РОЛЬ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

Актуальність. Сучасне різноманіття інформаційно-комунікаційних технологій мають дуже велике значення і відіграють важливу роль у професійному навчанні [1]. Застосування різноманітних тренажерів-симуляторів в процесі викладання технічних дисциплін максимально наближає навчальний процес до практичної діяльності. Моделюючи або імітуючи умови практичної професійної діяльності здійснюється інтенсифікація навчального процесу [2]. Практика свідчить, що використання симуляторів у процесі навчання дозволяє ефективніше організувати навчально-виховний процес і підвищити рівень готовності майбутніх інженерів- педагогів до професійної діяльності [3].

Мета статті – розкрити роль імітаційного моделювання в професійному навчанні студентів комп'ютерного профілю вищих педагогічних навчальних закладів.

Сутність дослідження. Розкриємо практичний аспект моделювання тренажеру-симулятору збору і діагностики персонального комп'ютеру [4].

Оцінка фронту робіт. Були поставлені задачі, і проведено їх розподіл серед учасників проекту. Такими завданнями були: ідейне втілення, і опрацювання інформації; моделювання; написання скриптів; збірка робочої сцени в движку [5; 6].

Концептуальне рішення через анімаційний ролик. Засобами Blender було створено анімацію, і подальший рендер прикладу вставляння операційної пам'яті в слот.

Вибір програмного забезпечення. Було відмовлено від використання платних програм, таких як Autodesk 3ds max, Unity Pro, був використаний безкоштовний 3d пакет Blender який не поступається платним аналогам. Використали Unity Personal, який на відміну від Unity Pro полягає лише в моделі розповсюдження, в невеликому ряді обмежень в функціоналі, і в подальшій монетизації проекту.

Процес створення програмного рішення. Проведена робота з пошуку референсів зображень компонентів для моделювання і ознайомлення з кодом готових рішень.

Збір даних, референс матеріалів.

Моделювання компонентів. В процесі моделювання здійснювався засобами 3d пакету Blender.

Написання скриптів. Використовували середовище monodevelop, мовою C#.

Пошук шляхів вирішення проблем. В процесі моделювання основною проблемою було визначення точних форм, так як виходячи з перспектив фотографій не завжди була зрозуміла форма предмету. Рішення – за основу моделей було взято реальний персональний комп'ютер. І ще однією проблемою було при написанні скриптів часто доводилося звертатися до мануали в web ресурсах Unity.

Присвоєння скриптів до моделей. Написані скрипти треба призначити до раніше змодельованих об'єктів, привласнити теги для розподілу по класах і властивостях.

Відладка. Перевірка на працездатність всіх механізмів в цілому, врегулювання значень параметрів, настройка фізичних властивостей.

Використання тегів для подальшого розширення бібліотеки компонентів. Завдяки тегам, ми можемо з легкістю надалі додавати новий контент, присвоювати йому потрібні теги і отримувати ряд уніфікованих властивостей.

При моделюванні компонентів імітаційного комплексу використовувався пакет моделювання Blender 3D [8]. Сучасні 3D-системи володіють ефективними засобами моделювання, які дозволяють створювати тривимірні моделі складних моделей і зборок. Використовуючи наочні методи створення об'ємних елементів, процес проектування часто відтворює технологічний процес виготовлення деталі. Моделювання підкріплювалося реальними прототипами.

Основною метою імітаційного комплексу є інтерактивна збірка комп'ютерної техніки із запчастин. Симулятор надає можливість, зібрати комп'ютер з різного спектру комплектуючих, з різним ступенем сумісності. При цьому кожен об'єкт має свою вагу і з різним ступенем має вплив на інші об'єкти, також існує можливість маніпуляції над об'єктами (вертіння, кручення).

Висновок. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку пов'язані із розробкою методичного комплексу побудованого на принципах: систематичності, послідовності, самостійності, розвитку пізнавальних сил студентів та індивідуального підходу.

Таким чином нами обґрунтовано необхідність розробки і використання імітаційного моделювання в процесі професійної підготовки фахівців комп'ютерного профілю. дозволяє поліпшити навчальний процес. При цьому зазначено, що особлива увага повинна приділятися розробці таких проектів як симулятор збору і діагностики персонального комп'ютера, що забезпечують узгодження локальних задач і досягнення глобальних цільових показників, як то підвищення якості знань.

Література:

1. Білик В. Інформаційні технології та системи: навчальний посібник для студентів ВНЗ / В. М. Білик, В. С. Костирко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 232 с.

2. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти / Р.С.Гуревич, М.Ю. Кадемія. – К. : «Освіта України». – 2006. – 390 с.
3. Lavrik V. et al. Development of the CAD system for designing non-standard constructions from elastomers //Development. – 2014. – Т. 3. – №. 3.
4. Алексеева Г. М., Хатько А. В. Теоретичні і практичні аспекти застосування сучасних освітніх технологій засобами програмної інженерії //Искусственный интеллект. – 2014.
5. Макаренко В.В. Цифрова та імпульсна схемотехніка. Моделювання та аналіз:навчальний посібник / МакаренкоВ.В., Співак В.М. –К.: НТУУ «КПІ», 2015. –314 с.,іл.
6. Петрицин І. Застосування комп'ютерного моделювання у процесі електротехнічної підготовки майбутнього вчителя технологій //Молодь і ринок. – 2017. – №. 1. – С. 60–64.
7. Прахов А. Самоучитель Blender 2.6 / Blender Basic 2.6. Руководство пользователя. - БХВ-Петербург. , 2013

Л.М. Піліпська,
студентка 4-го курсу факультету фізико-
математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
П.Г. Буянов,
к.пед.н., доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Реформування системи освіти в Україні вимагає вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних з підвищенням ефективності освітнього процесу у сучасних загальноосвітніх школах. У першу чергу це зумовлено інформатизацією освіти, що пов'язано з методологією і практикою використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчанні та вихованні на основі принципів дидактики (наочності, доступності, спроможності, індивідуалізації, свідомості та активності)

Інформаційні технології – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності людей в різноманітних виробничих і невиробничих сферах. На базі персональних комп'ютерів (обчислювачів), комп'ютерних мереж (систем розподіленої обробки даних, що складається з комп'ютерів, поєднаних між собою зв'язками (каналами) передачі даних) і засобів зв'язку вони утворюють інформаційно-комунікаційні технології [1].

За твердженням В. Извозчикова, інформаційно-комунікаційна технологія в освіті – «це педагогічна технологія, що використовує спеціальні способи,

програмні і технічні засоби (кіно-, аудіо- і відео-засоби, комп'ютери і телекомунікаційні мережі) для роботи з інформацією» [3].

До ІКТ належать: комп'ютери, комп'ютерні мережі, пристрої введення-виведення; засоби і пристрої маніпулювання аудіовізуальними даними (на базі технології мультимедіа і систем «віртуальна реальність»); сучасні засоби зв'язку; системи штучного інтелекту; системи машинної графіки; програмні комплекси.

Метою ІКТ навчання є підготовка людини до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Педагогічні завдання ІКТ навчання:

- інтеграція всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності та якості;
- побудова відкритої системи освіти, що забезпечує кожній людині власну траєкторію самоосвіти;
- інтеграція предметних галузей знань;
- розвиток творчого потенціалу учня, його здібностей до комунікативних дій;
- розвиток умінь експериментально-дослідницької діяльності та культури навчальної діяльності;
- формування інформаційної культури учнів;
- реалізація соціального замовлення, зумовленого інформатизацією сучасного суспільства [4].

Засобами інформаційно-комунікаційних технологій є:

- програмно-апаратні (апаратні – пристрої і електронні схеми; програмні – програми, складені для роботи з комп'ютером);
- пристрої, що функціонують на базі комп'ютерної техніки;
- системи обміну, які забезпечують операції щодо пошуку, збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, подання, передавання різного роду даних [4].

Під час організації освітнього процесу у сучасній школі на основі ІКТ необхідно враховувати такі педагогічні можливості персонального комп'ютера:

1. Комп'ютер є найбільш адекватним технічним засобом навчання, який сприяє діяльнісному підходу до навчального процесу.

2. Будучи в змозі перейняти на себе роль активного партнера з динамічним поєднанням виклику і допомоги комп'ютер тим самим стимулює активність учня.

3. Комп'ютер – ідеальний засіб для контролю тренувальних стадій навчального процесу.

3. Внутрішня формалізованість роботи комп'ютера, суворість в дотриманні «правил гри» у поєднанні з принциповою пізнаваністю цих правил сприяють більшій усвідомленості навчального процесу, підвищують його інтелектуальний і логічний рівень.

3. Здібність комп'ютера до побудови візуальних та інших складних образів істотно підвищує пропускну спроможність інформаційних каналів навчального процесу.

4. Комп'ютер вносить до навчального процесу принципово нові пізнавальні засоби, вирішення завдань за допомогою експертних систем, конструювання алгоритмів і поповнення баз знань.

5. Будучи провідним і масовим інструментом науково-технічної революції, комп'ютер самим фактом органічного включення в навчальний процес зближує сферу освіти з реальним світом.

6. Властивості універсальності та програмування, здібність комп'ютера до багатоцільового використання дозволяють у багатьох випадках скоротити вартість технічних засобів навчання, виключивши витрати на природні експерименти, лабораторні роботи і створивши дешеве програмне налаштування з одного використання комп'ютера на інше [2; 5].

Таким чином, сьогодні надзвичайно актуальною є необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітній школі. Це дозволить отримати інтеграційні характеристики особистості учнів, які виражають їх здатність і готовність до навчання, застосовувати оптимальні методи і способи вирішення навчальних задач з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Література:

1. Бочарова Л. В. Формирование информационно-коммуникативной компетентности будущего учителя [Текст] / Л. В. Бочарова // Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Курск, 2006. – 22 с.

2. Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности / В. Н. Введенский // Педагога. – 2003. – №10. – С. 51–55.

3. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

4. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения : (Педагогическая наука – реформе школы) / Е. И. Машбиц. – М. : Педагогика, 1988. – 192 с.

5. Русаков С. В. Кибернетическая модель практического занятия в компьютерном классе / С. В. Русаков, Н. И. Миндоров // Педагогическая информатика. – 2002. – №3. – С. 35–42.

Данилюк О. А.

кандидат технічних наук, доцент

доцент кафедри комп'ютерних технологій

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Тенденції розвитку високих інформаційних технологій зумовлюють зростання їх ролі у розвитку людства. Тому необхідно модернізувати інформаційно-освітнє та наукове середовище навчального закладу та привести його у відповідність до сучасного рівня розвитку науки, технологій і виробництва.

Розповсюдження нових інформаційних технологій та їхнє проникнення в усі сфери людської діяльності визначає необхідність пошуку нового підходу до підготовки користувачів інформації. Сутність його полягає в переході до обов'язкового навчання споживачів методам роботи з інформацією і популяризації бібліотечно-бібліографічних знань, а також до цілеспрямованої підготовки користувачів інформації, які б володіли методами багатоаспектної інформаційної діяльності, включаючи використання нових інформаційних технологій. Але слід зазначити, що проблема інформаційної культури з погляду комплексності і системності вивчена недостатньо і має бути ще добре осмислена. Саме хмарні технології, які є сьогодні передовими технологіями інформаційного суспільства, можуть відіграти роль провідного інструменту інформатизації освіти.

Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-режимі. На сьогоднішній день хмарні технології – це одна велика концепція, що включає в себе багато різних понять. Суть концепції «хмарних обчислень» полягає в наданні кінцевим користувачам віддаленого динамічного доступу до послуг, обчислювальних ресурсів і додатків (у тому числі до операційних систем та інфраструктури) через Інтернет. «Хмарні обчислення» являють собою масштабований спосіб доступу до зовнішніх обчислювальних ресурсів у вигляді сервісу, що надається за допомогою Інтернету, при цьому користувачеві не потрібно ніяких особливих знань про інфраструктуру «хмари» або навичок управління цією «хмарною» технологією.

Найголовнішою функцією хмарних технологій є задоволення потреб користувачів, що потребують віддаленої обробки даних.

Хмарні технології широко використовується для вивчення технічних дисциплін, що дає можливість доступу до мережевих ресурсів, розміщених на сайтах. Таким чином, використання «хмарних обчислень» під час розробки та експлуатації мережевих продуктів у навчальних закладах відповідає всім вимогам навчального процесу, дає змогу уникнути головних вад традиційних програмних продуктів, зменшує їхню вартість та спрощує функціонування. Тому їх застосування може сприяти поширенню інформаційних технологій в навчальних закладах України з урахуванням особливостей їх технічного та матеріального стану.

Основні переваги використання хмарних технологій в навчальному процесі:

- економія засобів на придбання програмного забезпечення (використання технології Office WebApps (Office онлайн));
- зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях;
- виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю і оцінки online;
- економія дискового простору;
- антивірусна, антихакерська безпека відкритість освітнього середовища.

Коли з дня у день науковці говорять про потребу модернізації та інформатизації освіти, то ефективним засобом досягнення цих цілей є впровадження «хмарних технологій» у навчальний процес.

Отже, упровадження хмарних технологій є новим напрямом у сфері комп'ютерних технологій, що розвивається. Перелічимо особливі переваги їх використання в освіті:

1) хмарні сервіси надають дослідникам та науковцям можливість миттєвої обробки величезних обсягів інформації з низькою коштовністю обчислювальних ресурсів і можливості її миттєвого розповсюдження та обміну результатами аналізу з іншими дослідниками по всьому світу.

2) хмарні технології створюють можливість для безперервного навчання із підтримкою мобільних технологій та сервісів соціальних мереж та роблять сам процес навчання інтерактивним, тобто доступ до навчальних матеріалів студент може отримати у будь-яку мить, у будь-якому місці, де є можливість підключення до мережі Інтернет;

3) хмарні технології дають можливість здійснювати інтерактивне онлайн-консультування студентів у викладача та миттєво отримувати відповіді на свої запитання;

4) хмарні технології дають можливість збереження даних у хмарах (центрах обробки даних) без необхідності їх перенесення з пристрою на пристрій, тобто має місце апаратна незалежність від обладнання;

5) хмарні технології надають можливість проведення незалежного тестування в існуючих хмарних сервісах або можливість розробки власних тестів викладачами навчальних закладів.

У час стрімкого розвитку інтегрованих комп'ютерних технологій сучасна система освіти України потребує модернізації. Якщо засоби навчання змінились, то мета залишилась та сама. Для вчителя основним завданням є забезпечення високого рівня засвоєння знань учнями, формування практичних умінь і навичок і застосування їх на практиці.

Проаналізувавши накопичені матеріали та результати можна зробити висновки, що якість навчання у процесі використання «хмарних» технологій підвищується за рахунок:

- о більшої адаптації учнів до навчального матеріалу з урахуванням власних можливостей і здібностей;
- о можливості вибору більш відповідного для учня методу засвоєння предмета;
- о регулювання інтенсивності навчання на різних етапах навчального процесу;
- о самоконтролю;
- о підтримці активних методів навчання;
- о образної наочної форми подання матеріалу, що вивчається;
- о модульного принципу побудови, що дозволяє використовувати окремі складові частини хмарних технологій;
- о розвитку самостійного навчання.

Література:

1. Архіпова Т. Л. Використання «хмарних обчислень» у вищій школі / Т.Л. Архіпова, Т.В. Зайцева // Інформаційні технології в освіті. – 2013. – № 17. – С. 99 – 108.

2. Литвинова С. Г. Хмарні технології в управлінні дошкільними навчальними закладами / С. Г. Литвинова // Информационно-компьютерные технологии в экономике, образовании и социальной сфере Выпуск 8. – Симферополь : ФЛП Бондаренко О.А.. – 2013. – С. 99-101.

Паньків І.С.
Магістр кафедри АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська
політехніка»
Науковий керівник: Карковська В.Я.
к. е. н. доц. каф АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська
Політехніка»

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Сучасні інформаційні технології навчання, що використовуються в навчальному процесі, значною мірою сприяють розв'язанню актуальних проблем активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Питанню використання інформаційних технологій в навчально-виховному процесі присвячено значну кількість публікацій. Зокрема, суттєвий внесок у такого роду дослідження зробили такі вчені як: С. Ніколаєнко, А. Іванніков, М. Комар, Д. Швець, В. Вембер, В. Биков, Г. Кедровіч, П. Орлов, М. Жаладак та інші.

Важливість використання інформаційних технологій в навчальному процесі в умовах інформатизації освіти не викликає сумніву. Також важливим є те, що сучасні інформаційні технології відкривають абсолютно нові можливості в організації процесу навчання.

Емпіричні дослідження засвідчують, що робота застосування інформаційних технологій у навчальному процесі підвищує мотивацію до вивчення того чи іншого предмета, позитивно впливає на його статус, дозволяє отримувати задоволення від створених власноруч за допомогою інформаційних технологій результатів учбової діяльності тощо. [3].

Проте, ефективність навчання, від процесу інформатизації, зростає лише у випадку відповідної підготовки та попередньо вибраних інформаційних технологій. Адже, впроваджувати інформаційну технологію навчання доцільно тільки у випадку, якщо вона відповідає основним вимогам технологічного підходу, розв'язує завдання, які раніше в навчальному процесі не були теоретично чи практично розв'язані.

Адаптивна система навчання з використанням інформаційних технологій має ряд переваг:

□ дозволяє зменшити непродуктивні витрати живої праці викладача, який в цьому випадку перетворюється в технолога сучасного навчального процесу, в якому провідна роль приділяється не стільки їй, не тільки, навчальній діяльності педагога, скільки підготовці слухачів;

□ дає слухачам широкі можливості вільного вибору власної траєкторії навчання в процесі набуття знань;

□ припускає диференціальний підхід до слухачів, заснований на визнанні того факту, що у них різний попередній досвід і рівень знань у галузі знань, яку вивчають, кожний слухач приходить до процесу оволодіння новими знаннями зі своїм власним інтелектуальним багажем, тобто здійснюється перехід від оволодіння всіма студентами того самого матеріалу до оволодіння різними студентами різного матеріалу;

□ підвищує оперативність і об'єктивність контролю й оцінювання результатів навчання;

□ гарантує безперервний зв'язок у відносинах "слухач-викладач";

□ сприяє індивідуалізації навчальної діяльності (диференціація темпу навчання, важкості навчальних завдань тощо);

□ підвищує мотивацію навчання;

□ сприяє розвитку у слухачів продуктивних, творчих функцій мислення, росту інтелектуальних здібностей, формуванню операційного стилю мислення [2].

Використання інформаційних технологій у системі навчання має перевагу не тільки для студента але і для викладача, адже воно дає можливість:

- самоосвіти викладача, підвищення його професійного рівня;
- отримувати найсучаснішу інформацію щодо досліджуваної тематики, оновлювати навчальний та дидактичний матеріал;
- мати доступ до методичної бази розробок;
- спілкуватися з колегами на різних форумах;
- публікувати свої матеріали та брати участь в обговоренні опублікованих матеріалів;
- брати участь в професійних конкурсах;
- обмінюватися досвідом з колегами з інших регіонів і країн [1].

Основною проблемою впровадження інформаційних технологій у ВНЗ це брак фінансування, через що більшість навчальних закладів не може перейти до новітньої системи інформаційних технологій у навчанні. Не менш вагомою проблемою є довга процедура навчання викладачів новітнім технологіям, що теж доволі витратно та займає певний час. Таким чином, щоб досягти якісної підготовки майбутніх кваліфікованих працівників держава повинна підтримувати процес інформатизації освіти, застосовуючи інформаційні технології у системі освіти, а також сприяти забезпеченню навчальних закладів комп'ютерами, сучасними засобами навчання, створенню глобальних інформаційно-освітніх мереж [3].

Тому одним з реальних шляхів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців на рівні ВНЗ є врахування зазначених можливостей використання комп'ютерної та телекомунікаційної техніки і розробка науково-

обґрунтованих методичних систем навчання з фахових дисциплін, які б сприяли активізації навчально-пізнавальної, науково-дослідної діяльності студентів, розкриттю їх творчого потенціалу, збільшенню ролі самостійної та індивідуальної роботи і ґрунтувалися б на впровадженні у навчальний процес новітніх педагогічних та інформаційних технологій.

Отже, використання інформаційних технологій навчання у освіті сьогодні повинне бути орієнтовано на досягнення стратегічної мети – підготовки у ВНЗ не тільки фахівця-виконавця, але і творчо мислячої і діючої особи, здатної до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

Література:

1.Вембер В.П. Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес // Інформаційні технології і засоби навчання. – Випуск 3. – 2007 р.

2.Демкин В.П., Можаяева Г.В., Яковлева А.Г. Адаптивное обучение на основе информационных технологий // Телематика 2003. Труды X Всероссийской научно методической конференции.Т.2.с.400 - 401.

3.Кедровіч Г. Теорія і практика застосування комп'ютерних технологій у загальноосвітніх і професійних навчальних закладах Польщі: Автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. Кедровіч; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2001. – 46 с

4.Ярошенко А.О. Становлення освітньо-інформаційної політики України в період модернізації освіти: дисертація д-ра філос. наук: 09.00.10 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2010.

І.О. Петрицин,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка)

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ (СТУДЕНТІВ)

Навчання студентів у вищих педагогічних закладах слід розглядати як один з шляхів формування і розвитку особистості нового покоління, яке своїми якостями, здібностями та вміннями приведе оновлене суспільство до зростання прогресу, культури, науки тощо. Усвідомлення цього положення потребує від викладачів вищої школи якісної підготовки майбутнього вчителя, яка залежить від вирішення основних завдань: оволодіння студентом фаховими знаннями і вміннями, формування навичок їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Вирішення наведених завдань можливе лише за умови використання цифрових технологій (ЦТ), відповідної підготовки педагогічних кадрів, удосконалення управлінських механізмів та ресурсного забезпечення інформатизації освіти.

Інформатизація освіти проблема різнобічна та багатопланова. Значного розвитку набули дослідження, присвячені психолого-педагогічним проблемам застосування у навчальному процесі комп'ютерно-орієнтованих методик, які нерозривно пов'язані з використанням ЦТ та суттєво впливають на зміст, методи, організаційні форми, засоби і результати навчання. Результати цих досліджень дають підставу вважати, що застосування ЦТ може значно підвищити ефективність навчання за рахунок інтенсифікації, автоматизації та індивідуалізації процесу навчання. При цьому підвищується продуктивність праці викладачів та студентів.

Нами були виділені такі основні організаційні форми застосування цифрових технологій у навчальному процесі:

1. Режим самонавчання, який призначений для роботи студентів під час самопідготовки. Студент, працюючи з навчаючою програмою, самостійно вибирає та вивчає фрагмент або тему навчального матеріалу, засвоєння якого оцінюється тою ж комп'ютерною програмою. Контроль засвоєння проводиться у вигляді постановки ряду запитань, на які студент вводить за допомогою клавіатури відповіді та одержує на екрані дисплея оцінку і подальші рекомендації.

2. Режим індивідуальної і фронтальної роботи студентів. Його можна з успіхом використовувати при розв'язанні творчих, конструкторських завдань у вигляді програмного комп'ютерного розрахунку, графічних побудов, при діагностиці ступеня засвоєння навчального матеріалу в процесі його викладення, при закріпленні матеріалу, а також на практичних і семінарських заняттях тощо.

3. Режим тренажера. Його застосування у навчальному процесі передбачає формування в студентів окремих технологічно-проектних знань, вмінь та навичок, а також контроль їх сформованості. Як тренажери можуть бути використані різноманітні навчаючі програми та системи навчаючо-демонстраційного характеру, які можуть забезпечити вирішення творчо-технічних та проектно-конструкторських завдань.

Така організація творчо-технологічного навчального процесу студентів із використанням педагогічно-програмних засобів ЦТ здатна забезпечити:

- самостійний вибір послідовності та темпу вивчення навчального матеріалу, можливість виклику додаткової інформації;
- вказівки для подальших дій студента, можливість надання допомоги;
- можливість повторного повернення до вивчення матеріалу, варіативність контрольних завдань;
- аналіз і самоконтроль оволодіння студентом навчального матеріалу.

Ми вважаємо засоби ЦТ є універсальним, багатофункціональним технічним засобом навчання, що має можливість виконувати в навчальному процесі різноманітний комплекс дидактичних функцій.

До них належать:

- навчання у діалоговому режимі, що імітує реальні ситуації спілкування із студентом, створення відповідного творчого середовища;

- адаптованість до індивідуальних і психологічних особливостей кожного студента: врахування рівня знань, вмінь та навичок; тип мислення, швидкість реакції тощо;
- наявність системи поточного і підсумкового самоконтролю, безперервного зворотного зв'язку;
- можливість оперативного контролю дій студента, який забезпечує об'єктивність оцінки знань та дозволяє організувати цілеспрямоване управління процесом навчання;
- надання навчальному матеріалові кращої наочності (у вигляді тексту, графічного малюнка, мультиплікації, статичного або динамічного зображення);
- введення в навчальний процес нових, ефективних способів розв'язання графічних та розрахункових завдань;
- забезпечення практично необмеженої можливості повторення навчального матеріалу, тренувальних вправ у всіх можливих різновидах навчальної діяльності ;
- забезпечення зв'язку між різними користувачами та джерелами інформації у локальній мережі Internet.

Методика застосування ЦТ дозволила значно підвищити ефективність навчального процесу за рахунок вчасного подання й опрацювання інформації, її доцільного дозування, доступності, раціональної надмірності, оперативного доступу до неї учасників навчального процесу, узгодження темпів подання навчальної інформації та швидкості її засвоєння (реалізації індивідуального підходу), урізноманітнення методів, засобів та організаційних форм навчальної діяльності, ефективного поєднання її індивідуальних та колективних видів. Одержані результати довели, що запропонована методика на основі використання ЦТ суттєво впливає на підвищення рівня сформованості в студентів творчо-технічних знань і вмінь та сприяє ефективності їхньої професійної підготовки.

Переваги впровадження ЦТ при фаховій підготовці майбутнього вчителя загальноосвітньої школи полягають у розширенні можливостей проведення навчально-виховного процесу, прискоренні процесу освоєння й підготовки матеріалу, здійсненні оцінки та поточного контролю успішності засвоєння кожним студентом навчального матеріалу тощо.

Завдяки застосуванню ЦТ підвищується якість самостійної та пошуково-дослідної роботи студентів. Розробка викладачами методичного забезпечення навчальних дисциплін набула більш творчого характеру, що дозволило розробляти науково-прикладні курси.

О.І. Петрицин, аспірант
(Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Фахова досконалість сучасного вчителя все більше характеризується рівнем його інформаційно-технологічної культури, що визначає ефективність фахової діяльності.

Інформаційно-технологічна культура як складник професійності вчителя віддзеркалює його здатність приймати рішення та діяти відповідно до особливостей застосування сучасних педагогічних та інформаційних технологій.

Очевидно, що вчитель, який погано володіє інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), не може забезпечити якісного формування інформаційно-технологічної культури молоді в тому об'ємі, який затребуваний сьогодні в сучасному суспільстві.

Таким чином, проблема формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя, професійна підготовка його роботи з комп'ютерною технікою, сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями стає дуже актуальною на сьогодні.

Формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя сьогодні є однією з актуальних проблем теорії і практики підготовки студентів технологічної освіти.

У педагогіці уявлення про інформаційно-технологічну культуру (ІТК) вчителя сьогодні особливо активно розвиваються. Аналіз педагогічної теорії свідчить про те, що науковці розуміють інформаційно-технологічну культуру вчителя як одну з ключових компетентностей особистості, сукупність знань, вмінь, навичок і здібностей ефективної роботи з інформацією в будь-яких її формах, усвідомлення свого місця в інформаційно-технологічному середовищі, сукупність норм, цінностей, пов'язаних із використанням і створенням інформаційних ресурсів та виконанням професійної діяльності на репродуктивному й творчому рівнях. Основна увага в розгляді вченими цього явища приділяється технічному і технологічному аспекту, який включає інформаційно-комунікаційну освіченість, знання інформаційних технологій, вміння їх застосовувати для вирішення різних завдань.

Дослідження проблеми інформаційно-технологічної культури студентів зумовлено потребою вдосконалення їхніх особистісно-професійних якостей, необхідних для підготовки сучасного вчителя, здатного збагачувати духовний арсенал упродовж всього життя, реалізувати потенціал в умовах педагогічної діяльності.

Встановлено, що в науці пропонуються різні підходи до формування інформаційно-технологічної культури і відповідно різні структури: на основі створення навчально-виховного середовища ВНЗ, широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), підвищення рівня

кваліфікаційних вимог до випускника ВНЗ. Опора на наявні наукові погляди дозволила нам скласти власне бачення структури формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя: вона об'єднає: мотиваційно-цільовий, змістовно-процесуальний, інтелектуально-практичний, комунікативно-професійний, контрольний-оцінний компоненти, що містять сукупність взаємозв'язаних властивостей і якостей особистості, що визначають його інформаційну поведінку в освітньому середовищі.

У ході теоретичного дослідження уточнено категоріально-понятійний апарат дослідження, визначено, що ІТК майбутнього вчителя – закономірний етап росту й інтеграції наукових педагогічних знань, що відображає рівень самостійності й ефективності застосування ІКТ у педагогічній галузі та є складовою частиною його професійної культури.

Встановлено, що для майбутнього вчителя ІТК є предметом засвоєння (зміст освітньої і професійної підготовки); інструментарієм для здобуття нової інформації; якісною характеристикою особистості; процесом життєдіяльності; результатом професійної діяльності; показником професійної культури; критерієм сформованості основ духовного життя.

Як зовнішні чинники й умови, сприяючі розвитку інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя, в педагогічній теорії і практиці називають: інформаційно-освітнє середовище, систему спеціальної підготовки майбутнього учителя у ВНЗ і систему самоосвіти студента. У нашому дослідженні аналіз наукових джерел дозволив встановити, що чинників формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя існує досить багато, і вони класифікуються за категоріями. Нами виділено чотири групи чинників : психологічні (особові), професійні (спеціальні), соціальні й організаційні.

Наше бачення суті психологічного (особового) чинника інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя склалося з опорою на концепцію індивідуальності людини, яка відбиває інтегровану характеристику психічних можливостей особистості. На наш погляд, розгляд інформаційно-технологічної культури з точки зору індивідуальності студента дозволяє представити більш диференційовану характеристику цього виду культури та вказати внутрішні чинники її формування. Психологічний (особовий) чинник інформаційно-технологічної культури слід трактувати у вигляді характеристик семи сфер (інтелектуальною, мотиваційною, вольовою, емоційною, предметно-практичною, екзистенціальною і сфери саморегуляції), в яких названі значущі для інформаційно-технологічної підготовки майбутнього вчителя властивості й якості психіки особи (індивідуальний та особовий чинник).

Провідну роль відіграють психологічні й особові чинники: мотиваційні стани, інтелектуальний розвиток, здібності до рефлексії, самооцінка, цінності тощо. У зв'язку з цим ми вважаємо, що формування інформаційно-технологічної культури можна значно підвищити за умови організації інформаційно-освітнього середовища ВНЗ, створення педагогічних умов інформаційно-технологічної підготовки, при яких психічні властивості й якості впливатимуть на культуру та професіоналізм майбутнього вчителя.

Нами визначені такі умови ефективного формування інформаційно-технологічної культури майбутнього вчителя: розгляд інформаційно-технологічної культури студента як мету підвищення підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності; системний, цілісний, етапний і варіативний характер спеціальної підготовки; спеціальний розвиток процесів рефлексій; інтеграція діяльності рефлексії та інформаційної на основі педагогічного досвіду; включення майбутнього вчителя в спільну з колегами інформаційно-освітню діяльність тощо.

Отже, поняття інформаційно-технологічна культура – це інтегративна характеристика особистості, становлення інформаційно-технологічного світогляду, мислення, майстерності в застосуванні інформаційно-технологічних знань, умінь, рівень володіння інформаційними технологіями, що характеризується інформаційним, технологічним і культурологічним компонентами та забезпечує оптимальне здійснення інформаційно-технологічної діяльності студента.

Н.О. Корзун,
студентка 3 курсу
Л.В. Павленко,
к.пед.н., доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОГРАМИ ADOBE PHOTOSHOP

Актуальність. Adobe Photoshop – програма для редагування зображень на професійному рівні. Але окрім редагування малюнків, відсканованих або знятих на цифрову фотокамеру зображень ця програма, а точніше ми, користуючись нею, можемо з не набагато меншим успіхом створювати зображення просто з нуля.

Мета і методи дослідження – більш детально ознайомитись з виникненням та роботою Adobe Photoshop. Розглянути особливості програми та її інструменти. Виділити особливості та недоліки програми.

Сутність дослідження. Photoshop – це не просто програма редагування зображень, це наймогутніша і функціональна програма в своєму класі. Не дивлячись на постійну дуже високу конкуренцію з боку більш ніж ста інших програм вартістю від десятків до тисяч доларів, Adobe Photoshop залишається найпопулярнішою програмою в даний час[1]. А коли справа доходить до професійної обробки зображень, Photoshop виявляється не тільки лідером, але і єдиним гравцем на ринку.

Переваги Adobe Photoshop:

- висока якість обробки графічних зображень;
- зручність і простота в експлуатації;
- великі можливості, які дозволяють виконувати будь-які операції створення і обробки зображень;

- широкі можливості автоматизації обробки растрових зображень, які базуються на використанні дизайнів;
- сучасний механізм роботи з кольоровими профілями, які допускають їх втілення в файли зображень з метою автоматичної корекції кольорових параметрів при виводі на друк для різних пристроїв;
- великий набір команд фільтрації, за допомогою яких можна створювати найрізноманітніші художні ефекти.

Редагування зображень

Як і будь-який редактор Photoshop призначена для внесення змін у фотознімки і інші зображення, що зберігаються на диску. Програма дозволяє ретушувати зображення і піддавати його спец ефектам, переносити деталі одного знімка на інший, вносити текст, міняти співвідношення кольорів і навіть додавати колір в зображення, виконані у відтінках сірого. Засоби Photoshop сумісні з графічними планшетами, що дає можливість створювати нові зображення, не гірше виконаних аквареллю й маслом.

Плюси і мінуси векторної графіки

У основу програм малювання закладені методи, характерні для традиційного образотворчого мистецтва. Засоби ж програм редагування векторної графіки не мають аналогів в реальному світі. Процес побудови векторних форм правильніше було б назвати конструюванням. При побудові векторних зображень лінії і фігури накладаються, поки не вийде остаточне зображення. Кожний об'єкт можна редагувати незалежно від інших – одна з нечисленних переваг об'єктного підходу, проте, зображення все ж таки доводиться будувати поетапно.

Ще одна перевага векторних малюнків полягає в тому, що для них потрібне менше місця на диску. Об'єм файлу векторного малюнка залежить тільки від кількості і складності об'єктів, що становлять цей малюнок, тому його розмір, на відміну від растрового малюнка, практично не впливає на цей об'єм.

Палітра – засіб програми Adobe Photoshop, який призначений для виконання різних операцій по обробці зображення,

Висновок: Програма Photoshop є найфункціональнішою програмою порівняльно з іншими графічними редакторами. За великий час існування програми компанія Adobe зробила її як можна кращою, враховуючи недоліки й помилки допущені у попередніх версіях програми.

Таким чином – Photoshop, не рахуючи його нескінченних можливостей для дизайнерів за професією, не обов'язково і не тільки чисто професійний продукт, яким його вважають деякі люди, що зовсім не потрібний звичайному користувачеві. Photoshop, при вмінні в ньому працювати, може стати для звичайного домашнього користувача дуже добрим помічником.

Література:

1. Гуревич, Р. С. Теорія і практика навчання в професійно технічних закладах: Монографія / Р. С. Гуревич. - Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. - 410 с.

М.П. Павленко
к.пед.н., доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)
Д.А. Іщенко
студент факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ВИКОРИСТАННЯ СИНТАКСИСУ MARKDOWN ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Написання, зберігання та розповсюдження документів є основними напрямками роботи в галузі наукових досліджень. Тим не менш, багато авторів у власній практиці використовують значну кількість інструментів та форматів, які іноді не відповідають навіть самим основним вимогам до оформлення наукових документів. Багатьох науковців розчаровує складність та нестабільність роботи з таким елементами, як: виноски, бібліографія, рисунки та книжкові проекти, які створюються у Microsoft Word або Google Docs. Однак, більшість наукових журналів все ще наполягають на поданні матеріалів для публікації у форматі «.docx».

Для академічного співтовариства така залежність від власних інструментів та форматів має довгострокові негативні наслідки. У такому середовищі журнали повинні використовувати аутсорсінг набору тексту, відволікати авторів від наукового контексту публікації та додавати додаткові непотрібні бар'єри для вільного обігу знань.

Використовуючи текстові редактори MS Word, Google Docs або Open Office для написання документів, ви отримуєте не те, що бачите. За словами, реченнями і абзацами приховано складний код розмітки та форматування, який зрозумілий лише машинам. Через цей прихований від користувача код розмітки та форматування тексту, файли «.docx» та «.pdf» напряму залежать від тих інструментів в яких їх створено. Такі документи важко шукати, друкувати, конвертувати в інші формати файлів, або редагувати з використанням інших інструментів (зокрема мобільних).

Час витрачений на форматування документа в MS Word або Open Office, витрачається даремно, оскільки все це форматування видаляється видавцем під час його подання. Автори та видавці отримали б вигоду від обміну файлами з мінімальним форматуванням, залишивши набір до завершального етапу видавничого процесу.

Одним з шляхів розв'язання цієї проблеми є використання Markdown. Markdown – це синтаксис для позначення семантичних елементів у документі явно, а не в деякому прихованому коді [1]. Ідея полягає в тому, щоб визначити одиниці, які мають сенс для людей, такі як заголовки, розділи, підрозділи, виноски, ілюстрації, зноски, посилання, бібліографія. Як мінімум, ваші файли

завжди залишаються зрозумілими для вас, навіть якщо програмне застосування, яке ви наразі використовуєте, є недоступним.

Використання такого підходу дозволяє відокремити інструмент від тексту та звільнити автора. Синтаксис Markdown може бути використаний в будь-якому текстовому редакторі та пропонує багату екосистему програмного забезпечення, яка може перетворити цей текст у зручні та комфортні документи й конвертувати у різні формати [2]. З цієї причини, синтаксис Markdown стає все більш популярним не тільки як засіб для написання наукових документів, а й як засіб для редагування та публікації матеріалів в мережі Інтернет.

Важливо зрозуміти, що Markdown - це просто синтаксис. Файли з розміткою Markdown зберігаються як звичайний текст. Звичайні текстові файли використовуються з початку створення персональних комп'ютерів. Довголіття цього стандарту робить простий текст більш стійким і стабільним, ніж різноманітні фірмові формати. Написання в звичайному тексті гарантує, що ваші файли залишаться читабельними десять, п'ятнадцять, двадцять років потому.

Завдяки використанню Markdown можна написати широкий спектр документів у одному форматі – статтях, публікаціях в блозі, вікі, програмах та рекомендаційних листах, використовуючи той самий набір інструментів і методів для пошуку, резервного копіювання та розповсюдження матеріалів. Ваші нотатки, записи в блозі, документація по коду та вікі-файли можуть бути створені в Markdown.

Все більше платформ у мережі Інтернет, зокрема WordPress, Moodle, Reddit і GitHub, підтримують публікацію документів у Markdown.

У довгостроковій перспективі автори будуть мати користь від таких уніфікованих робочих процесів, що полегшує збереження, пошук, обмін та упорядкування наукових матеріалів.

Льтература:

1. VOEGLER, Jens; BORNSCHEIN, Jens; WEBER, Gerhard. Markdown—a simple syntax for transcription of accessible study materials. In: International Conference on Computers for Handicapped Persons. Springer, Cham, 2014. p. 545-548.

2. ROGANOV, E. A., et al. Web portal for dynamic creation and publication of teaching materials in multiple formats from a single source representation. In: AIP Conference Proceedings. AIP Publishing, 2017. p. 020016.

Колісник Н.О.,
магістр кафедри АФМ
НУ «Львівська Політехніка»
Науковий керівник: к.е.н. Карковська В.Я.
Доц. кафедри АФМ
НУ «Львівська Політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Інформаційно-комунікаційні технології – це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку. Інформатизація освіти

спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на високому рівні з урахуванням європейських вимог.

Дослідженням питання ефективності інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі присвячені дослідження таких науковців, як В.Ю. Биков, Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопад та інші.

Інформаційно-комунікаційне середовище – це системно організована сукупність інформаційного, організаційного, методичного, технічного та програмного забезпечення, що сприяє виникненню й розвитку інформаційно-навчальної взаємодії між студентом, викладачем і засобами нових інформаційних технологій, а також формуванню пізнавальної активності студентів за умови наповнення окремих компонентів середовища предметним змістом певного навчального курсу.

Виникнення та розвиток інформаційного суспільства припускає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, що визначається багатьма чинниками:

- впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сучасну освіту суттєво прискорює передачу знань і накопиченого технологічного та соціального досвіду людства не лише від покоління до покоління, а й від однієї людини до іншої.
- сучасні інформаційно-комунікаційні технології, підвищуючи якість навчання й освіти, дають змогу людині успішніше й швидко адаптуватися до навколишнього середовища, до соціальних змін.
- активне й ефективне впровадження цих технологій в освіту є важливим чинником створення нової системи освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства і процесу модернізації традиційної системи освіти [3].

На даний час у розвитку процесу інформатизації освіти виявляються наступні тенденції [1]:

- формування системи безперервної освіти як універсальної форми діяльності, спрямованої на постійний розвиток особистості протягом усього життя;
- створення єдиного інформаційного освітнього простору;
- активне впровадження нових засобів і методів навчання, орієнтованих на використання інформаційних технологій;
- синтез засобів і методів традиційної та комп'ютерної освіти;
- розвиток системи електронної освіти (e-learning) та технологій мобільного навчання (m-learning);
- створення системи випереджаючої освіти тощо.

Інформатизація суспільства забезпечує:

- активне використання інтелектуального потенціалу, що постійно розширюється, сконцентрованого в друкованому фонді, науковому, виробничому та іншому видах діяльності його членів;

- інтеграцію інформаційних технологій з науковим, виробничим, ініціюючим розвитком усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності;
- високий рівень інформаційного обслуговування, доступність будь-якого члена суспільства до джерел достовірної інформації, візуалізацію представленої інформації, правдивість використаних даних.

Використання інформаційно-комунікаційні технології дає можливість вирішувати такі актуальні питання як:

- використання у навчальному процесі здобутки новітніх інформаційних технологій;
- удосконалення навиків самостійної роботи студентів в інформаційних базах даних, мережі Інтернет;
- інтенсифікація освіти, поліпшення засвоєння студентами знань зі спеціальних дисциплін, актуалізація процесу навчання [2].

Інформаційні технології сприяють підвищенню мотивації до навчання, розвитку креативного мислення та дають можливість раціонально використовувати час. Інтерактивність і мультимедійна наочність сприяє кращому представленню, і, відповідно, кращому засвоєнню інформації.

Інформаційно-комунікаційні технології не витісняють традиційні методи і прийоми, вони дозволяють наблизити методику навчання до вимог сьогодення. З цією метою все більше уваги приділяється використанню, в освітньо-науковій галузі, нових інформаційних технологій, які базуються на сучасних комп'ютерних навчальних програмах, технічних засобах навчання (із застосуванням аудіо-відеотехніки, дистанційних засобів навчання, телеконференцій тощо).

Отже, актуальність інформаційних освітніх технологій зумовлена тим, що вони вдосконалюють систему освіти і роблять ефективнішим навчальний процес. Сьогодні найбільше розповсюдження отримали комп'ютерні навчальні програми, зокрема, електронні підручники, діагностично-тестові системи, лабораторні комплекси, експертні системи, бази даних, консультаційно-інформаційні системи, прикладні програми, які забезпечують обробку інформації.

Льтература:

1.Буровицька Ю. М. Інформаційно-комунікаційні технології у вищих навчальних закладах: алгоритм впровадження / Ю. М. Буровицька // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=3144

2.Іващук К.О. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб навчання в освіті / К.О. Іващук // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/user/ivashchukk/>

3.Савицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті / І.В.Савицька //- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>

Л.В Павленко
к.пед.н., доцент
Н. О. Рибалка
тудентка ФФМКТО ЗТ
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ПРОГРАМИ-РЕДАКТОРИ WEB-СТОРІНОК

Web-сторінки описують за допомогою спеціальної мови – HTML, яка стала основною мовою опису документів в Internet.

HTML (мова розмітки гіпертекстової інформації) є підмножиною універсальної стандартної мови розмітки документів SGML, яка є стандартом для обміну документами між різними платформами.

Будь-який HTML-документ можна створити за допомогою текстового редактору, але широко застосовують і спеціалізовані програми редагування документів для Web.

Більшість HTML-редакторів – це ASCII-редактори, доповненні можливостями, що полегшують працю розробників Web-документів, наприклад, діалоговими вікнами вставки зображень.

Друга категорія HTML-редакторів – це програми класу напів-WYSIWYG, що забезпечують перегляд кінцевого вигляду документу по мірі його підготування (документ відображають вбудованим браузером у додатковому вікні).

Третя категорія HTML-редакторів, найпопулярніша серед Web-дизайнерів, які є початківцями – це повні WYSIWYG-редактори, що забезпечують максимальне наближення зовнішнього вигляду редагованого документу та його кінцевого вигляду в браузері. При цьому користувачу не потрібно розбиратися в тегах мови HTML. Часто ці редактори вбудовують до Web-браузерів.

У кожному з підходів до організації HTML-редакторів є свої переваги та недоліки. Шанувальники системи LaTeX та досвідчені розробники документів для Web не будуть використовувати WYSIWYG-редактори: за зовнішньою простотою та красою візуальних засобів розробки приховані недостатність функціональних можливостей та надмірність інформації, доданої до документу, втрачається контроль над використанням доповнень.

Зручним редактором для створення Web-сторінок є програма FrontPage Express, яка дозволяє: використовувати всі можливості HTML; створювати та оформлювати Web-сторінки на HTML у процесі роботи в режимі точного відображення WYSIWYG (це дозволяє одразу оцінити розмітку та оформлення), працювати з настроюванням папок (легко можна задати спосіб їх відображення). Прості у використанні, засоби FrontPage Express дозволяють створювати різноманітні складні сторінки Web[1].

Наприклад, можна: відкривати існуючу сторінку прямо з Web або з файлу, що знаходиться на вашому комп'ютері чи в локальній мережі; зберігати документ у Web або файлі; вставляти графічні зображення завчасно підготованих наборів; застосовувати теги HTML зі списку на панелі інструментів, не набираючи їх

вручну; вставляти доступні теги HTML, використовуючи команду Розмітка HTML; переглядати теги HTML на сторінці Web виділивши текст або окремі абзаци, оформити та розташувати їх, натискаючи кнопки на панелі інструментів; додавати маркери (прокрутку тексту); додавати фонові зображення та підложку; розширювати можливості Web-сторінок, застосовуючи елементи управління ActiveX; не застосовуючи комплексного програмування, збагатити свої можливості завдяки використанню компонентів WebBot – динамічних об'єктів на Web-сторінці, що запускаються в той час, коли розробник зберігає сторінку на Web-сервері або користувач переглядає сторінку.

DreamWeaver також є одним із найзручніших редакторів для створення Web-сторінок: дозволяє редагувати HTML; споряджений зручним інтерфейсом, який дозволяє найкращим чином організувати послідовність дій користувача; дозволяє в процесі розробки Web-сторінки використовувати JavaScript.

Microsoft Word дозволяє створювати Web-сторінки так само, як і звичайні Word-документи, за допомогою таких способів.

Перший спосіб – за допомогою майстра Web-сторінок, який дозволяє: створити Web-сторінку та Web-вузол; розмістити на Web-вузлі існуючі Web-сторінки та документи Word.

Другий спосіб – за допомогою шаблону Web-сторінки.

Word автоматично відключає можливості, що не підтримані використанням браузером. Можна вибрати інший браузер або вимкнути можливість вибору браузера. Щоб зробити Web-сторінки динамічнішими, використовують рамки. Щоб використати додаткові можливості форматування без майстра Web-сторінок, створюють сторінку рамок для розроблюваної Web-сторінки.

Третій спосіб – шляхом створення Web-сторінки з існуючого документу Microsoft Word (щоб швидко підготувати документи Word для використання в Internet або intranet, зберігають існуючий документ як Web-сторінку).

Література:

1. Комп'ютерна графіка [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / Г. В. Веселовська [и др.]. - Херсон : ОЛДІ-плюс, 2004. - 584 с.

Л.В Павленко
к.пед.н., доцент
Є.В. Журавльов
студент групи м1КТ
(Бердянський державний педагогічний
університет)

ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У НАВЧАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Актуальність. В епоху інформатизації та комп'ютерних технологій у системі вищої освіти відбуваються кардинальні зміни, завдяки переходу від епохи індустріального до епохи інформаційного суспільства. Інформатизація суспільства значно вплинула на сферу освіти. Цей вплив виявився не лише у

активному оснащенні навчальних закладів комп'ютерною технікою, а і у розумінні потреби переосмислити усталені підходи до навчання. Особливо це стосується технічних дисциплін, де важливу роль грає наочність у навчанні. З'явилися нові терміни «візуалізація» і «візуальна підтримка», які в тому числі характеризують залучення інформаційних технологій у сферу навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. До проблеми використання різних видів засобів навчання зверталися багато науковців, зокрема Семеніхіна О. В. яка обґрунтувала актуальність проблеми формування готовності викладачів до використання засобів комп'ютерної візуалізації. Глазунова О.Г. в своїх працях займалася розробкою методики застосування комп'ютерної графіки на всіх етапах процесу навчання. А також інші дослідники такі як , Безуглий Д.А., Науменко О.О. та Мазур М.П.

Мета дослідження. Зробити аналіз програмних засобів візуалізації у навчальних закладах технічних дисциплін та розглянути переваги та ефективність візуалізації.

Виклад основного матеріалу. Термін «візуалізація» походить від латинського «visualis» – те що сприймається очима, наочний, і тому широка громадськість трактує візуалізацію як всякий спосіб забезпечення наочної реальності. І якщо усталені погляди на наочність як базовий принцип навчання довго не переглядалися, то з появою мультимедіа питання реалізації наочності навчального матеріалу придбали нову якість. [1]

Безуглий Д.А. стверджує, що якщо цілеспрямовано розглядати навчання як процес і результат взаємодії внутрішнього і зовнішнього планів, то візуалізація служить головним механізмом, який забезпечує діалог між зовнішнім і внутрішнім планами діяльності. [2]

Сьогодні комп'ютерна графіка – це один з перспективних інструментів інформатизації навчального процесу.

Глазунова О. Г. стверджує, що класифікація сучасних систем комп'ютерної графіки за функціональними можливостями дозволила визначити їх дидактичне призначення:

- растрова графіка – для наочного подання ілюстрацій фотографічної якості, у програмних засобах навчального призначення (ПЗНП), при виготовленні слайдів та транспарантів;
- векторна графіка – виготовлення схем, технічних рисунків для наочного подання навчальної інформації, використання у ПЗНП, слайдах і т.п.;
- презентаційна графіка – для візуального супроводження лекцій, доповідей, конференцій тощо, використання в ПЗНП;
- 3D-графіка – демонстрація графічних об'єктів у тривимірному просторі, в т.ч. рухомих, для візуалізації просторових об'єктів;
- анімаційна графіка – створення анімаційних зображень для демонстрацій рухомих зображень або процесів (в уповільненому, прискореному темпі);
- інженерна графіка – для практичної роботи над завданнями з проектування. [3]

Найбільш зручними програмними засобами візуалізації в навчанні для растрової графіки є Adobe Photoshop, для векторної – CorelDraw, для трьохвимірної графіки в навчанні зазвичай використовують 3D-Max, AutoCAD та Аскон КОМПАС-3D.

Комп'ютерна модель - це модель, реалізована за допомогою програмних засобів. Комп'ютерні моделі звичайно розрізняють за програмним забезпеченням, яке застосовується під час роботи з моделлю. [4]

Також комп'ютерне моделювання має ряд переваг: дозволяє ілюструвати різні експерименти і явища, відтворювати окремо їх деталі, які приховані від погляду спостерігача в реальних умовах; дає можливість поетапно додавати до розгляду додаткові факти, які поступово будуть ускладнювати модель та наближувати її до реального фізичного явища. Крім того, комп'ютер дозволяє моделювати ситуації, що неможливо реалізувати в реальних умовах.

На думку Р.С. Гуревича систематичне використання комп'ютера, зокрема об'ємного проектування, на занятті, сприяє: підвищенню якісного рівня використання наочності на уроці; зростанню продуктивності уроку; реалізації міжпредметних зв'язків; структуруванню навчального матеріалу. [5]

Використання комп'ютерних засобів у навчальному процесі дозволяє активізувати експериментально-дослідницьку діяльність учнів. Ефективним інструментарієм для організації такої діяльності є комп'ютерне моделювання, яке дозволяє створити на екрані монітора динамічну картину навчальних дослідів і явищ, і сприяє вдосконаленню навчально-виховного процесу.

Головна перевага 3D моделювання - набагато більша наочність, оскільки якісно створена модель візуально не відрізняється від натурального об'єкту.

Висновок. Отже в умовах реформування сучасної освіти питання її удосконалення постало особливо актуально. Використання комп'ютерної візуалізації дозволяє ефективніше організувати навчально-виховний процес і підвищити рівень знань, умінь та навичок студентів технічних спеціальностей.

У процесі моделювання засобами комп'ютерних технологій в студентів формується творча діяльність, а також просторове мислення. Тому використання дидактичних засобів візуалізації в навчанні дає значний педагогічний ефект, що полегшує і поглиблює вивчення та засвоєння тих чи інших процесів і явищ.

Література:

1. Семеніхіна О. В. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя. 2014. – 176 с.
2. Безуглий, Д. "Візуалізація як сучасна стратегія навчання." Физико-математическое образование 1 (2). 2014. – 185 с.
3. Глазунова О. Г. Методика навчання майбутніх фахівців аграрного профілю засобами комп'ютерної графіки : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Глазунова Олена Григорівна – Київ, 2003. – 14 с.
4. Грабченко А.І., Доброскок В.Л. Теорія 3D моделювання: Навч. посібник. - Х.: НТУ "ХПІ", 2009. – 230 с.
5. Використання віртуального моделювання при вивченні предмету «технології» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ito.vspu.net/nayk_ped_prakt_magistriv/2013/Kukil/%D0%BD%D0%B0%D1%

83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.html.

Т.В. Бодненко,
доктор педагогічних наук, доцент
В.В. Баланюк,
студент
(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ТА ІНФОРМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Використання комп'ютерних технологій навчання у процесі вивчення технічних та інформатичних дисциплін зумовлено: потребою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес, впливом комп'ютерних засобів навчання на зростання результатів якості навчальної діяльності студентів, впливом комп'ютерних технологій на структуру особистісно-орієнтованого навчального середовища.

У сучасній вищій освіті пріоритетним є спрямування розвитку інформатизації та використання комп'ютерних технологій навчання у навчальний процес, який позитивно впливає на якість та ефективність формування професійної компетентності майбутніх фахівців, має позитивний вплив формування конкурентоспроможності на ринку праці. Адже, за допомогою комп'ютерних технологій навчання надається можливість студентам вивчення та поширення коректної інформації існуючих технологій та досвіду, що стимулює до зростання ефективності навчання.

Але, процес упровадження комп'ютерних технологій навчання є складним та вимагає глибокого усвідомлення, зокрема, у забезпеченні підвищення ефективності освітнього процесу, розв'язання проблем засвоєння студентами навчального матеріалу, застосовуючи комп'ютер, тобто проблем індивідуалізації навчального процесу.

Розв'язанням проблем застосування комп'ютерних технологій навчання студентів займаються такі провідні вчені, як: Сергієнко В.П. [3], Триус Ю.В. [4], Гриценко В.Г. [2], Бодненко Т.В., Дідук В.А. [1] та інші.

Упровадження комп'ютерних технологій у процесі вивчення технічних та інформатичних дисциплін базується на особливих дидактичних можливостях. Під час ознайомлення студентів із навчальною та робочою програмою дисципліни, методичними рекомендаціями щодо вивчення предмета, графіком роботи, задачею практичних та лабораторних робіт, системою оцінювання якості успішності студентів, тощо.

У процесі закріплення та узагальнення вивченого матеріалу, виконання вправ і завдань, завдяки використанню комп'ютерних технологій навчання можна застосовувати мультимедійну інформацію, відбирати та проводити аналіз інформації, проводити індивідуальні дослідження та групові обговорення,

презентації, мати швидкий доступ до інформації, проводити діалогову взаємодію між викладачем та студентами, студентами між собою, проводити відео конференції та семінари, обмінюватися відео- й аудіо інформацією. Також, під час самостійної роботи, у процесі виконання домашніх завдань, можна застосовувати комп'ютерні технології навчання. Така робота надає можливість здійснення самоконтролю студентів, їх самоперевірки, з самостійним вибором часу та місця виконання домашніх завдань.

Використання комп'ютерних технологій навчання є провідним чинником зростання якості освіти у процесі вивчення технічних та інформатичних дисциплін майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Таке навчання можна застосовувати на всіх етапах навчальної діяльності студентів.

Ефективність застосування комп'ютерних технологій навчання залежить від поставлених конкретних завдань вивчення переліку спеціальних дисциплін професійної підготовки майбутніх фахівців.

Застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі надає можливість організовувати неперервне і ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу. Таке навчання можна упроваджувати за допомогою навчального середовища Moodle, яке серед викладачів світу є найпоширенішим інструментом створення динамічних курсів для студентів.

Саме система Moodle набула найширшого використання в світі, що застосовується частіше за інші системи дистанційного навчання (ATutor, Claroline, Dokeos, LAMS, OLAT, OpenACS, Sakai, тощо).

Moodle (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – є системою управління навчальним контентом (LCMS – Learning Content Management Systems), за допомогою якою можна розробляти навчальні курси та навчати студентів під час занять в аудиторії та поза нею. Система Moodle використовується безкоштовно. Користувачі можуть змінювати джерела-коду системи, залежно від потреб та цілей навчання [5].

У процесі використання комп'ютерних технологій, зокрема, динамічного навчального середовища Moodle для вивчення технічних та інформатичних дисциплін надається можливість формування у майбутніх фахівців технічних спеціальностей професійні компетентності, розвитку технічного мислення, навчання дистанційно, зростання якості набування освіти.

Список використаних джерел:

1. Бодненко Т.В., Дідук В.А. Використання інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців комп'ютерних систем / Т.В. Бодненко, В.А. Дідук // Наукові записки. - Випуск 11. - Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. - Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2017 – С. 9-15 с.
2. Гриценко В.Г. Місце і роль інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні упродовж життя / В. Г. Гриценко // Наука і освіта. - 2013. - № 3. - С. 53-57.
3. Сергієнко В.П. Використання вбудованої системи аналізу тестових завдань в LCMS Moodle / В.П. Сергієнко, Л.О. Кухар, О.В. Галицький, П.В.

Микитенко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – №. 41, вип. 3. – С. 196-208.

4. Триус Ю.В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математичних дисциплін у ВНЗ: проблеми, стан і перспективи / Ю.В. Триус // Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – №. 9. – С. 16-29.

5. Moodle.org: open-source community-based tools for learning – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moodle.org>.

О.В. Антоненко
к. т. н., доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ ІКТ

На сучасному етапі інформатизації суспільства та освіти професійна компетенція формується за умови активного впровадження ІКТ у процесі оволодіння студентами різних дисциплін і предметної діяльності.

Реалізація компетентнісного підходу при оновленні змісту освіти дозволить серед величезного масиву інформації оперативно визначити необхідну і достатню частину для підготовки майбутнього інженера-педагога комп'ютерного профілю, що дає можливість створювати мову спілкування зрозумілу для усього професійного суспільства.

Отже, оновлення змісту освіти при підготовці інженерів-педагогів комп'ютерного профілю в умовах переходу до освітніх стандартів третього покоління, що задаються у вигляді опису системи компетенцій випускника, реалізовується в контексті компетентнісного підходу, а системоутворюючим компонентом державних стандартів нового покоління є компетентнісні характеристики випускників.

В Україні не в повній мірі створено умови і недосконало розроблено механізм участі роботодавців у формуванні змісту освіти, формулюванні необхідних компетенцій для фахівців різних рівнів. Тому актуальним є розуміння того, який зміст освіти може готувати майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю до нових вимог ринку праці, при цьому важливим є підвищення ступеня гнучкості професійної підготовки майбутніх фахівців та створення механізмів добору змісту випереджаючого характеру.

Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу, він за своєю сутністю є студентоцентрованим з урахуванням індивідуальних здібностей, початкового рівня розвитку та бажаного результату підготовки студентів. Підхід в освіті на компетентнісній основі передбачає цілісний досвід розв'язання життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій.

Предметне знання при цьому не зникає з структури освіченості, а виконує в ній підпорядковуючу, орієнтувальну роль.

Отже, сутність проектувальної компетентності майбутнього інженера-педагога комп'ютерного профілю полягає у здатності майбутніх фахівців здійснювати проектувальну діяльність у галузі педагогіки та комп'ютерних технологій шляхом розробки дидактичних та виробничих проектів. Необхідним при формуванні проектувальної компетентності у майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю є визначення її структури, що дозволить сформулювати результати навчання з компетентності та оновити відповідний зміст навчання.

Сутність проектувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю на сьогоднішній день залишається малодослідженою. Проектувальна компетентність інженера-педагога комп'ютерного профілю, як фахівця з подвійною кваліфікацією, є дуальною, що стосуються інженерного та педагогічного циклів підготовки. При цьому проектувальну компетентність інженера-педагога комп'ютерного профілю, що проявляється у забезпеченні педагогічного та виробничого процесів відповідною нормативною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами, розглядаємо як базову у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця.

Компетентність, як результат професійної підготовки майбутнього фахівця має такі особливості: є інтегрованим результатом; дозволяє вирішувати цілу групу завдань; існує в формі діяльності, а не інформації про неї; удосконалюється шляхом інтеграції з іншими компетентностями через усвідомлення спільної основи діяльності; проявляється свідомо; проявляється в умінні здійснити вибір, виходячи з власної оцінки ситуації.

Особистісний компонент ґрунтується на формуванні у майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю професійно-важливих якостей, що необхідні для виконання фахової проектувальної діяльності як в галузі педагогіки, так і комп'ютерного виробництва.

Для діагностики рівня сформованості проектувальної компетентності необхідно визначити її критерії, показники і рівні сформованості.

Відтак, показниками проектувальної компетентності за особистісно-професійним критерієм є професійно-важливі якості інженерного (організованість, аналітичність мислення, просторове мислення, математичні здібності) та педагогічного (логічні здібності, креативність мислення, організаторські здібності) складників.

Наше дослідження полягає в тому, що ми пропонуємо для формування проектувальної компетенції при вивченні деяких дисциплін професійного напрямку використовувати програмовану апаратну платформу ARDUINO. Arduino - це електронний конструктор і зручна платформа швидкої розробки електронних пристроїв для новачків і професіоналів. Платформа користується величезною популярністю в усьому світі завдяки зручності і простоті мови програмування, а також відкритій архітектурі і програмного коду.

Arduino використовується для виконання практичних завдань і лабораторних досліджень пристроїв на сучасних мікроконтролерах (МК). Одночасно з вивченням МК і елементної бази передбачається опанування

повноциклової системи автоматизованого проектування Arduino. З метою формування проектувальної компетенції в навчальному процесі методика викладання дисципліни передбачає виконання завдань, які включають в себе проектування діючого макету для експериментального дослідження певного пристрою згідно з варіантом індивідуального завдання. Завданням є типові пристрої на МК, що охоплюють відповідні розділи дисциплін які вивчають майбутні інженери-педагоги комп'ютерного профілю: "Мови та технології програмування", "Архітектура МП", "Основи автоматизованих систем проектування", "Технології прикладного програмування", "Елементи та пристрої комп'ютерної техніки". Виконання завдань розвиває в студентів вміння та навички, які є складовими проектувальної компетентності.

Література:

1. Антоненко О.В. Використання конструктора Lego Mindstorms в процесі формування ключових компетентностей студентів / О.В. Антоненко // Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій, технологічній та економічній галузях : матер. V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. (15-17 вересня 2015 року) – Бердянськ : БДПУ, 2015. 196 с.
2. Антоненко О.В. Роль інноваційних технологій навчання в процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю / О.В. Антоненко // Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет» Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія» Всеукраїнський науковий збірник №2 (17), Красноармійськ, 2015 – 176.
3. Брюханова Н. О. Основи педагогічного проектування в інженерно-педагогічній освіті : монографія / Брюханова Н. О.; Укр. інж.-пед. акад. – Х. :НТМТ, 2010. – 437 с.
4. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб розвитку майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич // Педагогіка і психологія. – 2015. – № 1. – С. 21–26.
5. Зубик Л. В. Модель формування професійних компетентностей майбутніх ІТ-фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін / Л. В. Зубик. // Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. – 2016. – № 1 (52). – С. 83–89.

Богдан Хмара
магістрант
Наук. керівник: Л. А. Даннік,
к.п.н., доцент (БДПУ)

ПРОЕКТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ УЧНЯМИ 10-11 КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стрімкий розвиток українського суспільства ставить перед сучасною школою завдання щодо забезпечення таких освітніх стандартів, які б відповідали цілям розвитку особистості та вимогам суспільства. Сьогодні на перший план висувається ідеал успішної людини, що володіє значним потенціалом знань, умінь і навичок та життєвих компетентностей, зокрема в сфері інформаційно-

комунікаційних технологій, упровадження яких у різні види діяльності людини вимагають нових підходів у навчальному процесі до підвищення ефективності їх використання та вдосконалення. Випускники шкіл повинні мати компетенцію використання інформаційно-комунікаційних технологій для проектування свого майбутнього професійного успіху.

Професійне самовизначення завжди було і залишається актуальним у формуванні підростаючого покоління. Різні аспекти цього питання вивчали В. Жуковська, Ю. Орлов, Є. Клімов, В. Ословський, П. Шавір. Проблему досягнення професійного успіху розглядали Л. Пасечнікова, Н. Самоукіна, Є. Аболіна, В. Плотников, Р. Кашапов, В. Данілічева, Л. Балакірева, В. Ковалевич. Проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі, а саме: впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес навчальних закладів значна увага приділялася у наукових дослідженнях Н. Апатова, Р. Гуревича, М. Жалдак, В. Заболотного, М. Кадемія, Н. Кириленко, С. Кізів, О. Коваль, Л. Шевченко та інших.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні методики проектування професійного успіху учнями 10-11 класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

«Інформаційна технологія» – загальний термін, який використовують для посилення на всі технології, зв'язані зі створенням, обробленням, збереженням, використанням, пересиланням і керуванням інформацією. Під інформаційною технологією розуміють технологію обробки, передавання, розповсюдження і представлення інформації за допомогою електронно-обчислювальних машин, створення обчислювальних і програмних засобів [1]. Інформаційно-комунікаційні технології можна віднести до технологічних засобів, і що спрямовані на підготовку особистості до функціонування в інформаційному суспільстві – формування вмінь працювати з інформацією, розвиток комунікативних здібностей, формування дослідницьких умінь та вмінь вибору оптимальних рішень, забезпечення великим обсягом якісної інформації.

Професійний успіх полягає в досягненні людиною значущої мети і подоланні або перетворенні умов, що перешкоджають її досягненню.

Досягнення успіху єдиний процес самореалізації особистості і її самоствердження в соціумі. Орієнтація особистості на життєві, професійні, творчі досягнення може здійснюватися в різних формах успіху. У прямому розумінні успіх – це визнання, популярність в суспільстві. В успіху фокусується суспільне визнання здібностей людини, ступеня її обдарованості, талантів. Але для успіху (популярності) володіння тільки здібностями та талантами недостатньо, людині необхідно зуміти ще і «подати себе», тобто само презентуватися. В умовах інформатизації суспільства реалізувати це неможливо без використання інформаційно-комунікаційних технологій. Отже постає необхідність в розробці методики проектування професійного успіху учнями 10-11 класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. З допомогою інформаційно-комунікаційних технологій створюються кращі умови для формування ключових та предметних компетентностей школяра, що сприяє його повноцінній самореалізації, стимулюють активність учнів, розвивають їх творчі здібності.

Таким чином можна зробити висновки, що на сьогодні можливості інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні, які повною мірою можна назвати педагогічними технологіями, майже необмежені. Вони включають апаратні засоби (комп'ютери, сервери, інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, електронні книги, планшети тощо) та прикладне програмне забезпечення (операційні системи, мережеві протоколи, пошукові системи, навчальні програми, розвивальні ігри, електронні довідники, енциклопедії тощо). Завдання вчителя технологій навчити користуватися учнів 10-11 класів цими технологіями для проектування власного професійного успіху.

Література:

1. Основи інформаційних технологій і систем : навч. посіб. / В.А. Павлиш, Л. К. Гліненко ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 500 с.

Ігор Белоногов,
магістрант

Наук. керівник: Л.А.Даннік, к.п.н., доцент
(БДПУ)

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Проблема контролю за ходом та результатами навчання є однією з важливих у сучасній педагогічній практиці і методиці. Для виконання контролю знань учнів зараз дуже широко використовуються різноманітні системи тестування учнів. Сучасні системи тестування знань базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях і можуть бути використанні для контролю знань з будь-яких предметів у закладах загальної середньої освіти.

Ступінь досліджуваності проблеми. Аналіз літературних джерел показав, що над розв'язанням теоретичних проблем контролю як одного із компонентів освітнього процесу працювали Ш. Амонашвілі, Н. Буринська, В. Воносевича, А. Іваницького, Н. Наумов, Л. Одерій, А. Разумної, М. Ржецький, І. Солухи, В. Швеця, Г. Юзбашевої та інші.

Мета дослідження – полягає у теоретичному обґрунтуванні контролю навчальних досягнень учнів 10-11 класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи дослідження – вивчення педагогічної і методичної літератури; педагогічний експеримент.

Сутність дослідження. Порівняльний аналіз методів вимірювання рівня знань, які використовуються у сучасній педагогіці: усного опитування, письмової роботи, інтерв'ю, тестування (засобами інформаційно-комунікаційних технологій) свідчить про те, що останній метод, більш ніж інші, відповідає

критеріям якості при визначенні рівня теоретичних знань, умінь і навичок учнів [1].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час контролю навчальних досягнень на уроках технології в 10-11 класах сприяє оперативному і своєчасному надходженню інформації в єдину інформаційну комп'ютерну базу всіх результатів контролю навчально-пізнавальної діяльності кожного учня, а відповідно, і всіх школярів, що забезпечує оперативну обробку та можливість використання цієї інформації для корекції і управління процесом контролю.

Під час нашого дослідження застосовано контрольню-діагностичну систему TEST-W (далі TEST-W). Ця система призначена для перевірки знань тестуванням на комп'ютері. Вихідний тест може мати будь-яку кількість питань (рекомендується від 30 до 50 і більше). З вихідного тесту методом випадкового вибору послідовно виводиться задана кількість питань. Таким чином, кожен учень одержує свій відмінний від сусідів набір питань, що забезпечує індивідуалізацію і об'єктивність оцінки. На кожне питання тесту пропонується 5 варіантів відповідей, серед яких від одного до трьох вірних. Учні треба вказати правильні, на його думку відповіді і перейти до наступного питання. Час відповіді на тест обмежений. Рекомендується проводити тестування на протязі 10-15 хвилин для кількості питань 20-25.

До переваг контрольню-діагностичної системи Test-W слід віднести: відповідність більшості вимог до систем тестування та вільне розповсюдження. Незважаючи на численні переваги даної системи існують також і певні недоліки, до яких можна віднести: відсутність можливості використовувати малюнки при тестуванні та низький рівень захисту файлу тестів [2]. Таким чином, представлена контрольню-діагностична система Test-W забезпечить учневі точну, швидку й об'єктивну оцінку, а також дасть змогу викладачу вірно оцінити знання і вміння учнів за допомогою комп'ютера. Це ще раз засвідчує той факт, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес є важливою частиною в його подальшому розвитку.

Основні висновки. Таким чином, представлена контрольню-діагностична система Test-W забезпечить учневі точну, швидку й об'єктивну оцінку, а також дасть змогу викладачу вірно оцінити знання і вміння учнів за допомогою комп'ютера. Це ще раз засвідчує той факт, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес є важливою частиною в його подальшому розвитку.

Література:

1. Методичні рекомендації з організації тестового контролю освітньо-професійної підготовки вчителя. – Тернопіль: видавництво ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2004. – 100 с.
2. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): Навч. посібник / Кол. авторів – К.: ІЗМН, 1997. – 216 с.

Тонкошкур Володимир Сергійович
1 курс магістратура заочна відділення
наук. керівник: О.В. Рогозіна,
к.п.н., доцент (Бердянський державний
педагогічний університет)

ВИКОРИСТАННЯ CLIL ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Актуальність. У концепції нової української школи передбачено ряд ключових компетентностей, серед яких здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та, як мінімум, однією з іноземних мов. Для виконання цього на уроках трудового навчання доречно використовувати CLIL технології.

Ступінь досліджування проблеми. CLIL технології не нові і їх вже протягом багатьох років використовують вчителі в інших країнах при вивченні іноземних мов.

Основоположним теоретичним підґрунтям методики CLIL вважають Д. Марша, Л.Г. Мовчан, проблему навчання мови та спілкування нею через зміст інших навчальних дисциплін Д. Брінтон, М. Шоу, М. Уесх, І. Маккензі.

Мета дослідження – дослідити доречність використання іноземних мов на уроках трудового навчання в 5-9 класах у процесі вивчення та засвоєння матеріалу.

Методи дослідження – вивчення вітчизняної та зарубіжної педагогічної і методичної літератури.

Сутність дослідження. Аббревіатура CLIL означає Content and Language Integrated Learning – інтегроване викладання іноземної мови та інших навчальних дисциплін. CLIL розглядає вивчення іноземної мови як інструменту для вивчення інших предметів, таким чином формуючи в учня потребу в навчанні, що дозволяє йому переосмислити і розвинути свої здібності в комунікації, в тому числі рідною мовою[1].

Нова українська школа пропонує вчителю академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання. Це дає вчителю трудового навчання, який знає і додатково і іноземну мову підвищити не тільки інтерес до свого предмету, через залучення інформації з іноземних джерел без перекладу, а й підвищити знання учнів.

CLIL надає масу можливостей для мимовільного вивчення мови; вивчення, яке відбувається тоді, коли увага учнів зосереджена на чомусь іншому, а не на тому, що вивчають. Таке мимовільне вивчення мови виявилось дуже ефективним, глибоким і тривалим. Воно ефективно доповнює навмисне вивчення мови, яке, як правило, відбувається на більш традиційному уроці іноземної мови. CLIL, насправді, не призначене для того, щоб витиснути традиційне вивчення мови, а використання його елементів є реальним і раціональним в умовах сучасної української освіти [2].

Перед тим, як почати впроваджувати CLIL технологію необхідно оформити кабінет та майстерні. Слід підписати або зробити наліпки з назвами на знаряддях праці та на обладнанні з якими діти будуть знайомитись або вже знайомі. Дублювати перекладом технологічні картки та таблиці з техніки безпеки. Також вводиться декілька фраз, питань та структур відповідей, якими діти будуть оперувати в цих класах. Слід зауважити, що урок ведеться державною мовою, і тільки там, де потрібно вчитель переходить на іноземну мову. Починати слід знайомити дітей в 5 та 6 класах. Це так званий SoftCLIL (м'який).

Починаючи з 7 класу і по 9 клас можна використовувати іноземну мову вже під час ознайомлення з новою темою, або при роботі над проектом, так як вучнів більший запас слів. В цей час даються не окремі назви, а вже цілі поняття іноземною мовою.

В 10-11 класах на уроках технології учні мають великий запас слів і знань, що це дає їм змогу не тільки вивчати та розуміти більшість матеріалу іноземною мовою, але і робити презентації та захищати свої проекти поряд з рідною мовою іноземною. Це дає їм усвідомлення значущості тих знань, які вони отримали і які вони можуть донести іншим.

Таким чином учень не тільки засвоює нові види знарядь, терміни, теми програми з трудового навчання за допомогою іноземної мови, але й закріплює навички спілкування на іноземній мові.

Слід зауважити на тому, що зараз світ змінюється досить швидко і знання, які учень отримує на уроках дасть змогу йому швидше адаптуватись до цих змін.

Основні висновки. Отже, можна зробити висновки, що використання CLIL технологій на уроках трудового навчання сприяє кращому засвоєнню знань з предмету, але й дає змогу учням поглибити свої знання з іноземних мов.

Література:

1. Мовчан, Л. Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов [Електронний ресурс] / Л. Г. Мовчан // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2011. – Спец. вип. 7, ч. 2. – С. 214-220.

2. Нова українська школа: посібник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плетяди», 2017. – 206 с.

Вадим Шалаут
магістрант
Наук. керівник: В. І. Перегудова,
к.п.н., доцент (БДПУ)

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Впровадження ідей гуманізації розглядається на сучасному етапі розвитку педагогічної науки як пріоритетний напрям освіти. Особливе місце в його реалізації посідає індивідуалізація навчального процесу. Використання

інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті містить у собі широкі можливості для цього, адже індивідуалізує темп навчання і обсяг навчального матеріалу; активізує самостійну роботу учня; сприяє утвердженню особистісно-орієнтованого характеру професійної освіти.

Наукові передумови виникнення особистісного підходу поступово визначались у дослідженнях особистості в різних її аспектах, що були проведені такими представниками класичної психології, як Ж.Піаже, Л.Виготський, С.Рубінштейн, Б.Ананьєв. Особливо важливими є ідеї гуманістичної психології, найяскравішими представниками якої вважають А.Маслоу й К.Роджерса.

Проблемам особистісно-орієнтованого навчання присвячені праці таких науковців, як Г.О.Балл, І.Д.Бех, О.В.Бондаревська, С.В.Кульневич, О.М.Пехота, С.І.Подмазін, В.В.Рибалка, В.В.Сериков, А.В.Хуторський, І.С.Якиманська та інші [1,3].

Слід відзначити, що у зв'язку з актуальністю проблеми комп'ютеризації навчального процесу та з розширенням сфери використання ІКТ у різних галузях людської діяльності соціально-філософський аспект питання привернув до себе увагу багатьох учених. Серед провідних можемо назвати дослідження Т.Андріанової, В.Звєгінцева, К.Зуєва, Т.Костюка, С.Курдюмова, О.Михайлова, А.Ракитова, О.Самарського, Дж.Сімонса, І.Смирнова, А.Урсул, К.Шашникова.

Хоча аналіз наукової літератури свідчить про те, що комп'ютеризація навчального процесу висвітлена у психолого-педагогічній літературі досить повно, однак теоретичні й практичні дослідження питання індивідуалізації навчального процесу на основі використання ІКТ в сучасній школі дозволяють зробити висновок про існування певних ускладнень при вирішенні його в галузі технологічної освіти.

Найбільший недолік, на наш погляд, полягає в тому, що не сформульовані дидактичні умови індивідуалізації навчання на основі використання ІКТ: місце та роль вчителя й комп'ютера в навчальному процесі, можливості реалізації творчого підходу при навчанні з використанням комп'ютерів, а також урахування можливостей та здібностей учнів під час навчання за допомогою комп'ютерних технологій. Вирішення цих задач вимагає більш ретельного вивчення та дослідження проблеми впливу комп'ютерів на людину у навчальному процесі.

Вивчення досвіду використання засобів ІКТ з метою індивідуалізації навчання дало нам змогу визначити можливості вдосконалення методів і організаційних форм технологічної підготовки учнів за рахунок створення і використання спеціальних програмних засобів – мультимедійних програм, в основу яких покладено спосіб подачі інформації з теми, котра розглядається на занятті, у дискретному вигляді [2].

Застосування ІКТ у процесі технологічної підготовки учнів надає можливість:

- отримувати ілюстративно-інформаційний матеріал високого рівня якості;
- засвоювати наданий теоретичний матеріал в індивідуальному для учнів темпі сприйняття;
- активізувати навчально-пізнавальну діяльність учнів [1].

Проведений аналіз інновацій у педагогічній теорії та практиці дає підстави вважати, що можливості інформаційно-комунікаційних технологій (мультимедіа, гіпертекст, гіпермедіа, віртуальна реальність, Інтернет-технологія тощо) є такими, що дозволяють реалізувати індивідуально-орієнтований підхід до навчання учнів на уроках трудового навчання в закладах

Література:

1. Чобітько М.Г. Теоретико-методологічні засади особистісно-орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / М.Г. Чобітько. – Київ, 2007. – 20с.
2. Хуторской А. В. Современная дидактика: Учебник для вузов. - СПб: Питер, 2001. - С. 288-289).

Тихоненко Крістіна
студентка 2 курсу магістратури
Наук. керівник: Н. С. Вагіна, канд.пед.наук,
доцент (БДПУ)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ-ОБОЛОНКИ HOT POTATOES

Hot Potatoes – інструментальна програма-оболонка, яка широко використовується у зарубіжних системах освіти. Її головною особливістю є надання викладачам можливості самостійно створювати інтерактивні завдання, тести для контролю і самоконтролю учнів без знання мов програмування і залучення фахівців-програмістів. За допомогою програми можна створити 10 типів вправ і тестів з різних дисциплін з використанням текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації. До специфіки цієї програми також можна віднести те, що створені завдання зберігаються в стандартному форматі веб-сторінки: для їхнього використання учням необхідний тільки веб-браузер. Також сконструйовані вправи можна розмістити в мережі Інтернет, зокрема – у системі дистанційного навчання Moodle. Кожне відкриття такого документу генерує інший порядок питань та послідовність відповідей [1].

Різні версії Hot Potatoes розроблялися Центром інформаційних технологій в гуманітарній освіті канадського Університету Вікторії.

До складу 6 версії програми входять 5 блоків для складання завдань і тестів різних видів. Кожен з блоків може розглядатися як самостійна програма:

1. JQuiz (Вікторина).
2. JMatch (Встановлення відповідності).
3. JMix (Відновлення послідовності).
4. JCloze (Заповнення пропусків).
5. JCross (Кросворд).

Програма містить також додатковий блок The Masher (Інструменти), що дозволяє об'єднувати створені завдання та інші навчальні матеріали до тематичних блоків, уроків та навчальних курсів.

Основними можливостями програми є:

1. Підтримка основних форм тестових завдань: із простим і складним множинним вибором, на відновлення правильної послідовності, на встановлення відповідності, відкритої форми тощо.
2. Усі завдання виконуються в режимі тренування. Режим тестування застосовується тільки для питань із складним множинним вибором.
3. Система надає можливість здійснювати базові функції форматування текстів завдань і варіантів відповідей, у тому числі змінювати вид і розмір шрифтів, колір тексту, застосовувати верхні і нижні індекси, закреслення тощо.
4. Визначення ваги тестового завдання. За замовчуванням вага кожного тестового завдання становить не менше 100.
5. Перевірка орфографії. Hot Potatoes використовує засоби перевірки зі складу Microsoft Office. Процес перевірки завжди здійснюється за усіма тестовими завданнями.
6. Додавання у тестове завдання графічного зображення. При цьому графічне зображення може бути додано безпосередньо з Інтернету, для чого потрібно ввести його URL-адресу.
7. Додавання у тестове завдання таких мультимедійних об'єктів, як аудіо і відео файли.
8. Можливість додавання навчального матеріалу у вигляді текстової інформації або HTML-файлів.
9. Можливість друку тесту [2, ст. 76].

При цьому комп'ютерному тестуванню у Hot Potatoes, як і традиційним методам контролю, належить самостійне місце у загальній системі діагностування та моніторингу якості навчального процесу у загальноосвітніх навчальних закладах. За правильної організації комп'ютерне тестування допомагає учням критично оцінити свої успіхи, дозволяє вчителю отримати інформацію про те, як учні засвоюють навчальний матеріал, які елементи навчального процесу є не досить ефективними, як слід корегувати зміст і форми навчально-пізнавальної діяльності учнів. Все це зумовлює переваги використання програми Hot Potatoes для створення відкритого навчального середовища, впровадження елементів дистанційного та змішаного навчання в освітній процес закладів загальної середньої освіти з урахуванням специфіки навчальних предметів, тим паче, що на сьогодні доступ до цієї програми є вільним і безкоштовним.

Література:

1. Tutorials and Other Resources on Hot Potatoes 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hotpot.uvic.ca/tutorials6.php>
2. Фетісов В.С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. / В.С. Фетісов. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 140 с.

РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІН «ОХОРОНА ПРАЦІ», «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ», «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРИРОДНИЧОГО, ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКІВ

Нагайчук О.В., к.п.н.
(Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини)

РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ» В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Науково-технічний прогрес поряд з благами приніс людству, на жаль, і чисельні лиха. Людина – творець науково-технічного прогресу – стала його заручником. Щорічно в Україні на виробництві травмується 140 тисяч чоловік з них близько 2500 гине і 5000 отримує професійні захворювання. Під час виробничої практики травмується десятки учнів професійно-технічних училищ та загальноосвітніх шкіл.

Традиційний аналіз основних причин травматизму свідчить про низький рівень організації виробництва, трудової та виробничої дисципліни, порушення вимог нормативних актів про охорону праці, а також про низький рівень знань з охорони праці.

Тому метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці» у ВНЗ є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях (згідно з Типовою навчальною програмою розробленою відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 р. № 969/922/216.).

Таким чином, завдання вивчення дисципліни «ООП» полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Проте Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2014 р. № 590 дію Наказу № 969/922/216 скасовано. Метою даного розпорядження МОН України передбачає надання повної автономії вищим навчальним закладам у встановленні обсягів та структури підготовки з навчальних дисциплін «Основи охорони праці», «БЖД» відповідно до характеру майбутньої професійної діяльності студентів.

Керівництво деяких педагогічних ВНЗ відразу ж сприйняло Розпорядження № 590, як команду «діяти» і дехто, навіть, спромігся скасувати викладання зазначених дисциплін, супроводжуючи це змінами навчальних планів. Крім того, більшість деканатів ВНЗ об'єднали дві дисципліни в один інтегрований курс «Безпека життєдіяльності та охорона праці», ще при цьому суттєво скоротивши обсяг аудиторних годин. Мабуть, це рішення було аргументоване тим, що гуманітаріям непотрібні знання з охорони праці. Проте якщо ВНЗ має на меті підготувати спеціаліста, який може займати посаду керівника підприємства або заступника директора, то, згідно «Довідників кваліфікаційних характеристик професій» (за галузями), він повинен: «знати і виконувати правила і норми охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного захисту».

Таким чином, тільки спеціаліст, що на високому рівні володіє всім комплексом знань питань охорони праці, має моральне і фактичне право очолювати виробничі колективи, керувати людьми на виробництві, в офісі, в установі чи організації, видавати підлеглим та колегам виробничі завдання, організовувати виробничий процес.

Аналіз проблеми вивчення стану викладання «Основи охорони праці» у ВНЗ виявила суперечність між задекларованою державою позицією щодо необхідності підготовки спеціалістів у відповідності з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм та галузевих стандартів вищої освіти з охорони праці та скороченням навчального навантаження на цю підготовку.

Враховуючи нинішні реалії життя, курс «Основи охорони праці» не повинен скорочуватися або інтегруватися в інші дисципліни. Адже, в системі підготовки фахівців технологічного напрямку вивчення дисципліни «ООП» особливо важливе, оскільки вчитель технологій несе особисту відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів під час навчально-виховного процесу; відповідає за безпечне проведення навчально-виховного процесу; повинен вміти проводити інструктажі з учнями з охорони праці під час навчальних занять у майстернях; повинен вміти проводити профілактичну роботу щодо запобігання травматизму серед учнів.

Діяльність вчителів освітньої галузі «Технологія» передбачає, що на кожному уроці учнями має бути виконана практична робота. Таким чином, майбутніх вчителів технологій необхідно мотивувати на кожному уроці звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи у навчальних майстернях, основ гігієни праці та виробничої санітарії, навчати їх безпечним прийомом роботи із верстатами та інструментами, ознайомлювати із заходами попередження виробничого травматизму, звертати увагу на дотримання правил електробезпеки та пожежної безпеки.

Аналіз типових навчальних програм, які визначають зміст й обсяг знань студентів, а також на основі компетентностей з нормативної дисципліни «Основи охорони праці» для ВНЗ, дозволив визначити наступні основні очікувані результати навчання, що дозволять майбутнім вчителям освітньої галузі «Технологія» здійснювати фахову діяльність:

1. Застосувати положення галузевих та міжгалузевих нормативно-правових актів з охорони праці у своїй професійній діяльності;
2. Планувати заходи з профілактики травматизму серед учнів та усувати можливі причини нещасних випадків у навчальних майстернях;
3. Здійснювати методичне забезпечення і проведення інструктажів охорони праці з учнями;
4. Оцінювати дотримання санітарно-гігієнічних вимог до навчальних закладів, забезпечувати нормальні метеорологічні умови у навчальних майстернях;
5. Дотримуватись вимог безпеки до навчально-виробничого обладнання, технологічних процесів та організовувати безпечне виконання учнями трудових прийомів;
6. Організувати атестацію робочих місць майстерень за умовами праці, та встановлювати комплексну оцінку їх впливу на здоров'я і працездатність учнів;
7. Передбачати виконання комплексу заходів щодо забезпечення електробезпеки та пожежної безпеки під час проведення уроків трудового навчання.

Система фахової підготовки вчителів освітньої галузі «Технологія» у вищих навчальних закладах, відповідно до соціально-економічних перетворень, зазнає змін. Тому метою вищої освіти сьогодні є підготовка фахівців, що володіють професійними компетентностями з охорони праці, та здатні дотримуватись вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів та організовувати безпечне виконання робіт.

Кульчицький В.С.
Магістр кафедри АФМ ІАПО
Науковий керівник: Карковська В. Я.
к. е. н. доц. каф АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська
Політехніка»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Дослідження питань нормативно-правового регулювання охорони праці в Україні є одним із важливих напрямків сучасної правової науки. Загальна декларація прав людини проголосила право кожного на справедливі та сприятливі умови праці, складовою якого є умови, які відповідають вимогам безпеки та гігієни. Право на безпечні та здорові умови праці визнано в Україні одним з конституційних прав людини і громадянина, його забезпечення здійснюється за допомогою системи правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, що утворюють охорону праці.

Метою даного дослідження є аналіз нормативно-правового регулювання охорони праці в Україні.

Правовою основою законодавства щодо охорони праці є Конституція України. У ст. 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю; кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці. У ст. 43 Конституції України записано: "Кожен має право на працю,..." "Кожен має право на належні безпечні і здорові умови праці,..." "; ст. 45 Конституції України проголошує, що "Кожен, хто працює, має право на відпочинок"; Ст. 46 Конституції України вказує на те, що громадяни мають право на соціальний захист [1].

На законодавчому рівні основні положення стосовно реалізації конституційних прав громадян на охорону праці закріплюються, зокрема, в Конституції України, як основного закону держави, Кодексі законів про працю та законах України («Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», «Про охорону здоров'я, «Про загальнообов'язкове державне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», «Про колективні договори і угоди» та ін.) [3]. Варто зазначити, що в нашій державі останнім часом проводиться робота по підготовці та прийнятті нового Трудового кодексу України, який має прийти на заміну діючому Кодексу законів про працю, що діє ще з 1971 року.

З набуттям незалежності Україна перша серед республік колишнього Союзу прийняла 14 жовтня 1992 року Закон України «Про охорону праці». Даний закон є одним із найважливіших актів законодавства про охорону праці в нашій державі, його дія поширюється на всі підприємства, установи і організації незалежно від форм власності та видів їх діяльності, на усіх громадян, які працюють, а також залучені до праці на цих підприємствах. Даний закон містить дев'ять розділів, що визначають основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні [2].

Велику роль у регулюванні охорони праці відіграють також підзаконні нормативно-правові акти. До них можна віднести: Укази Президента України, також підзаконні акти Кабінету Міністрів України та Верховної Ради.

Значну кількість становлять відомчі нормативно-правові акти міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади

Спеціальними законодавчими актами в галузі охорони праці є Державні нормативні акти про охорону праці, Державні стандарти Системи стандартів безпеки праці, Будівельні норми та правила, Санітарні норми, Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів та інші нормативні документи.

Державні нормативно-правові акти про охорону праці (ДНАОП) — це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання. Законодавством передбачено, що залежно від сфери дії ДНАОП можуть бути міжгалузевими або галузевими.

Нормативні акти про охорону праці, що затверджуються власником підприємства, установи, організації, їх ще називають локальними нормами права, спрямовані на побудову чіткої системи управління охороною праці та забезпечення в кожному структурному підрозділі і на робочому місці безпечних і нешкідливих умов праці, встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих місцях відповідно до державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці. Нормативні акти про охорону праці, що підлягають затвердженню трудовим колективом (Положення про комісію з питань охорони праці підприємства, Положення про уповноважених трудових колективів з питань охорони праці, тощо) опрацьовуються власником разом з відповідними громадськими організаціями.

Таким чином, вітчизняне законодавство з охорони праці охоплює низку загальних нормативно-правових актів (Конституція України, Кодекс законів про працю України, Трудовий кодекс, Закон України «Про охорону праці» та інші) та спеціальних законодавчих актів. У своїй сукупності нормативні акти про охорону праці – це правила стандарти, норми, положення, інструкції, та інші документи, яким надано чинність правових норм обов'язкових для виконання. Реалії сучасності вимагають невідкладного створення такого нормативно-правового масиву та правового механізму у сфері охорони праці, за умов ефективного функціонування яких роботодавцю буде невигідно у економічному розумінні мати неналежний стан охорони праці на своєму підприємстві. Роботодавець стане більш вимогливим у питаннях охорони праці і до себе, й до своїх працівників, що, у свою чергу, покращить виробничу та технологічну дисципліну на підприємстві.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року N 2694-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Гришук М.В. Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні: реалії та перспективи / М.В. Гришук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – Рівне, 2016. – №2. – С. 1-10.

Кравець Н. П.
канд. пед. наук, доцент
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, Київ

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

В Україні основні підходи до збереження і зміцнення здоров'я дітей відображено у «Національній стратегії розвитку України до 2021 року». Особливості збереження здоров'я учнів розглянуто в роботах Е. Вільчковського, Н.

Гонтаровської, А. Дмитрієва, О. Жабокрицької, О. Данильченко, І. Єременка, М. Козленка, Н.Кравець та ін.

Досить актуальним є питання щодо збереження здоров'я учнів з порушеннями розумового розвитку, серед яких наявні діти з соматичними та психічними порушеннями. Маючи, крім розумової відсталості, ослаблене фізичне або психічне здоров'я, насамперед слабку нервову систему, вони на кожному уроці долають стрес, тривожний стан у процесі чекання запитань і завдань від учителя, які потрібно виконувати в усній або письмовій формі, що призводить до включення усіх складових компонентів здоров'я: фізичного, психічного, соціального, яке є досить слабким. Крім того, на уроках літератури учні тривалий час сидять непорушно, читаючи та відповідаючи або слухаючи учителя, що призводить до гіподинамії, стомлення. Отже, для відновлення фізичного здоров'я дітей необхідна рухова активність, психічного – творчі завдання, інсценізація, літературні ігри, читання творів і аналіз образів героїв, для соціального – спілкування.

Ми організовували навчальний процес, дотримуючись індивідуального підходу та врахування психофізичних і вікових особливостей школярів. Зважаючи на це, застосували комп'ютерні технології, літературні ігри, творчі завдання з метою утримання на оптимальному рівні здоров'я дітей на уроках літератури та відновлення його складових компонентів. Зокрема фізкультхвилинки учні виконували під аудіовізуальний супровід, що забезпечило належну рухову активність, підвищення працездатності, зменшення втоми, активізацію позитивних емоцій.

Для корекції та утримання в належному стані психічного здоров'я використовували творчі завдання, пропонувані учням на інтерактивній дошці: відгадування загадок, робота з кросвордами, ребусами, словесне малювання, діалогові технології. Творчі завдання й діалогові технології запроваджували на всіх етапах вивчення твору, оскільки завдяки їм підтримували тривалий час активну увагу та оволодіння школярами навичками самоконтролю, уміннями правильно виражати свої почуття, переживати невдачі, оволодівати життєвими навичками, що сприяють соціальному здоров'ю: уміння слухати, правильно, чітко висловлювати власні думки, реагувати на допомогу та вчасно надавати у процесі інсценізації чи виконання групового або колективного творчого завдання допомогу однокласникам. Завдяки творчим завданням реалізувався принцип синергії.

Демонстрація наочного матеріалу сприяла більш активному обговоренню зовнішнього вигляду, вчинків і характеру літературних героїв. Літературні ігри використали як метод психолого-педагогічної підтримки та захисту здоров'я підлітків, забезпечення емоційного контакту між учасниками, створення умов для вільного висловлювання почуттів, стимулювання підлітків до спілкування.

Отже, завдяки використанню на уроках літератури фізкультхвилинки, комп'ютерних технологій, літературних ігор, творчих завдань забезпечується збереження здоров'я підлітків з особливими освітніми потребами.

Література:

1. Кравець Н.П. Аналіз художнього твору – важлива складова читацької діяльності розумово відсталих учнів // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. В.О. Гаврилова, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. Вип.ХІІ. С. 202 – 206.
2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.
3. Кравець Н. П. Урахування психофізичного стану здоров'я розумово відсталих учнів на уроках літератури //Психологія здоров'я: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 7-8 квітня 2017 р.): [в 2 т.] / ред. колегія: С.М. Шкарлет [та ін.]. Чернігів, 2017. Т.2. С. 329-332.
4. Петько Л В. Реалізація концепції підготовки магістрів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому просторі // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., листопад 2011 р. – Ч. І. – К. : ВМУРЛ «Україна». – 2011. – С. 92–94.
5. Петько Л.В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу/ Л.В.Петько // Лялька як знак, образ, функція: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Другі Марка Грушевського читання» / за ред. О.С.Найдена. – Київ. : ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204
6. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.
7. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.
8. Тернопільська В. Шляхи виховання соціально-комунікативної культури молодших школярів / В. Тернопільська // Початкова школа. – № 1. – 2009. – С. 9–12.
9. Kravets N. P. Factors that complicate the reading activity of mentally retarded Students // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology, Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2016. PP. 451-455.
10. Kravets N. P. Innovations on Literature Lessons with pupils with mental retardation //Innovative processes in education: Collective monograph. AMEETS p. z o.o., Lodz, Poland, 2017. PP. 75-90. URI [http:// enpuir. npu. edu. ua / handle /123456789/12972](http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/12972).
11. Kravets N.P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils //Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria,2016. – P. 314-317. URI [htt://enpuir. npu.edu.ua/handle/123456789/10884](http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10884)
12. Matviienko Olena. Social and educational causes of deformation in the moral development of children of primary school age // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles.

Psychology. Pedagogy and Education. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE, 2016. – P. 382–386.

13. Zhuravel Maria, Pet'ko Lyudmila. Behavioural Disorders in Child // Materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2014»: zbiórka materiałów konferencji, 07–15 stycznia 2014 roku; redaktor naczelna prof. dr hab. Sławomir Górniak. – Volume 14. Psychologia i socjologia. – Przemysł : Nauka i studia, 2014. – С. 56–58.

Продан М.М.
Магістрантка ф-ту корекційної педагогіки
та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова
наук. керівник - к. пед.н., доцент,
Н.П.Кравець

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Всебічний розвиток і виховання підростаючого покоління – не лише завдання, а й обов'язкова умова побудови нового гуманно-демократичного суспільства, що стосується основних проблем, пов'язаних із розбудовою державності України. Вирішення цього загального завдання реалізується через формування духовно та фізично здорової людини.

Сучасна школа виконує не лише традиційні освітні функції, але й готує дітей до життя, а особливо, коли мова йде про розумово відсталих учнів – майбутніх працівників. Особливості формування здорового способу життя учнів, здоров'язбереження вивчали В. Базарний, О.Ващенко, Е.Вільчковський, Г.Бойченко, О.Дубогай, М.Зубалій та ін.

Аналіз спеціальної літератури, присвяченої пранням здоров'я розумово відсталих школярів, дотриманням охоронно-педагогічного режиму (І.Єременко, А.Дмитрієв, М. Козленко, О.Литовченко, І.Гладченко та ін.) свідчить, що для розумово відсталих характерна значна ослабленість нервових процесів, швидка стомлюваність, низька працездатність, повільне включення в роботу, постійні відволікання, наявність апатії, проявів байдужості до всього, насамперед до роботи на уроці.

Перевантаження учнів ведуть до порушення механізмів саморегуляції фізіологічних функцій та сприяють розвитку хронічних хвороб, негативно впливають на якість навчання. Ці проблеми виникають часто через високу щільність уроку, перенасиченість різними видами діяльності або їхню одноманітність, емоційну напруженість, психологічну, м'язову втомлюваність учнів.

Особливої уваги заслуговують уроки літературного читання, у 2-4 класах, на яких учням особливо важко витримувати емоційне та нерве напруження через одноманітність та малорухливість.

Враховуючи все вище сказане, важливим завданням учителя на уроці літературного читання є зняття емоційної напруги, попередження фізичної і психологічної втомлюваності учнів, створення комфортних умов для активізації мовленнєвої діяльності. З цією метою, для досягнення освітнього результату в навчанні, вихованні та розвитку особистості, необхідно використовувати на уроках літературного читання здоров'язберігаючі технології.

З метою створення належного психоемоційного фону, стимулювання мозкової активності, попередження втомлюваності школярів перед початком уроком корисно проводити дихальну гімнастику. Вона сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, покращенню функції дихання, емоційному заспокоєнню школярів.

Ми використали наступні вправи: «На одному подиху». Повільно і глибоко вдихнути через ніс повітря і на одному подиху прочитати: 1) голосні звуки; 2) дзвінки приголосні; 3) глухі приголосні. «Свічка». Рівне інтенсивне видихання повітря. Взяти вузьку смужку паперу, уявити, що це свічка. Дмухати на неї. «Свічка» дозволяє слідкувати за роботою струму повітря, яке видихається. «Передай звуками» (для очищення легенів).

Також передавати різні звуки: 1) свист вітру: «с – с – с»; 2) писк комара: «з – з – з»; 3) каркання ворони: «кар – кар – кар»; 4) дзижчання бджоли: «дж – дж – дж»; 5) тупіт коня (цокання язиком); 6) команду кучера: «тіпру, тіпру, тіпру». Такі вправи не лише покращують здоров'я дітей, а і підвищують інтерес школярів до навчальної діяльності.

В основній частині уроку рекомендуємо виконувати такі вправи: «Потягування»: сидючи розкрити руки, підняти вгору, потягнутися назад, потім вперед, вправо, вліво (3 рази). «Оберти»: сидючи випрямити руки вперед, зробити калька обертів кистями рук. «Нахили»: встати, руки на пояс і під рахунок вчителя зробити нахили вправо, вліво і назад (2 рази). Гра «Коник». Руки на поясі. Підстрибуючи на двох ногах, пересуватися вперед у напрямі до дошки, а потім у зворотному напрямі. Гра «Вітер». Школярі уявляють, як вітер колише дерева, піднімають руки вгору, роблять нахили разом з тулубом вправо і вліво, імітуючи при цьому шум вітру.

На уроці необхідно чергувати різні види навчальної діяльності: опитування, читання, слухання, розповідь, робота з наочними посібниками, розв'язання проблемних ситуацій, практична робота тощо. Кожні 10-15 хвилин змінювати види викладання навчального матеріалу: словесний, наочний, самостійну роботу тощо.

Отже, здоров'язберігаюча діяльність педагога сприяє збереженню й зміцненню здоров'я школярів, підвищує увагу й працездатність, знижує втомлюваність, що забезпечує свідоме засвоєння знань та умінь з предмету.

Література:

1. Кравець Н.П. Аналіз художнього твору – важлива складова читацької діяльності розумово відсталих учнів // Збірник наукових праць 97 Кам'янець-Подільського пед. ун-ту імені Івана Огієнка. – Вип. XII: Серія соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 462 с. – С. 202–206.

2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.
3. Кравець Н.П. Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання // Нова педагогічна думка: Науково-методичний журнал – Рівне, 2006. – №3. – С. 55–59.
4. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. – 2013. – № 11. – С. 45–48.
5. Матвієнко О. Практикум з курсу —Теорія вихованняч. – К. : Стилос, 2001. – 256 с.
6. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету / Л.В. Петько // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29–30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
7. Петько Л В. Реалізація концепції підготовки магістрів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому просторі // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі: Тр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., листопад 2011 р. – Ч. I. – К. : ВМУРЛ «Україна». – 2011. – С. 92–94.
8. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109–112.
9. Kravets N.P. Factors that complicate the reading activity of mentally retarded students / N.P.Kravets // Economics, management, law:realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2016. – P. 451-455.

Мороз Дар'я Віталіївна
магістрантка,
НПУ імені Михайло Драгоманова

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Основним напрямом екологічного виховання є розуміння необхідності формування у підростаючого покоління нового екологічного мислення. Його відсутність призводить до способу життя і стереотипу поведінки, які спрямовані на нарощування матеріальних благ за рахунок шкоди природі, що не сумісно зі сталим розвитком. Формування екологічного мислення дітей є предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (Г. Біляєвський, І. Зверев, А. Захлебний, Л. Лисенко, А. Соловйов, Т. Суравегіна, Р. Фурдуй).

На думку фахівців, щоденне пізнання природи, перебування в ній, сприяють розвитку інтелектуальної, емоційної, дієво-практичної діяльності, а

також психічному, фізичному й духовному розвитку особистості. В учнів вдосконалюються сприйняття, відчуття, уважність [3; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 13; 14; 15; 16; 17].

У системі підготовки екологічно грамотної особистості важлива роль належить початковій школі, яку можна розглядати як початкову ланку збагачення людини знаннями про природне і соціальне середовище, ознайомлення її з цілісною картиною світу і формування науково обґрунтованого, гуманного ставлення до суспільства. Здатність школярів до екологічного мислення має стати однією з центральних властивостей різнобічно розвиненої особистості, яка дозволить їй передбачати екологічні наслідки своєї поведінки та діяльності в довкіллі, виробляти необхідні навички екологічного контролю при досягненні практичних результатів, розвивати змалку вміння гармонійно взаємодіяти з природним середовищем.

Для досягнення позитивних результатів в екологічній освіті і вихованні учнів важливо брати до уваги як і вікові, так і індивідуальні особливості, риси характеру, ставлення до навчання, потреби і здібності кожного школяра. Лише за цієї умови вчитель зможе забезпечити свідоме і повноцінне сприйняття дитиною навчального матеріалу, виробити у неї правильне ставлення до навколишнього середовища, сформувати екологічне мислення.

Екологічне мислення - спосіб мислення, коли люди аналізують процеси в природі, свої дії і наміри у взаємодії з природою так, щоб не завдати шкоди природі, оберігати її, усувати наслідки антиекологічної діяльності інших людей. Молодший шкільний вік сприятливий для розвитку в учнів екологічного мислення. Самою природою обумовлено соціальне призначення дитинства – адаптація дитини до природи і суспільства, здатність брати відповідальність за свої вчинки перед людьми, рослинним і тваринним світом.

На основі ознайомлення з літературою, узагальненням передового педагогічного досвіду, можна визначити наступні педагогічні умови: формування екологічного мислення: комплексний підхід до вивчення природи з використанням міжпредметних зв'язків; врахування вікових, індивідуально-психологічних особливостей школярів; організація безпосередньої діяльності учнів щодо охорони та поліпшення природного середовища своєї місцевості під час навчальної та суспільно-корисної праці; вибір оптимальних норм, методів (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький, спостереження) і прийомів (логічні, організаційні, технічні) формування екологічного мислення; вплив вчителів на учнів власним прикладом бережливого, дбайливого ставлення до навколишнього середовища; єдність дій усього педагогічного колективу школи у вихованні екологічного мислення учнів.

На основі здобутих знань про життя тваринного і рослинного світу, їх ролі у житті людини, про різноманітність природних умов існування живих організмів, учнями засвоюються не тільки правила поведінки у довкіллі, а й формуються певні оціночні судження про доцільність бережливого ставлення до природи. Одним із методів забезпечення основи засвоєння знань є спостереження. Систематично спостерігаючи за об'єктами природи, діти вчаться спостерігати, у

них формується така важлива риса, як спостережливість. Розвиток спостережливості впливає на структуру і зміст інших психічних процесів, оскільки спостережлива дитина більше сприймає, глибше мислить і розуміє.

Ефективність формування екологічного мислення учнів початкової школи зростає за умови, коли вчитель здійснює: 1) комплексний підхід до вивчення природи з використанням міжпредметних зв'язків; 2) організацію безпосередньої діяльності учнів щодо охорони та поліпшення природного середовища своєї місцевості під час навчальної та суспільно-корисної праці; 3) враховує вікові, індивідуально-психологічні особливості школярів; 5) вибирає оптимальні форми, методи (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький, спостереження) і прийоми (логічні, організаційні, технічні) формування екологічного мислення; використовує єдність дій усього педагогічного колективу школи в екологічному мисленні учнів.

Література:

1. Захарна К.П. Формування в учнів відповідального відношення до природи // Початкова школа. – 2005. – № 3. – С. 10–13.
2. Лопатюк Т. Екологія – наука про довкілля / Початкова освіта. – 2011.- №14 . – С. 2–9.
3. Білик В.Г.Здоров'яформувальна діяльність з молодшими школярами як пріоритетний напрям роботи вчителів початкової школи // Вісник Чернігівського національного педагогічного ун-ту імені Т. Г. Шевченка.Вип. 125 / гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2015. – С. 292–295.
4. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. – 2013.- №11. – С. 45–48.
5. Матвієнко О. Основи морального виховання особистості молодшого школяра. – К. : Стилос, 1999. – 154 с.
6. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
7. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету / Л.В. Петько // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29–30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.
8. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.
9. Петько Л.В. Підлітки і туризм // Рад. школа. – 1989. – № 2. – С. 35–40.
10. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах // Вісник Інституту розвитку

дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.

11. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

12. Пономаренко Л. Особливості формування екологічної культури в молодшому шкільному віці // Початкова освіта. – 2010. – № 14. – С. 2–5.

13. Різник Л. Народні традиції ставлення до природи як метод екологічного виховання // Початкова школа. – 1998. – № 7. – С. 23–24.

14. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми // Вісник Житомирського державного ун-ту ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.

15. Kravets N.P. The organizational system for learning in Literature students' books as the main factor in upbringing of students with learning disabilities // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 437-440

16. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105–117.

17. Ternopilska V.I. The role of self-government in development of leadership qualities among students // V.I. Ternopilska // Problems of development modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2016. – P. 327–330.

Чжао Юйсян
аспірантка, НПУ імені Михайло
Драгоманова

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

За останнє десятиріччя чітко спостерігаються такі фактори, які впливають на стан здоров'я учнів, а саме: зростання навчального навантаження, вільний час діти все більше проводять за переглядом фільмів, за комп'ютерними іграми. Усе це призводить до гіподинамії, порушення постави, порушення зору. В багатьох школах України вже певний час триває робота над впровадженням здоров'язберігаючих технологій.

Усі здоров'язберезувальні технології, які використовують у навчально-виховному процесі, можна розділити на три основні групи: технології, що забезпечують належні гігієнічні умови освітнього процесу; технології оптимальної організації навчально-виховного процесу і фізичної активності учнів; психолого-педагогічні технології, які застосовують під час уроків та у позакласній діяльності [3; 4; 5; 7; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17; 18]. Зупинитися більш детально на здоров'язберезувальних технологіях і заходах.

1. Музикотерапія – це психотерапевтичний метод, що використовує музику як лікувальний засіб. Виокремлюють чотири основні напрями лікувальної дії музикотерапії: емоційне активування у ході вербальної психотерапії; розвиток навичок міжособового спілкування; розвиток комунікативних функцій і здібностей; регулювання психовегетативних процесів підвищення естетичних потреб.

Додамо, що музикотерапія існує в двох основних формах: активній та рецептивній.

Активна музикотерапія – це гра на музичних інструментах чи відтворення музики голосом, спів. Така форма музикотерапії передбачає фантазування, імпровізацію, а отже – розвиває природні здібності учнів.

Рецептивна музикотерапія – це сприйняття музики з терапевтичною метою. Учні прослухують спеціально підібрані музичні твори, а потім обговорюють власні переживання, спогади, думки, асоціації, фантазії, що виникають у них під час прослуховування.

Зазвичай рецептивну музикотерапію вчитель поєднує з іншими видами здоров'язбережувальних технологій, зокрема з фітотерапією чи ароматерапією.

2. Проблемно-ігрові технології (ігротренінги, ігротерапія)

Вчитель проводить з усіма учнями класу у вільний час або на виховних годинах. Заняття розпочинається непомітно.

3. Технологія розкутого розвитку дітей. Відповідно до цієї технології навчально-виховний процес слід організовувати так, щоб запобігати негативним проявам у здоров'ї учнів.

- Робота з наочними матеріалами, які максимально віддалені від очей учнів.

Відповідно до цієї методики під час уроків вчитель використовує «сенсорні хрести» – дерев'яні дощечки, які підвішує у чотирьох кутах навчального кабінету. На цих дощечках розміщує різнокольорові картки з дидактичними матеріалами. Отримавши певне завдання, учні починають вглядатися у ці матеріали, а отже, концентрують зір на віддалених точках. Це дає змогу зняти напруження з очей.

- Методика сенсорних координаційних вправ

У кутах навчального кабінету вчитель розміщує яскраві зображення фігур, сюжетів казок, пейзажі, картки зі словами, числами чи формулами. На цих зображеннях учні мають концентрувати свою увагу, виконуючи протягом 3-4 хвилин рухи різними частинами тіла. Виконання сенсорних координаційних вправ дає змогу тренувати м'язи та зір учнів, розвивати увагу і швидкість, підвищувати фізичну та психічну активність.

- Методика розширення горизонтів.

Відповідно до цієї методики у навчальному кабінеті вчитель розміщає панно, до якого прикріплює картки з темою уроку, завданням тощо. Зазвичай на панно зображено сільський пейзаж, наприклад, безкрайне поле. З настанням нової пори року панно змінюють.

Слід зазначити, що вчитель-класовод, який використовує здоров'язбережувальні технології, тісно співпрацює з медичними працівниками та регулярно здійснюють моніторинг стану здоров'я учнів.

Література:

1. Білик В.Г.Здоров'яформувальна діяльність з молодшими школярами як пріоритетний напрям роботи вчителів початкової школи Вісник Чернігівського національного педагогічного ун-ту імені Т.Г.Шевченка. Вип. 125 / гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2015. – С. 292-295.
2. Гонтаровська Н. Інноваційне середовище як фактор розвитку особистості // Директор школи. – 2008. – № 9.
3. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. – 2013. – №11. – С. 45-48.
4. Матвієнко О. Основи морального виховання особистості молодшого школяра. – К. : Стилюс, 1999. – 154 с.
5. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 216 с.
6. Мельник С. Здоров'я та духовність – через освіту // Директор школи. – 2003 – № 44.
7. Никифорова О. Школа на шляху до здорового способу життя // Завуч. – 2008. – № 19–20.
8. Шульга С. Оздоровчі технології // Директор школи. – 2008. – № 9.
9. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – №10. – С. 18–19.
10. Петько Л.В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2012. – № 3. – С. 56–62.
11. Петько Л.В. Єдність навчання і виховання у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету : монографія. – К. : Талком, 2017. – 337 с. ; бібліогр.
12. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний ун-т імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181–187.
13. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.
14. Петько Л.В. Підлітки і туризм // Рад. школа. – 1989. – № 2. – С. 35–40.
15. Таранова О., Челах Г. Здоров'язбережувальний педагогічний процес // Завуч. – 2008. – № 19–20.
16. Тернопільська В.І. Культура особистості школяра: постановка проблеми // Вісник Житомирського державного ун-ту ім. Івана Франка. – 2005 (24). – С. 130–133.
17. Kravets N. P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils / N. P. Kravets // Prospects for development of education

and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 314-317.

18. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age / Olena Matviienko // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105-117.

Шеремет Інеса Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
НПУ ім. М. П. Драгоманова, Україна

ПРОФІЛАКТИКА ШКІЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ КІНЕЗІОЛОГІЇ

Школа є місцем активної діяльності дитини в найбільш інтенсивному періоді її розвитку [1; 2; 3; 5; 7; 9; 15]. Напруженість і тривалість навчально-виховного процесу, знижена рухова активність учнів під час уроків, часта невідповідність форм і методів навчання індивідуальним особливостям розвитку дітей створюють реальні передумови для виникнення і прогресування захворювань у школярів [10].

Відома теза «Здорове освітнє середовище – здорові діти» сьогодні, на жаль, є лише метою, до якої слід прагнути. Пріоритетність проблеми здоров'я дітей зумовлена різким погіршенням стану їхнього фізичного, психічного, розумового розвитку і працездатності [1, 176]. Несприятлива динаміка здоров'я дітей за період їх шкільного навчання, актуалізують проблему розробки і впровадження нових форм превентивної роботи, оздоровлення і профілактики в умовах школи.

Цілісний (холістичний) підхід до людини як біо-енергоінформаційної системи розкриває перспективні можливості розробки нових технологій як навчання, так і оздоровлення. У сучасних умовах найбільш доцільним є оздоровлення та профілактика шкільних захворювань (порушень постави, зору, психоемоційних стресів та ін.) дітей в умовах самих загальноосвітніх навчальних закладів.

Особливу увагу слід приділяти учням початкових класів, оскільки молодший шкільний вік є дуже важливим періодом для розвитку дитячого організму.

Мета дослідження: визначити зміст і технологію профілактики захворюваності молодших школярів, обґрунтувати важливість проведення профілактичного впливу з боку педагогів (особливо вчителів початкових класів) батьків та медичних працівників.

Теоретичною основою нашого дослідження є: вчення про стрес (Г. Сельє), концепція фізичної активності (В. К. Бальсевич), теорія рухової активності (Н. А. Бернштейн), вчення про вісцеромоторні рефлексії (І. Павлов), метод «соматичного навчання» (М. Фельденкрайз), положення педагогіки здоров'я (В. Андрущенко). Проблема використання здоров'язбережувальних технологій у системі освіти займаються В. Білик [14], Т. Бойченко, О. Ващенко, І. Волкова, Л. Горяна, О.

Дзятківська, О. Московченко, Т. Карасьова, О. Попов, С. Свириденко, І. Шеремет [11, 12, 13] та ін.

Термін «кінезіологія» перекладається з грецької як «наука про рухи» (kinesis – «рух», logos – «вчення, слово») [4, с. 392]. Це наука про зв'язки психологічного стану людини з роботою її м'язів, м'язовими рухами.

Засновником цього мультидисциплінарного підходу є Джордж Гудхард (George Goodheart), який у 1964 році випустив свою книгу «Прикладна кінезіологія» («Applied Kinesiology»). За підсумками своїх спостережень він визначив, що м'яз може володіти різною потенційною силою, стаючи то більш слабшим, то сильнішим без будь-яких об'єктивних для цього причин. Послідовники цього вченого (Дж. Даймонд, А. Бердал, Л. Віліамс, К. Е. Хонц, Дж. Тай, Г. Стокс, Д. Уайтсайд, К. Келуей) побудували цілу науку про вплив роботи м'язової системи людини на її психоемоційний стан.

На даний час кінезіологія зайняла гідне місце у галузі освіти, охорони здоров'я, у психологічній практиці серед фахівців багатьох країн світу (особливо у США, країнах Європи, в Австралії). Наприклад, в системі освіти США і Великобританії широко застосовуються прийоми боді-ленгвідж (мови міміки і рухів тіла як засобів невербальної комунікації) і фейсбілдіngu (методика і техніка усвідомленого використання виразності обличчя в міжособистісному спілкуванні). Існує широкий спектр кінезіологічних вправ, які використовуються в освітній практиці з метою посилення мотивації студентів до вивчення іноземної мови [6; 8], корекції навчання і розвитку школярів, корекції міжпівкульної взаємодії кори головного мозку у школярів і т.д. У США та Канаді кінезіологія стала окремою професійною галуззю, введена до страхової медицини.

З метою профілактики шкільної захворюваності учнів початкових класів рекомендуємо такі кінезіологічні вправи: «Капелюх чарівника», «Перехресні кроки», «Жабка» («Кулак-ребро-долоня»), «Лінива вісімка», «Кнопки мозку» («Масаж трьох зон»), «Слон», «Дзеркальне малювання».

Комплекс вищеперерахованих кінезіологічних вправ рекомендується проводити під час уроків з урахуванням наступного принципу – виконання регламентованих навчальних дій можна переривати кінезіологічним комплексом вправ, тоді як творчу діяльність учнів переривати небажано.

Для профілактики шкільних захворювань учнів початкових класів використовуються й інші кінезіологічні вправи. Так у програмі «Гімнастика для мозку» вони зібрані в комплекс занять, рекомендований для виконання дітям. Досвід роботи зарубіжних та вітчизняних кінезіологів підтверджує ефективність цього інноваційного підходу.

Використання вправ кінезіології під час проведення уроків у якості фізкультхвилинок сприяє зняттю емоційної напруги не лише у школярів, але і у самого вчителя. Всі вправи доцільно проводити під музичний супровід. Спокійна, мелодійна музика заспокоює, спрямовує на ритмічність виконання вправ відповідно до змін мелодії.

Педагогу, який хоче застосовувати кінезіологічні вправи під час навчально-виховного процесу, необхідно спочатку самостійно засвоїти техніку виконання вправ. Варто звернути увагу на те, що всі вони повинні виконуватися суворо за

інструкцією. Будь-які, навіть незначні, на погляд непрофесіонала, зміни у техніці виконання вправ знижують, а то і зовсім зводять нанівець всю ефективність кінезіологічних занять.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці комплексної оздоровчої програми з використанням засобів кінезіології, експериментальній перевірці впливу кінезіологічних вправ на психоемоційний та фізичний стан школярів.

Література:

1. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні // Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18–21 January 2016. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80.

2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма / Н.П.Кравець // Дошкільне виховання. – 2003. – № 10. – С. 18– 19.

3. Матвієнко О. В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи // Topical issues of social pedagogy: collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100-122

4. Оксфордский толковый словарь по психологии / Под ред. А. Ребера: в 2-х т: Т.1. / Пер. с англ. Чеботарева Е. Ю. М.: Вече АСТ, 2002. – С. 392.

5. Петько Л.В. Когда раскрывается детская душа // Физическая культура в школе. – М. – 1989. – № 8. – С. 6–8.

6. Петько Л.В. Навчання дітей іноземної мови стартує у початковій школі (роздуми щодо проведення контрольних робіт МОНМС України з іноземної мови) / Л.В.Петько // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2011. – № 4. – С. 97–100.

7. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

8. Петько Л.В. Підготовка майбутніх педагогів-вихователів до навчання іноземної мови дітей в дошкільних освітніх закладах / Л.В.Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 23. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С. 111–115.

9. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109-112.

10. Челнокова М. С. Сучасні підходи до вирішення конфліктів у навчально-виховному процесі // World Science: multidisciplinary scientific editions. – 2017. – Vol.3. – No.11(27). – PP. 52-57.

11. Шеремет І. В., Василенко К. С. Організація професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом 014 «Здоров'я людини» й 277 «Фізична терапія та ерготерапія» // World Science: Multidisciplinary scientific edition. – Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2017. – №11(27), Vol. 3. – PP. 57-61.

12. Шеремет І. В., Василенко К. С. Професійна підготовка майбутніх вчителів до збереження здоров'я школярів засобами освіти і виховання // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук,

праць; Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” Кн. 3. – Київ: Гнозис, 2017. – Вип. 21, Том I (75). – С. 485-496.

13. Шеремет І. В., Василенко К. С., Фадеєв В. О. Профілактика порушень зору у дітей молодшого шкільного віку // Матеріали Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: збірник наукових праць, 26-28 квітня 2016 р. – К., 2016. – Вип. 1. – С. 134-137.

14. Bilyk V. Formation of interdisciplinary connections in science training as a factor of the future psychologists' education system optimization at higher education institutions // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – № 4 (68), 2017. – С. 13-24.

15. Matviienko Olena. Theoretical Basics of Preparation of Teachers to Pedagogical Interaction with Children of Various Age // Intellectual Archive. – 2014. – Volume 5. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 105-117.

Шеремет Інеса Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
НПУ ім. М. П. Драгоманова, Україна
Матвієнко Олена Валеріївна
доктор педагогічних наук, професор,
НПУ ім. М. П. Драгоманова, Україна

ВНЕСОК УЧИТЕЛЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО РЕАБІЛІТОЛОГА В ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Освіта, професіоналізм та здоровий спосіб життя у ХХІ ст. домінують серед найважливіших чинників забезпечення досягнень у соціально значущих видах діяльності, в житті кожної людини. Зміни в суспільному житті, безперечно, сприяють зміні поглядів на традиційну підготовку фахівців з даної проблематики [4].

Із позицій сьогодення, професійна підготовка майбутніх вчителів основ здоров'я та фахівців із валеології та фізичної реабілітації повинна носити випереджувальний характер, урахувати багаторівневість вищої професійної освіти, а також орієнтуватися на перспективи розвитку напряму підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини».

Оскільки діти шкільного віку більшу частину часу проводять у школі, навчальний заклад є важливим фактором, який може впливати на стан здоров'я учнів [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 11; 16; 17]. Реформування шкільного навчання без урахування стану здоров'я школярів, інформаційні перевантаження, стресогенні ситуації [12] вимагають від учнів великого напруження, що, разом з іншими негативними факторами, призводить до функціональних порушень у стані здоров'я.

Для покращення ситуації дослідники пропонують різноманітні педагогічні, психологічні, фізкультурно-оздоровчі, медичні заходи і їх поєднання. Значну

увагу аналізу загальновідомих заходів та розробці нових приділяли у своїх працях Вільчковський Є. С., Дзяк Г. В., Москаленко Б. М., Мухін П. О. та ін. Дослідження здоров'язбережувальної складової підготовки майбутніх учителів основ здоров'я та фізичних терапевтів висвітлено в численних працях освітян і науковців. Так, формування здоров'язбережувальної компетентності сучасного вчителя висвітлено в працях Г. Апанасенка, Н. Бібік, Т. Бойченко, Ю. Бойчука, Б. Долинського, О. Савченко та ін.; особливості формування культури здоров'я учнівської та студентської молоді представлено у наукових дослідженнях В. Бабиц, М. Гончаренко, В. Горащука, О. Дубогай, С. Страшка [10], І. Шеремет [13; 14; 15] та ін.

Більшість вищезгаданих авторів дотримуються спільної думки, що уроків фізичної культури, основ здоров'я, співпраці класного керівника з батьками не достатньо для зростання здорового покоління, для цього необхідне комплексне втручання в формування, збереження, розвиток і корекцію індивідуального здоров'я.

Тому сучасні фахівці з валеології та фізичної терапії мають:

- шляхом засвоєння світоглядних та методологічних основ філософських знань вміти сформулювати сучасні уявлення про людину як біоенергетичну систему та взаємозв'язок її здоров'я з природою та суспільством;

- ґрунтуючись на знаннях з анатомії, фізіології, валеології, використовуючи методи валеодіагностики та моніторингу фізичного розвитку, вміти планувати професійну та навчально-виховну діяльність, спрямовану на забезпечення фізичного розвитку особистості;

- у процесі науково-педагогічних досліджень з метою забезпечення результативності професійної діяльності, аналізуючи специфіку феномену людини та її здоров'я з позицій системного підходу, вміти використовувати знання щодо функціонування організму людини на соматичному, психічному та духовному рівнях;

- використовуючи теоретичні знання про передумови та причини виникнення порушень здоров'я індивіда, вміти застосовувати сучасні валеологічні технології у практиці формування, збереження і зміцнення індивідуального здоров'я;

- базуючись на знаннях з анатомії та фізіології, вміти проводити попередню діагностику змін шкіри при гнійничкових, грибкових хворобах та надавати першу медичну допомогу дітям різного віку; здійснювати профілактику педикульозу, гельмінтозів;

- на основі анатоμο-фізіологічних і вікових особливостей фізіологічних систем організму людини уміти оцінювати стан здоров'я за фізіологічними показниками (пульс, артеріальний тиск, дихання), проводити неінструментальну діагностику, в разі необхідності надавати першу медичну допомогу (ПМД), застосовувати холодові та теплові процедури;

- проводити роз'яснювальну роботу з питань раціонального здорового харчування;

- на основі спеціальних знань, отриманих під час вивчення основ медичних знань, фізіології та педіатрії, з метою загартування осіб різного віку, вміти

доцільно використовувати у повсякденному житті природні оздоровчі фактори (сонце, повітря і воду);

– використовуючи чинну нормативно-правову законодавчу базу, вміти контролювати дотримання безпеки праці та ін. [3, с. 100].

Тому для формування здоров'язбережувального середовища навчального закладу, а також оздоровлення школярів необхідно залучати не лише батьків, психологів, медичний персонал і соціальних працівників, а і вчителів основ здоров'я та фізичного реабілітолога. Його діяльність принесе суттєвий внесок у формуванні культури здорового способу життя і створить найсприятливіші умови для формування здорової особистості.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших питань вдосконалення фахової підготовки майбутніх валеологів, фізичних реабілітологів та ерготерапевтів до професійної діяльності.

Література:

1. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги. / [за заг. ред. В. Ковальчука, упорядкування Л. Галіцина]. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.

2. Кравець Н.П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання. – 2003. – № 10. – С. 18– 19.

3. Лянной Ю. О. Шляхи співпраці фахівців галузі охорони здоров'я, валеології, фізичної культури і спорту у підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ, 2006. № 4. С. 99–102.

4. Матвієнко О. В. Педагогічна взаємодія суб'єктів навчально-виховного середовища школи як складова соціально-педагогічної системи // Topical issues of social pedagogy: collective monograph. – CARICOM, Barbados, 2017. – С. 100-122

5. Матвієнко О.В. Організаційно педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку // Рідна школа. -2013. – №11. – С. 45-48.

6. Петько Л.В. Впровадження педагогічних ідей В.О.Сухомлинського у процес формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища для майбутніх дефектологів в умовах університету / Л.В. Петько // Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання : зб. матер. Всеукр. науково-метод. конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В.Сухомлинського, 29-30.09.2015 / уклад. О.Е.Жосан. – Кіровоград : Ексклюзив-систем, 2015. – С. 315–318.

7. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187.

8. Петько Л.В. У пошуках формули кохання студентами у процесі формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в

умовах університету // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 4. – С. 178–185.

9. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29.

10. Страшко С. В., Шеремет І. В. Про роль вчителя початкових класів в попередженні порушень зору в учнів // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – №. 9.

11. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. – 2014. – С. 109-112.

12. Челнокова М. С. Сучасні підходи до вирішення конфліктів у навчально-виховному процесі // World Science: multidisciplinary scientific editions. – 2017. – Vol.3. – No.11(27). – PP. 52-57.

13. Шеремет І. В., Василенко К. С. Організація професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом 014 «Здоров'я людини» й 277 «Фізична терапія та ерготерапія» // World Science: Multidisciplinary scientific edition. – Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2017. – №11(27), Vol. 3. – PP. 57-61.

14. Шеремет І. В., Василенко К. С. Професійна підготовка майбутніх вчителів до збереження здоров'я школярів засобами освіти і виховання // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук, праць; Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору" Кн. 3. – Київ: Гнозис, 2017. – Вип. 21, Том І (75). – С. 485-496.

15. Шеремет І. В., Василенко К. С., Фадєєв В. О. Профілактика порушень зору у дітей молодшого шкільного віку // Матеріали Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: збірник наукових праць, 26-28 квітня 2016 р. – К., 2016. – Вип. 1. – С. 134-137.

16. Bilyk V. Formation of interdisciplinary connections in science training as formation of interdisciplinary connections in science training as a factor of the future psychologists' education system optimization at higher education institutions // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – № 4 (68), 2017. – С. 13-24.

17. Matviienko Olena. Theoretical bases of teacher's professional formation / Olena Matviienko // Economics, management, law: socio-economical aspects of development: Collection of scientific articles. Volum 2. Psychology. Pedagogy and Education. – Edizioni Magi – Roma, Italy. – 2016. – P. 237–239.

Є.В. Кочерга
(КВНЗ «Дніпровська академія неперервної
освіти»
Дніпропетровської обласної ради»)

ЗНАННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ

Здоров'я є найбільшою людською цінністю, а здоров'я педагога, крім впливу на його особисте життя, має безпосередній вплив на виконання ним своїх професійних обов'язків. Професія педагога передбачає значні затрати психічних, душевних та фізичних сил, адже перед ним стоїть нелегка задача формування людської особистості шляхом навчання та виховання підростаючого покоління. Праця педагога далеко не завжди відбувається у сприятливих умовах і тому можуть виникати специфічні захворювання, так звані професійні, які необхідно знати для того, щоб здійснювати їх профілактику та мінімізувати їх наслідки. Такі необхідні знання майбутні педагоги можуть здобути при вивченні курсів «Охорони праці в галузі освіти».

Відповідно до компетентнісного підходу в освіті передбачається формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутнього вчителя хімії в процесі фахової підготовки, як однієї з ключових компетентностей. У структурі здоров'язбережувальної компетентності ми виділяємо ціннісно-мотиваційний, інформаційно-змістовий, організаційно-діяльнісний, конативний та результативно-рефлексивний компоненти. Інформаційно-змістовий компонент здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя хімії передбачає формування, крім інших змістових елементів, системи знань про професійні захворювання педагогічних працівників та способи їх профілактики.

Професія педагога пов'язана з ризиком виникнення таких захворювань, як ларингіти, неврози, психосоматичні розлади, хвороби органів зору, серцево-судинні захворювання (гіпертонічна хвороба, вегето-судинна дистонія, ішемічна хвороба серця, варикозне розширення вен нижніх кінцівок), ожиріння, остеохондроз. У більшості педагогів, навіть, при невеликому стажі педагогічної діяльності формується патологія голосового апарату. Біля третини вчителів при 10-15-річному педагогічному стажі випробовують «педагогічний криз», коли виникають відчуття втоми, роздратованості, незадоволеності результатами своєї праці. При цьому поява «педагогічного кризу» збігається з розвитком гіпертонічної хвороби, ішемічної хвороби серця. Для педагогів з великим стажем роботи характерні хвороби психосоматичної природи, такі, як бронхіальна астма, виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки, неврози. Більше половини педагогів має надлишкову масу тіла, більше двох третіх – порушення опорно-рухового апарату. Захворювання нервової системи зустрічаються приблизно в третій частині педагогів із стажем роботи більше 10 років і в половині педагогів із стажем роботи понад 20 років [3, с. 93].

Педагогічна діяльність має загальні фактори ризику для здоров'я працівників розумової сфери. З-поміж них можна виокремити такі, як нервово-

емоційне напруження, інформаційні перевантаження, гіпокінезія тощо. Також існують і специфічні фактори, які безпосередньо впливають на працездатність та результативність надання викладачем освітніх послуг. Це, як відомо, може бути значне голосове навантаження, фізичне та психічне переважання, великий обсяг зорової роботи, порушення режиму праці і відпочинку тощо. Професія вчителя нині фемінізована. Саме тому значними факторами ризику називають ще й завантаженість роботою вдома, брак часу для сім'ї та дітей [2, с. 201].

Для уникнення прояву негативних наслідків зазначених чинників ризику педагогічної діяльності майбутньому педагогу необхідно знати основні шляхи і способи підтримки власного професійного здоров'я:

- визначення короткотермінових і довготривалих цілей;
- використання «тайм-аутів», що необхідно для забезпечення психічного і фізичного благополуччя (відпочинок від роботи);
- оволодіння вміннями і навичками саморегуляції (релаксація, ідеомоторні акти, визначення цілей і позитивна внутрішня мова сприяють зниженню рівня стресу, який призводить до вигорання);
- професійний розвиток і самовдосконалення (одним із способів запобігання синдрому емоційного вигорання є обмін професійною інформацією з представниками інших служб, що дає відчуття більш широкого світу, ніж той, який існує всередині окремого колективу, для цього існують різні способи – курси підвищення кваліфікації, конференції тощо);
- утеча від непотрібної конкуренції (бувають ситуації, коли її неможливо уникнути, але надмірне прагнення до виграшу породжує тривогу, робить людину агресивною, що сприяє виникненню синдрому емоційного вигорання);
- емоційне спілкування (коли людина аналізує свої почуття і ділиться ними з іншими, імовірність вигорання знано знижується або цей процес стає не настільки вираженим);
- підтримка хорошої фізичної форми (не варто забувати, що між станом тіла і станом душі існує тісний зв'язок: неправильне харчування, зловживання спиртними напоями, тютюном, зменшення ваги чи ожиріння збільшують прояви синдрому емоційного вигорання) [1, с. 166-167].

Таким чином, вивчення предмету «Охорона праці в галузі освіти» дає майбутнім вчителям ґрунтовні знання про професійні захворювання педагогічних працівників, їх причини та заходи попередження, до яких можна, зокрема, віднести розвиток стресостійкості, переведення своєї енергії в іншу форму діяльності – хобі, заняття аутотренінгом, медитацією, сміхотерапією, кольоротерапією, ароматерапією, спілкування з близькими, домашніми тваринами, захоплення мистецтвом тощо. Ці знання є елементом здоров'язберезувальної компетентності майбутнього вчителя хімії.

Список використаних джерел:

1. Бутиріна М. Підготовка майбутніх педагогів до запобігання ризикам педагогічної діяльності / М. Бутиріна // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць. – Вип. 5. – Ч. 1. – Слов'янськ, 2017. – С. 160-167.

2. Віщок А. А. Професійні хвороби педагогів / А. А. Віщок // Світ медицини та біології. – 2017. – № 2 (60). – С. 200-203.

3. Коцур Н. І. Ризики професійних захворювань учителя та оздоровчі технології їх попередження / Н. І. Коцур // Молодий вчений. – 2017. – № 9.1 (49.1). – С. 92-96.

С.А. Кривузяк
студента 3 курсу ФФМКТО ЗТ
(Бердянський державний педагогічний
університет)

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність і доцільність дослідження. Проблеми удосконалення підготовки вчителів є одними із найактуальніших і найнагальніших для вирішення у нашій державі. Від рівня якості педагогічної праці вчителя залежить якість підготовки підростаючого покоління, а відповідно й подальший розвиток нашої країни. Пріоритетним напрямом є підготовка учнівської молоді до використання сучасних інформаційно-комунікаційних і виробничих технологій. Таку підготовку в сучасній практиці вітчизняної освіти здійснює вчитель технологій. Закономірно, що від якості підготовки вчителя технологій буде залежати якість підготовки підростаючого покоління, а відповідно й потенціал для розвитку сучасної високотехнологічної економіки України.

Реалізацію технологічної підготовки учнівської молоді здійснюють шляхом вивчення у загальноосвітньому навчальному закладі (ЗНЗ) предметів “ Технологій ” та “ Трудове навчання ”. Доречно зауважити, що для занять із вищезгаданих предметів характерним є підвищений рівень небезпеки як для учнів, так і для вчителя, що зумовлено широким спектром використання ручних, механізованих знарядь праці й технологічного обладнання. Поряд із цим законодавчо регламентованою є повна відповідальність вчителя за збереження здоров'я та працездатності учня під час навчально-виробничого процесу.

Окреслений стан умов діяльності вчителя і вимог щодо забезпечення безпеки засвідчує важливість удосконалення підготовки вчителя технологій, а особливо, в напрямі безпеки й охорони праці[1].

Необхідним і своєчасним завданням науково-педагогічного співтовариства є пошук, розробка та обґрунтування нових сучасних підходів удосконалення підготовки майбутніх учителів технологій. Доцільно здійснювати розробку нових методичних підходів, обґрунтування змісту та впроваджувати сучасні інноваційні засоби навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій. Необхідно щоб навчання охорони праці мало практичний характер, тобто відповідало реальним умовам майбутньої професійно-педагогічної діяльності вчителя технологій.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати методику навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій у вищих педагогічних навчальних закладах.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань і досягнення мети використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: теоретичні – теоретико-методологічний аналіз педагогічної, філософської, психологічної літератури, нормативно-правових актів, сучасних педагогічних підходів і концепцій, які стосуються підготовки майбутніх вчителів технологій; індукція, дедукція, абстрагування, систематизація теоретичних та експериментальних даних; моделювання навчальної та професійно-педагогічної діяльності; емпіричні – вивчення сучасного стану підготовки майбутніх вчителів технологій, аналіз академічної успішності; психолого-педагогічне спостереження; методи діагностування: анкетування, опитування, тестування, педагогічний; методи математичної статистики використані для кількісного та якісного аналізу.

Аналіз зазначених педагогічних досліджень із проблем навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій дозволяє констатувати, що належної уваги цьому питанню не приділяли. Вивчали питання інтеграції курсів “ Основи охорони праці ” та “ Безпека життєдіяльності ” та методичних аспектів вивчення курсу “ Безпека життєдіяльності ” майбутніми вчителями технологій; розглядали деякі питання електробезпеки на уроках профільного технологічного навчання; досліджували особливості вивчення теми “ Шум і вібрація ” з курсу “ Охорона праці ” майбутніми вчителями технологій; вивчали окремі питання організації робочого місця учнів і вчителя.

Ознайомлення з результатами наукових пошуків дослідників і практичним досвідом роботи з навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій дало змогу виявити низку суперечностей між:

- необхідністю оптимізації та підвищення рівня технологічної підготовки майбутніх фахівців, відповідно до умов сучасності та входження в євроінтеграційний процес і недостатнім рівнем підготовки учителів для реалізації таких завдань;

- актуальністю та важливістю підвищення рівня якості підготовки майбутніх учителів технологій у галузі охорони праці й недостатньому рівню вивчення проблеми у педагогічних ВНЗ;

- невідповідністю змісту спеціальної підготовки вчителів технологій у галузі охорони праці і реального забезпечення належних безпечних умов проведення різних типів уроків трудового навчання (технологій).

Проведений аналіз дозволяє констатувати про проблеми, які стосуються навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій: не визначено основні напрями діяльності вчителя технологій у галузі охорони праці, не обґрунтовано компетентність по забезпеченню вчителем здорових і безпечних умов навчального процесу. Тому доцільним є проведення дослідження, яке стосувалося б оцінки та аналізу професійно-педагогічної діяльності вчителя технологій, виокремлення його основних функціональних обов'язків, що стосуються питань охорони праці[2].

З метою вирішення зазначених суперечностей, спираючись на законодавчі акти у сфері освіти, дані аналізу умов праці вчителя, навчальні програми з шкільних курсів “ Технології ” та “ Трудове навчання ”, оцінку освітньо-

кваліфікованих характеристик фахівця, було виокремлено основні напрями діяльності вчителя технологій у галузі охорони праці.

ВИСНОВКИ

У дослідженні представлено теоретичне узагальнення проблеми навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій. Встановлено, що підготовка вчителя технологій з охорони праці досить часто носить загальний, нормативний характер. Не завжди враховують особливості його професійної діяльності, що унеможлиблює якісне навчання охорони праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тимошук О.С. Проблеми підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці/ О. С. Тимошук // Педагогічні науки (Зб. наук. праць). – 2012. – № 62. – С. 332-337.
2. Козяр М. М. Проблемна лекція як методичний інструмент навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій / М. М. Козяр, О. С. Тимошук // Професійна освіта: проблеми та перспективи (Зб. наук. праць). – 2014 – №6. – С. 77-82.

В.М. Кондель,
кандидат технічних наук, доцент
(Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка)

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ПРАЦЕОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Основною метою системи вищої освіти є підготовка компетентного фахівця відповідного рівня та профілю, конкурентноздатного на ринку праці, який вільно володіє професією та орієнтується у суміжних галузях діяльності, готового до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності. Одним із шляхів реалізації зазначеного запиту суспільства є оновлення вищої освіти, перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження. Такий підхід скеровує освіту на формування в процесі навчання цілого ряду компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо), якими мають оволодіти майбутні фахівці з працезахоронної діяльності. Більше того, саме компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку у студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання та досвід у різних ситуаціях.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка для студентів четвертого курсу денної та заочної форм навчання всіх напрямів підготовки викладається дисципліна «Основи охорони праці», предметом якої є формування основних загальнокультурних та професійних компетенцій з безпеки для вирішення завдань працезахоронної діяльності, пов'язаної із забезпеченням здоров'я і працездатності під час роботи. Ця

дисципліна вивчається на етапі підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» після опанування ними курсу «Безпекознавство», основних дисциплін професійно-орієнтованого циклу, коли майбутні фахівці мають достатнє уявлення щодо умов їх майбутньої професійної діяльності. Саме тому метою вивчення курсу «Основи охорони праці» є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці в закладах освіти, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці в побуті та на робочих місцях.

Особистісна цінність випускника будь-якого вищого навчального закладу сьогодні визначається за рівнем сформованості його професійних компетенцій. Щодо фахівців з працевохоронної діяльності, які незабаром обіймуть відповідні посади на виробництві, в установах та організаціях, то, враховуючи величезне значення їх роботи для збереження життя і здоров'я людей, їх професійна компетенція має містити як теоретичні знання, так і вміння грамотно й оперативно застосовувати їх на практиці, виходячи з конкретної ситуації. Тому визначаючи напрямок занять курсу, слід враховувати загальні та фахові компетенції, подані у наступній таблиці, показники освоєння дисципліни студентами, завдання, які необхідно виконати, а також мету, що досягається в процесі навчання з основ охорони праці.

Компетенція	Показник	Завдання	Мета
Загальна Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Студент визначає показники рівня виробничого травматизму. Студент аналізує показники ефективності роботи з охорони праці та оцінює професійний та виробничі ризики.	Провести аналіз причин виробничого травматизму та професійної захворюваності в галузі. Опрацювати завдання з практичного заняття «Оцінка ефективності роботи системи охорони праці».	Оперувати різними знаннями з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності. Оцінювати діяльність організації урахуванням дотримання вимог охорони праці.
Загальна Базові знання нормативно-правових документів у	Студент знає основні положення нормативно-правових актів з	Освоїти основні положення нормативно-правових документів з	Використовувати положення нормативно-правових документів з

**II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
(26-31 березня 2018 р., м. Бердянськ)**

працезахоронній діяльності, що сприяють розумінню причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати в професійній діяльності.	охорони праці. Студент уміє провести інструктажі з питань охорони праці і оформити записи про їх проведення у відповідних журналах.	охорони праці. Виконати завдання з практичного заняття «Навчання з охорони праці»	охорони праці в своїй професійній діяльності. Проводити навчання та перевірку знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу).
Фахова Здатність працювати як самостійно, так і в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	Студент втілює механізм ідентифікації та оцінки ризику небезпек виникнення нещасних випадків. Студент розуміє функції, обов'язки і повноваження посадових осіб щодо охорони праці на підприємстві, установі та організації.	Опрацювати матеріал з практичного заняття «Оцінка ефективності роботи системи охорони праці». Виконати самостійну роботу з практичного заняття «Навчання з охорони праці»	Запроваджувати заходи щодо зменшення ризику травматизму, збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу. Виконувати функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці і виробничому колективі.
Фахова Здатність до вирішення професійних задач працезахоронної діяльності, пов'язаних із основними завданнями даної дисципліни.	Студент розпізнає різні класи умов і характеру праці з урахуванням перевищення гігієнічних нормативів. Студент пропонує заходи щодо поліпшення умов праці на робочому місці.	Оцінювати параметри мікроклімату, освітлення, електробезпеки, шуму на робочих місцях. Підготувати наукову доповідь з презентацією про створення належних умов праці на робочих місцях.	Упроваджувати безпечні технології, оптимальні умови і режими праці та відпочинку. Проектувати робочі місця на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.

Для вироблення вищенаведених компетенцій майбутнім фахівцям з працезахоронної діяльності слід виконати наступні завдання: самостійне опрацювання матеріалу, вирішення питань проблемного характеру; індивідуальна підготовка студентських статей до збірників наукових праць, присвячених проблемам охорони праці та безпеки життєдіяльності людини; створення презентацій до виступів з доповідями на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях; участь у конкурсах студентських наукових робіт з охорони праці; підготовка до складання підсумкового контролю. Саме якісне виконання самостійної роботи сприятиме підготовці компетентного фахівця з працезахоронної діяльності, здатного приймати нестандартні правильні рішення і нести за них відповідальність.

Навчальне видання

**Наукові засади підготовки фахівців природничого,
інженерно-педагогічного та технологічного напрямків**

(26-31 березня 2018 року)

Збірник тез

Відповідальний за комп'ютерну верстку – С.В. Онищенко

Дизайн обкладинки – С.С. Ковачов

*Відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат та інших відомостей несуть автори*

Надруковано з оригінал-макету, наданого автором

Підписано до друку 30.03.2018 року.

Формат 60х84/16. Папір офсетний.

Гарнітура "Book Antiqua". Друк – лазерний.

Ум.-друк. арк. 21. Наклад 200 прим. Зам. № 158.

Бердянський державний педагогічний університет

Бул. Шмідта 4, м. Бердянськ, 71100

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2961 від
05.09.2007 р.